

**Regionalna
Dyrekcja Lasów Państwowych
w Poznaniu**

P L A N   U R Z Ą D Z E N I A   L A S U

NADLEŚNICTWA TACZANÓW

na okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2020 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Należyte opracowanie planu
pod względem technicznym
stwierdzam

Poznań, maj 2011

PROTOKÓŁ USTALEŃ KOMISJI ZAŁOŻEŃ PLANU	5
PROTOKÓŁ Z NARADY TECHNICZNO - GOSPODARCZEJ	17
OPINIA NADLEŚNICZEGO NADLEŚNICTWA TACZANÓW	25
WSTĘP	27
1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OCHRONY PRZYRODY	27
2. CEL I METODYKA OPRACOWANIA	28
3. ZADANIA I CELE PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY W NADLEŚNICTWIE	30
4. FORMA I ZAKRES PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY W NADLEŚNICTWIE	32
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA TACZANÓW	33
1. MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA W PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU I KRAJU NADLEŚNICTWIE	33
1.1 <i>Warunki fizyczno-geograficzne</i>	33
1.2 Spoleczno-gospodarcze warunki wielofunkcyjnej produkcji leśnej w regionie	36
2. HISTORIA LASÓW I GOSPODARKI LEŚNEJ	36
3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI – KATEGORIE UŻYTKOWANIA	43
4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GŁÓWNYCH KOMPLEKSÓW LEŚNYCH	44
5. DOMINUJĄCE FUNKCJE LASÓW	45
5.1 <i>Podział lasów na kategorie ochronności</i>	47
6. PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH TAKSACYJNYCH DRZEWOSTANÓW	47
7. NADLEŚNICTWO W KRAJOWEJ SIECI EKOLOGICZNEJ ECONET I NATURA 2000	48
7.1 <i>Sieć ekologiczna ECONET</i>	48
7.2 <i>Sieć obszarów Natura 2000</i>	50
7.3 <i>Konsekwencje wprowadzenia systemu NATURA 2000 w Polsce</i>	53
WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE	55
8. WALORY KRAJOBRAZU	55
9. BUDOWA GEOLOGICZNA, RZEŻBA TERENU I GLEBY	55
9.1 <i>Geologia i rzeźba terenu</i>	55
9.2 <i>Gleby</i>	56
10. STOSUNKI WODNE	57
10.1 <i>Gospodarka wodna gleb</i>	58
10.2 <i>Wody powierzchniowe</i>	58
10.3 <i>Wody podziemne</i>	60
11. SZATA ROŚLINNA NADLEŚNICTWA	61
11.1 Bory	62
11.2 Lasy liściaste	63
11.3 Zbiorowiska nieleśne	67
12. FLORA I FAUNA NADLEŚNICTWA	68
12.1 <i>Flora</i>	69
12.2 <i>Fauna</i>	85
12.2.1 <i>Bezkęgowce</i>	85
12.2.2 <i>Płazy i gady</i>	94
12.2.3 <i>Ptaki</i>	97
12.2.4 <i>Ssaki</i>	104
13. INWENTARYZACJA SIEDLISK PRZYRODNICZYCH	108
14. DRZEWOSTANY	110
14.1 <i>Bogactwo gatunkowe</i>	110
14.2 <i>Struktura pionowa</i>	111
14.3 <i>Pochodzenie drzewostanów</i>	112
14.4 <i>Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z warunkami siedliskowymi</i>	113
15. EKOLOGICZNA OCENA STANU LASU	116
15.1 <i>Formy aktualnego stanu siedliska</i>	116
15.2 <i>Formy degeneracji ekosystemu leśnego</i>	117
16. OCHRONA ZWYCZAJOWA CIEKAWYCH FRAGMENTÓW PRZYRODY	120
17. OBIEKTY KULTURY MATERIALNEJ	124
17.1 <i>Zabytkowe kościoły</i>	124
17.2 Zabytkowe zespoły pałacowo-parkowe, parki podworskie i wiejskie	126
17.3 <i>Aleje pomnikowe</i>	128

17.4. Grodziska	129
17.5. Cmentarze, mogiły, miejsca pamięci narodowej	129
17.6. Szlaki piesze, rowerowe, konne, wodne	130
18. FORMY OCHRONY PRZYRODY W N-CTWIE TACZANÓW	132
19. REZERWATY PRZYRODY	132
19.1. Rezerwat przyrody Majówka	133
19.2. Rezerwat przyrody Niwa	134
20. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU	136
20.1. OChK „Dąbrowy Krotoszyńskie i Baszków – Rochy”	137
20.2. OChK „Dolina rzeki Ciemnej”	137
20.3. OChK „Dolina rzeki Prosnę”	138
20.4. OChK „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”	138
21. OBSZARY NATURA 2000	140
22. POMNIKI PRZYRODY	144
23. STREFY OCHRONNE WOKÓŁ GNIAZD CHRONIONYCH GATUNKÓW PTAKÓW	145
ZAGROŻENIA	150
25. RODZAJE ZAGROŻEŃ	150
26. ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE	152
26.1. Zagrożenia powodowane przez czynniki atmosferyczne	152
26.2. Zagrożenia wynikające z właściwości gleby	153
27. ZAGROŻENIA BIOTYCZNE	153
27.1. Zagrożenia wynikające ze struktury i składu gatunkowego drzewostanów	153
27.2. Zagrożenia powodowane przez szkodniki owadzie	153
27.3. Zagrożenia powodowane przez patogeny grzybowe	155
27.4. Zagrożenia powodowane przez zwierzyne	156
28. ZAGROŻENIA ANTROPOGENICZNE	157
28.1. Zanieczyszczenie powietrza	157
28.2. Zanieczyszczenie wód i gleb	159
28.3. Zagrożenie pożarowe	163
28.4. Zagrożenia akustyczne	163
28.5. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka – szkodnictwo leśne oraz niewłaściwie prowadzona gospodarka leśna	164
29. OBSZARY POTENCJALNYCH KONFLIKTÓW SPOŁECZNYCH	165
PLAN DZIAŁAŃ OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY	166
30. KSZTAŁTOWANIE GRANICY POLNO-LEŚNEJ	166
31. KSZTAŁTOWANIE STREFY EKOTONOWEJ I ZADRZEWIENIOWEJ	167
32. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH	169
33. FORMY OCHRONY – ZALECENIA OCHRONNE	171
34. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ	173
PROMOCJA I EDUKACJA EKOLOGICZNA	176
WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH	181
UWAGI KOŃCOWE	183
LITERATURA	184
ZAŁĄCZNIKI	191
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	213
KRONIKA	233

Protokół
ustaleń Komisji Założeń Planu
Nadleśnictwa Taczanów
(Obręby: Taczanów, Wielowieś) na lata 2011-2020

Komisja Założeń Planu zwołana przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu celem uzgodnienia podstawowych wytycznych do przeprowadzenia prac urzędzeniowych odbyła się 10.12.2009 r. w LOS Puszczykowo z udziałem przedstawicieli:

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu

mgr inż. Henryk Piskonowicz - Zastępca Dyrektora RDLP -przewodniczący Komisji

mgr inż. Antoni Metelski - Naczelnik Wydziału Zasobów

mgr inż. Waldemar Szychowiak - Naczelnik Wydziału Hodowli Lasu

mgr inż. Tomasz Markiewicz - Naczelnik Wydziału Ochrony Lasu

mgr inż. Jędrzej Górski - Gł. specjalista SL ds. urządzania lasu

mgr inż. Leszek Rząsa - St. specjalista SL ds. geomatyki

Nadleśnictwa Taczanów

mgr inż. Ewa Powązka-Chojnacka - Nadleśniczy

mgr inż. Janusz Ruda - Zastępca nadleśniczego

mgr inż. Krzysztof Kuczkowski – St. specjalista

Zespołu Ochrony Lasu w Łopuchówku

mgr inż. Zbigniew Wierzbowski - Kierownik

Po wysłuchaniu referatu Nadleśniczego i koreferatu Naczelnika Wydziału Zasobów RDLP i w wyniku dyskusji, Komisja przyjęła następujące ustalenia dotyczące wykonawstwa prac urzędzeniowych:

1. Ustalenia wstępne

Plan urządzenia lasu będzie opracowany na podstawie:

- Ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. (tekst jednolity Dz.U. z 15marca 2005 r., Nr 45, poz. 435 z późniejszymi zmianami),
- Instrukcji Urządzenia Lasu z 18 kwietnia 2003 r.,
- Zasad hodowli lasu z dnia 24 grudnia 2002 r.,
- Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199,poz. 1227).

Plan urządzenia lasu będzie opracowany wg stanu na 01.01.2011 r. Zmiany w stanie posiadania Nadleśnictwa dokonane do końca 2010 r. będą uwzględnione w planie ul. na podstawie danych geodezyjnych dostarczonych przez Nadleśnictwo.

W IV kwartale 2010 r. Nadleśnictwo nie powinno dokonywać zmian w stanie posiadania.

Nadleśnictwo dokona zakupu wypisów z ewidencji gruntów i budynków oraz map ewidencyjnych dla wszystkich działek będących w stanie posiadania Nadleśnictwa celem weryfikacji posiadanych danych.

Kategorie gruntów i klasyfikacje użytków rolnych do planu urządzenia lasu przyjmą z rejestru ewidencji gruntów dostarczonej przez Nadleśnictwo, która winna być zgodna z użytkami w powszechnej ewidencji gruntów i budynków.

Nadleśnictwo prześle Wykonawcy dokumentację geodezyjną w terminie do 31 marca 2010 r. Wykonawca dokona weryfikacji otrzymanych w/w dokumentów w terminie do 30 kwietnia 2010 r.

Stwierdzone rozbieżności między danymi z ewidencji, a stanem na gruncie zostaną zawarte w protokole rozbieżności, przekazany Nadleśniczemu w terminie jednego miesiąca przed odbiorem prac terenowych, a Nadleśniczy wyda pisemną decyzję w tej sprawie (wg wzoru znajdującego się w Wydziale Zasobów), w terminie nieprzekraczającym odbioru prac terenowych.

Nadleśnictwo dostarczy wykonawcy planu, w terminie do końca czerwca 2010 r. wykaz linii energetycznych, z podaniem ich szerokości określonych przepisami, zgodnie z przeprowadzoną inwentaryzacją z udziałem dystrybutorów energii elektrycznej.

W terminie do 31 marca 2010 r. Nadleśnictwo prześle protokółarnie do Wykonawcy, z udziałem przedstawiciela RDLP, dane z bazy SILP oraz warstwy SLMN w strukturze wykonawcy (z uwzględnieniem zmian w zasięgu terytorialnym obrębów leśnych) - zaktualizowane za 2009 r.

W terminie do 30 grudnia 2010 r. Nadleśnictwo prześle Wykonawcy z udziałem przedstawiciela RDLP materiały do sporządzenia standardu LMN.

Wykonawca planu w ramach umowy wykona prace siedliskowe na gruntach przejętych na około 50 ha. Opis gleb i siedlisk zostanie kameralnie dostosowany do obowiązującej instrukcji ul. i aktualnego standardu LMN.

2. Podział powierzchniowy

Planuje się likwidację obrębu leśnego Bagatela.

Wprowadzić nową numerację oddziałów od numeru 1 dla całego Nadleśnictwa.

Niewielkie powierzchnie gruntów przejętych przyłączyć do najbliższych położonych oddziałów.

Wykonawca dokona inwentaryzacji słupów oddziałowych z podaniem ilości wymagającej uzupełnienia.

Nadleśniczy złoży wniosek do RDLP w Poznaniu w sprawie dokonania zmian zasięgu terytorialnego obrębów leśnych w terminie do 15 lutego 2010 r.

3. Podział lasów ze względu na dominujące funkcje i kategorie ochronności

Komisja przyjmuje podział lasów na:

- rezerwaty,
- lasy ochronne,
- lasy gospodarcze.

Komisja akceptuje przyjęcie wykazu lasów ochronnych na podstawie dotychczasowych decyzji Ministra Środowiska.

Na mapie funkcji lasu oznaczyć miejsca potencjalnych konfliktów społecznych.

4. Ustalenie cech drzewostanów

Cechy drzewostanów przyjąć w oparciu o § 26 Instrukcji Urządzania Lasu.

Nadleśnictwo przekaze wykonawcy planu do 31 marca 2010 r. aktualne wykazy drzewostanów w celu nadania im niżej wymienionych cech:

- drzewostan z odnowienia naturalnego z nasion
- drzewostan zachowawczy,
- uprawa po rębni złożonej,
- młodnik po rębni złożonej,
- gospodarczy drzewostan nasienny,
- drzewostan doświadczalny,
- ostoja zwierząt chronionych,
- uprawa pochodna - z nasion PN, PUN, WDN,
- uprawa zachowawcza in situ lub ex situ.

Wykaz GDN zostanie zweryfikowany przez Nadleśnictwo i RDLP w terminie do 30 czerwca 2010 r.

W opisie taksacyjnym nie oznaczać drzewostanów z nasion z GDN i z odnowienia sztucznego.

Wykazy podlegają uzgodnieniu na odbiorze prac terenowych.

5. Podział na gospodarstwa

Utworzyć następujące gospodarstwa:

- specjalne (S),
- lasów ochronnych (O),

- zrębowe w lasach gospodarczych (GZ),
- przerębowo - zrębowe w lasach gospodarczych (GPZ),
- przebudowy w lasach ochronnych i gospodarczych (R).

Do gospodarstwa specjalnego (S) zaliczyć:

- rezerwaty przyrody z otulinami,
- lasy stanowiące strefy ochronne gniazd ptaków chronionych wyznaczone przez wojewodę lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska,
- lasy glebochronne - strome zbocza jarów, grodziska,
- lasy wodochronne w wyodrębnionych przez wojewodę strefach ochronnych ujęć wody,
- lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych,
- wyłączone drzewostany nasienne z otulinami,
- otuliny ośrodków wypoczynkowych i tereny wypoczynkowe,
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (drzewostany o charakterze parkowym, proponowane rezerwaty, drzewostany cenne),
- drzewostany na siedlisku Bs oraz na siedliskach łągowych i bagiennych (Bb, BMb, LMb, Lł)

Do gospodarstwa lasów ochronnych (O) zaliczyć:

- wszystkie drzewostany zaliczone do lasów ochronnych z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego

Do gospodarstwa zrębowego w lasach gospodarczych (GZ) zaliczyć:

- drzewostany na siedliskach Bśw, Bw, BMśw, BMw, Ol oraz na innych siedliskach, gdzie uzasadniony będzie zrębowy sposób zagospodarowania, z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego i do gospodarstwa przebudowy.

Do gospodarstwa przerębowo-zrębowego w lasach gospodarczych (GPZ) zaliczyć:

- drzewostany na siedliskach LMśw, LMw, Lśw, Lw, OlJ oraz drzewostany rębne na innych siedliskach, w których przyjmie się sposób zagospodarowania rębiami złożonymi, za wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego lub przebudowy.

Do gospodarstwa przebudowy (R) zaliczyć wszystkie drzewostany ujęte w wykazie drzewostanów zakwalifikowanych do przebudowy w I 10-leciu (oprócz drzewostanów zaliczonych do gospodarstwa specjalnego).

Do przebudowy przeznaczać głównie drzewostany rębne i przeszlórębne o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem, drzewostany bliskorębne i młodsze o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem - o obniżonej produktywności, drzewostany silnie przeredzone (dawne źle produkujące) oraz drzewostany uszkodzone w stopniu 3 (60% i więcej uszkodzeń).

6. Sposoby wykonywania inwentaryzacji lasu

Inwentaryzacje zasobów drzewnych przeprowadzić statystyczną metodą reprezentacyjną z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych oraz zasady wyrównania miąższości oszacowanej w drzewostanach do miąższości obliczonej na podstawie pomiarów na kołowych powierzchniach próbnych.

Inwentaryzować miąższość podrostu, w przypadku wyróżnienia podrostu przez taksatora w kartach dokumentacji źródłowej - zaliczyć do podrostu, w pozostałych przypadkach - zaliczyć do drzewostanu głównego.

Inwentaryzować uszkodzenia drzewostanów w stopniu od 1 tj. od ponad 10% uszkodzeń.

Nie wypełniać informacji dotyczącej uszkodzeń od przemysłu.

7. Wiek i rębności

Dla poszczególnych gatunków przyjąć następujące przeciętne wieki rębności:

Db	160-lat
Js	140-lat
So, Md, Jd, Dg, Lp, Wz, KI	100-lat
Św, Gb, Brz, Ak, Ol	80-lat
Ol odr., Os	60-lat
Sob, Olsz, Tp, Wb,	40-lat

Przyjęte przeciętne wieki rębności dla So, Św, Db i Bk są zgodne z zał. nr. 1 do zarządzenia Dyrektora Generalnego LP z 19.05.2004 r. w sprawie zmian w instrukcji urządzania lasu.

8. Program ochrony przyrody

Zaktualizować program ochrony przyrody opracowany na okres 2001-2010. Program uzupełnić o dane uzyskane w trakcie prac urzędniowych oraz dostarczone przez Nadleśnictwo. W programie zawrzeć opis stanu przyrody w obszarze terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa oraz potrzeby w zakresie jej ochrony (w tym dotyczące gatunków chronionych roślin, zwierząt i grzybów).

Występowanie i lokalizacje w/w gatunków chronionych przyjąć wg dostępnych materiałów oraz danych uzyskanych podczas taksacji.

Wykorzystać wyniki przeprowadzonej w latach 2006-2007 przez Lasy Państwowe inwentaryzacji przyrodniczej.

Program oprawić jako oddzielny tom.

Opracować mapę sytuacyjno-przeładową walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1:50 000.

Dane o stanowiskach cennych gatunków roślin i zwierząt zamieścić w opisie taksacyjnym, jako informacje różne.

Podczas taksacji określać wielkość populacji (powierzchnia, liczba) roślin chronionych w wydzieleniach.

Część opisowa programu ochrony przyrody powinna zawierać dane o wszystkich formach ochrony przyrody istniejących i projektowanych.

W ramach aktualizacji programu ochrony przyrody uaktualnić powierzchnie wszystkich form ochrony przyrody oraz powierzchnie pozostające w zarządzie Lasów Państwowych, w ramach poszczególnych form i obszarów.

Sporządzić listę gatunków chronionych wraz z podaniem źródła informacji.

W aktualizacji POP należy uwzględnić wyniki inwentaryzacji siedlisk z uszczegółowieniem do podtypu, wykorzystując do tego warstwy LMN z danymi aktualizowanymi na początku 2008r.

Wszystkie elementy ujęte w POP należy umieścić na warstwach LMN.

Dla siedlisk przyrodniczych Nadleśnictwa Taczanów proponuje się następujące gospodarcze typy drzewostanu (GTD) oraz orientacyjne składy gatunkowe dla nowo zakładanych upraw:

Nazwa siedliska leśnego	Kod siedliska Natura 2000	GTD	Skład gatunkowy
Grąd środkowoeuropejski lub subkontynentalny	9170-a	Gb-Db	Db 60, Gb 30, Lp i in. 10
Śródładowe kwaśne dąbrowy	9190-2	Db	Db 90, So i in. 10
Łęgi olszowe, olszowo-jesionowe i jesionowe	91E0	Ol-Js Js-Ol	Js 60, Ol30, Brz, Wz i in. 10 Ol 50, Js 40, Brz i in. 10
Kwaśne buczyny	9110-1	Bk	Bk 80, Dbb, Dbs 20
Łęgi dębowo-wiązowo-jesionowe	91F0	Js-Wz-Db Wz-Js-Db	Db 50, Wz 30, Js 10, Lp, Ol i in. 10 Db 50, Js 30, Wz 10, Lp, Ol i in. 10
Sosnowo-brzozowy las bagienny	91D0	So-Brz	Brzom 50, So 30, Św, Ol 20

Na odbiorze prac terenowych Wykonawca zaproponuje ewentualną korektę powyższego zestawienia.

9. Wytyczne w zakresie projektowania użytkowania rębego i przedrębego

Użytkowanie rębne

Cięcia projektować w ramach ostępów stałych. W przypadku występowania bloków drzewostanów rębnych stosować ostępy przejściowe.

W rębni IIIa dopuszcza się projektowanie cięć na 2 pasach manipulacyjnych w 10-leciu z zachowaniem nawrotów cięć przy cięciach uprzątających.

Rębnie częściowe II projektować na siedliskach LMw, Lw, Lśw tylko w drzewostanach, w których możliwe jest uzyskanie wartościowego odnowienia naturalnego. W pozostałych drzewostanach projektować rębnie zastępcze. Na siedliskach wilgotnych ograniczyć powierzchnie zrębów zupełnych do 3 ha.

Wykaz projektowanych cięć użytków rębnych sporządzić dla I 10-lecia.

Zręby projektować z podziałem na działki zrębowe, zręby zupełne przydzielić na lata. Na mapach cięć wskazać po jednym pasie zrębowym na II 10-lecie, jako następstwo cięć I 10-lecia.

Przy drogach krajowych i wojewódzkich oraz przy ciekach i zbiornikach wodnych w miarę możliwości stosować rębnie złożone, zaś na słabych siedliskach projektować rębnię zupełną z pozostawieniem pasów ochronnych o szerokości 30-50 m.

Przy projektowaniu działek zrębowych wykorzystywać naturalne granice wyłączeń, drogi, rowy itp.

Sporządzić wykaz drzewostanów w wieku powyżej 120 lat i rozważyć ich pozostawienie bez wskazówki gospodarczej.

Nie redukować miąższości projektowanej do pozyskania na zrębach zupełnych o miąższość grup i kęp drzew pozostawionych na zrębach.

Projekt lokalizacji cięć rębnych uzgodnić protokolarnie z Nadleśniczym i przedstawicielem RDLP, przy udziale leśniczych.

Przyjąć nawroty cięć:

- w gospodarstwie specjalnym i na siedliskach wilgotnych 5 - 7 lat,
- w pozostałych lasach ochronnych minimum 5 lat,
- w lasach gospodarczych minimum 4 lata,
- przy rębniach częściowych 3 - 10 lat (§ 81 zasad hodowli lasu),
- średni okres odnowienia dla gospodarstwa lasów ochronnych i gospodarstwa przerębowo-zrębowego przyjąć 15 lat,
- przyjąć 15% wskaźnik uszkodzeń młodego pokolenia w drzewostanach KO i KDO.

Użytkowanie przedrębne

Rozmiar miąższościowy użytków przedrębnych określi NTG na podstawie obliczeń:

- wg wykonania w ostatnich 5 latach,
- wg połowy przyrostu bieżącego, spodziewanego w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu z wszystkich drzewostanów przedrębnych, to jest z wszystkich drzewostanów, w których nie planuje się użytkowania rębego.

Podczas taksacji dla każdego drzewostanu określić: rodzaj ciecicia pielęgnacyjnego (CP, TW, TP), liczbę nawrotów i pilność wykonania zabiegu.

W zdrowych drzewostanach, głównie starszych klas wieku, o niskim i równomiernym zwarcu i zadrzewieniu, w których został ostatnio prawidłowo wykonany zabieg trzebieżowy, w silnie przerzedzonych przez czynniki biotyczne drzewostanach dębowych oraz w innych drzewostanach nie wymagających zabiegu, nie planować w 10-leciu cięć pielęgnacyjnych. Projektowanie cięć dwunawrotowych ograniczyć do niezbędnego minimum.

Cięcia dwunawrotowe oraz drzewostany, w których w 10-leciu nie planuje się zabiegów pielęgnacyjnych uzgodnić z Nadleśniczym i przedstawić na odbiorze prac terenowych.

Wykazy drzewostanów, w których nie zaplanowano cięć pielęgnacyjnych zamieścić w tomach „wykazy” dla obrębów.

10. Wytyczne w zakresie planowania hodowlanego

Nadleśnictwo położone jest na obszarze III krainy przyrodniczo-leśnej Wielkopolsko - Pomorskiej.

Przyjąć następujące gospodarcze typów drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe zakładanych upraw w typach siedliskowych lasu:

TSL	Obręb Rodzaj siedl.	Gospodarczy typ drzewostanu	Orientacyjny skład gatunkowy upraw - %
Bśw		So	So 80, Brz, Db, Bk i inne 20
Bb		So	So 80, Brz i inne 20
BMśw	Bagatela, Taczanów	Db-So	So 70, Db 20, Brz, Md i inne 10
	Wielowieś	So	So 80, Db, Bk, Brz i inne 20
BMw		Db-Św-So	So 50, Św 20, Db 20, Brz, Kl i inne 10
LMśw	war. 1, gl.: BR i P	So-Db	Db 50, So 30, Bk, Md, Lp i inne 20
	war.2, gl.: OG, Gw, BR i P		
	gl. B, Bgw, RDb, RDw, RDBr tylko na pg, uig i upypg		
	pozostałe	Db-So	So 60, Db 30, Bk, Md i inne 10
LMw	war.2, gl.: OG	Ol-Db	Db 50, Ol 30, Św, Brz, i inne 20
	gl.: MR na pls:uig		
	war.1, gl.: OG	Św-Brz-Db	Db 50, Brz 20, Św 20, Ol i inne 10
	gl. MR, Bgw, Bgms na pls/uig		
	war. 2, gl.: G, MR	Db-Ol-Św	Św 40, Ol 30, Db 20, Brz i inne 10

TSL	Obręb Rodzaj siedl.	Gospodarczy typ drzewostanu	Orientacyjny skład gatunkowy upraw - %
	pozostałe	Św-Db-So	So 50, Db 20, Św 20, Ol, Brz i inne 10
LMb		Ol-So-Brz	Brz 50, So 30, Ol i inne 20
LŚw	war. 2, gl. Dbr	Js-Db	Db 50, Js 30, Bk, Lp, Gb, So i inne 20
	pozostałe	Db	Db 80, Bk, Lp, Wz, So i inne 20
Lw	war. 1, gl. Bgw, Bgms	Db	Db 70, Wz, Jw, Gb i inne 30
	pozostałe	Js-Db	Db 50, Js 30, Ol, Wz, Gb i inne 20
Ol		Ol	Ol 90, Brz, Js i inne 10
OIJ		Ol-Js	Js 50, Ol 40, Brz i inne 10
Lł	war. 1	Js-Db	Db 60, Js 20, Wz, Ol, Brz i inne 20
	war. 2	Ol-Js-Db	Db 40, Js 30, Ol 20, Wz, Brz i inne 10

Na siedlisku LŚw sosna będzie wprowadzana jako gatunek pomocniczy lub na mikrosiedliskach niestanowiących wydzielenia.

Na siedliskach borowych wprowadzać Db bezszyp.

W okresie występowania choroby jesionu dopuszcza się stosowanie przy odnowieniach na OIJ, Lł i Lw zamiast Js, innych gatunków, jak Wz, Db, Lp, Ol, Św i in.

Rozmiar poprawek i uzupełnień przyjąć w wysokości 15% powierzchni projektowanych zalesień i odnowień otwartych.

Podsadzenia produkcyjne projektować głównie w drzewostanach sosnowych IIb klasy wieku na gruntach porolnych na siedlisku LMŚw.

Wprowadzanie podszytów ograniczyć do zagospodarowania stref ekotonowych, okolic parkingów i ośrodków wypoczynkowych.

Rozmiar projektowanych podsadzeń i podszytów przedstawić na odbiorze prac terenowych.

Zalecić stosowanie podsiewu gatunków biocenotycznych.

Melioracje agrotechniczne planować na wszystkich powierzchniach objętych użytkowaniem rębny.

11. Przebudowa drzewostanów

Wykonawca planu przedstawi na odbiorze prac terenowych uzgodniony uprzednio z Nadleśniczym wykaz drzewostanów do przebudowy, z określeniem sposobu przebudowy, kwalifikując w pierwszej kolejności:

- drzewostany o niskim zadrzewieniu i miernej jakości technicznej,
- drzewostany uszkodzone w stopniu 3,
- drzewostany przeszlorębne i rębne o składzie gatunkowym niezgodnym z GTD,
- drzewostany bliskorębne i młodsze niezgodne negatywnie z GTD o obniżonej produktywności.

Wykaz drzewostanów do przebudowy w I 10-leciu zostanie przedstawiony na NTG.

W elaboracie zamieścić uzgodniony z Nadleśniczym wykaz drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy (m.in. brzeziniaki), a nieobjętych wykazem do przebudowy w I 10-leciu.

12. Użytkowanie uboczne

Nie sporządzać wykazu drzewostanów do żywicowania.

Nadleśnictwo przekaze wykonawcy planu aktualny wykaz poletek łowieckich i plantacji choinkowych.

Planując zagospodarowanie łowieckie należy oprzeć się na Wieloletnim Łowieckim Planie Hodowlanym na lata 2007-2017.

Zostanie sporządzona mapa przeglądowa zagospodarowania łowieckiego.

13. Wytyczne w zakresie zagospodarowania rekreacyjnego

W celu ukierunkowania ruchu turystycznego i wypoczynkowego zaprojektować w uzgodnieniu z Nadleśnictwem ścieżki piesze, rowerowe i konne w powiązaniu z istniejącymi szlakami pieszymi i rowerowymi oraz z siecią dróg lokalnych.

Nadleśnictwo dostarczy wykaz szlaków turystycznych.

Zagadnienia zagospodarowania rekreacyjnego przedstawić na wspólnej mapie sytuacyjnej funkcji lasu i zagospodarowania rekreacyjnego w skali 1:50 000.

14. Ochrona lasu i ochrona przeciwpożarowa

Zinwentaryzowane podczas taksacji uszkodzenia drzewostanów oraz występujące zagrożenia przedstawić na mapie przeglądowej ochrony lasu w skali 1:20 000 i omówić w elaboracie. Oznaczyć na mapie ogniska szkodników pierwotnych oraz obszary narażone na wystąpienie szkodników wtórnych.

Nadleśnictwo wyznaczy i przekaze do Wykonawcy obszary stałych pędraczysk - oznaczyć je na mapie.

Nadleśnictwo dostarczy wykonawcy planu w terminie do 30 czerwca 2010 r. wykaz drzewostanów wyznaczonych jako ostoje ksylobiontów.

Plan ochrony przeciwpożarowej opracować zgodnie z obowiązującą instrukcją z 1996 r., Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów oraz Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

W planie przeprowadzić analizę spełniania warunków określonych w rozporządzeniach w zakresie sieci dróg - dojazdów pożarowych, zaopatrzenia wodnego i sieci obserwacyjnej.

Oznaczyć na mapie obiekty zwiększające zagrożenie pożarowe - linie energetyczne, gazociągi, składowiska odpadów, ośrodki wypoczynkowe.

Część rozwojowo-ekonomiczna, obejmująca elementy infrastruktury ochrony przeciwpożarowej, wykonawca planu urządzenia lasu uzgodni z kierownikiem Zespołu ds. Ochrony Mienia i Obronności RDLP w Poznaniu.

Plan po zaopiniowaniu przez Komendy Powiatowe PSP, z mapą sytuacyjną ochrony przeciwpożarowej w skali 1: 50 000, przedstawić do akceptacji na NTG a następnie uzgodnić z Komendantem Wojewódzkim PSP w Poznaniu. Na mapach cięć dla leśniczych w skali 1:10 000 zaznaczyć drogi przeciwpożarowe wraz z numeracją.

15. Rekultywacja terenów zdewastowanych

Na gruntach Nadleśnictwa nie występuje problem rekultywacji terenów zdewastowanych.

16. Prognoza oddziaływania na środowisko

Prognoza zostanie wykonana przez tego samego Wykonawcę wyłonionego dla sporządzenia projektu planu ul. w zakresie uzgodnionym z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Poznaniu.

17. Podział na leśnictwa

Nadleśnictwo dostarczy Wykonawcy do 30.09.2010 r. zarządzenie Nadleśniczego wprowadzające nowy podział na leśnictwa wraz z mapą topograficzną z wskreślonymi granicami zasięgu terytorialnego działania poszczególnych leśnictw poza gruntami Nadleśnictwa.

18. Szczegółowy zakres i wymagana forma map przeglądowych

Mapy przeglądowe dla obrębów wykonać w skali 1:20 000 na podkładzie mapy topograficznej, o tematach jak niżej:

- drzewostanów,
- siedlisk,
- cięć rębnych,
- ochrony lasu,

- gospodarki łowieckiej,
- podziału na arkusze map gospodarczych.

Wykonać mapy sytuacyjno-przeładowe Nadleśnictwa w skali 1: 50 000:

- obszaru terytorialnego zasięgu działania Nadleśnictwa i podziału administracyjnego,
- funkcji lasu i zagospodarowania rekreacyjnego,
- ochrony przeciwpożarowej,
- walorów przyrodniczo-kulturowych.

Mapy gospodarcze wykonać w formacie A1 dla Nadleśnictwa i dla RDLP.

Zgodnie z warunkami umowy wykonać dla leśniczych mapy gospodarczo-przeładowe w skali 1:10 000

- cięć rębnych (z naniesionym zasięgiem siedlisk przyrodniczych),
- drzewostanów.

19. Zakres i sposoby wykonania planu

Plan urządzenia lasu składał się będzie z:

- Elaborat,
- Program ochrony przyrody,
- Opis taksacyjny wg obrębów dla Nadleśnictwa i RDLP,
- Wykazy projektowanych cięć użytkowania rębego dla obrębów z wykazami drzewostanów do przebudowy, KO i KDO oraz z wykazem drzewostanów, w których nie zaprojektowano użytkowania przedrębego,
- Operaty dla leśniczych zawierające: opis taksacyjny, wykazy projektowanych cięć użytkowania rębego.

20. Specyficzne zagadnienia dotyczące inwentaryzacji lasu i gospodarki leśnej

Inwentaryzacja lasu

- Inwentaryzować gatunki dębu, przyjmując dla wydzielenia gatunek przeważający.
- Inwentaryzować opanowane przez chorobę jesiony.
- Podczas taksacji inwentaryzować śródleśne oczka wodne, obszary bagienne oraz obszary trudnodostępne i niedostępne.
- Podczas taksacji zaznaczyć na mapie powierzchnie po zwężonych liniach energetycznych i określić dla nich wskazania gospodarcze (np. doleść lukę)
- W informacji dodatkowej opisu taksacyjnego zamieścić informację „drzewostan podkrzesany” na podstawie wykazu dostarczonego przez Nadleśnictwo. Wykaz drzewostanów podkrzesanych zamieścić w elaboracie.
- W uzgodnieniu z Nadleśnictwem wytypować w kompleksach śródpolnych powierzchnie pod plantacje gatunków drzew szybkorosnących.

Protokół z Narady Techniczno - Gospodarczej
dla Nadleśnictwa Taczanów
Obręby: Taczanów, Wielowieś

Narada Techniczno-Gospodarcza dla Nadleśnictwa Taczanów zwołana przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu odbyła się w dniu 7 czerwca 2011 r. w siedzibie Nadleśnictwa z udziałem przedstawicieli:

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu

- mgr inż. Henryk Piskonowicz – zastępca dyrektora ds. gospodarki leśnej – przewodniczący Komisji
- mgr inż. Antoni Metelski – Naczelnik Wydziału Zasobów
- mgr inż. Jędrzej Górski – gł. specjalista SL ds. urządzania lasu
- mgr inż. Jarosław Kasprzyk – specjalista SL ds. gospodarki łowieckiej

Nadleśnictwa

- mgr inż. Ewa Powązka-Chojnacka – Nadleśniczy
- mgr inż. Janusz Ruda – zastępca nadleśniczego
- mgr inż. Adam Całka – inżynier nadzoru
- mgr inż. Krzysztof Kuczkowski – st. specjalista ds. zasobów
- mgr inż. Rafał Działoszyński – specjalista SL ds. zagospodarowania lasu
- mgr Piotr Matuszczak – główny księgowy

Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych

- mgr inż. Paweł Pogoda – główny specjalista SL

**Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych
Wielkopolskiego Regionu Inspekcyjnego LP**

- dr inż. Grzegorz Nowak – inspektor regionalny

Zespołu Ochrony Lasu w Łopuchówku

- mgr inż. Marian Załóg – st. specjalista SL

Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Poznaniu

- mgr inż. Zbigniew Cykowiak – dyrektor Oddziału
- mgr inż. Kazimierz Jakubiak – st. inspektor ul
- mgr inż. Eugeniusz Jakubowski – kierownik pracowni ul

Komisja po przeprowadzeniu dyskusji nad:

- a) szczegółową analizą gospodarki leśnej ubiegłego okresu, przedstawioną przez Nadleśniczego i koreferatem do tej analizy opracowanym przez inspektora WRI LP,

b) referatem przedstawionym przez kierownika pracowni ul prezentującym:

- wyniki prac inwentaryzacyjnych,
- ocenę wpływu realizacji zadań gospodarczych minionego okresu na obecny stan lasu,
- propozycje planu gospodarki leśnej na okres gospodarczy 2011-2020 oraz koreferatami do projektu planu inspektora LP i nadleśniczego Nadleśnictwa Taczanów,

c) referatem wykonawcy planu prezentującym projekt aktualizacji Programu Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa na okres 2011-2020,

d) referatem wykonawcy planu na temat prognozy oddziaływania planu ul na środowisko i obszary Natura 2000 podjęła ustalenia dotyczące prac kameralnych i ostatecznego ułożenia planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa.

Komisja stwierdza zgodność wykonanych prac z:

- Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 22.03.2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania planów urządzenia lasu,
- Instrukcją Urządzania Lasu z 2003 r. (z późniejszymi zmianami),
- Zasadami Hodowli Lasu z 2002 r.
- ustaleniami KZP.

1. Komisja przyjmuje wnioski wynikające z analizy gospodarki ubiegłego okresu, zawarte w opracowaniu Nadleśniczego oraz w koreferacie inspektora Lasów Państwowych. Końcowa ocena gospodarki leśnej ubiegłego okresu gospodarczego zostanie dokonana przez Dyrektora RDLP. Ocena ta zostanie zamieszczona w elaboracie w dziale B. „Analiza gospodarki leśnej w minionym okresie”.

2. Stan posiadania

Komisja przyjmuje stan posiadania Nadleśnictwa wg grup i rodzajów użytków oraz kategorii użytkowania, przedstawiony w tabeli I.

Powierzchnia ogólna Nadleśnictwa wynosi 14 513,2494 ha

w tym obręb Taczanów	8 330,1369 ha
obrzeb Wielowieś	6 183,1125 ha

Pisemną decyzję Nadleśniczego dotyczącą sposobu zakwalifikowania w planie urządzenia lasu gruntów ujętych w wykazie rozbieżności pomiędzy danymi ewidencyjnymi a stanem na gruncie oraz wykaz rozbieżności zamieścić w elaboracie. Nadleśniczy w terminie do 31.12.2011 r. powiadomi RDLP o podjętych działaniach w celu wyjaśnienia i usunięcia rozbieżności pomiędzy danymi ewidencyjnymi a stanem faktycznym określonym podczas taksacji (§ 8 pkt 9 instrukcji u.l.).

W Nadleśnictwie nie występują działki obciążone w aktach notarialnych służebnością dróg dojazdowych.

W elaboracie omówić zakres wykorzystania ortofotomapy w pracach terenowych i kameralnych.

Podział lasów wg kategorii ochronności

Zgodnie z postanowieniem KZP zasięg i lokalizację lasów ochronnych w Nadleśnictwie przyjęto wg Decyzji Ministra Środowiska z dnia 28 sierpnia 2002 r.

Spśród lasów Nadleśnictwa wyodrębniono:

Lp	Kategoria ochronności		Powierzchnia leśna
1	Rezerwaty	–	24,36
2	Lasy ochronne	–	11 696,62
	wodochronne	–	6 263,51
	<i>w tym w strefie ujęć i źródeł wody</i>	–	<i>679,14</i>
	cenne fragmenty rodzimej przyrody		3 269,26
	wylączone drzewostany nasienne	–	19,50
	ostoje zwierząt chronionych	–	27,14
	w miastach i wokół miast	–	2 117,21
3	Lasy gospodarcze	–	1 955,11
Ogółem grunty leśne			13 676,09

Na obszarze gruntów Nadleśnictwa występują miejsca potencjalnych konfliktów społecznych. Zostaną one oznaczone na mapie funkcji lasu.

Podział na gospodarstwa

Powierzchnia leśna wg gospodarstw przedstawia się następująco:

Gospodarstwo	Obręb Taczanów	Obręb Wielowieś	Nadleśnictwo
	Powierzchnia leśna - ha		
Specjalne	452,13	742,47	1 194,60
Lasów ochronnych	5 632,12	4 622,97	10 255,09
Zrębowe	680,08	270,39	950,47
Przerębowo-zrębowe	824,89	61,88	886,77
Przebudowy	294,95	94,21	389,16
Razem	7 884,17	5 791,92	13 676,09

Komisja akceptuje zaliczenie do gospodarstwa specjalnego drzewostanów na cennych siedliskach przyrodniczych w stanie A.

6. Przyjęte wieki rębności

Zgodnie z ustaleniami Komisji Założeń Planu przyjęto jednakowe w całym Nadleśnictwie przeciętne wieki rębności:

Gatunek	Przeciętny wiek rębności
Db	160
Js	140
So, Md, Jd, Dg, Bk, Lp, Wz, Kl	100
Św, Gb, Brz, Ak, Ol, Jw	80
Ol odr. Os	60
Sob, Olsz, Tp, Wb	40

7. Przyjęte etaty użytkowania rębego i przedrębego

Przyjęte etaty użytkowania rębego m³ brutto na I 10-lecie są następujące:

Gospodarstwo	Obręb Taczanów	Obręb Wielowieś	Nadleśnictwo
	m ³ brutto		
specjalne	16 465	27 610	44 075
lasów ochronnych	123 402	168 912	292 314
zrębowe	20 425	6 990	27 415
przerębowo-zrębowe	14 590	569	15 159
przebudowy	65 553	14 950	80 503
Razem	240 435	219 031	459 466

Łączna miąższość użytkowania rębego - 360 760 m³ netto wraz ze spodziewanym 5% przyrostem - 18 038 m³ netto oraz miąższością użytków rębnych nie zaliczonych na etat - 371 m³ netto wyniesie **379 169 m³ netto**.

Etat użytkowania przedrębego na bieżące 10-lecie obliczony wg połowy przyrostu spodziewanego z wszystkich drzewostanów nie objętych użytkowaniem rębnym wynosi **286 480 m³ netto (32,00 m³/ha)**. W ubiegłym 10-leciu Nadleśnictwo pozyskało w użytkowaniu przedrębnym **302 257 m³ netto (32,14 m³/ha)**. Użytki przygodne stanowiły 26,5% ogólnej miąższości pozyskanych użytków przedrębnych.

Biorąc pod uwagę wykonanie w ubiegłym okresie oraz aktualny stan lasu komisja przyjęła etat użytkowania przedrębego w wysokości 50% spodziewanego przyrostu bieżącego tablicowego z wszystkich drzewostanów nie objętych użytkowaniem rębnym tj. w wysokości **286 480 m³ netto (32,00 m³/ha)**.

Komisja akceptuje powierzchnię 1311,83 ha drzewostanów, w których nie zaprojektowano cięć pielęgnacyjnych w bieżącym 10-leciu.

Łączny etat na lata 2011-2020 dla Nadleśnictwa wynosi **665 649 m³ netto**.

Przyjęcie powyższego etatu powoduje, że relacja przyjętych etatów w stosunku do zasobów wynosi **23,31%**, zaś w stosunku do przyrostu bieżącego tablicowego **100,32%**.

8. Wytyczne w sprawie użytkowania rębego i rębni dla poszczególnych gospodarstw

Komisja aprobuje zaprojektowane cięcia rębnią zupełną Ib w drzewostanach na siedliskach lasowych, w których brak jest w drzewostanie gatunków docelowych oraz silnie rozwinięte runo uniemożliwia uzyskanie odnowienia naturalnego lub odnowienia sztucznego pod osłoną.

W gospodarstwie specjalnym rębnie złożone stanowią 70,4% powierzchni manipulacyjnej projektowanych cięć w tym gospodarstwie.

W gospodarstwie lasów ochronnych rębnie złożone stanowią 58,8% powierzchni manipulacyjnej wszystkich zaprojektowanych cięć w tym gospodarstwie.

W gospodarstwie zrębowym zasadniczym rodzajem rębni jest Ib z szerokością pasa zrębowego do 60 m i powierzchnią zrębu do 4 ha.

W gospodarstwie przebudowy rębnie złożone stanowią 29,6% powierzchni manipulacyjnej zaprojektowanych cięć.

Rębnie złożone stanowią 54,6 % powierzchni manipulacyjnej wszystkich projektowanych cięć rębnych w Nadleśnictwie.

Okresy odnowienia i nawroty cięć przyjęte są zgodnie z postanowieniami KZP.

Proponowane sposoby użytkowania uwzględniają aktualny stan lasu i jego lokalną specyfikę.

Projektowane cięcia rębne były komisyjnie analizowane z Nadleśniczym i przedstawicielem RDLP, przy udziale leśniczych, w dniach 4 i 11 kwietnia 2011 r.

Zgodnie z decyzją KZP zręby zupełne, z wyłączeniem gospodarczych drzewostanów nasiennych, zaprojektowano z przydziałem na lata. Na mapy cięć określono po jednym pasie zrębowym na II 10-lecie, jako następstwo cięć I 10-lecia.

9. Wytyczne w zakresie techniki hodowlanej

Komisja akceptuje przyjęcie w planie, ustalonych na KZP, gospodarczych typów drzewostanów i orientacyjnych składów gatunkowych odnowień.

Komisja akceptuje przyjęcie do planu hodowli 90% powierzchni planowanych na 10-lecie odnowień zrębów zupełnych i częściowych.

Komisja akceptuje 15% wskaźnik poprawek i uzupełnień przewidywanych dla wszystkich planowanych odnowień otwartych.

W pozostałych punktach komisja akceptuje przedstawiony projekt zadań z zakresu hodowli lasu dla Nadleśnictwa na bieżące 10-lecie.

Rozmiar prac hodowlanych na 10-lecie przyjmuje się jak niżej:

odnowienia na powierzchniach otwartych	982,53 ha
zalesienia	-
odnowienia pod osłoną	93,90 ha
w tym: przy rębniach częściowych	460,09 ha
podsadzenia produkcyjne	31,29 ha
dolesienia luk	2,52 ha
poprawki i uzupełnienia	161,17 ha
(w tym 15% na gruntach proj. do odn. – 147,38 ha)	
wprowadzanie podszytów	5,00 ha
pielęgnowanie gleby	1 783,79 ha
pielęgnowanie upraw (CW)	1 433,33 ha
pielęgnowanie młodników (CP)	1 287,76 ha
melioracje agrotechniczne	1 387,85 ha.

10. Wytyczne w zakresie użytkowania ubocznego

Komisja akceptuje projekt pozyskiwania choinek z plantacji choinkowych o łącznej powierzchni 1,24 ha oraz z podszytów w zależności od potrzeb, a także propozycje dotyczące użytkowania gruntów rolnych i zagospodarowania łowieckiego.

11. Wytyczne w zakresie ochrony lasu i ochrony przeciwpożarowej

Komisja przyjmuje przedstawiony projekt ochrony lasu przed szkodnikami owadziemi, grzybami i zwierzyną.

Na mapie ochrony lasu oznaczyć miejsca zagrożone masowym występowaniem szkodników pierwotnych.

Na mapie ochrony lasu oznaczyć stałe partie kontrolne jesiennych poszukiwań owadów, wytypowane przez Nadleśnictwo.

Komisja aprobuje zaprezentowany plan ochrony przeciwpożarowej Nadleśnictwa, zaopiniowany przez Komendantów Powiatowych PSP.

Nadleśnictwo zaliczone zostało do II kategorii średniego zagrożenia pożarowego.

Plan przedstawić do uzgodnienia z Komendantem Wojewódzkim PSP w Poznaniu.

12. Wytyczne w sprawie zagospodarowania rekreacyjnego

Zagadnienia zagospodarowania rekreacyjnego opisać w elaboracie i przedstawić na wspólnej mapie „funkcji lasu i zagospodarowania rekreacyjnego” w skali 1:50 000. Komisja akceptuje projekt zagospodarowania rekreacyjnego.

13. Potrzeby w zakresie budownictwa ogólnego, drogowego i melioracji wodnych

Komisja przyjmuje przedstawiony w referacie zakres zadań wynikających z aktualnych potrzeb.

14. Lasy nadzorowane w zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa

Nadleśnictwo sprawuje nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa na podstawie porozumień ze starostami powiatów: jarocińskiego – o powierzchni 26,50 ha, pleszewskiego – 659,00 ha i ostrowskiego – o powierzchni 1 085,80 ha.

15. Program Ochrony Przyrody

Komisja akceptuje zaprezentowany na posiedzeniu narady projekt aktualizacji opracowanego w 2001 roku Programu Ochrony Przyrody.

Nie oznaczać na mapie lokalizacji roślin i zwierząt chronionych.

Na mapach cięć dla leśniczych oznaczyć siedliska przyrodnicze.

Program oprawić jako oddzielny tom. Dla ZOL w Łopuchówku program przekazać na płycie CD.

16. Zagadnienia dotyczące wykonania planu

W dziale „Charakterystyka warunków ekonomicznych” elaboratu zamieścić zestawienie ekonomicznych wskaźników gospodarki leśnej (tabela XIXa) i ramowy plan ekonomiczny na 10 lat (tabela XIXb).

Oznaczyć na mapach gospodarczych drogi publiczne będące w stanie posiadania Nadleśnictwa.

Sporządzić wykazy zmian numeracji oddziałów i zamieścić je w elaboracie i w operatach dla leśniczych.

Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Taczanów będzie się składał z następujących elementów:

- Elaborat,
- Program Ochrony Przyrody,
- Opisy taksacyjne dla obrębów (dla Nadleśnictwa i dla RDLP),
- Wykazy projektowanych cięć użytkowania rębego dla obrębów z wykazami drzewostanów do przebudowy, z wykazami KO i KDO oraz wykazami drzewostanów, w których nie zaprojektowano cięć pielęgnacyjnych (dla Nadleśnictwa, RDLP i DGLP),
- Operaty dla leśniczych zawierające opis taksacyjny i wykazy projektowanych cięć rębnych,

Materiały kartograficzne to:

Mapy gospodarcze w skali 1:5 000 - wydruki w formacie A1 dla Nadleśnictwa i RDLP.

Mapy gospodarczo-przeładowe w skali 1:10 000 dla leśniczych

- drzewostanów,
- projektowanych cięć rębnych.

Mapy przeładowe w skali 1:20 000 dla obrębów

- drzewostanów,
- siedlisk,
- projektowanych cięć rębnych,
- ochrony lasu,
- gospodarki łowieckiej,
- podziału na arkusze map gospodarczych.

Mapy sytuacyjne obszaru terytorialnego zasięgu działania Nadleśnictwa w skali 1:50 000

- sytuacyjno-przeładowa i podziału administracyjnego,
- funkcji lasu i zagospodarowania rekreacyjnego,
- ochrony przeciwpożarowej,
- walorów przyrodniczo-kulturowych (w kieszeni Programu Ochrony Przyrody).

Mapy przeładowe drzewostanów i cięć dla RDLP i Nadleśnictwa zostaną podklejone na płótnie, a mapy gospodarczo-przeładowe drzewostanów i cięć dla leśniczych zostaną podklejone na płótnie i zafoliowane.

BULiGL przekaze RDLP i Nadleśnictwu podstawowe warstwy geometryczne na płycie CD.

BULiGL Oddział w Poznaniu przekaze RDLP w Poznaniu i Nadleśnictwu Taczanów zakupione przez Oddział ortofotomapy oraz rastry map topograficznych, celem realizacji zadań wynikających z planu urządzenia lasu w okresie jego obowiązywania.

Szczegółowy wykaz obiektów geometrycznych, które zostały uwzględnione przy opracowywaniu warstw standardu LMN, został uzgodniony z Nadleśnictwem. Dodatkowo uwzględnić warstwę dróg publicznych i cieków podstawowych będących w stanie posiadania Nadleśnictwa.

Protokółował:

Przewodniczący Komisji

mgr inż. Kazimierz Jakubiak

mgr inż. Henryk Piskunowicz

OPINIA NADLEŚNICZEGO NADLEŚNICTWA TACZANÓW

Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Taczanów będzie się składał z następujących elementów:

- Elaborat,
- Program Ochrony Przyrody,
- Opisy taksacyjne dla obrębów (dla Nadleśnictwa i dla RDLP),
- Wykazy projektowanych cięć użytkowania rębnego dla obrębów z wykazami drzewostanów do przebudowy, z wykazami KO i KDO oraz wykazami drzewostanów, w których nie zaprojektowano cięć pielęgnacyjnych (dla Nadleśnictwa, RDLP i DGLP),
- Operaty dla leśniczych zawierające opis taksacyjny i wykazy projektowanych cięć rębnych,

Materiały kartograficzne to:

Mapy gospodarcze w skali 1:5 000 - wydruki w formacie A1 dla Nadleśnictwa i RDLP.

Mapy gospodarczo-przeładowe w skali 1:10 000 dla leśniczych

- drzewostanów,
- projektowanych cięć rębnych.

Mapy przeładowe w skali 1:20 000 dla obrębów

- drzewostanów,
- siedlisk,
- projektowanych cięć rębnych,
- ochrony lasu,
- gospodarki łowieckiej,
- podziału na arkusze map gospodarczych.

Mapy sytuacyjne obszaru terytorialnego zasięgu działania Nadleśnictwa w skali 1:50 000

- sytuacyjno-przeładowa i podziału administracyjnego,
- funkcji lasu i zagospodarowania rekreacyjnego,
- ochrony przeciwpożarowej,
- walorów przyrodniczo-kulturowych (w kieszeni Programu Ochrony Przyrody).

Mapy przeładowe drzewostanów i cięć dla RDLP i Nadleśnictwa zostaną podklejone na płótnie, a mapy gospodarczo-przeładowe drzewostanów i cięć dla leśniczych zostaną podklejone na płótnie i zafoliowane.

WSTĘP

1. Podstawy formalno-prawne ochrony przyrody

Ochrona przyrody to zespół działań mających na celu zachowanie, właściwe wykorzystywanie oraz odnawianie zasobów i składników przyrody, szczególnie dziko występujących gatunków roślin i zwierząt oraz kompleksów przyrodniczych i ekosystemów.

Ochrona przyrody w PGL Lasy Państwowe realizowana jest:

a) zgodnie z ustaleniami:

- Polityki ekologicznej Państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016 (2009);
- Polskiej polityki kompleksowej ochrony zasobów leśnych (1994);
- Strategii ochrony leśnej różnorodności biologicznej (1995);
- Polityki leśnej Państwa (1997);

b) zgodnie z przepisami zawartymi w ustawach, m.in.:

- ustawie o lasach (1991);
- ustawie Prawo ochrony środowiska (2001);
- ustawie Prawo Łowieckie (2002);
- ustawie o ochronie przyrody (2004);

c) zgodnie z rozporządzeniami Ministra Środowiska:

- z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764);
- z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765);
- z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237);
- z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów NATURA2000 (Dz. U. Nr 94, poz. 795);
- z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226);

- z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510).

d) zgodnie z zarządzeniami i uchwałami dotyczącymi tworzenia i funkcjonowania określonych obiektów objętych ochroną.

Ochrona przyrody łączy się z ochroną środowiska, ale w Polsce ma osobny zakres rzeczowy, cele, metody, podstawy prawne i system organizacyjny. Znowelizowane i dostosowywane do wymogów europejskich polskie prawodawstwo dotyczące ochrony przyrody i środowiska, uwzględnia moralne zobowiązania rządów i społeczeństw wynikające z dokumentów, raportów i strategii opracowanych przez agendy ONZ lub na jej zlecenie – przez Światową Unię Ochrony Przyrody. Do opracowań tych m.in. należą: Światowa Strategia Ochrony Przyrody, Nasza Wspólna Przyszłość, Agenda 21, Parki dla Życia.

Polska ratyfikowała międzynarodowe konwencje dotyczące ochrony przyrody, w tym:

- o obszarach wodno-błotnych (Ramsar 1971);
- o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (Paryż 1972);
- o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES, Waszyngton 1973);
- o ochronie europejskich gatunków dzikiej flory i fauny oraz ich naturalnych siedlisk (Berno 1979);
- o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Bonn 1979);
- o różnorodności biologicznej (Rio de Janeiro 1992);
- o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Helsinki 1992).

Nadleśnictwo, spoczywające na nim obowiązki z tytułu ochrony przyrody wypełnia w ramach *Systemu Ochrony Przyrody i Kształtowania Środowiska Naturalnego w Lasach Państwowych*. Praktycznym wyrazem roli i znaczenia ochrony przyrody we współczesnym leśnictwie jest obowiązek sporządzania programów ochrony przyrody dla nadleśnictw – wynika on z zapisów Ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach – art. 18, pkt 4.

2. Cel i metodyka opracowania

Program ochrony przyrody sporządzany jest w formie osobnego tomu planu urzędzenia lasu. Prezentuje on całość zagadnień dotyczących szeroko pojętej tematyki ochrony przyrody na

danym terenie. Zasady opracowania *Programu* zawarte są w instrukcji jego sporządzenia, a szczegółowy zakres prac zatwierdzany jest protokolarnie podczas obrad Komisji Założeń Planu.

Realizowana obecnie w naszym kraju polityka leśna kieruje znaczną uwagę na funkcje i problemy ochrony przyrody. Przejawem dużego znaczenia przywiązywanego zagadnieniom ochrony przyrody w lasach było m.in. przeprowadzenie w 1995 roku, na zlecenie GDLP, nadzwyczajnej, ogólnokrajowej waloryzacji przyrodniczej lasów oraz rozpoznanie cennych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (2006 i 2007), którymi objęto również lasy Nadleśnictwa Taczanów.

Głównym celem *Programu ochrony przyrody* jest prezentacja obszarów leśnych omawianego Nadleśnictwa jako obiektu przyrodniczego na tle regionu i kraju, ustalenie hierarchii ważności grup funkcji i poszczególnych kompleksów leśnych oraz wskazanie nowych przedmiotów ochrony, a także określenie celów i metod ich ochrony.

Ważnym elementem zrównoważonego rozwoju jest gospodarka leśna polegająca na prawidłowym zagospodarowaniu lasu, tzn. spełniającym zarówno funkcje produkcyjne jak również zaspokajającym ekologiczne, kulturowe i duchowe potrzeby społeczeństwa. Z idei zrównoważonej gospodarki leśnej wynika również konieczność zachowania przyrodniczych wartości lasu przy realizowanym równolegle jego użytkowaniu.

Konwencja o różnorodności biologicznej ratyfikowana przez Sejm RP w 1995 r. podaje następującą definicję: różnorodność biologiczna jest to zróżnicowanie wszystkich żywych organizmów występujących na Ziemi w ekosystemach lądowych, morskich i słodkowodnych oraz w zespołach ekologicznych, których są częścią. Dotyczy to różnorodności w obrębie gatunku, pomiędzy gatunkami oraz różnorodności ekosystemów.

W niniejszym *Programie* szczególna uwaga została zwrócona na różnorodność gatunkową, której elementami są gatunki, rodzaje i rodziny oraz na różnorodność ekologiczną, czyli różnorodność ekosystemów, środowisk i krajobrazów. Wyeksponowano także korzyści płynące z istniejącej różnorodności biologicznej w warunkach przyrodniczo-leśnych omawianego obiektu.

Metodyka opracowania niniejszego *Programu ochrony przyrody* oparta jest na podstawach stwarzających mocne umocowanie prawne oraz podnoszące jego rangę.

Program został opracowany przy uwzględnieniu zasad postępowania planistycznego, które pozwalają zrozumieć odmienną planowania ochrony przyrody od planowania działalności gospodarczej.

W podejmowaniu problemów ochrony przyrody ze szczególną uwagą i troską starano się przestrzegać zasady wydłużonej perspektywy czasowej. Polega ona na akceptacji biegu zjawisk przyrodniczych przebiegających swoim własnym, naturalnym biegiem i rytmem. *Program* przyzwyczajają do planowania zadań z zakresu szeroko pojmowanej ochrony przyrody i myślenia w dłuższej niż dotychczas perspektywie czasowej.

Drugą zasadą, której starano się przestrzegać w niniejszym *Programie* jest zasada holistycznego podejścia do omawianych zagadnień. Zasada ta oznacza rozpatrywanie każdego procesu i każdego składnika przyrody w możliwie szerokim kontekście zależności i powiązań oraz uznawanie każdego z nich za element funkcjonalnej całości ekosystemu leśnego.

Do opracowania *Programu ochrony przyrody* dla Nadleśnictwa Taczanów wykorzystano dostępne materiały naukowe i publikacje – w tym m.in. *Program ochrony przyrody w Nadleśnictwie Taczanów* z 2002 roku, plany urządzenia gospodarstwa leśnego z okresów minionych rewizji, materiały waloryzacji siedlisk przyrodniczych i gatunków wymienionych w załącznikach Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej Natura 2000 Nadleśnictwa Taczanów w roku 2007, wyniki inwentaryzacji łowieckiej, operat glebowo-siedliskowy, plany ochrony rezerwatów przyrody, projekt planu ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB300007 „Dąbrowy Krotoszyńskie”, informacje z witryn internetowych, w tym – Instytutu Botaniki PAN Kraków, RDLP Poznań; Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu; materiały Wielkopolskiego Zespołu Realizacyjnego NATURA 2000, materiały promocyjne Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego i starostw powiatowych, dokumentację służb konserwatorskich oraz mapy i przewodniki turystyczne.

3. Zadania i cele Programu ochrony przyrody w nadleśnictwie

Program ochrony przyrody w Nadleśnictwie Taczanów pomoże skutecznie chronić zasoby przyrody na terenie Nadleśnictwa i w zasięgu jego działania, służyć będzie rozwojowi nauki o ochronie i kształtowaniu ekosystemów leśnych oraz dostarczy podstaw do sporządzenia kompleksowej oceny stanu ochrony przyrody w skali krajowej.

W szczególności *Program* ten może być wykorzystany w celu:

- opracowania strategii ochrony oraz kształtowania struktury i funkcji ekosystemów leśnych zgodnie z wymogami ekologii;
- stworzenia warunków do utrzymania różnorodności biologicznej obszaru Nadleśnictwa;
- ustalenia zasad ochrony, kształtowania i użytkowania poszczególnych typów ekosystemów leśnych;

- identyfikacji istniejących konfliktów pomiędzy gospodarką leśną a koniecznością ochrony przyrody oraz określenia sposobów ich rozwiązywania;
- określenia uwarunkowań i opracowania zasad rozwoju funkcji gospodarki leśnej zgodnej z zasadami ochrony przyrody;
- dokonania ewentualnych korekt przebiegu granicy polno-leśnej, granic lasów ochronnych, a także zatwierdzenia projektowanych rezerwatów przyrody, pomników przyrody, użytków ekologicznych itp.;
- określenia zewnętrznych uwarunkowań trwałości ekosystemów leśnych, a w szczególności jego związków z ekosystemami sąsiednich nadleśnictw;
- wskazania potrzeb utworzenia lub ewentualnej weryfikacji dotychczasowych przepisów ochronnych dotyczących ekosystemów leśnych – zakazów, ograniczeń i preferencji obowiązujących na terenie omawianego obiektu.

Podstawowym zadaniem *Programu ochrony przyrody* w urządzanym nadleśnictwie jest przekazanie bieżących informacji o stanie ochrony przyrody (oraz wynikających stąd zadań) – w tym omówienie takich zagadnień, jak:

- poprawa metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody, a w szczególności zachowanie różnorodności biologicznej;
- przedstawienie (po inwentaryzacji przeprowadzonej w ramach prac urzędniowych) i zobrazowanie walorów przyrodniczych nadleśnictwa na tle regionu i kraju;
- ustalenie hierarchii funkcji poszczególnych kompleksów leśnych;
- wskazanie kolejnych obiektów do objęcia formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ich ochrony;
- doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych;
- ulepszanie metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody;
- wskazanie, a następnie preferowanie w praktyce gospodarczej technologii prac leśnych przyjaznych dla środowiska przyrodniczego;
- przedstawienie istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów i środowiska przyrodniczego;
- umożliwienie w przyszłości wykonania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków kultury materialnej w lasach;

- sformułowanie propozycji i wniosków możliwych do realizacji przy opracowywaniu nowych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

4. Forma i zakres Programu ochrony przyrody w nadleśnictwie

Opracowany jako oddzielny tom *Program ochrony przyrody w Nadleśnictwie Taczanów* na lata 2011 – 2020 jest integralną częścią planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Taczanów na okres 1.01.2011 r. – 31.12.2020 r. Program dotyczy lasów i gruntów oraz pozostałych obszarów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa.

Jest to drugie tego typu opracowanie sporządzone dla gruntów Nadleśnictwa Taczanów. Pierwsze z nich opracowano według stanu na 1 styczeń 2001 roku.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA TACZANÓW

1. Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu i kraju Nadleśnictwie

1.1 Warunki fizyczno-geograficzne

a) Położenie geograficzne

Grunty Nadleśnictwa położone są między 17°37'07" a 18°10'47" długości geograficznej wschodniej oraz 51°31'18" a 52°02'35" szerokości geograficznej północnej.

Odległość między najbardziej wysuniętymi na północ i na południe zewnętrznymi skrajami kompleksów wynosi 58 km, zaś tak samo mierzona odległość wschód - zachód 38 km.

Nadleśnictwo Taczanów zajmuje powierzchnię 14 513,65 ha w tym 14 051,71 ha stanowią lasy. Zasięg terytorialny wynosi 107 519 ha.

Grunty N-ctwa podzielone są na dwa obręby: Taczanów i Wielowieś.

b) Regiony fizyczno-geograficzne

Położenie Nadleśnictwa Taczanów według obecnie stosowanego (nawiązującego do uniwersalnej klasyfikacji Międzynarodowej Federacji Dokumentacyjnej) podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne w układzie dziesiętnym (Kondracki, 2002) przedstawia się następująco:

Obszar – Europa Zachodnia (1-924)

Podobszar – Pozaalpejska Europa Zachodnia (1-924.3)

Prowincja – Niż Środkowoeuropejski (31)

Podprowincja – Nizina Środkowopolska (318)

Makroregion – Nizina Południowowielkopolska (318.1-2)

Mezoregion – Wysoczyzna Kaliska (318.12)

Mezoregion – Równina Rychwalska (318.16)

Mezoregion – Kotlina Grabowska (318.21)

Makroregion – Wału Trzebnickiego (318.4)

Mezoregion – Wzgórz Ostrzeszowskich (318.46).

c) Regionalizacja geobotaniczna

Według podziału Polski na regiony geobotaniczne (J.M. Matuszkiewicz, 2008) obszar Nadleśnictwa Taczanów leży w zasięgu następujących jednostek geobotanicznych:

Prowincja – Środkowoeuropejska (Działy A-F)

Podprowincja – Środkowoeuropejska Właściwa (Działy B-F)

Kraina – Środkowowielkopolska (B.2)

Okręg – Jarocińsko-Rychwański (B.2.5)

Kraina – Południowowielkopolsko-Łużycka (B.4)

Podkraina – Południowowielkopolska (B.4b)

Okręg – Wysoczyzny Kaliskiej (B.4b.8)

Okręg – Doliny Baryczy (B.4b.12)

Okręg – Wzgórz Ostrzeszowskich (B.4b.14)

Okręg – Doliny Górnej Prosnicy (B.4b.16).

d) Regionalizacja przyrodniczo-leśna

Według obowiązującego podziału Polski na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne (SPHL, 2004), lasy i grunty nieleśne Nadleśnictwa Taczanów położone są w:

Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej (III)

Dzielnicę Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Mezoregionie Doliny Konińskiej (cz. północna obręb Taczanów),

Dzielnicę Krotoszyńskiej (obręb Taczanów, północna część obręb Wielowieś),

Dzielnicę Kotliny Żmigrodzko-Grabowskiej (obręb Wielowieś),

i Krainie Śląskiej (V)

Dzielnicę Wrocławskiej, Mezoregionie Równiny Oleśnickiej (oddz. 621, 622 obręb Wielowieś).

e) Regionalizacja klimatyczna

Obszary zajmowane przez Nadleśnictwo położone są według A. Wosia (*Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*, 1999) w większości w Południowowielkopolskim regionie klimatycznym (region Środkowowielkopolski tylko w północnej części N-ctwa).

Klimat tego regionu (Woś, 1999) charakteryzuje się najmniejszym w Polsce opadem rocznym, kształtującym się w granicach od 500 do 600 mm, z maksimum w lipcu, liczbą dni z przymrozkami – około 110, czasem zalegania pokrywy śnieżnej do 60 dni oraz okresem wegetacyjnym, który trwa od 210 do 220 dni. Średnia roczna temperatura wynosi + 8 °C, średnia temperatura lipca wynosi + 18 °C, stycznia – 3 °C. Przeważającym kierunkiem wiatrów są wiatry zachodnie i południowo-zachodnie.

Klimat obszarów N-ctwa kształtują głównie masy powietrza polarnomorskiego napływającego z Oceanu Atlantyckiego. Masy tego powietrza powodują w lecie znaczne zachmurzenie i częste opady atmosferyczne, a w zimie ocieplenie, zwiększenie zachmurzenia i występowanie okresowych odwilży. Masy powietrza polarnokontynentalnego, napływające ze

wschodu występują rzadziej. Cechuje je mała wilgotność. Średnio 80% dni w roku pogoda kształtowana jest przez dwie ww. masy powietrza. W pozostałym czasie klimat kształtuje powietrze arktyczne napływające wczesną wiosną i zwrotnikowe napływające najczęściej w sierpniu. W rejonie Wzgórz Ostrzeszowskich występują pewne cechy klimatu kontynentalnego.

Najbliżej położonym punktem N-ctwa, w którym są zbierane regularne dane dotyczące warunków meteorologicznych jest Kalisz. Dane zarejestrowane w latach 1999-2010 (wg TuTiempo.net) na tej stacji przedstawione w tabeli 1 dokładniej charakteryzują analizowany obszar.

Tabela 1. Wybrane, uśrednione dane klimatyczne zarejestrowane na stacji meteorologicznej Kalisz w latach 1999-2010

M-c Okres	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Średnia roczna
Temperatura średnia [°C]													
1999-2010	-1,22	0,22	3,37	9,64	14,04	17,11	19,82	19,08	14,43	9,20	4,81	-0,02	9,29
Temperatura minimalna [°C]													
1999-2010	-3,84	-2,59	-0,02	4,51	8,69	11,78	14,55	13,96	9,80	5,63	2,12	-2,44	5,27
Temperatura maksymalna [°C]													
1999-2010	1,36	3,12	7,25	14,73	19,34	22,42	25,36	24,59	19,50	13,27	7,65	2,34	13,47
Ciśnienie [hPa]													
1999-2010	1 017,8	1 015,5	1 014,5	1 015,3	1 015,5	1 015,6	1 014,4	1 014,4	1 017,3	1 017,5	1 014,9	1 017,3	1 016,1
Opad [mm]													
1999-2010	28,61	26,58	34,58	31,4	61,59	47,67	88,34	55,9	43,07	37,67	41,63	32,36	534,97
Wilgotność [%]													
1999-2010	87,8	85,6	79,9	68,9	70,5	70	69,4	70,6	76,3	83,6	89,5	89,3	78,8

Duże zróżnicowanie morfologiczne terenu wywiera istotny wpływ na zróżnicowanie warunków klimatycznych. Ze względu na ukształtowanie powierzchni, rodzaj pokrycia terenu oraz warunki wodne na terenie Nadleśnictwa występują znaczne różnice mikroklimatyczne. Są to obszary:

- kompleksów leśnych, gdzie występują mniejsze prędkości wiatrów, zmniejszona insolacja powierzchni gruntu, szczególnie w okresie letnim, mniejsze amplitudy temperatur, wydłużony czas zalegania pokrywy śnieżnej i zwiększona wilgotność powietrza;
- dolin cieków wodnych, a także obniżeń o płytko zalegającej wodzie gruntowej (stawy rybne), powodującej zwiększoną wilgotność powietrza;
- terenów otwartych obejmujących użytki rolne, gdzie warunki klimatyczne są przeciętne;
- wzniesień morenowych o zmiennej insolacji termicznej w zależności od ekspozycji zbocza i większej dynamice ruchu powietrza;

- terenów wyżynnych - sfalowań i pagórków (Wzgórza Ostrzeszowskie);
- terenów zabudowanych i zurbanizowanych, gdzie modyfikowane są elementy obiegu wody i nasłonecznienia, a także odczuwalne są lokalnie wpływy emisji niskiej (Ostrów Wielkopolski, Pleszew).

Specyficzne warunki klimatu lokalnego wykazują tereny leśne. Lasy charakteryzują się na ogół dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniami dobowych, jednak z gorszymi warunkami solarnymi (zacienienie). Są to jednak tereny o wzbogaconym składzie fizykochemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne (fitoncydy) oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny.

1.2. Społeczno-gospodarcze warunki wielofunkcyjnej produkcji leśnej w regionie

Całość uwarunkowań społeczno-gospodarczych została omówiona w elaboracie. Wnioski ogólne przytacza się niżej.

Wielkopolski Region obejmujący obszar terytorialnego działania Nadleśnictwa ma charakter rolniczy z niewielkim udziałem przemysłu lekkiego. Warunki naturalne miast Pleszew i Ostrów Wielkopolski oraz okolicznych gmin sprzyjają rozwojowi przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu drzewnego i maszynowego oraz turystyki.

Największym atutem regionu jest przyroda – stare d-stany liściaste na „Płycie Krotoszyńskiej”, zadrzewienia śródpolne, a także liczne zabytki – m.in. Zespół zamkowo-parkowy w Gołuchowie, stare kościoły, zabytkowe pałace (Taczanów, Bagatela) i parki. Ciekawie wytyczone szlaki turystyczne stają się powoli miejscami cieszącymi się rosnącą popularnością wśród mieszkańców środkowej i południowej.

2. Historia lasów i gospodarki leśnej

Ostatnie zlodowacenie zwane bałtyckim nie ograniczyło się do jednorazowego wtargnięcia lądolodu, lecz rozpadło się na trzy wyraźne stadia, podzielone dwoma okresami interstadialnymi. Ostatnie z kolei ocieplenie się klimatu spowodowało ustąpienie lądolodu z obszaru północnej Polski, zapoczątkowując współczesne dzieje Ziemi – holocen. Historia obecnej flory tego obiektu z ekosystemami leśnymi jest stosunkowo młoda. Początków jej należy szukać przed około 12 000 lat, kiedy obszar ten został uwolniony od czasy lodowca i wróciła z południa na ten obszar tundra (Konieczny, 1986). Była to tundra o charakterze lasostepu, z licznymi gatunkami zimnego stepu ostnicowego, z dużą ilością wierzb, z małymi skupieniami brzoź

i sosen (9000 – 7000 lat p.n.e.). W miarę stopniowego ocieplania się klimatu drobne skupienia brzoź i sosen zaczęły się zwierzać.

W okresie preborealnym (8000 – 7000 lat p.n.e.) dominującą rolę na tym terenie odgrywały lasy brzozowe, a później brzozowo-sosnowe. Licznie występowały również wierzby. Przy końcu tego okresu pojawiły się pierwsze drzewa ciepłolubne jak wiąz i olsza.

W początkowym okresie holocenu na obszarze tym szybko rozprzestrzeniła się sosna (*Pinus*) – stała się ona drzewem dominującym w miejscach suchych i na świeżo uformowanych wydmach. Lasy sosnowe były mało zwarte, z dużym udziałem wrzosowatych (*Ericaceae*) w runie. Znaczną domieszczę stanowił w nich dąb (*Quercus*) i brzoza (*Betula*). Siedliska wilgotniejsze zajęte były początkowo przez brzozę i leszczynę (*Corylus*), z niewielkim dodatkiem wiązu (*Ulmus*). W okresie preborealnym lasy odznaczały się niewielkim zwarciem, chociaż rozpoczęło się ich rozprzestrzenianie na większych obszarach.

W okresie borealnym (7000 – 4000 lat p.n.e.) klimat uległ dalszemu ociepleniu, a następnie zwilgotnieniu. Stopień lesistości wzrastał sukcesywnie. Na omawianym obszarze panowały początkowo nadal lasy sosnowo-brzozowe, a leszczyna rosła w znacznej ilości. Od połowy tego okresu sosna uzyskiwała znaczną przewagę nad brzozą.

Pod koniec tego okresu wzrósł udział olszy, wędrującej podmokłymi dolinami rzek oraz innych gatunków ciepłolubnych, głównie wiązu oraz lipy i dębu. W niewielkiej ilości pojawił się również jesion. Te gatunki liściaste zajęły odpowiadające im żyzniejsze siedliska i dały początek mieszanym lasom z udziałem dębów.

W okresie atlantyckim (4000 – 3000 lat p.n.e.) zapanowały najkorzystniejsze w holocenie warunki termiczne i wilgotnościowe. To optimum klimatyczne wywołało dalsze zmiany w składzie i rozprzestrzenianiu się lasów oraz przesunięcie granic zasięgu niektórych gatunków, np. leszczyny daleko na północ w porównaniu z obecnym stanem. Na całym obszarze zaznaczyło się ustępowanie zbiorowisk brzozowo-sosnowych na korzyść mieszanych lasów dębowych i olsów. Jednak, na ubogich glebach piaszczystych i na torfowiskach, sosna utrzymała swą przewagę. Zasobniejsze tereny piaszczyste porastał las, w skład którego, obok sosny, wchodziły dąb, brzoza i lipa (*Tilia*). Na żyzniejszych siedliskach ustalił się mieszany las liściasty z wiązem, jesionem (*Fraxinus*), dębem i lipą. Wilgotne tereny wzdłuż rzek i jezior zajęte były przez fitocenozy łąkowe z jesionem, olszą i wiązem. W tym okresie pojawiły się rośliny synantropijne, jak babka, szczaw i inne oraz użytkowe np. zboża i tatarka. Wskazuje to nie tylko na obecność plemion koczowniczych, ale również na obecność człowieka osiadłego zajmującego się rolnictwem. Pierwsze plemiona rolnicze przybyły do Polski z południa, już na początku neolitu (4000 lat p.n.e.). Od początku okresu atlantyckiego zaznaczył się wyraźny wpływ człowieka na lasy. Ówczesni mieszkańcy tego terenu zajmowali się myślistwem

i rybołówstwem, co nie wpływało jednak w sposób ujemny na ówczesny stan lasów. Na okres atlantycki, odznaczający się przede wszystkim panowaniem drzew ciepłolubnych, przypada najbujniejszy rozwój lasów, które pokrywały w tym czasie największą powierzchnię.

W okresie subborealnym (3000 – 1000 lat p.n.e.), mającym cechy okresu przejściowego, rozpoczęło się przypuszczalnie oziębienie klimatu oraz początkowo zmniejszenie, a następnie wzrost jego wilgotności. Po okresie optimum klimatycznego wraz ze zmianą klimatu nasilił się proces ługowania gleb. Ubożenie siedlisk spowodowało stopniową regresję lipy i jesionu w zbiorowiskach leśnych. Wyraźny spadek udziału wiązu w tych zbiorowiskach nastąpił już ok. 5000 lat p.n.e. Zmiany w składzie mieszanego lasu liściastego spowodowane były nie tylko ubożeniem warunków edaficznych. W dużej mierze przyczyniła się do tego także gospodarcza działalność człowieka, który w pierwszej kolejności niszczył lasy rosnące na lepszych glebach. Na siedliska opuszczone przez mieszany las liściasty wkroczyły nowe gatunki – głównie grab (*Carpinus*), buk (*Fagus*) i lokalnie świerk (*Picea*). Postępujące zakwaszenie gleb tworzyło dobre warunki dla występowania dębu, który razem z sosną, zajmował tereny piaszczyste tworząc zbiorowiska zbliżone do współczesnego acydofilnego *Quercus roboris-Pinetum*.

Bogatsze gleby zajęte zostały zapewne przez zbiorowiska podobne do dzisiejszego *Galio-Carpinetum*. Mieszane dąbrowy przekształciły się w lasy dębowo-grabowe.

Okres subatlantycki (1000 lat p.n.e. do czasów obecnych) odznacza się dalszym wzrostem wilgotności, zapoczątkowanym już przy końcu okresu subborealnego oraz stopniowym oziębieniem się klimatu.

Przemiany klimatu zahamowały dalsze rozprzestrzenianie się niektórych gatunków drzew, a nawet spowodowały w końcowej fazie zmniejszenie się ich zasięgu, jak to miało miejsce np. w przypadku cisa (*Taxus*). Bory sosnowe i mieszane utrzymały swój stan posiadania.

W ostatnim okresie holocenu nastąpił stopniowy zanik występowania olszy i leszczyny. Było to z pewnością spowodowane spadkiem wilgotności klimatu i związanym z tym obniżeniem poziomu wód w jeziorach. Przemiany, jakie nastąpiły w ostatnich 1500 latach, a szczególnie w ostatnich stuleciach spowodowane zostały działalnością człowieka.

Przemiany te ogólnie charakteryzuje zasadniczo szybkie zmniejszenie się udziału drzew liściastych, głównie na korzyść sosny. Coraz intensywniej rozwijające się osadnictwo przyczyniło się do całkowitego zaniku naturalnych zbiorowisk leśnych.

W opisywanym obszarze bezwzględnie dominującym gatunkiem lasotwórczym została sosna, która jako gatunek pionierski, bardzo łatwo osiedlający się na pogorzeliśkach, zajmowała siedliska zajęte uprzednio przez grądy i dąbrowy. O obecnym wyglądzie lasów zdecydowało prowadzone do końca XVIII wieku zalesianie i odnawianie monokulturami sosnowymi.

Na sąsiadujących z kompleksami leśnymi terenach o lepszych warunkach glebowych, zbiorowiska leśne nie uległy odtworzeniu, ponieważ na miejscach wykarczowanych lasów powstawały łąki i pola uprawne. Odrębność florystyczna danego obszaru, gdzie w czasie całego holocenu dominowała w zbiorowiskach leśnych sosna, była uwarunkowana przede wszystkim uboższą niż na terenach sąsiednich pokrywą glebową, wykształconą na rozległym polu sandrowym i specyficznymi warunkami hydrograficznymi. Miało to także wpływ na inny rozwój działalności gospodarczej człowieka. Wyniki analizy pyłkowej, jak również badania archeologiczne wskazują, że wpływ człowieka na środowisko naturalne w omawianym terenie do epoki brązu był nieznany.

Działalność człowieka musiała zatem polegać głównie na myślistwie, zbieractwie i rybołówstwie. Dowodzi to tak zwanego „długiego trwania” kultur mezolitycznych. Do kolonizacji neolitycznej tego terenu doszło bardzo późno i tylko na niewielkim obszarze wysoczyzn morenowych. Podstawą gospodarki była hodowla. Uprawa roli nabrała większego znaczenia na początku epoki żelaza, a jej znaczny rozwój nastąpił dopiero w okresie rzymskim.

Na krajobrazie wczesnofeudalnym wywarła już swe piętno działalność człowieka gospodarującego od kilku tysięcy lat. W szczególności rozwój uprawy roli spowodował poważne zmiany w pierwotnej szacie leśnej, skutkiem tego na geograficzne oblicze tych ziem we wczesnym średniowieczu składało się kilka podstawowych formacji krajobrazowych, nieodgraniczonych od siebie, ale przechodzących niejednokrotnie jedna w drugą. Oprócz wspomnianych, nielicznych terenów pozbawionych szaty leśnej z przyczyn naturalnych, można było wyróżnić dwa podstawowe krajobrazy: leśno-polny i puszczański. Częste były krajobrazy formacji leśno-polnej, gdzie osiedla rolnicze występowały jako wyspy różnej wielkości wśród otaczających lasów.

Większe obszary łąk istniały tam, gdzie działalność ludzka (przez koszenie traw i wypas zwierząt) hamowała rozwój lasu.

Przedstawiony w tym opisie naturalny skład drzewostanów doznał już w ciągu następnego stulecia pewnych zmian. W drugim tysiącleciu naszej ery klimat ulegał stopniowo niewielkiemu ochłodzeniu. Zmiany te wpływały na pogorszenie warunków naturalnych dla niektórych gatunków. Już począwszy od neolitu zaznacza się stały spadek udziału lipy w składzie drzewostanów, podobnie w drugim tysiącleciu n.e. zmniejszał się stopniowo udział grabu. Postępujące zamulenie wód otwartych i narastanie torfowisk musiało również doprowadzić do zmian w składzie roślinności nadbrzeżnej i bagiennej.

O wiele większe przekształcenia w składzie drzewostanów tego terenu spowodowała w średniowieczu działalność człowieka. Rozwój osadnictwa rolniczego dotknął w szczególności

stopniu niektóre zespoły leśne występujące na najżyźniejszych glebach, jak lasy dębowo-grabowe.

Z drugiej strony przereźnienie lasów ułatwiło ekspansję gatunków światłożądnych jak brzoza i leszczyna. Zapotrzebowanie na drewno dębowe jako budulec, jaworowe i lipowe do sprzętów kołodziejskich, narażało te gatunki na wzmożony wyrąb. Rozwijająca się w późniejszym średniowieczu hodowla owiec i bydła powodowała szczególne zagrożenie gatunków liściastych, gdyż stada pasące się w lesie zgryzały ich młode pędy, pozostawiając nietknięte drzewka iglaste. Przenikanie osadnictwa w głąb puszczy powodowało coraz częstsze pożary lasów. Doprowadziły one do poważnych zmian w składzie drzewostanów, gdyż na pogorzelskich szerzyły się przede wszystkim gatunki drzew o szybkim przyroście i dalekim zasięgu wysiewu jak brzoza, osika i sosna. Równoległe z poszerzaniem istniejących osad kosztem lasów, rozwijała się na szeroką skalę akcja zakładania nowych wsi na karczunkach.

U schyłku XVIII wieku nastąpiło wyraźne zmniejszanie się powierzchni lasów liściastych (szczególnie lasów dębowych) przy jednoczesnym wzroście obszaru lasów iglastych. Domieszka takich gatunków jak lipa przestała odgrywać znaczącą rolę gospodarczą; w mniejszym stopniu wyniszczono buki. Na zmniejszenie się powierzchni lasów liściastych na rzecz lasów iglastych wpłynęły również prace odwadniające.

Po pierwszym rozbiórze państwo pruskie, w dobrze rozumianym własnym interesie, poczyniło starania w kierunku zorganizowania gospodarki w lasach państwowych oraz roztoczenia opieki nad lasami prywatnymi. Podstawą tej opieki była Ustawa Leśna (1775), obowiązująca również na ziemiach polskich stopniowo anektowanych przez Prusy. Zawarte były w niej następujące ustalenia:

- przewidywała podział lasu na kwatery stopniowo eksploatowane;
- wprowadzała konieczność zalesień i zobowiązywała osoby uprawnione do służebności leśnych do wykonywania prac związanych z tymi zalesieniami;
- omawiała istotną sprawę uporządkowania karczunków;
- ustalała zasady poboru drewna z tytułu uprawnień służebnościowych;
- określała dni wjazdu do lasu;
- porządkowała sprawy wypasu inwentarza żywego z tytułu uprawnień służebnościowych;
- zabraniała wzniesienia ognia w lesie, palenia tytoniu i nakładała na okoliczną ludność obowiązek udziału w gaszeniu pożarów;
- porządkowała sprawę zakładania w lasach tartaków, smolarni, hut szklanych;

- traktowała o lasach kościelnych, szlacheckich, miejskich i chłopskich oraz państwowym nad nimi nadzorze;
- szeroko omawiała całokształt ówczesnych zagadnień łowieckich.

Ustawa o uwłaszczeniu chłopów, realizowana przez około 20 lat (1824-44), spowodowała całkowitą zmianę struktury własnościowej oraz regulację układu dróg, co przyczyniło się również do wylesienia terenu.

W miejsce płynnych układów zieleni śródpolnej, wiążącej ze sobą kompleksy leśne, powstawał krajobraz podzielony sztywnymi liniami dróg, duktów leśnych i kanałów. Zatracono podział na jednostki ekologiczne i zniszczono dotychczasową kompozycję krajobrazu rolniczego. Od tego czasu region reprezentują płaskie i gołe pola. Tak, więc zmiany w krajobrazie Wielkopolski w okresie pierwszej połowy XIX wieku można podsumować krótko jako osuszenie, odlesienie i oddrzewienie terenu.

Zjawiskiem charakterystycznym dla lasów zaboru pruskiego w drugiej połowie XIX w. i na początku wieku XX było tylko nieznaczne skurczenie się ich powierzchni. Złożyło się na to szereg następujących przyczyn:

- zamiana gruntów leśnych na grunty orne nie kalkulowała się już, ponieważ lasy w danym obszarze występowały głównie na gruntach słabej jakości;
- stworzenie przez rząd pruski w drugiej połowie XIX wieku warunków, dzięki którym lasy zaczęły dawać ich właścicielom dochody;
- u schyłku XIX wieku rozwijała się tu tendencja do rozszerzenia powierzchni lasów państwowych w drodze kupna, a częściowo nawet – przez zalesianie nieużytków;
- kryzys rolny w ostatnim 20-leciu XIX wieku, który nie sprzyjał zamianie lasów na grunty orne;
- zwiększony dopływ niezbędnego dla przemysłu drewna z Królestwa Polskiego, Rosji i Galicji.

Wraz z nowymi zalesieniami następowało dalsze kurczenie się powierzchni lasów liściastych na rzecz lasów iglastych, w szczególności sosnowych. Zgodnie z założeniami nauki niemieckiej, których realizatorami byli przede wszystkim leśnicy niemieccy zarządzający lasami państwowymi, rozszerzyły się bardzo znacznie obszary pokryte drzewostanami jednogatunkowymi (głównie – sosnowymi). W tym okresie dążono do zakupu wyniszczonych terenów leśnych oraz nieużytków z przeznaczeniem do zalesienia. Od 1883 roku na zakup tych terenów zostały przeznaczone dość znaczne kredyty, które wzrosły, gdy poza uwarunkowaniami

gospodarczymi dołączyły się względy polityczne, a mianowicie dążenie do wykupu lasów prywatnych od właścicieli Polaków.

W dniu 28 marca 1905 roku, w parlamencie pruskim określony został cel gospodarczy pruskich lasów państwowych. Głównym celem gospodarstwa było osiągnięcie, wyrażonego w pieniądzu możliwie wysokiego czystego dochodu z lasu – renty leśnej.

Taki kierunek polityki gospodarczej w polskich lasach państwowych zaboru pruskiego rzutował bezpośrednio na zasady i zadania urządzania tych lasów. Organizacja gospodarstwa leśnego w myśl tych zasad wymagała następujących opracowań:

- stwierdzenia na podstawie pomiaru i szacunku oraz przedstawienia faktycznego stanu lasu, obejmującego powierzchnię, zasobność drzewostanów i spodziewany przyrost ich wartości użytkowej;
- zestawienia planu gospodarczego z uwzględnieniem miejsca i czasu pobieranych użytków drzewnych oraz projektowanych pozostałych czynności gospodarczych;
- stworzenia najkorzystniejszego, tzw. normalnego stanu lasu poprzez wybór:
  - a) najkorzystniejszego gatunku drzewa;
  - b) najkorzystniejszego wieku rębności;
  - c) najkorzystniejszego układu klas wieku przy preferowanym zrębowym sposobie zagospodarowania.

Przedstawione zasady i tendencje w zakresie urządzania i zagospodarowania lasów państwowych przetrwały bez poważniejszych zmian do wybuchu pierwszej wojny światowej. W okresie międzywojennym podstawowa zasada organizacji gospodarstwa leśnego polegała na podporządkowaniu jednemu resortowi gospodarczemu – Ministerstwu Rolnictwa, zarówno administracji lasów państwowych, jak i naczelnego organu ochrony lasu. Urządzanie lasów państwowych polegało na pomiarze geodezyjnym i na ewidencji składników majątkowych gospodarstwa leśnego oraz na zaprojektowaniu najważniejszych czynności techniczno-gospodarczych na okresy dziesięcioletnie.

Do 1945 roku część lasów (obręb Taczanów i były już obręb Bagatela), obecnego Nadleśnictwa Taczanów należały do wielkich własności prywatnych. Natomiast obręb Wielowieś, to dawne Nadleśnictwo Państwowe o tej samej nazwie, które powstało już na początku drugiej połowy XIX wieku.

Brak danych o planach i gospodarowaniu przed i w czasie trwania II wojny światowej w lasach majątkowych (jedynie ze stanu drzewostanów wynika, iż stosowano głównie zręby zupełne, odnawiano sosną, a na siedliskach żyzniejszych na terenie obrębów Bagatela i

Taczanów dębem i świerkiem w zmieszaniu kępowym lub rzędownym). W N-ctwie Wielowieś użytkowanie rębne prowadzono głównie przez stosowanie zrębów zupełnych.

Po II wojnie światowej oprócz N-ctwa Wielowieś utworzono N-ctwo Ostrów (od 1 października 1966 r. N-ctwo Bagatela) i N-ctwo Pleszew (od 1 października 1966 r. N-ctwo Taczanów).

W latach 1945-1950 rozmiary użytkowania lasu ustalane były na podstawie przybliżonej tabeli klas wieku. Plany prowizorycznego urządzenia lasu dla nadleśnictw Ostrów i Wielowieś opracowano wg stanu na 1.10.1946 r. na okres 1946/47-1955/56, dla N-ctwa Pleszew wg stanu na 1.10.1950 r. na okres 1950/51-1959/60.

W gospodarstwie sosnowym N-ctwa Ostrów głównym sposobem użytkowania rębego były zręby zupełne, zaś w gospodarstwie dębowym częściowo planowano też użytkowanie rębiami częściowymi z 10-20 -letnim okresem odnowienia. Brak danych na temat stosowania rodzajów rębni w N-ctwie Pleszew. W N-ctwie Wielowieś głównym sposobem użytkowania rębego była rębnia zupełna (utworzono tylko gospodarstwo sosnowe).

Od 1952 roku zaniechano stosowania na szerszą skalę rębni złożonych.

Zakończenie zmian administracyjnych nastąpiło 1 stycznia 1979 roku, kiedy to obręb Wielowieś przyłączono do Nadleśnictwa Taczanów. Od tej daty Nadleśnictwo Taczanów złożone z trzech obrębów (Bagatela, Taczanów, Wielowieś) istnieje do końca 2010 roku. Obecnie obręb Bagatela włączono do obu pozostałych obrębów Nadleśnictwa.

Szerzej o historii lasów i powojennej gospodarki Nadleśnictwa w dziale A elaboratu.

3. Struktura użytkowania ziemi – kategorie użytkowania

Lasy w naszej strefie klimatyczno-geograficznej są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą. Są one dobrem ogólnospołecznym kształtującym jakość życia człowieka. Lasy stanowiąc niezbędny czynnik równowagi ekologicznej, są jednocześnie formą użytkowania gruntów, która zapewnia produkcję biologiczną przedstawiającą znaczną wartość rynkową.

Lasy (Skarbu Państwa oraz innych własności) w zasięgu działania Nadleśnictwa Taczanów zajmują 14,9% jego powierzchni.

Powierzchnia terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Taczanów wynosi 107 519 ha. Obejmuje ona grunty jednego województwa, czterech powiatów, trzynastu gmin i dwóch miast.

Strukturę użytkowania gruntów będących w stanie posiadania Nadleśnictwa Taczanów według grup i rodzajów użytków, przedstawia zestawienie opracowane na podstawie **Tabeli I** planu u.l. na lata 2011-2020.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów Nadleśnictwa Taczanów

Grupa i rodzaj użytku	Powierzchnia [ha]
I. Lasy – razem:	14 051,3254
1. Grunty leśne zalesione	13 486,1598
2. Grunty leśne niezalesione	189,5535
3. Grunty związane z gospodarką leśną	375,6121
II. Grunty zadrzewione i zakrzewione:	0,08
III. Grunty nie zaliczone do lasów:	461,8440
1. Użytki rolne	428,9665
2. Grunty pod wodami	1,5738
3. Użytki ekologiczne	-
4. Tereny różne	2,7704
5. Grunty zabudowane i zurbanizowane	8,8661
6. Nieużytki	19,6672
Ogółem Nadleśnictwo Taczanów	14 513,2494

Procentowy udział struktury użytkowanych obecnie gruntów w porównaniu z wybranymi jednostkami terytorialnymi (IBL, 2006) przedstawia poniższa tabela:

Tabela 3. Struktura użytkowania gruntów

Jednostka	Użytki rolne [%]	Lasy [%]	Pozostałe grunty i nieużytki [%]
Nadleśnictwo Taczanów	3,0	96,8	0,2
Obręb Taczanów	2,5	97,1	0,4
Obręb Wielowieś	3,5	96,2	0,3
Województwo Wielkopolskie	63,5	25,6	10,9
RDLP Poznań	4,4	95,0	0,6
Lasy Państwowe	2,8	92,0	5,2

4. Ogólna charakterystyka głównych kompleksów leśnych

Z Nadleśnictwem Taczanów sąsiaduje sześć nadleśnictw poznańskiej RDLP: od północy Nadleśnictwo Jarocin, od wschodu nadleśnictwa Grodziec i Kalisz, od południa nadleśnictwa Przedborów i Antonin, a od zachodu Nadleśnictwo Krotoszyn.

Nadleśnictwo Taczanów charakteryzuje się znacznym rozproszeniem tworzących je 147 kompleksów leśnych i parcel. Pod względem liczby przeważają zdecydowanie niewielkie kompleksy o powierzchniach nieprzekraczających 5 ha – jest ich łącznie 72.

Liczby i wielkości kompleksów leśnych i parcel Nadleśnictwa przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów N-ctwa Taczanów (wyłącznie powierzchnia własności Skarbu Państwa)

Obręb Nadleśnictwo	Wielkość kompleksu [ha]	Liczba kompleksów [szt.]	Łączna powierzchnia [ha]
Obręb Taczanów	do 1,00	20	15,93
	1,01 – 5,00	29	70,52
	5,01 – 20,00	19	218,51
	20,01 – 100,00	15	807,64
	100,01 – 500,00	10	2784,74
	500,01 – 2000,00	4	4199,26
	powyżej 2000,00	-	-
	Razem	97	8096,60
Obręb Wielowieś	do 1,00	8	4,70
	1,01 – 5,00	15	26,30
	5,01 – 20,00	12	133,48
	20,01 – 100,00	4	213,69
	100,01 – 500,00	8	1747,53
	500,01 – 2000,00	2	1354,65
	powyżej 2000,00	1	2474,76
	Razem	50	5955,11
Nadleśnictwo Taczanów	do 1,00	28	20,63
	1,01 – 5,00	44	96,82
	5,01 – 20,00	31	351,99
	20,01 – 100,00	19	1021,33
	100,01 – 500,00	18	4532,27
	500,01 – 2000,00	6	5553,91
	powyżej 2000,00	1	2474,76
	Ogółem	147	14051,71

5. Dominujące funkcje lasów

Nowoczesną koncepcję rozwoju gospodarczego społeczeństwa, łączącą postęp gospodarczy i socjalny z zachowaniem walorów środowiska naturalnego, przyjęto nazywać ekorozwojem albo rozwojem zrównoważonym. Według dokumentów Programu Ochrony Środowiska Narodów Zjednoczonych (UNEP) – Polska jest jego członkiem – zrównoważony rozwój to taki przebieg nieuchronnego i pożądanego rozwoju gospodarczego, który nie narusza

w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka, nie prowadzi do degradacji biosfery naszej planety, który godzi prawa przyrody, ekonomii, natury i kultury. Ekorozwój jest rozwojem trwałym i zrównoważonym, w którym postęp społeczno-gospodarczy będzie uwzględniał uwarunkowania przyrodnicze i zakładał ochronę podstawowych procesów ekologicznych, a procesy te zachodzą we wzajemnych związkach pomiędzy światem roślin i zwierząt, a ich środowiskiem życia.

Lasy spełniają, w sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka, różnorodne funkcje. Podstawowe z nich to:

- funkcje ekologiczne (ochronne): korzystny wpływ lasów na kształtowanie klimatu, skład chemiczny powietrza, regulację obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałanie powodziom, lawinom i osuwiskom, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego wielkiej liczby gatunków i ekosystemów, a także różnorodność krajobrazu i lepsze warunki produkcji rolniczej;
- funkcje produkcyjne (gospodarcze): zdolność do ciągle powtarzającego się procesu produkcji biomasy, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej, a w konsekwencji uzyskiwanie dochodów ze sprzedaży towarów i usług oraz zasilanie podatkiem budżetu państwa i budżetów samorządów lokalnych;
- funkcje społeczne: kształtują korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa, wzbogacają rynek pracy, wzmacniają obronność kraju, zapewniają rozwój kultury, nauki oraz edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Podstawową zasadą współczesnej gospodarki leśnej jest trwałe zachowanie wielofunkcyjnego charakteru lasów. Obowiązująca od 1991 roku ustawa o lasach zmieniła dotychczasową hierarchię ważności funkcji lasów i jako jedna z pierwszych w Europie zrównała wartości środowiskotwórcze i ogólnospołeczne lasów z funkcją produkcyjną i surowcową.

Rozwój cywilizacyjny generuje rosnące zapotrzebowanie na świadczenie przez lasy na rzecz społeczeństwa rozlicznych pozaprodukcyjnych (społecznych) funkcji lasu, w tym: ekologicznych, rekreacyjnych i zdrowotnych. Funkcje te, mające charakter świadczeń publicznych gospodarstwa leśnego, zyskują coraz bardziej na znaczeniu, a ich wartość jest kilkakrotnie większa od wartości funkcji produkcyjnej.

5.1 Podział lasów na kategorie ochronności

Szczegółową lokalizację i zasięg lasów ochronnych w Nadleśnictwie przyjęto na podstawie Decyzji Ministra Środowiska z dn. 28.08. 2002 r. Powierzchnia lasów ochronnych określona w opracowywanym planie urządzenia lasu jest zgodna z tą decyzją.

Tabela 5. Powierzchnia leśna według poszczególnych kategorii ochronności

Kategoria ochronności	Obręb leśny		N-ctwo Taczanów
	Taczanów	Wielowieś	
	Powierzchnia leśna [ha]		
Rezerваты przyrody	-	24,36	24,36
Lasy ochronne:			
- cenne fragmenty przyrody	3 269,26	-	3 269,26
- wodochronne	1 854,06	4 409,45	6 263,51
- lasy nasienne, wyłączone z użytkowania rębego (WDN)	-	19,50	19,50
- ostoje zwierząt chronionych	-	27,14	27,14
- lasy w granicach administracyjnych miast	1 145,09	972,12	2 117,21
Razem lasy ochronne	6 268,41	5 428,21	11 696,62
Lasy gospodarcze	1 615,76	339,35	1 955,11
Ogółem Nadleśnictwo Taczanów	7 884,17	5 791,92	13 676,09

Ogólna powierzchnia lasów ochronnych Nadleśnictwa Taczanów wynosi 11 696,62 ha, co stanowi 85,53% powierzchni leśnej.

Dominującą powierzchniowo kategorię ochronności stanowią lasy wodochronne (6 263,51 ha). Kategorię o znacznej powierzchni (3 269,26 ha) zajmują lasy ochronne stanowiące cenne fragmenty przyrody, zlokalizowane wyłącznie w obrębie Taczanów.

Powierzchnia lasów ochronnych określona w opracowywanym planie urządzenia lasu dla całego Nadleśnictwa i dla poszczególnych jego obrębów jest zgodna z projektem lasów ochronnych.

6. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów

Wybrane cechy taksacyjne drzewostanów obrębów leśnych i łącznie Nadleśnictwa Taczanów w porównaniu z analogicznymi, przeciętnymi cechami drzewostanów Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu oraz w Lasach Państwowych zestawiono w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 6. Wybrane cechy taksacyjne drzewostanów (wzór nr 1a)

Jednostka	Przeciętny wiek	Przeciętna zasobność	Przeciętny przyrost	Udział siedlisk borowych	Powierzchniowy udział gatunków iglastych
	[lat]	[m ³ brutto/ha]	[m ³ /ha]	[%]	[%]
Obręb Taczanów	69	262	6	26,0	53,4
Obręb Wielowieś	58	268	7	63,6	83,4
Nadleśnictwo Taczanów	64	265	6	41,9	66,3
RDLP w Poznaniu*	59	239	-	-	78,5
Lasy Państwowe*	61	250	10,3**	51,7	76,7

* Dane według wyników aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2010 roku.

** przeciętny przyrost brutto w roku 2009

7. Nadleśnictwo w krajowej sieci ekologicznej ECONET i NATURA 2000

7.1 Sieć ekologiczna ECONET

Kraje Wspólnoty Europejskiej, podejmując działania zmierzające do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody, wystąpiły z inicjatywą utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej – ECONET (*European Ecological Network*). ECONET stanowi sieć obszarów, których walory stanowią o dziedzictwie przyrodniczym Europy; obszary te są powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte są różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi, formami ochrony przyrody.

Koncepcja ta jest próbą integracji w jeden system przestrzenny i organizacyjny różnych krajowych systemów ochrony przyrody oraz międzynarodowych obiektów wyróżnionych na mocy *Konwencji Bońskiej* i *Konwencji Berneńskiej*, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami. Tworzeniu ECONET towarzyszyła zasada, że ogólne cele i struktura sieci są ustalane w skali Europy, natomiast zróżnicowanie przyrodnicze kontynentu będzie wyrażone w kontekście krajowych i regionalnych systemów ochrony przyrody.

Proces integracji struktur politycznych w Europie otworzył krajom Europy Środkowej i Wschodniej drogę do zintegrowania ich krajowych systemów ochrony przyrody z siecią ECONET. Inicjatorem tego procesu jest *Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i Jej Zasobów* (IUCN), która w ramach *Krajowego Planu Ochrony Przyrody* (NNP), realizowanego w Polsce, Czechach, Słowacji i na Węgrzech, zapoczątkowała w tych krajach szeroko zakrojone prace analityczne i planistyczne nad rozszerzeniem struktury przestrzennej sieci.

Realizowany w Polsce projekt NNP podzielony został na dwa etapy. Pierwszy z nich polegał na stworzeniu koncepcji przestrzennej polskiej części Europejskiej Sieci Ekologicznej –

ECONET-PL. Drugi etap dotyczył opracowania zasad gospodarowania w tej sieci i wskazania systemu organizacyjnego oraz instrumentów prawnych pozwalających na ochronę walorów przyrodniczych. Krajową sieć ECONET-PL tworzą:

- obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym;
- obszary węzłowe o znaczeniu krajowym, w obrębie których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne o znaczeniu międzynarodowym;
- korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym.

Obszar węzłowy to jednostka ponadekosystemalna, wyróżniająca się z otoczenia bogactwem ekosystemów o charakterze zbliżonym do naturalnego, seminaturalnych i antropogenicznych, ekstensywnie użytkowanych, bogatych w gatunki roślin i zwierząt specyficznych dla tradycyjnych agrocenoz. Obszary węzłowe odznacza duża różnorodność gatunkowa oraz różnorodność form krajobrazowych i siedliskowych; są one także ważnymi ostojami dla gatunków rodzimych i wędrownych, w tym – rzadkich i zagrożonych wyginięciem.

Wyróżnione w jego obrębie biocentra, które stanowią obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych, otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie, jak walory biocentrów. Strefy buforowe określają zasięg przestrzennych powiązań funkcjonalnych, biotycznych i abiotycznych w całym obszarze węzłowym. Korytarz ekologiczny to struktura przestrzenna, która umożliwia rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami do nich przyległymi.

Aktualnie wyznaczono obszary rangi krajowej i międzynarodowej, rozpoznano obszary węzłowe i korytarze ekologiczne, sporządzono listy gatunków ginących, zagrożonych wyginięciem, zagrożonych i rzadkich. Wykonano również waloryzację ostoji wybranych gatunków, miejsc tarła ryb, zimowisk nietoperzy, pierzowisk ptaków oraz tras ich migracji.

Sieć ECONET zawiera w sobie zarówno obszary prawnie chronione (parki narodowe i krajobrazowe oraz rezerваты), jak również ostoje przyrody CORINE lub ważne ostoje ptaków, które najczęściej są wbudowane w najcenniejsze fragmenty obszarów węzłowych jako biocentra (regionalne i lokalne).

Na terenie Nadleśnictwa Taczanów przebiega obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym łączący Dolinę Baryczy wraz ze Stawami Milickimi z doliną Proсны i dalej Warty (południowa część N-ctwa), a także część krajowego korytarza ekologicznego 37k ECONET-PL (Liro 1995), powiązanego z doliną rzeki Proсны (wschodnie pogranicze N-ctwa).

Szczegółowe omówienie tematu zawiera publikacja pod redakcją Anny Liro: *Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET – POLSKA* (1995).

7.2 Sieć obszarów Natura 2000

NATURA 2000 jest obecnie najbardziej kompleksową i najlepiej legislacyjnie i politycznie przygotowaną europejską siecią ekologiczną, mającą na celu zapewnienie ekosystemom trwałej egzystencji. Ochronę przyrody kontynentu uznano za jedno z głównych zadań w Europie jeszcze w latach siedemdziesiątych ub. wieku, kiedy tworzono międzynarodowe podstawy prawne ochrony zagrożonych gatunków i ich siedlisk, przyjmując *Konwencję o ochronie europejskiej dzikiej fauny i flory oraz siedlisk naturalnych, czyli Konwencję Berneńską* (1979) i *Dyrektywę Ptasią* (1979). Następnym ważnym krokiem było przyjęcie *Dyrektywy Siedliskowej* (1992), która zobowiązuje kraje członkowskie Unii Europejskiej do wyznaczenia sieci NATURA 2000.

Celem utworzenia cytowanej wyżej sieci jest zoptymalizowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy. Realizacja tego celu jest jednym z najważniejszych wyzwań w sferze ochrony przyrody w Unii Europejskiej. Oznacza bowiem konieczność współdziałania wielu instytucji, pokonania niedostatku wiedzy o krajowych zasobach różnorodności przyrodniczej, uzyskania społecznej akceptacji proponowanych do ochrony obszarów i mobilizacji znacznych środków finansowych. Koncepcja sieci opiera się na tradycyjnych metodach ochrony (ochrona obszarowa i gatunkowa). Zastosowanie określonej metodyki wyznaczania elementów sieci, wprowadzenie odpowiedzialności krajów za zachowanie ich wartości przyrodniczych oraz wprowadzenie w organizację i funkcjonowanie sieci zasady integracji ochrony przyrody z działalnością gospodarczą i kulturalną człowieka powinny zwiększyć efektywność działań ochronnych.

Należy podkreślić, że jednym z warunków zapewnienia skutecznej ochrony jest uczestnictwo społeczności lokalnych w tworzeniu sieci, zgodnie z zasadami określonymi we wspomnianych dyrektywach:

- 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków, zwanej *Dyrektywa Ptasią* (DP), uchwalonej 2 kwietnia 1979 roku;
- 92/43/EWG o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory, zwanej *Dyrektywa Siedliskową* (DS), uchwalonej 21 maja 1992 roku.

Te dwa akty prawne stanowią prawną podstawę ochrony europejskiej fauny i flory. Związane są z nimi liczne uzupełniające regulacje prawne, mechanizmy finansowania,

procedury realizacji oraz prace ekspertów zajmujących się rozwojem metodyki tworzenia systemu NATURA 2000.

Dyrektywa Ptasia o ochronie dziko żyjących ptaków (*Directive on the Conservation of Wild Birds*) w obrębie Wspólnoty Europejskiej jest deklaracją sygnatariuszy, iż będą oni ściśle wywiązywać się z określonych przez nią celów. Podejmą niezbędne działania legislacyjne, ochronne, kontrolne i monitoringowe dla realizacji jej zapisów.

Cele Dyrektywy to: ochrona i zachowanie wszystkich populacji ptaków naturalnie występujących w stanie dzikim, prawne uregulowanie handlu i pozyskiwania ptaków łownych oraz przeciwdziałanie pewnym metodom ich łapania i zabijania. Dyrektywa Ptasia składa się z 19 artykułów i 5 załączników, które precyzują metody jej realizacji. Jednocześnie sygnatariusze deklarują, że podobnie potraktowane zostaną gatunki migrujące niewymienione w Załączniku I i miejsca ich okresowego pobytu (zlotowiska, pierzowiska).

Dyrektywa Ptasia ma być stosowana z uwzględnieniem nie tylko obszarów lądowych czy wodno-błotnych o międzynarodowym znaczeniu, ale także obszarów morskich. Kraje członkowskie są zobligowane do wytypowania ostoi ptaków, które określa się mianem **obszarów specjalnej ochrony OSO** (*Special Protection Areas, SPAs*). Włącza się je do sieci NATURA 2000 w taki sposób, aby tworzyły w efekcie spójną i odpowiednio zróżnicowaną sieć wzajemnie uzupełniających się ostoi spełniających wymagania ochrony wszystkich priorytetowych gatunków ptaków.

Do realizacji Dyrektywy Ptasiej postulowane są następujące działania:

- tworzenie obszarów chronionych;
- wdrażanie zasad zrównoważonego gospodarowania w ostojach ptaków i ich otoczeniu, zgodnych z ich potrzebami życiowymi;
- naturalizacja bądź odtwarzanie przekształconych siedlisk;
- kontrola przestrzegania prawa i ustalenie zasad eksploatacji populacji ptaków łownych.

Zgodnie z założeniami Dyrektywy Ptasiej ustanowiono kompleksowy program ochrony dzikich ptaków osiadłych i wędrownych oraz ich siedlisk. Państwa członkowskie ponoszą ogólną odpowiedzialność za utrzymanie populacji wszystkich gatunków. Wykaz tych gatunków wymieniono w Załączniku I. Są to gatunki wymierające lub zagrożone przez zmiany ich biotopów, gatunki rzadkie oraz inne wymagające ochrony ze względu na charakter siedlisk. W Polsce nazywa się je gatunkami specjalnej troski. Państwa członkowskie muszą wskazać obszary będące ich siedliskami; przede wszystkim dotyczy to obszarów podmokłych.

Dyrektywa Siedliskowa o ochronie naturalnych siedlisk fauny i flory (*Directive on the Conservation of Natural Habitats of Wild Fauna and Flora*) ma na celu zachowanie różnorodności biologicznej w obrębie terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej. Dyrektywa składa się z 27 artykułów oraz 6 załączników, które odnoszą się do strony prawnej, finansowej i przyrodniczej (naukowej) sieci NATURA 2000. Tematycznie omawiany dokument jest podzielony na dwie części: artykuły od 3 do 9 włącznie odnoszą się do ochrony siedlisk, zaś artykuł 12 i następne dotyczą zachowania gatunków.

Podstawowym celem sieci NATURA 2000 jest utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych na całym terytorium Wspólnoty Europejskiej, która zapewni warunki do zachowania pełnego dziedzictwa przyrodniczego krajów Unii Europejskiej.

W skład sieci wchodzi:

- **obszary specjalnej ochrony (OSO)** ptaków zidentyfikowane na podstawie dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków (*Special Protection Areas, SPAs*);
- **specjalne obszary ochrony (SOO)** wyselekcjonowane na podstawie dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (*Special Areas of Conservation, SACs*).

Utworzenie sieci obszarów chronionych ma sprzyjać zachowaniu miejsc występowania zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, odbudowie liczebności populacji do poziomu gwarantującego ich trwałość. Zostanie to osiągnięte przez zachowanie siedlisk przyrodniczych (biotopów) wymienionych w Załączniku I do Dyrektywy Siedliskowej oraz siedlisk gatunków wymienionych w Załączniku II do Dyrektywy Siedliskowej i gatunków ptaków, których siedliska chronione są na podstawie Dyrektywy Ptasiej.

Do ważnych zadań Dyrektywy Siedliskowej należy także przywracanie utraconych walorów siedliskom, które pełniły lub powinny pełnić rolę ważnego ogniwa w strukturze sieci.

Celem funkcjonowania sieci będzie utrzymanie lub restauracja siedlisk i gatunków w ich naturalnym zasięgu. Zgodnie z Dyrektywą Siedliskową państwa członkowskie mają obowiązek:

- wyznaczyć zgodnie z przyjętymi kryteriami obszary o znaczeniu wspólnotowym (OZW), aby mogły być następnie objęte systemem ochrony;
- określić rodzaj działań ochronnych, a tam gdzie to będzie konieczne, opracować plany ochrony, uwzględniające uwarunkowania społeczne i gospodarcze występujące na danym terenie oraz w jego otoczeniu;

- przeprowadzać ocenę skutków oddziaływania na elementy sieci NATURA 2000 planów lub przedsięwzięć, które mogą w istotny sposób zagrozić walorom przyrodniczym danej ostoji przyrody;
- zarządzać obszarami będącymi pod ochroną, uwzględniając wyniki monitorowania efektów ochrony siedlisk i populacji gatunków na obszarach włączonych do sieci NATURA 2000;
- prowadzić sprawozdawczość, która obejmowałaby ocenę postępów we wdrażaniu Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej oraz ocenę skuteczności stosowania krajowych przepisów.

Państwa członkowskie powinny również podejmować starania zmierzające do poprawy spójności sieci poprzez utrzymywanie, rozbudowywanie i odtwarzanie elementów krajobrazu mogących stanowić łączniki między ogniwami sieci, czyli korytarze ekologiczne. Ochrona przyrody stoi u podstaw aktów prawnych, których przestrzeganie deklarujemy jako pełnoprawny członek Unii Europejskiej.

Trzeba przypomnieć, iż do obecnego kształtu wspomnianych aktów prawnych w znaczącym stopniu przyczynili się polscy przyrodnicy biorący udział w tworzeniu pierwszych międzynarodowych instytucji ochrony przyrody. Dlatego realizując w Polsce Dyrektywę Siedliskową, wprowadzać będziemy w życie idee, których współtwórcami byli również polscy przyrodnicy.

7.3 Konsekwencje wprowadzenia systemu NATURA 2000 w Polsce

Obszary NATURA 2000 ustanawiane są na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska – dotychczas (styczeń 2011 r.) w Polsce ustanowiono i zatwierdzono **141 obszarów ptasich** wyznaczonych zgodnie z kryteriami *BirdLife International* zajmujących 15,6% terytorium kraju. Zgłoszono do zatwierdzenia **823 obszary siedliskowe** (11,05% terytorium kraju). Komisja Europejska zatwierdziła dotąd 364 z nich jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty, zatwierdzenie pozostałych planowane jest pod koniec 2010 roku. Granice obszarów ptasich i siedliskowych częściowo się pokrywają, łącznie zajmują **16,8%** lądowego terytorium Polski (oraz 6476,53 km² obszaru morskiego).

Konsekwencją zatwierdzenia OSO i SOO będzie konieczność zachowania w stanie naturalnym siedlisk (lub odtworzenia takiego stanu) populacji gatunków, dla których obszary te zostały wyznaczone. Ochrona ta może być realizowana na wiele sposobów i na wielu obszarach jest do pogodzenia z gospodarczym użytkowaniem terenu, w tym także polskich lasów.

Świadczy o tym fakt, że tak duża powierzchnia obszarów ważnych dla siedlisk i gatunków rzadkich oraz zagrożonych jest niechroniona i w różnorodny sposób wykorzystywana gospodarczo przez człowieka.

Reasumując – należy wyraźnie podkreślić, że objęcie terenów leśnych ochroną w postaci obszaru NATURA 2000 nie jest równoznaczne z ich wyłączeniem z realizowanej dotychczas gospodarki leśnej, ponieważ sieć NATURA 2000 jest oparta na koncepcji integracji ochrony przyrody z innymi funkcjami obszarów tworzących tę sieć. Ochrona ta nie oznacza wprowadzania nowych, restrykcyjnych ograniczeń w realizowanej dotychczas działalności gospodarczej – silnie akcentuje się tu konieczność realizowania idei zrównoważonego rozwoju; zabrania się jedynie podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także mogących wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony wyznaczono obszar NATURA 2000.

WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

8. Walory krajobrazu

Charakterystykę terytorialnego kompleksu przyrodniczego opracowano na podstawie *Atlasu zasobów, walorów i zagrożeń środowiska geograficznego Polski* (1994), według którego obszar zajmowany przez Nadleśnictwo Taczanów położony jest na terenie następujących mezoregionów: Wysoczyzny Kaliskiej (318.12), Równiny Rychwalskiej (318.16), Kotliny Grabowskiej (318.21) i Wzgórz Ostrzeszowskich (318.46).

9. Budowa geologiczna, rzeźba terenu i gleby

9.1 Geologia i rzeźba terenu

Obszar Nadleśnictwa Taczanów leży w pasie Wzniesień Śląsko-Wielkopolskich, utworzonych w okresie zlodowacenia środkowopolskiego, stadiału Warty, a także procesów rzeźbotwórczych działających po ustąpieniu lądolodu.

Krajobraz przeważającej części Nadleśnictwa (Wysoczyzna Kaliska) przeobrażony jest procesami peryglacialnymi, co przejawia się głównie w braku rynien, zamkniętych kotlin, sandrów, wyniesień i stromizn. Poza nielicznymi pagórkami moreny czołowej dominują tu rozległe równiny płaskiej moreny dennej położone na wysokości od 125-150 m n.p.m. Zbudowane są głównie z glin. W rejonie krotoszyńskim gliny płytko zalegają na łożach plioceńskich.

Niewielki, północno-wschodni fragment obszaru N-ctwa (Równina Rychwalska) znajduje się na płaskiej nizinie, pokrytej piaskami drobnoziarnistymi, miejscami zalegającymi na glinach morenowych. Wysokość nad poziomem morza kształtuje się tu od 95 do ok. 100 m.

Południowo-wschodnia część N-ctwa (Kotlina Grabowska) położona jest w części doliny dawnej Prozny. Charakterystyczną cechą tego obszaru są szerokie podmokłe terasy rzeczne wraz z licznymi polami wydmyowymi. Ich wysokość waha się tu od 125-135 m n.p.m.

Południową część opisywanego terenu (okolice Mikstatu) stanowi skrawek Wzgórz Ostrzeszowskich, wcinających się między Kotlinę Grabowską i Odolanowską. Wzgórz zbudowane są ze starszych form geologicznych (często trzeciorzędowych) spiętrzonych przez lądolód. Występuje tu najwyżej położony fragment lasów Nadleśnictwa Taczanów (ok. 210 m n.p.m.).

Współczesnymi procesami geomorfologicznymi zachodzącymi na obszarze rozpatrywanego nadleśnictwa są:

- akumulacja organiczna i mineralna – w głównie dolinie rzeki Proсны;
- mało intensywne spłukiwanie i spływanie – na terenie pagórów morenowych – Wzgórza Ostrzeszowskie;
- procesy eoliczne o słabym natężeniu – głównie w dolinach rzecznych.

9.2 Gleby

Gleba jest naturalnym tworem wierzchniej warstwy skorupy ziemskiej, powstałym ze zwiertzeliny skalnej w wyniku oddziaływania na nią zmieniających się w czasie zespołów organizmów żywych i czynników klimatycznych w określonych warunkach rzeźby terenu. Jest układem trójfazowym, złożonym z fazy stałej, płynnej i gazowej. To ożywiony twór przyrody, który ma zdolność produkcji biomasy i w którym zachodzą procesy rozkładu i syntezy, zarówno związków mineralnych jak i organicznych oraz ich przemieszczanie i akumulacja. W procesie rozwoju następuje zróżnicowanie gleby na poziomy genetyczne.

W Operacie glebowo-siedliskowym (BUEiU-L „Operat”, 2000) Nadleśnictwa Taczanów wykazano występowanie następujących działów gleb:

- gleby autogeniczne – ich powstanie i właściwości związane są z równorzędnym oddziaływaniem skał macierzystych i roślinności (zajmują 10 020,47 ha);
- gleby semihydrogeniczne – są to gleby, w których bezpośredni wpływ wód gruntowych lub silne oglejenie opadowe obejmuje dolne i częściowo środkowe partie profilu glebowego; w poziomach powierzchniowych dominuje gospodarka wodno-opadowa (zajmują 3 896,40 ha);
- gleby hydrogeniczne – w których mineralne i organiczne utwory macierzyste powstały lub uległy daleko idącym przekształceniom pod wpływem warunków wodnych środowiska (zajmują 482,51 ha);
- gleby napływowe – są to mady i gleby deluwialne (zajmują 71,13 ha);
- gleby antropogeniczne – są to gleby silnie przekształcone przez działalność człowieka (zajmują 19,49 ha);
- gleby litogeniczne – których cechy i właściwości pozostają ścisłym związkiem z rodzajem skały macierzystej (zajmują 24,70 ha).

Wśród wyróżnionych 15 typów gleb największy udział powierzchniowy wykazują gleby rdzawe i bielcowe zajmujące łącznie 57,9% powierzchni leśnej.

Szczegółowe omówienie warunków glebowych omawianego obiektu wraz z mapami glebowymi zawiera „Operat glebowo-siedliskowy Nadleśnictwa Taczanów” (2000).

Opis gleb i siedlisk został kameralnie dostosowany do obowiązującej *Instrukcji urządzania lasu* i aktualnego standardu LMN.

Zestawienie zbiorcze typów gleb Nadleśnictwa Taczanów opracowane na podstawie ww. operatu prezentuje zamieszczone zestawienie tabelaryczne (powierzchnia przyjęta z operatu glebowego, oznaczenie typów gleb według *Systematyki gleb Polski* z 1989 roku).

Tabela 7. Zestawienie powierzchni oraz udziału procentowego typów gleb Nadleśnictwa Taczanów (stan 2000)

Typ gleby	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
Gleby rdzawe	7 436,16	51,16
Gleby bielcowe	974,62	6,71
Gleby brunatne właściwe	208,60	1,44
Gleby murszowate	359,81	2,48
Gleby płowe	1 376,39	9,47
Gleby glejbielicowe	1 545,56	10,63
Gleby opadowo-glejowe	1 484,31	10,21
Gleby gruntowo-glejowe	850,14	5,85
Gleby murszowe	92,77	0,64
Gleby deluwialne	28,92	0,20
Czarne ziemie	16,39	0,11
Torfy	29,93	0,21
Mady rzeczne	42,21	0,29
Gleby antropogeniczne	19,49	0,13
Gleby słabo wykształcone	24,70	0,17
Grunty pozostałe*	44,29	0,30
Razem Nadleśnictwo	14 534,29	100,00

* brak gleb lub możliwości ich określenia: bagna z wodą, wody, budynki i in.

10. Stosunki wodne

Pod względem hydrograficznym obszar Nadleśnictwa Taczanów położony jest w zlewisku Morza Bałtyckiego, w I rzędowej zlewni Odry. Powierzchnia dorzecza Odry wynosi 106 056 km², co stanowi 33,9% powierzchni Polski.

10.1. Gospodarka wodna gleb

Obszar N-ctwa Taczanów podlega obecnie procesowi odwodnienia zarówno przez odpływ powierzchniowy wód, jak i przez odpływ podziemny (w mniejszym stopniu). Z uwagi na zdecydowaną przewagę siedlisk świeżych oraz małe relatywnie właściwości retencyjne gleb zjawisko to ma istotny wpływ na bilans wodny. Na znacznej części obszaru N-ctwa płycej lub głębiej zalegają utwory trudno przepuszczalne a stan wód w glebach ma ścisły związek z ilością opadów. Daje się zauważyć proces wysychania śródleśnych bagienek i zbiorników wodnych oraz proces zanikania i decesji małych torfowisk.

Gorsze warunki wodne występują na wyżej położonych obszarach akumulacji eolicznej, rzeczno- i wodnolodowcowej zbudowanych z łatwo przepuszczalnych piasków i żwirów. Lepsze warunki występują na obszarach wysoczyzn morenowych, gdzie czynnikiem utrzymującym wody jest korzystniejszy skład granulometryczny utworu glebowego (piaski gliniaste, gliny, pyły).

10.2. Wody powierzchniowe

Tereny Nadleśnictwa Taczanów znajdują się w granicach dorzecza środkowej Odry w zlewni rzeki Warty. Największymi rzekami są tu: Proсна, Gniła Barycz, Ołobok i Lutynia. Przez opisywany teren przepływa także kilka mniejszych rzek: Lubianka, Ciemna, Ner, Garbacz, Giszka, Kotlinka, Lutynka, Niedźwiada.

Proсна – wypływa na Wyżynie Wieluńskiej, uchodzi do Warty poniżej Pyzdr. Początkowo płynie wąskim korytem silnie meandrując, a koło Kalisza przechodzi w szeroką dolinę. Odcinek między Wieruszowem a Kaliszem cechuje się nieomal pierwotnym charakterem z licznymi starorzeczami, odnogami i płyciznami.

Ołobok, Ciemna, Ner, Giszka i Garbacz są lewobrzeżnymi dopływami Proсны.

Ołobok – bierze swój początek na zachód od Ostrowa Wielkopolskiego, przepływa przez leśnictwa Wtórek i Bilczew, uchodzi do Proсны powyżej miejscowości Ołobok. W związku z zarastaniem rzeki często następuje spiętrzenie wody, co powoduje wysokie stany i odpowiadające im niskie przepływy. Prawym dopływem Ołoboku jest Gniła Barycz, a lewym Niedźwiada.

Ciemna – Jej źródła znajdują się na południe od Skalmierzyc. Rzeka ta przepływa przez zbiornika Gołuchowskiego, uchodzi do Proсны na wysokości miejscowości Tursko.

Ner – źródła tej rzeki znajdują się na południowo-zachód od miejscowości Piekarzew. Przepływa przez Pleszew, Brzezine i uchodzi do Proсны poniżej miejscowości Rokutów.

Giszka – wypływa około 1 km na wschód od Sowiny Błotnej, przepływa przez Janków, Tursko i uchodzi do Prosny w 44,4 km biegu rzeki.

Garbacz – jego źródła znajdują się na zachód od Czermina. Początkowo płynie w kierunku północno-wschodnim do miejscowości Żbiki, po czym zmienia swój kierunek na północno-zachodni i powyżej miejscowości Łęg uchodzi do Prosny.

Źródła Baryczy znajdują się niedaleko Chynowej wśród tamtejszych rozległych torfowisk. Wody tej rzeki w początkowym jej biegu pomiędzy Ostrowem a Kotłowem nie mają określonego kierunku odpływu lub też odpływają jednocześnie w dwóch kierunkach – na zachód przez Odolanów i Milicz do Odry (Barycz Właściwa) oraz na wschód uchodząc do Ołoboku i Prosny (Gniła Barycz). Tak więc Barycz ma dwa ujścia do dwóch różnych rzek.

Zachodnia część N-ctwa odwadniana jest w kierunku północno-zachodnim przez dopływy Warty:

Lutynia – wypływa na północny – wschód od miejscowości Korytnica (leśnictwo Koryta), przepływa przez miejscowości Koryta, Karmin, Sośnica, Fabianów i Lutynia. Tworzy wąską i niezbyt głęboką dolinę.

Kotlinka – rzeka przepływa na terenie N-ctwa przez miejscowości Kotlin i Twardów.

Lubianka – źródła rzeki znajdują się w pobliżu miejscowości Mamoty, następnie płynie w kierunku zachodnim do miejscowości Sławoszew, po czym zmienia kierunek na północny i przepływa przez miejscowości Lubinia Mała i Dobieszczynna.

Obszar N-ctwa Taczanów jest generalnie ubogi w zbiorniki wodne – brak naturalnych jezior. Stawy rybne zlokalizowane są m.in. w okolicach Bilczewa, w Kwileniu, w Kowalewie, w gołuchowskim arboretum oraz w Taczanowie.

Inne drobne akweny wodne to zalane wyrobiska powstałe po zaprzestaniu wydobywania kopalin, wśród nich glinianki (m.in. w dolinie Prosny w Kwileniu).

Brak jezior naturalnych rekompensują w pewnym sensie sztuczne zalewy – zbiorniki retencyjne, wykorzystywane do celów rekreacyjno-turystycznych. Pierwszym z nich jest zbiornik Piaski – Szczygliczka na rzece Ołobok o powierzchni ok. 30 ha – przy oddz. 362 – 365 (obr. Taczanów). Zbiornik powstał w latach 1974-79 na rzece Ołobok z przeznaczeniem głównie dla celów rekreacyjno-turystycznych (z uwagi na zanieczyszczenie wód Ołoboku, często w sezonie wakacyjnym kąpieliska są zamknięte). Drugi sztuczny zalew – zbiornik Gołuchów znajduje się na rzece Ciemnej między Czerminkiem a Gołuchowem (powiat pleszewski). Powierzchnia zalewu wynosi 51,5 ha, gromadzi się tam 1,4 mln m³ wody, a głębokość dochodzi nawet do 7 m, przy średniej jej wartości wynoszącej 2,7 m. Maksymalna szerokość zbiornika to 300 m (średnia 200 m), a jego długość 2,8 km. Podczas 40 lat magazynowania wody, na dnie zbiornika zgromadziły się osady – przede wszystkim w zatokach Czerminek i Jedlec oraz w

części głównej. Ich grubość dochodziła do 80 cm. Zbiornik jest najstarszym akwenem retencyjnym w południowej Wielkopolsce, powstałym w 1970 roku. Obiekt posiada atrakcyjne położenie krajobrazowe i komunikacyjne.

Ponadto na rzece Prośnie planowana jest też budowa kolejnego zbiornika wodnego ok. 24 km powyżej Kalisza, od wsi Wielowieś Klasztorna – Kakawa do wsi Zamość – Ostrów Kaliski. Termin rozpoczęcia planowanej od lat inwestycji nie jest znany.

Najważniejszym aktem prawnym z punktu widzenia ochrony wód i gospodarowania nimi jest ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zmianami), które reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w szczególności zlewniowe kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi.

10.3. Wody podziemne

Wody podziemne odgrywają istotną rolę w kształtowaniu stosunków hydrologicznych każdego regionu: magazynują opady atmosferyczne i zasilają z tego zapasu źródła, rzeki, jeziora, bagna i mokradła. Szczególne znaczenie dla szaty roślinnej mają płytko zalegające wody gruntowe, które na terenach płaskich i nisko położonych, np. w dolinach rzek, są zwykle najważniejszym czynnikiem decydującym o lokalnym zróżnicowaniu.

Wody podziemne są elementem środowiska, którego kondycja uzależniona jest od stanu czystości powierzchni ziemi, gruntów, powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych, a przede wszystkim od ilości wprowadzanych do ziemi ścieków i odpadów.

Tereny Nadleśnictwa Taczanów zgodnie z hydrogeologicznym podziałem kraju (B. Paczyński, *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej* 1999) znajdują się w zasięgu **VI regionu Wielkopolskiego**.

W północnej i środkowej części N-ctwa zbiorniki wód podziemnych o znaczeniu użytkowym występują w utworach czwartorzędowych, trzeciorzędowych i jurajskich (wg Projektu Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Pleszew na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008–2011, 2004).

Poziomy czwartorzędowe wykorzystywane są w obszarach dolinnych a trzeciorzędowe na wysoczyźnie, jurajskie w okolicach Pleszewa. Wodonośne piętro czwartorzędowe. W obrębie utworów czwartorzędowych występują dwa poziomy wodonośne grunty i wgłębny międzyglinowy i podglinowy. Poziom grunty występuje głównie w obrębie dolin rzecznych. Poziom ten ze względu na korzystne parametry hydrogeologiczne i jakościowe jest często ujmowany. Generalnie zwierciadło wód czwartorzędowych zalega płytko do głębokości

5 m p.p.t., jedynie na ujęciu Pleszew Spomasz stabilizuje się na głębokości 5 m p.p.t. a w Taczanowie na głębokości 9 m p.p.t. Z czwartorzędowej warstwy wodonośnej korzysta większość ujęć miasta i gminy Pleszew.

Wodonośne piętro trzeciorzędowe. Trzeciorzędowe piętro wodonośne rozprzestrzenia się w północnej i zachodniej części gminy Pleszew. W piętrze trzeciorzędowym wyróżnić można trzy warstwy wodonośne: dolną, środkową i górną. Tworzą je piaski od gruboziarnistych do pylastych i mułków, przedzielonych serią iłó w i pokładów węgla. Wodę z warstwy plioceńskiej wykształconej jako piaski pylaste i drobnoziarniste stanowiące wkładki między kompleksem iłó w eksploatuje się tylko w ujęciu w Taczanowie (wydajność 6 m³/h). Zasadnicze znaczenie dla zaopatrzenia w wodę ma warstwa mioceńska o miąższości 3-22 m, która także nie ma ciągłości.

Wodonośne piętro jurajskie. Piętro to związane jest z utworami jury górnej oraz środkowej. Wody górnourajskie mają zwierciadło napięte. Korzystają z nich ujęcia w Pleszewie, Lenartowiczach i Brzeziu (wydajność 2-56 m³/h). Środkowourajska warstwa wodonośna nie została przebadana na terenie gminy.

Na terenie Gminy Pleszew występują poziomy wodonośne na różnych głębokościach, mianowicie: I – w dolinach rzecznych 0-2 m p.p.t., II - na wysoczyźnie 2-5 m p.p.t., III - w dolinach morenowych na głębokości 15-25 m p.p.t., i IV – w soczewkach trzeciorzędowych piaskó w mioceńskich.

Cała wschodnia część obszaru Nadleśnictwa Taczanó w położona jest w zasięgu głównego zbiornika wó d podziemnych **GZWP nr 311 Zbiornik rzeki Prosna**. Występuje on w utworach czwartorzędowych i ma porowy charakter ó srodka. Jego zasoby dyspozycyjne wynoszą 123,0 tys. m³/dobę a średnia głębokość ujęć sięga 30 m.

Południowa część N-ctwa (gmina Ostró w Wielkopolski) leży w zasięgu dwóch innych zbiornikó w wó d podziemnych wyznaczonych w utworach czwartorzędowych – **GZWP-303 Pradolina Barycz-Głógó w (E)**, o zasobach 199 tys. m³/dobę i średniej głębokości ujęć sięgającej 60 m oraz **GZWP-310 Dolina kopalna rzeki Ołobok** o zasobach 21 tys. m³/dobę i średniej głębokości ujęć sięgającej także 60 m.

11. Szata roślinna Nadleśnictwa

Obecny skład gatunkowy drzewostanó w Nadleśnictwa Taczanó w w znacznym stopniu odbiega od ukształtowanych przed wiekami składó w naturalnych zbiorowisk leśnych. Antropopresja spowodowała zmianę zarówno składu gatunkowego drzewostanó w jak również zmianę poszczegó lnych fitocenoz leśnych. Gatunki drzew, które wykazywały w przeszłości znaczący udział w budowie ó wczesnych drzewostanó w, należą dziś do rzadkości. Niektóre

zbiorowiska lasów liściastych zanikły zupełnie lub występują wyspowo i fragmentarycznie na niewielkich, zachowanych jeszcze powierzchniach. Zwiększeniu uległ natomiast powierzchniowy udział porolnych zbiorowisk borowych. Występująca obecnie roślinność ukształtowała się pod wpływem działalności ludzkiej, jak również w wyniku naturalnych procesów sukcesyjnych.

Obszary leśne Nadleśnictwa Taczanów znajdują się w zasięgu naturalnego występowania następujących gatunków drzew: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, cis pospolity *Taxus baccata*, brzoza brodawkowata *Betula pendula*, brzoza niska *Betula humilis*, brzoza omszona *Betula pubescens*, dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica* (oprócz północnej części obrębu Taczanów), grab zwyczajny *Carpinus betulus*, jodła pospolita *Abies alba* (południowa część obrębu Taczanów i cały obręb Wielowieś), świerk pospolity *Picea abies* (oprócz północnej części obrębu Taczanów), jarząb brekinia *Sorbus torminalis*, jawor *Acer pseudoplatanus*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, klon polny *Acer campestre*, klon zwyczajny *Acer platanoides*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, olsza czarna *Alnus glutinosa*, topola czarna *Populus nigra*, topola biała *Populus alba*, wiąz górski *Ulmus glabra*, wiąz polny *Ulmus minor* i wiąz szypułkowy *Ulmus laevis*.

Szczegółową charakterystykę d-stanów Nadleśnictwa Taczanów w rozbiciu na ich bogactwo gatunkowe, strukturę pionową, pochodzenie, zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi oraz ekologiczną ocenę stanu lasu przedstawiono w dalszej części prognozy.

Z danych zawartych w Programie ochrony przyrody z 2002 roku, listy florystycznej odkrywek glebowych opracowania glebowo-siedliskowego (2000), planów ochrony rezerwatów Majówka i Niwa, wyników waloryzacji siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt Nadleśnictwa Taczanów z roku 2007 oraz cytowanych w literaturze opracowań (głównie z „Przyrody Powiatu Pleszewskiego”, T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008) wynika, że szata roślinna nadleśnictwa wykazuje znaczną zmienność. Jest ona efektem zróżnicowania siedliskowego, mozaikowości występowania powierzchniowych utworów geologicznych, ukształtowania i rzeźby terenu, zmiennego uwilgotnienia, obecności cieków wodnych i rzek.

Większość powierzchni leśnych zbiorowisk roślinnych Nadleśnictwa Taczanów zajmują zbiorowiska zastępcze z d-stanami zdominowanymi głównie przez sosnę zwyczajną, ale także przez brzozę brodawkowatą, olszę czarną, świerka pospolitego i modrzewia europejskiego.

11.1. Bory

Suboceaniczny bór świeży *Leucobryo-Pinetum* występuje powszechnie w lasach Równiny Rychwalskiej (doliny Proсны) i innych kompleksach leśnych porastających tereny piaszczyste

(m. in. część Lasu Turskiego w gminie Gołuchów). W warstwie drzew dominuje sosna, a towarzyszy jej brzoza brodawkowata. W runie rośnie śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa*, borówki: czarna *Vaccinium myrtillus* i brusznica *V. vitis-idaea* oraz szereg gatunków mchów, w tym modrzazetek siny *Leucobryum glaucum* (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008).

Bór sosnowy wilgotny *Molinio caeruleae-Pinetum* występuje w obniżeniach terenu, ze stosunkowo wysokim poziomem wód gruntowych, w lasach doliny Proсны. W drzewostanie przeważa sosna, a towarzyszą jej brzozy, w tym omszona, w runie może występować borówka czernica, orlica *Pteridium aquilinum*, trzęślica modra *Molinia caerulea* oraz skupienia mchów – głównie płonnika pospolitego *Polytrichum commune*.

Z kolei torfowiska z bardzo wysokim poziomem wód gruntowych porasta bór bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Tu również dominuje sosna zwyczajna, natomiast w runie rosną m. in. borówka bagienna *V. uliginosum*, bagno zwyczajne *Ledum palustre* oraz torfowce *Sphagnum* sp. (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008). Występowania boru bagiennego na gruntach N-ctwa Taczanów nie stwierdzono w trakcie inwentaryzacji ALP (2007), a w operacie glebowo-siedliskowym nie wykazano takiego typu siedliskowego lasu. Spośród czterech zlokalizowanych stanowisk siedliska 91D0 na gruntach N-ctwa, dwa wynikają z błędnego zakodowania w bazie RDLP (w bazie siedlisk N-ctwa są to zbiorowiska kwaśnych dąbrów – oddz. 248d, 277b obr. Taczanów). Dwa pozostałe (oddz. 47m, 47r obr. Taczanów) identyfikują zbiorowiska zniekształconych brzezin bagiennych *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, występujące na siedlisku lasu mieszanego bagiennego (LMb). Według opisu taksacyjnego planu u.l. w d-stanach panuje brzoza brodawkowata z sosną zwyczajną (47r) lub olszą szarą (47m). W podszytach występuje kruszyna, brzoza brodawkowata i olsza czarna.

11.2. Lasy liściaste

Zbiorowska kwaśnych buczyn niżowych *Luzulo pilosae-Fagetum* zidentyfikowano (2007) w uroczysku Taczanów (oddz. 239b, c, 242g, 244c, 245i), uroczysku Nowa Wieś (oddz. 174g) i uroczysku Biskupice (oddz. 601f, 602d obr. Wielowieś). Zespół tworzy d-stan bukowy z domieszkami dębu szypułkowego, grabu lub sosny. W podrostach i podszytach spotyka się buka, graba, świerka i kruszynę.

Atlantyckie lasy acydofilne *Quercetea robori-petraeae* dominują w zachodniej części powiatu pleszewskiego i północnej części powiatu Ostrowskiego (uroczyska Taczanów, Biniew, Jedlec, Krakowiec, Kotowiecko i Sobótka). W N-ctwie Taczanów są to zbiorowiska leśne zachowane w dobrym stanie i najczęściej spotykane. Są to często lasy wielogatunkowe i wielowarstwowe z dwoma gatunkami rodzimych dębów, sosną i brzozą brodawkowatą, rzadziej świerkiem i bukiem, rosnące najczęściej na terenach płaskich („Płyta Krotoszyńska”). Głównymi

składnikami podszytu jest w nich kruszyna i jarząb zwyczajny. Zróżnicowane runo może składać się z traw (trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, trzęślica modra *Molinia caerulea*), krzewinek (borówka czernica), paproci (orlica *Pteridium aquilinum*, narecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*) lub innych roślin (m.in. kosmatki *Luzula* sp., jastrzębce *Hieracium* sp., konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, konwalia majowa *Convallaria majalis*), natomiast słabo rozwinięta warstwa mszysta składa się głównie z płonnika strojnego *Polyrichum attenuatum*.

Z jednostek fitosocjologicznych lasów acydofilnych niższego rzędu N-ctwa Taczanów (Powiatu Pleszewskiego) wykazano (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008) występowanie zespołu środkowoeuropejskiego acydofilnego lasu dębowego *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae* – w trzech, zależnych od wilgotności i żyzności, podzespółach *C.a.-Q. molinietosum*, *C.a.-Q. typicum* i *C.a.-Q. p. odoratii*. Podzespół występujący w miejscach najwilgotniejszych – *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae molinietosum* znany m. in. z oddziałów 126c i 128d (obecnie 153c i 155d obr. Taczanów) Lasu Gołuchowskiego (uroczyska Jedlec) oraz 180b, 181a, 182a i 187b (obecnie 186b, 187a, 188a, 193a, 193b obr. Taczanów) Lasu Taczanowskiego (uroczyska Taczanów). Forma typowa – *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae typicum* – występuje m. in. w oddziałach 175 i 181a (obecnie 180 i 187a) Lasu Taczanowskiego, natomiast podzespół *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae polygonatetosum odoratii* - zajmujący siedliska najsuchsze – odnotowano m. in. w oddziale 139b (obecnie 166a) Lasu Gołuchowskiego.

Środkowoeuropejski acydofilny las dębowy *Molinio caeruleae-Quercetum roboris* występuje m. in. w oddz. 127, 128, 132 i 138 (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008). Obecnie są to oddz. 154, 155, 159, 165. W zbiorowisku tym dominuje dąb szypułkowy, któremu towarzyszy brzoza brodawkowata i omszona, rzadziej świerk pospolity i inne. W warstwie krzewów najwięcej jest kruszyny pospolitej, zaś w runie przeważa trzęślica modra nadająca temu zbiorowisku specyficzny wygląd. Inne rośliny dna lasu tego zespołu to tojeść pospolita *Lysymachia vulgaris*, jeżyna wzniesiona *Rubus nessensis*, orlica pospolita, siódmaczek leśny *Trientalis europaea*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, czy konwalijka dwulistna.

Acydofilny las dębowo-grabowy *Aulacomnio androgyni-Quercetum roboris* występujący w oddziałach 174a, 191a i 198b (obecnie to oddziały 179a, 197a, 204b) Lasu Taczanowskiego to zespół opisany stosunkowo niedawno (2000 r.) przez A. Brzega, M. Kasprowicza i T. Krotoską. Zbiorowisko to zajmuje płytkie zagłębienia, gdzie na powierzchni gruntu dłużej stagnuje woda, a wiosną zalega zmrożony śnieg. Drzewostan zwykle dwuwarstwowy złożony jest z dębu szypułkowego i grabu zwyczajnego oraz niewielkiej domieszki brzozy brodawkowatej. Warstwa runa zielnego jest słabo wykształcona, składa się głównie z turzycy pigułkowatej *Carex*

pilulifera, borówki czernicy i kosmatki owłosionej *Luzula pilosa*. Natomiast licznie występują mchy, przede wszystkim płonnik strojny, knotnik zwisły *Pohlia nutans*, rokieta cyprysowata *Hypnum cupressiforme* i próchniczek obojnaczy *Aulacomnium androgynum* (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008).

Według danych T.Wilżaka, P.Żurawlewa (2008) światlista dąbrowa *Potentillo albae-Quercetum petraeae* występuje na niewielkim fragmencie w oddz. 130 (obecnie oddz. 157 obr. Taczanów) Lasu Gołuchowskiego (wschodnia odnoga Zbiornika Gołuchowskiego), a zubożone jego płaty znane są z tego samego kompleksu leśnego, lecz z okolic Macewa. Inwentaryzacja ALP (2007) nie wykazała stanowisk ciepłolubnych dąbrów (91I0) na gruntach N-ctwa Taczanów. Światlista dąbrowa jest cennym zbiorowiskiem antropogenicznego pochodzenia. Do jego powstania w dużej mierze przyczynia się wypas zwierząt gospodarskich. W d-stanie dominują dęby (zwłaszcza bezszypułkowy). Wyróżnia się ono bardzo bogatym zestawem roślin dna lasu. W płacie znajdującym się przy Zbiorniku Gołuchowskim odnaleziono m. in. pięciornika białego *Potentilla alba*, dziurawca skąpolistnego *Hypericum montanum*, kłosownicę pierzastą *Brachypodium pinnatum*, gorysza pagórkowatego *Peucedanum oreoselinum*, groszka czerniejącego *Lathyrus niger*, rozchodnika wielkiego *Sedum maximum* i koniczynę dwukłosową *Trifolium alpestre*.

Dość liczne grądy środkowoeuropejskie *Galio silvatici Carpinetum* są umiejscowione zwłaszcza w uroczyskach Kotlin, Lewków, Orpiszewek, Szczury i Taczanów. Są to wielogatunkowe lasy liściaste siedlisk świeżych lub wilgotnych, dla których charakterystyczne jest występowanie grabu w towarzystwie dębu szypułkowego i lipy drobnolistnej.

W gołuchowskim parku (zasięg terytorialny N-ctwa) zachowały się dobrze wykształcone płaty grądów niskich (podzespoły *G.s.-C. corydaletosum* i *G.s.-C. stachyetosum silvaticae*), jak i wysokich (podzespół *G.s.-C. lathyretosum vernii*). Wczesną wiosną, kiedy jeszcze liście drzew nie są rozwinięte, w runie kwitnie wiele barwnych roślin (tzw. aspekt wiosenny) m. in. kokorycz pusta *Corydalis cava*, kokorycz wątła *C. intermedia*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, czy złoć żółta *Gagea lutea*, natomiast później dominuje tam podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea* i jaskier kosmaty *Ranunculus lanuginosus*. Podzespół *G.s.-C. stachyetosum silvaticae*, w którym występuje m. in. klon polny, buk zwyczajny, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, dąbrówka rozłogowa *Ajuga reptans*, czy jaskier różnolistny *R. auricomus*, zajmuje największy obszar gołuchowskiego parku. W grądzie *G.s.-C. lathyretosum vernii*, zajmującym siedliska suche i ciepłolubne, brak jest krzewów, w drzewostanie licznie występuje buk zwyczajny, a w runie kopytnik pospolity *Asarum europaeum* (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008).

Grądy w części południowej N-ctwa Taczanów (obr. Wielowieś) występują sporadycznie (pojedyncze stanowiska w rezerwatach Majówka i Niwa oraz w uroczyskach: Wielowieś, Śliwniki i Rosoczyca). W całym rezerwacie Majówka stwierdzono obecność grądu subkontynentalnego *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum* (Plan ochrony rezerwatu „Majówka”, 2005).

Łęgi ze związku *Alno-Padion* reprezentują na terenie N-ctwa Taczanów trzy zespoły roślinne. Najczęstszym, choć dużo rzadszym od wcześniej opisywanych acydoofilnych lasów dębowych, czy grądów zespołem jest łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*. Jego fragmenty znajdują się najczęściej (wg Inwentaryzacji ALP, 2007) w dolinach rzecznych Proсны, Ołoboku, Gniłej Baryczy, Ciemnej, Giszki i Neru. Warstwę drzew stanowi głównie olsza czarna i w mniejszym stopniu jesion, w domieszce I i II piętra występuje brzoza brodawkowata, wierzba, rzadziej wiąz górski, podszyt budują kruszyna pospolita, bez czarny, czeremcha zwyczajna oraz porzeczką czarna, natomiast w runie rosną m. in. czartawa pospolita *C. lutetiana*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, bluszczyk kurdybanek *Glechoma hederacea*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna* i śledziennica skrętołistna *Chrysosplenium alternifolium*.

Znacznie rzadsze są fitocenozy łągów jesionowo-wiązowych *Ficario-Ulmetum minoris* występujących m. in. w uroczyskach Kotlin, Kotowiecko, Lutynia, Taczanów (wg Inwentaryzacji ALP, 2007 oddz. 83b, 94b, 233g, 254c, 254d, 255d obr. Taczanów) oraz w Lesie Turskim, Lesie Gołuchowskim, w pobliżu Kucharek, czy w lesie pomiędzy Kaliszem a Kościelną Wsią (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008). W zbiorowisku tym, podobnie jak w żyznych grądach, również zachodzi zjawisko sezonowości. W pierwszej części wiosny kwitną m.in. kokorycz pusta *Corydalis cava*, ziarnopłon wiosenny, złoć żółta, zawilec żółty *Anemone ranunculoides*. W N-ctwie Taczanów drzewostany tego łągu tworzy głównie jesion i dąb, rzadziej olsza z domieszkami wiązu, buka i brzozy. W podszytach i podrostach występuje m.in. jesion, kruszyna, leszczyna, bez czarny i dereń świdwa.

Trzecim, najrzadziej spotykanym rodzajem łągu jest wiązowy łąg zboczowy z fiołkiem wonnym *Viola odoratae-Ulmetum minoris*. Według T.Wilżaka, P.Żurawlewa (2008) „...płaty tego cieplolubnego zbiorowiska występują w lesie koło Starej Wsi, w parkach w Jedlcu, Kajewie i Podborku, a jego inicjalne fazy znajdują się w okolicach Czechla. Skład tego zespołu opisano na stanowisku w Starej Wsi – w drzewostanie znajdują się klony polne, wiązy górskie, w warstwie krzewów natomiast kalina koralowa, bez czarny i czeremcha zwyczajna, a w runie m. in. fiołek wonny *Viola odorata*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*”.

Łęgi wierzbowo-topolowe (klasa *Salicetea purpureae*), reprezentowane przez: łąg topolowy *Populetum albae*, nadrzeczny łąg wierzbowy *Salicetum albo-fragilis* oraz wikliny

nadrzeczne *Salicetum triandro-viminalis* spotyka się nad dolną Prosną (prawdopodobnie poza gruntami N-ctwa – brak zinwentaryzowanych stanowisk łągów 91E0a w roku 2007).

Bagienne lasy olszowe (olsy) reprezentuje w N-ctwie Taczanów: ols porzeczkowy *Ribeso nigri-Alnetum* występujący w rozproszeniu na niewielkich powierzchniach w całym N-ctwie oraz dębniak turzycowy *Carici elongatae-Quercetum* zajmujący zabagnione zagłębienia terenu w oddziale 181a (obecnie 187a) uroczyska Taczanów (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008).

W drzewostanie pierwszego zespołu dominuje olsza czarna, a runie m. in. turzycyca błotna *Carex acutiformis*, gorysz błotny *Peucedanum palustre*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, kosaciec żółty *Iris pseudoacorus* i przytulnia błotna *Galium palustre*. Według ww. autorów drugie zbiorowisko tworzy dąb szypułkowy, grab zwyczajny, jarząb pospolity i kruszyna, a z roślin naczyniowych m. in. turzycyca: długokłosa *Carex elongata*, sztywna *C. elata* i siwa *C. canescens*, siódmaczek leśny i borówka czernica (brak informacji o powierzchni tego płatu, w bazie siedlisk przyrodniczych ALP w oddz. 187a wykazano stanowisko poligonowe siedliska 9190).

11.3. Zbiorowiska nieleśne

Oprócz zbiorowisk leśnych na gruntach N-ctwa Taczanów lub w jego zasięgu terytorialnym stwierdzono też występowanie szeregu zbiorowisk zaroślowych: *Pruno-Crataegetum*, *Urtico-Sambucetum*, *Euonymo-Cornetum*, *Euonymo-Coryletum*, *Salicetum pentandro-cinereae* oraz zbiorowisk okrajkowych m.in.: *Geranio-Trifolietum alpestris* (skraj oddz. 129a i 148 obr. Taczanów), występujące nad Prosną zespoły kaniańki *Cuscuta-Convulvuletum*, jeżyny popielicy *Convolvulo-Rubetum caesii* i ostu kędzierzawego *Carduus crispus-(Convolvulion sepium)* oraz chmielu *Fallopia-Humuletum*; występujące Nad Ciemną, Giszka i Sobkowińską zespoły wierzbownicy kosmatej *Epilobio hirsuti-Convulvuletum*, sadźca konopiastego *Eupatorio-Calystegietum*; w Kajewie zbiorowisko świerżabka aromatycznego *Chaerophylletum aromatici*.

Znaczna część zbiorowisk łąkowych występuje poza gruntami N-ctwa. Koło Podlesia stwierdzono występowanie m. in. darniowych zbiorowisk z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*, wilgotnych zespołów dwu- i wielokośnych łąk ze związku *Calthion palustris* i intensywnie uprawianych łąk o naturalnym składzie gatunkowym należących do związku *Alopecurion pratensis*. W dolinie Giszki pod Kajewem odnotowano natomiast rzadki w Wielkopolsce zespół z kostrzewą trzcinową *Potentillo-Festucetum arundinaceae* (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008).

Na obszarze N-ctwa w roku 2007 zlokalizowano jedną fitocenozę ze związku *Koelerion glaucae* (ciepłolubne murawy napiaskowe) w oddz. 356p (obr. Taczanów), dwie z klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* (zbiorowiska torfowisk niskich, przejściowych i dolinek) w oddz.

600k, 600r (obr. Wielowieś) oraz 63 rozproszone płaty roślinne z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*.

Zbiorniki wodne i ciek N-ctwa Taczanów są miejscem występowania szeregu prostych, często jednogatunkowych, zbiorowisk roślinnych.

Na stawie w gołuchowskim parku zanotowano zbiorowiska rzęsy *Lemno-Spirodeletum*, rdestnicy połyskującej *Potametum lucentis*, grążela żółtego i grzybieni białych *Nupharo-Nymphaeetum* oraz strzałki wodnej i jeżogłówki pojedynczej *Sagittario-Sparganietum emersi*. W obrębie Zbiornika Gołuchowskiego występowały płaty manny jadalnej *Glycerietum fluitantis*, manny mielec *Glycerietum maximae*, turzycy zaostrej *Caricetum gracilis*, turzycy dzióbkowatej *C. rostratae*, ponikła błotnego *Eleocharitetum palustris*, mozgi trzcinowatej *Phalaridetum arundinaceae*, szuwaru trzcinowego *Phragmitetum australis*, pałki wąskolistnej *Typhetum angustifoliae* i szerokolistnej *T. latifoliae* (T.Wilzak, P.Żurawlew, 2008).

12 Flora i fauna Nadleśnictwa

Według przepisów aktualnej ustawy o ochronie przyrody cyt.:

Art. 46. ust 1. Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów.

Obecnie (2010 r.) obowiązującymi rozporządzeniami dotyczącymi ochrony gatunkowej są:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz.U. Nr 168, poz. 1764);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U. Nr 220, poz. 2237);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz.U. Nr 168, poz. 1765).

Ratyfikowana przez Polskę *Konwencja Berneńska* dotycząca ochrony europejskiej przyrody żywej i naturalnych siedlisk zawarta została w Bernie 19 września 1979 roku – weszła ona w życie 1 czerwca 1982 roku. Konwencja ta jest w pewnym stopniu rozwinięciem *Konwencji Ramsarskiej* na kontynencie europejskim; kładzie ona nacisk na ochronę szerokiej różnorodności – tak gatunków, jak i ich siedlisk.

Nakazuje ona otaczać największą opieką gatunki ustępujące i endemiczne oraz zanikające, naturalne środowiska, tzw. siedliska krytyczne.

Konwencja ma szczególnie znaczenie dla gadów, płazów, ssaków i roślin nie objętych

ochroną przez inne porozumienia narodowe (konwencje: Waszyngtońska, Bońska i Gdańska). W oparciu o nią sporządzone zostały listy gatunków ginących, wymierających, zagrożonych, cennych i rzadkich.

12.1. Flora

Obecność niektórych niżej wymienionych gatunków grzybów, porostów i roślin została potwierdzona podczas prac taksacyjnych w Nadleśnictwie Taczanów (2010); wykorzystano również dane zawarte w *Programie ochrony przyrody* z 2002 roku, listy florystyczne powierzchni wzorcowych opracowania glebowo-siedliskowego, inwentaryzacje florystyczne rezerwatów Majówka (2005) i Niwa (2007), a także ewidencje roślin parków podworskich, wyniki waloryzacji siedlisk leśnych i nieleśnych Nadleśnictwa Taczanów z roku 2007 oraz cytowane w literaturze opracowania naukowe.

Nie wykazywano gatunków podawanych historycznie, co do których nie ma jednoznacznej pewności ich aktualnego występowania.

W samym arboreum gołuchowskim stwierdzono występowanie około 300 gatunków grzybów wielkoowocnikowych (T. Wilżak, P. Żurawlew, 2008). Listę grzybów występujących w N-ctwie Taczanów oparto głównie o gatunki zinwentaryzowane (Kozyra 1985) w rezerwacie przyrody „Niwa” (plan ochrony rezerwatu, 2007):

1. Borowik sosnowy – *Boletus pinicola* VITT.
2. Borowik szlachetny – *Boletus edulis* BULL ex FR.
3. Borowik usiatkowany – *Boletus aestivalis* PAULET ex FR.
4. Czubajka czerwieniejąca – *Macrolepiota rhacodes* (WITT.) SING.
5. Drobnoluszczał jeleni – *Pluteus atricapillus* (SECR.) SING.
6. Galaretek kolczasty – *Pseudohydnum gelatinosum* (SCOP.) P. KARST.
7. Gąska białobrunatna – *Tricholoma albobrunum* (PERS. ex FR.) KUMMER
8. Gąska mydlana – *Tricholoma saponaceum* (FR.) KUMMER
9. Gąsówka fioletowa – *Lepista nuda* (BULL. ex FR.) CKE.
10. Gmatwek dębowy – *Daedalea quercina* (L.) FR.
11. Gołąbek białozielonawy – *Russula areuginea* LINDB.
12. Gołąbek cukrówka – *Russula alutacea* (PERS. ex FR.) FR.
13. Gołąbek jasnożółty – *Russula flava* (ROM.) ap LINDBL.
14. Gołąbek kruchy – *Russula fragilis* (PERS. ex FR.) FR.
15. Gołąbek modrożółty – *Russula cyanoxantha* SCHAFF.

16. Gołąbek ochrowożółty – *Russula ochroleuca* (PERS.) FR.
17. Gołąbek oliwkowozielony – *Russula heterophylla* (FR.)FR.
18. Gołąbek płowiejący – *Russula decalorans* FR.
19. Gołąbek podpalany – *Russula adusta* FR.
20. Gołąbek śledziowy – *Russula xerampelina* (SCHAFF. ex SECR.) FR.
21. Gołąbek śmierdzący – *Russula footens* FR.
22. Gołąbek wyborny – *Russula vesca* FR.
23. Gołąbek wymiotny – *Russula emetica* FR.
24. Gołąbek żółciowy – *Russula fellea* FR.
25. Gołąbek (?) – *Russula solaria* FERD. et WINGE.
26. Goryczak żółciowy – *Tylopilus felleus* (BULL. ex FR.) P. KARST.
27. Goździeńczyk popielaty – *Clavulina cinerea* (FR.) SCHROET.
28. Grzybówka bruzdowanotrzonowa – *Mycena polygramma* (BULL. ex FR.) S.F. GRAY
29. Grzybówka elastyczna – *Mycena vitilis* (FR.) QUEL.
30. Grzybówka fioletowa – *Mycena pura* (PERS.) QUEL.
31. Grzybówka hełmiasta – *Mycena galericulata* (SCOP. ex FR.) S.F. GRAY
32. Grzybówka krwawiąca – *Mycena sanguinolenta* (A. et S. ex FR.) KUMMER
33. Grzybówka (?) – *Mycena galopoda* var. *nigra* (FL. DAN.)
34. Grzybówka rdzawoplamista – *Mycena zephirus* (FR. ex FR.) KUMMER
35. Koralówka (gałęziak) czerwonowierzchołkowa – *Ramaria botrytis* (FR.) RICKEN
36. Koralówka (gałęziak) strojna – *Ramaria formosa* (FR.) QUEL.
37. Koralówka (gałęziak) złocista – *Ramaria aurea* (SCHAFF. ex FR.) QUEL.
38. Koralówka (gałęziak) (?) – *Ramaria invali* (COTT. ex WAKEF.) DONK
39. Korzeniowiec wieloletni – *Heterobasidion annosum* (FR.) BREF.
40. Koźlarz babka – *Leccinum scabrum* (BULL. ex FR.) S. F. GRAY
41. Koźlarz grabowy – *Leccinum girseum* (QUEL.) SING.
42. Krowiak (olszówka) podwinięty – *Paxillus involutus* (BATACH.) FR.
43. Kruchaweczka namakająca – *Psathyrella hydrophila* (BULL. ex MERAT.) R.MRE.
44. Kruchawica aksamitna – *Ripartites velutina* (PERS. ex FR.) SING.
45. Kruchawica (?) – *Ripartites tricholoma* (A. et S ex FR.) KARST.
46. Lejkowiec dęty – *Craterellus cornucopioides* (L.) PERS.
47. Lejkówka buławotrzonowa – *Clitocybe clavipes* (PERS.. ex FR.) KUMMER.
48. Lejkówka dwubarwna – *Clitocybe langei* SING. Ex HORA
49. Lejkówka żółtobrązowa – *Clitocybe gibba* (PERS. ex FR.) KUMMER
50. Lisówka pomarańczowa – *Hygrophoropsis aurantiaca* (WOLF. ex FR.) R. MROR
51. Łuskwiak nastroszony – *Pholiota squarrosa* (PERS. ex FR.) KUMMER

52. Łasiczka niebieskozielona – *Stropharia aeruginosa* (CURT. ex FR.) QUEL.
53. Maślak ziarnisty – *Suillus granulatus* (L. ex FR.) O. KUNTZE
54. Maślak zwyczajny – *Suillus lutens* (L. ex FR.) S. F. GRAY
55. Miękuszarabarbarowy – *Hapalopilus nidulans* (FR.) P. KARST.
56. Mleczaj biel – *Lactarius piperatus* (L.) S.F. GRAY
57. Mleczaj bladawy – *Lactarius pallidus* (PERS. ex FR.)
58. Mleczaj chrząstka – *Lactarius vellereus* (FR.) FR.
59. Mleczaj kamforowy – *Lactarius camphorates* (BULL. ex FR.) FR.
60. Mleczaj miły – *Lactarius quietus* FR.
61. Mleczaj płowy – *Lactarius helvus* FR.
62. Mleczaj rudy – *Lactarius rufus* (SCOP.) FR.
63. Muchomor cytrynowy – *Amanita citrina* (SCHAFF.) S. F. GRAY
64. Muchomor czerwony – *Amanita muscaria* (L. ex FR.) HOCKER
65. Muchomor czerwieniejący – *Amanita rubescens* (PERS. ex FR.) GRAY
66. Muchomor plamisty – *Amanita pantherina* (D. C. ex FR) SECR.
67. Muchomor porfirowy – *Amanita porphyria* (A. in S. ex FR.) SEOR.
68. Muchomor rdzawobrazowy – *Amanita fulva* (SCHAFF.) PRES.
69. Muchomor twardawy – *Amanita spissa* (FR.) KUMMER
70. Niszczyk jodłowy – *Hirschioporus abietinus* (DICKS.) DONK.
71. Niszczyk ząbkowany – *Hirschioporus fuscoviolaceus* (EHRENB., FR.) DONK.
72. Opieńka miodowa – *Armillariella mella* (VAHL. in FL. DAN. ex FR.) KARST.
73. Opieńka (?) – *Armillariella polymyces* (PERS. ex S.F. GRAY) SING in CLC.
74. Ozorek dębowy – *Fistulina hepatica* (SCHAEFF.): FR.
75. Pieniążek dębowy – *Collybia dryophila* (BULL. ex FR.) KUMMER
76. Pieniążek maślany odmiana szarobrazowa – *Collybia butyracea* var. *Anema* (FR.)
77. Pieniążek palący – *Collybia peronata* (BOLT. ex FR.) SING.
78. Pieniążek plamisty – *Collybia maculata* (A. in S. ex FR.) QUEL.
79. Pieniężnica szerokoblaszkowa – *Oudemansiella platyphylla* (PERS. ex FR.) MOS.
80. Piestrzyca kędzierzawa – *Helvella crispa* (SCOP.) FR.
81. Pieprznik jadalny – *Cantharellus cibarius* FR.
82. Próchnilec gałęzisty – *Xylaria hypoxylon* (L.) DUMORTIER
83. Pięknoróg lepki – *Calocera viscosa* (PERS. ex FR.) FR.
84. Podgrzybek brunatny – *Xerocomus badius* (FR.) KÜHN. ex GILB.
85. Podgrzybek czerwonawy – *Xerocomus rubellus* (KRBH.) QUEL.
86. Podgrzybek zajączek – *Xerocomus subtomentosus* (L. ex FR.) QUEL.
87. Podgrzybek złotawy – *Xerocomus chrysenteron* (BULL. ex ST. AMANS) QUEL.

88. Purchawka chropowata – *Lycoperdon perlatum* PERS. ex PERS.
89. Purchawica olbrzymia – *Calvatia gigantea* (BATSCH) LOYD.
90. Rycerzyk czerwonożłoty – *Tricholomopsis rutilans* (SCHFF. ex FR.) SING.
91. Skórnik aksamitny – *Sterem subtomentosum* PONZ.
92. Skórnik krwawiący – *Stereum sanguinolentum* (ALB. et SCHW. ex FR.) FR.
93. Skórnik szorstki – *Stereum hirsutum* (WILLD ex FR.) S. F. GRAY
94. Sromotnik smrodliwy (bezwstydney) – *Phallus impudicus* (L. ex PERS.)
95. Stułka piaskowa – *Coltricia perennis* (L.) MURR.
96. Szaroporka podpalana - *Bjerkandera adusta* (MILD. ex FR.) P. KARST
97. Szmaciak gałęzisty (siedzuń sosnowy)– *Sparassis crispa* (WULFEN.) FR.
98. Szyszkolubka kolczasta – *Auriscalpium vulgare* S. F. GRAY
99. Tęgoskór brodawkowy – *Scleroderma verrucosum* (BULL.) PERS.
100. Tęgoskór pospolity – *Scleroderma citrinum* (BULL.) PERS.
101. Twardzioszek obrożowy – *Marasmius rotula* (SCOP. ex FR.) FR.
102. Wrośniak różnobarwny – *Trametes vericolor* L. ex FR.
103. Zaslonek biało-fioletowy – *Cortinarius alboviolaceus* (PERS. ex FR.) FR.
104. Zaslonek fioletowy – *Cortinarius violaceus* (L. ex FR.) FR.
105. Zaslonek glinkowaty – *Cortinarius bolaris* (PERS. ex FR.) FR.
106. Zaslonek osłonięty – *Cortinarius armilatus* (FR.) FR.
107. Zaslonek rudy – *Cortinarius orehlanus* (FR.) FR.
108. Ziarnówka ochroważółta – *Cystoderma amianthinum* (SCOP.) FAY.

Ścisłą ochroną objęte są:

- **purchawica olbrzymia** *Calvatia olbrzymia* – oddz. 230d w 2008 r.;
- **szmaciak gałęzisty** *Sparassis crispa* – rezerwaty „Niwa”, „Majówka” oraz oddz. 417b, 424f, 441b obr. Wielowieś wg poprzedniego programu ochrony przyrody (2002);
- **ozorek dębowy** *Fistulina hepatica* – 322c obr. Taczanów (2010).

Oprócz gatunków chronionych na terenie rezerwatu „Niwa” stwierdzono 6 gatunków grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w skali kraju, w tym 3 uznane za wymierające (gołąbek cukrówka, koralówka (gałęziak) czerwonowierzchołkowa, koralówka (gałęziak) złocista).

Ponadto na terenie ww. rezerwatu stwierdzono występowanie 4 gatunków porostów:

1. Misecznicza pospolita - *Lecanora dispersa* (PERS.) SOMMERF.;
2. Tarczownica bruzdkowana - *Parmelia sulcata* TAYLOR;

3. Złotorost ścienny - *Xanthoria parietina* (L.) TH. FR.;
4. Złotorost wielkoowocnikowy - *Xanthoria polycarpa* (HOFFM.) RIEBER.

Żaden z nich nie jest objęty ochroną gatunkową, ani nie figuruje na liście gatunków zagrożonych w kraju.

W operacie glebowo-siedliskowym i opisie taksacyjnym projektu p.u.l. N-ctwa Taczanów wykazano lokalizację tylko dwóch gatunków porostów objętych ochroną częściową – **chrobotka reniferowego** *Cladonia rangiferina* (oddz. 127b, 128a obr. Taczanów, 520a, 551a obr. Wielowieś) i **chrobotka leśnego** *Cladonia arbuscula* (551a obr. Wielowieś). Wiadomo, że na terenie samego parku w Gołuchowie stwierdzono aż 131 gatunków porostów. Najliczniej występowały gatunki nadrzewne (epifity) – 80, dalej naskalne (epility) – 30 i naziemne (epigeity) – 21 gatunków. Jednak badania te prowadzono w latach 30., 50. i 60. ubiegłego wieku (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008), więc dane te są wyłącznie historyczne.

Listę mszaków i roślin naczyniowych N-ctwa zawarto w tabeli 8.

Tabela 8. Lista gatunków mszaków i roślin naczyniowych stwierdzonych na terenie Nadleśnictwa Taczanów

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	GINĄCE I ZAGROŻONE ROŚLINY NACZYNIOWE WIELKOPOLSKI (Jackowiak i in. 2007)	ROŚLINY OBJĘTE PRAWNĄ OCHRONĄ ŚCISŁĄ I CZĘŚCIOWĄ
Mszaki				
1	<i>Atrichum undulatum</i>	Żurawiec falisty		
2	<i>Aulacomnium androgynum</i>	Próchniczek obojnaczy		
3	<i>Brachythecium rutabulum</i>	Krótkosz szorstki		
4	<i>Ceratodon purpureus</i>	Zęboróg purpurowy		
5	<i>Dicranella heteromalla</i>	Widłoząbek jednoboczny		
6	<i>Dicranum polysetum</i>	Widłoząb kędzierzawy		OC
7	<i>Dicranum scoparium</i>	Widłoząb miotlasty		OC
8	<i>Dicranum spurium</i>	Widłoząb zdrożny		OC
9	<i>Eurhynchium angustirete</i>	Dzióbkowiec Zetterstedta		OC
10	<i>Eurhynchium swartzii</i>	Dzióbkowiec rozłożysty		
11	<i>Fissidens taxifolius</i>	Skrzydlik cisolistny		
12	<i>Hylocomium splendens</i>	Gajnik lśniący		OC
13	<i>Hypnum cupressiforme</i>	Rokiet cyprysowaty		
14	<i>Leucobryum glaucum</i>	Bielistka siwa		OC
15	<i>Mnium spinulosum</i>	Merzyk drobnociernisty		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
16	<i>Plagiomnium affine</i>	Płózymerzyk pokrewny		
17	<i>Plagiomnium rostratum</i>	Płózymerzyk dzióbkowaty		
18	<i>Plagiomnium undulatum</i>	Płózymerzyk kędzierzawy		
19	<i>Plagiothecium laetum</i>	Płaszczeniec bujny		
20	<i>Pleurozium schreberi</i>	Rokietnik pospolity		OC
21	<i>Pohlia nutans</i>	Knotnik zwisły		
22	<i>Polytrichum commune</i>	Płonnik pospolity		OC
23	<i>Polytrichum formosum</i>	Płonnik strojny		
24	<i>Polytrichum juniperinum</i>	Płonnik jałowcowaty		
25	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	Nibybrodawkowiec jasnozielony		OC
26	<i>Ptychodium plicatum</i>	Bruzdowiec fałdowany		
27	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Fałdownik nastroszony		OC
28	<i>Thuidium tamariscinum</i>	Tujowiec tamaryszkowaty		OC
Rośliny naczyniowe				
1	<i>Abies alba</i>	Jodła pospolita	VU	
2	<i>Acer campestre</i>	Klon polny		
3	<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny		
4	<i>Acer platanoides</i>	Klon zwyczajny		
5	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Klon jawor		
6	<i>Achillea millefolium</i>	Krwawnik pospolity		
7	<i>Adoxa moschatellina</i>	Piżmaczek wiosenny		
8	<i>Aegopodium podagraria</i>	Podagrycznik pospolity		
9	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec zwyczajny		
10	<i>Agrimonia eupatoria</i>	Rzepik pospolity		
11	<i>Agrostis canina</i>	Mietlica psia		
12	<i>Agrostis capillaris</i>	Mietlica pospolita		
13	<i>Ajuga genevensis</i>	Dąbrówka kosmata		
14	<i>Ajuga reptans</i>	Dąbrówka rozłogowa		
15	<i>Alchemilla glabra</i>	Przywrotnik prawienagi	EN	
16	<i>Alchemilla gracilis</i>	Przywrotnik połyskujący	VU	
17	<i>Alisma lanceolatum</i>	Żabieniec lancetowaty	VU	
18	<i>Alliaria petiolata</i>	Czosnaczek pospolity		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
19	<i>Alnus glutinosa</i>	Olsza czarna		
20	<i>Alnus incana</i>	Olsza szara		
21	<i>Anagalis foemina</i>	Kurzyśląd błękitny	EN	
22	<i>Anemone nemorosa</i>	Zawilec gajowy		
23	<i>Anemone ranunculoides</i>	Zawilec żółty		
24	<i>Angelica sylvestris</i>	Dzięgiel leśny		
25	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Tomka wonna		
26	<i>Artemisia vulgaris</i>	Bylica pospolita		
27	<i>Asarum europaeum</i>	Kopytnik pospolity		OC
28	<i>Astrantia major</i>	Jarzmianka większa	VU	
29	<i>Athyrium filix-femina</i>	Wietlica samicza		
30	<i>Berberis vulgaris</i>	Berberys zwyczajny		
31	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata		
32	<i>Betula pubescens</i>	Brzoza omszona		
33	<i>Bidens tripartita</i>	Uczep trójlistkowy		
34	<i>Brachypodium sylvaticum</i>	Kłosownica leśna		
35	<i>Calamagrostis arundinacea</i>	Trzcinnik leśny		
36	<i>Calamagrostis canescens</i>	Trzcinnik lancetowaty		
37	<i>Calamagrostis epigejos</i>	Trzcinnik piaskowy		
38	<i>Calluna vulgaris</i>	Wrzos zwyczajny		
39	<i>Caltha palustris</i>	Knieć błotna		
40	<i>Campanula rapunculoides</i>	Dzwonek jednostronny		
41	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Tasznik pospolity		
42	<i>Carduus crispus</i>	Oset kędzierzawy		
43	<i>Carduus nutans</i>	Oset zwisły		
44	<i>Carex acutiformis</i>	Turzyca błotna		
45	<i>Carex brizoides</i>	Turzyca drzączkowata		
46	<i>Carex buxbaumii</i>	Turzyca Buxbauma	CR	
47	<i>Carex canescens</i>	Turzyca siwa		
48	<i>Carex digitata</i>	Turzyca palczasta		
49	<i>Carex divulsa</i>	Turzyca rozsunięta	EN	OS
50	<i>Carex echinata</i>	Turzyca gwiazdkowata		
51	<i>Carex elata</i>	Turzyca sztywna		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
52	<i>Carex elongata</i>	Turzyca długokłosa		
53	<i>Carex ericetorum</i>	Turzyca wrzosowiskowa		
54	<i>Carex flava</i>	Turzyca żółta		
55	<i>Carex gracilis</i>	Turzyca zaostrzona		
56	<i>Carex hirta</i>	Turzyca owłosiona		
57	<i>Carex leporina</i>	Turzyca zajęcza		
58	<i>Carex nigra</i>	Turzyca pospolita		
59	<i>Carex pallescens</i>	Turzyca błada		
60	<i>Carex pilosa</i>	Turzyca orzęsiona	VU	
61	<i>Carex pilulifera</i>	Turzyca pigułkowa		
62	<i>Carex praecox</i>	Turzyca wczesna		
63	<i>Carex sylvatica</i>	Turzyca leśna		
64	<i>Carex umbrosa</i>	Turzyca cienista	CR	
65	<i>Carpinus betulus</i>	Grab zwyczajny		
66	<i>Centaureum erythraea</i>	Centuria zwyczajna		OS
67	<i>Cephalanthera damasonium</i>	Buławnik wielkokwiatowy	CR	OS
68	<i>Cerastium arvense</i>	Rogownica polna		
69	<i>Cerasus avium</i>	Czereśnia dzika		
70	<i>Chaerophyllum aromaticum</i>	Świerżbek aromatyczny		
71	<i>Chaerophyllum temulum</i>	Świerżbek gajowy		
72	<i>Chamaenerion angustifolium</i>	Wierzbówka kiprzyca		
73	<i>Chelidonium maius</i>	Glistnik jaskółcze ziele		
74	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Śledziennica skrętolistna		
75	<i>Circaea lutetiana</i>	Czartawa pospolita		
76	<i>Cirsium oleraceum</i>	Ostrożeń warzywny		
77	<i>Cnidium dubium</i>	Selernica żyłkowana	LC	
78	<i>Convallaria majalis</i>	Konwalia majowa		OC
79	<i>Cornus sanguinea</i>	Dereń świdwa		
80	<i>Coronilla varia</i>	Cieciorka pstra		
81	<i>Corydalis cava</i>	Kokorycz pusta		
82	<i>Corydalis intermedia</i>	Kokorycz wątła	LC	
83	<i>Corylus avellana</i>	Leszczyna pospolita		
84	<i>Crataegus laevigata</i>	Głóg dwuszyjkowy		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
85	<i>Crataegus monogyna</i>	Głóg jednoszyjkowy		
86	<i>Crepis paludosa</i>	Pępawa błotna		
87	<i>Dactylis polygama</i>	Kupkówka Aschersona		
88	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	Kukułka Fuchsa	EN	OS
89	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Kukułka plamista	VU	OS
90	<i>Danthonia decumbens</i>	Izgrzyca przyziemna		
91	<i>Daphne mezereum</i>	Wawrzynek wilczełyko	LC	OS
92	<i>Deschampsia caespitosa</i>	Śmiełek darniowy		
93	<i>Deschampsia flexuosa</i>	Śmiełek pogięty		
94	<i>Digitalis purpurea</i>	Naparstnica purpurowa		
95	<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrągłolistna	LC	OS
96	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Narecznica krótkoostna		
97	<i>Dryopteris dilatata</i>	Narecznica szerokolistna		
98	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Narecznica samcza		
99	<i>Eleocharis palustris</i>	Ponikło błotne		
100	<i>Epilobium hirsutum</i>	Wierzbownica kosmata		
101	<i>Epilobium obscurum</i>	Wierzbownica różgowata	LC	
102	<i>Epilobium parviflorum</i>	Wierzbownica drobnokwiatowa		
103	<i>Epilobium roseum</i>	Wierzbownica bladuróżowa		
104	<i>Equisetum arvense</i>	Skrzyp polny		
105	<i>Equisetum pratense</i>	Skrzyp łąkowy		
106	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Skrzyp leśny		
107	<i>Erigeron acris</i>	Przymiotno ostre		
108	<i>Eriophorum vaginatum</i>	Welnianka pochwowata	VU	
109	<i>Euonymus europaea</i>	Trzmielina zwyczajna		
110	<i>Euonymus verrucosa</i>	Trzmielina brodawkowata	LC	
111	<i>Eupatorium cannabinum</i>	Sadziec konopiasty		
112	<i>Fagus sylvatica</i>	Buk zwyczajny		
113	<i>Fallopia dumetorum</i>	Rdestówka zaroślowa		
114	<i>Festuca arundinacea</i>	Kostrzewa trzciniowa		
115	<i>Festuca gigantea</i>	Kostrzewa olbrzymia		
116	<i>Festuca ovina</i>	Kostrzewa owcza		
117	<i>Festuca rubra</i>	Kostrzewa czerwona		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
118	<i>Ficaria verna</i>	Ziarnopłon wiosenny		
119	<i>Filipendula ulmaria</i>	Wiązówka błotna		
120	<i>Fragaria vesca</i>	Poziomka pospolita		
121	<i>Frangula alnus</i>	Kruszyna pospolita		OC
122	<i>Fraxinus americana</i>	Jesion amerykański		
123	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły		
124	<i>Galeobdolon luteum</i>	Gajowiec żółty		
125	<i>Galeopsis pubescens</i>	Poziewnik miękkowłosy		
126	<i>Galeopsis speciosa</i>	Poziewnik pstry		
127	<i>Galeopsis tetrahit</i>	Poziewnik szorstki		
128	<i>Galium aparine</i>	Przytulia czepna		
129	<i>Galium odoratum</i>	Przytulia wonna		OC
130	<i>Galium palustre</i>	Przytulia błotna		
131	<i>Galium verum</i>	Przytulia właściwa		
132	<i>Geranium robertianum</i>	Bodziszek cuchnący		
133	<i>Geum rivale</i>	Kuklik zwisły		
134	<i>Geum urbanum</i>	Kuklik pospolity		
135	<i>Gladiolus imbricatus</i>	Mieczyk dachówkowaty	EN	OS
136	<i>Glechoma hederacea</i>	Bluszcz kurdybanek		
137	<i>Glyceria fluitans</i>	Manna jadalna		
138	<i>Glyceria maxima</i>	Manna mielec		
139	<i>Hedera helix</i>	Bluszcz pospolity		OC
140	<i>Helichrysum arenarium</i>	Kocanki piaskowe		OS
141	<i>Hepatica nobilis</i>	Przylaszczka pospolita		OS
142	<i>Heracleum sphondylium</i>	Barszcz zwyczajny		
143	<i>Hieracium lachenalii</i>	Jastrzębiec Lachenala		
144	<i>Hieracium laevigatum</i>	Jastrzębiec gładki		
145	<i>Hieracium murorum</i>	Jastrzębiec leśny		
146	<i>Hieracium sabaudum</i>	Jastrzębiec sabaudzki		
147	<i>Hieracium umbellatum</i>	Jastrzębiec baldaszkowaty		
148	<i>Holcus lanatus</i>	Kłósówka wełnista		
149	<i>Holcus mollis</i>	Kłósówka miękka		
150	<i>Humulus lupulus</i>	Chmiel zwyczajny		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
151	<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Wąkrota zwyczajna		
152	<i>Hypericum humifusum</i>	Dziurawiec rozesłany		
153	<i>Hypericum maculatum</i>	Dziurawiec czteroboczny		
154	<i>Hypericum perforatum</i>	Dziurawiec zwyczajny		
155	<i>Hypochoeris radicata</i>	Prosimonik szorstki		
156	<i>Impatiens noli-tangere</i>	Niecierpek pospolity		
157	<i>Impatiens parviflora</i>	Niecierpek drobnokwiatowy		
158	<i>Iris pseudacorus</i>	Kosaciec żółty		
159	<i>Iris sibirica</i>	Kosaciec syberyjski	VU	OS
160	<i>Isopyrum thalictroides</i>	Rutewka orlikolistna	VU	
161	<i>Juglans nigra</i>	Orzech czarny		
162	<i>Juncus alpino-articulatus</i>	Sit alpejski	VU	
163	<i>Juncus conglomeratus</i>	Sit skupiony		
164	<i>Juncus effusus</i>	Sit rozpierzchły		
165	<i>Juniperus communis</i>	Jałowiec pospolity		
166	<i>Knautia arvensis</i>	Świerzbica polna		
167	<i>Lamium maculatum</i>	Janota plamista		
168	<i>Lamium purpureum</i>	Jasnota purpurowa		
169	<i>Lapsana communis</i>	Łoczyga pospolita		
170	<i>Larix decidua</i>	Modrzew europejski		
171	<i>Lathyrus niger</i>	Groszek czerniejący		
172	<i>Lathyrus palustris</i>	Groszek błotny		
173	<i>Lathyrus vernus</i>	Groszek wiosenny		
174	<i>Ledum palustre</i>	Bagno zwyczajne	VU	OS
175	<i>Lemna minor</i>	Rzęsa drobna		
176	<i>Lilium martagon</i>	Lilia złotogłów	LC	OS
177	<i>Lonicera xylosteum</i>	Wiciokrzew suchodrzew		
178	<i>Luzula luzuloides</i>	Kosmatka gajowa	VU	
179	<i>Luzula multiflora</i>	Kosmatka wielokwiatowa		
180	<i>Luzula pilosa</i>	Kosmatka owłosiona		
181	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	Firletka poszarpana		
182	<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	VU	OS
183	<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	LC	OS

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
184	<i>Lycopus europaeus</i>	Karbieńiec pospolity		
185	<i>Lysimachia nummularia</i>	Tojeść rozesłana		
186	<i>Lysimachia thyrsoiflora</i>	Tojeść bukietowa		
187	<i>Lysimachia vulgaris</i>	Tojeść pospolita		
188	<i>Maianthemum bifolium</i>	Konwalijka dwulistna		
189	<i>Malus sylvestris</i>	Jabłoń dzika		
190	<i>Melampyrum pratense</i>	Pszeniec zwyczajny		
191	<i>Melica nutans</i>	Perłówka zwisła		
192	<i>Mentha arvensis</i>	Mięta polna		
193	<i>Mercurialis perennis</i>	Szczyr trwały		
194	<i>Milium effusum</i>	Prosownica rozpięchła		
195	<i>Moehringia trinervia</i>	Możylinek trójnerwowy		
196	<i>Molinia caerulea</i>	Trzęsłica modra		
197	<i>Mycelis muralis</i>	Sałatkę leśny		
198	<i>Myosotis palustris</i>	Niezapominajka błotna		
199	<i>Myosoton aquaticum</i>	Kościenica wodna		
200	<i>Nuphar lutea</i>	Grążel żółty		OC
201	<i>Nymphaea alba</i>	Grzybienie białe		OC
202	<i>Oenanthe aquatica</i>	Kropidło wodne		
203	<i>Orthilia secunda</i>	Gruszkówka jednostronna		
204	<i>Oxalis acetosella</i>	Szczawik zajęczy		
205	<i>Padus avium</i>	Czeremcha zwyczajna		
206	<i>Padus serotina</i>	Czeremcha amerykańska		
207	<i>Paris quadrifolia</i>	Czworolist pospolity		
208	<i>Peucedanum oreoselinum</i>	Gorysz pagórkowy		
209	<i>Peucedanum palustre</i>	Gorysz błotny		
210	<i>Phalaris arundinacea</i>	Mozga trzciniowa		
211	<i>Phegopteris connectilis</i>	Zachyłka oszczepowata		
212	<i>Phleum pratense</i>	Tymotka łąkowa		
213	<i>Phragmites australis</i>	Trzcina pospolita		
214	<i>Picea abies</i>	Świerk pospolity		
215	<i>Pinus banksiana</i>	Sosna Banksa		
216	<i>Pinus nigra</i>	Sosna czarna		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
217	<i>Pinus rigida</i>	Sosna smołowa		
218	<i>Pinus strobus</i>	Sosna wejmutka		
219	<i>Pinus sylvestris</i>	Sosna zwyczajna		
220	<i>Plantago lanceolata</i>	Babka lancetowata		
221	<i>Plantago major</i>	Babka większa		
222	<i>Platanthera bifolia</i>	Podkolan biały	VU	OS
223	<i>Platanus acerifolia</i>	Platan klonolistny		
224	<i>Poa annua</i>	Wiechlina roczna		
225	<i>Poa chaixii</i>	Wiechlina Chaixa		
226	<i>Poa nemoralis</i>	Wiechlina gajowa		
227	<i>Poa palustris</i>	Wiechlina błotna		
228	<i>Poa pratensis</i>	Wiechlina łąkowa		
229	<i>Poa remota</i>	Wiechlina odległokłosa	VU	
230	<i>Poa trivialis</i>	Wiechlina zwyczajna		
231	<i>Polygonatum multiflorum</i>	Kokoryczka wielokwiatowa		
232	<i>Polygonatum odoratum</i>	Kokoryczka wonna		
233	<i>Polygonum amphibium</i>	Rdest ziemnowodny		
234	<i>Polygonum hydropiper</i>	Rdest ostrogorzki		
235	<i>Polypodium vulgare</i>	Paprotka zwyczajna		OS
236	<i>Populus alba</i>	Topola biała		
237	<i>Populus tremula</i>	Osika		
238	<i>Potamogeton lucens</i>	Rdestnica połyskująca		
239	<i>Potentilla alba</i>	Pięciornik biały		
240	<i>Potentilla anserina</i>	Pięciornik gęsi		
241	<i>Potentilla erecta</i>	Pięciornik kurze ziele		
242	<i>Potentilla reptans</i>	Pięciornik rozłogowy		
243	<i>Prunus spinosa</i>	Śliwa tarnina		
244	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	Daglezja zielona		
245	<i>Pteridium aquilinum</i>	Orlica pospolita		
246	<i>Pulmonaria obscura</i>	Miodunka ćma		
247	<i>Pyrus communis</i>	Grusza pospolita		
248	<i>Quercus petraea</i>	Dąb bezszypułkowy		
249	<i>Quercus robur</i>	Dąb szypułkowy		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
250	<i>Quercus rubra</i>	Dąb czerwony		
251	<i>Ranunculus acris</i>	Jaskier ostry		
252	<i>Ranunculus auricomus</i>	Jaskier różnolistny		
253	<i>Ranunculus cassubicus</i>	Jaskier kaszubski	VU	
254	<i>Ranunculus flammula</i>	Jaskier płomiennik		
255	<i>Ranunculus lanuginosus</i>	Jaskier kosmaty		
256	<i>Ranunculus repens</i>	Jaskier rozłogowy		
257	<i>Rhamnus catharticus</i>	Szklak pospolity		
258	<i>Ribes nigrum</i>	Porzeczka czarna		OC
259	<i>Ribes spicatum</i>	Porzeczka czerwona		
260	<i>Ribes uva-crispa</i>	Porzeczka agrest		
261	<i>Robinia pseudacacia</i>	Robinia akacja		
262	<i>Rorippa palustris</i>	Rzepicha błotna		
263	<i>Rorippa sylvestris</i>	Rzepicha leśna		
264	<i>Rubus caesius</i>	Jeżyna popielica		
265	<i>Rubus idaeus</i>	Malina właściwa		
266	<i>Rubus macrophyllus</i>	Jeżyna wielkolistna	LC	
267	<i>Rubus nessensis</i>	Jeżyna wzniesiona		
268	<i>Rubus ostroviensis</i>	Jeżyna ostrowska	LC	
269	<i>Rubus plicatus</i>	Jeżyna fałdowana		
270	<i>Rubus posnaniensis</i>	Jeżyna poznańska	LC	
271	<i>Rubus saxatilis</i>	Malina kamionka		
272	<i>Rubus schleicheri</i>	Jeżyna Schleichera	LC	
273	<i>Rubus sp.</i>	Jeżyna		
274	<i>Rumex acetosa</i>	Szczaw zwyczajny		
275	<i>Rumex acetosella</i>	Szczaw polny		
276	<i>Rumex sanguineus</i>	Szczaw gajowy	VU	
277	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	Strzałka wodna		
278	<i>Salix alba</i>	Wierzba biała		
279	<i>Salix aurita</i>	Wierzba uszata		
280	<i>Salix caprea</i>	Wierzba iwa		
281	<i>Salix cinerea</i>	Wierzba szara		
282	<i>Sambucus nigra</i>	Bez czarny		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową
283	<i>Sambucus racemosa</i>	Bez koralowy		
284	<i>Sanicula europaea</i>	Żankiel zwyczajny		
285	<i>Sarothamus scoparius</i>	Żarnowiec miotlasty		
286	<i>Scorzonera humilis</i>	Wężymord niski		
287	<i>Scrophularia nodosa</i>	Trędownik bulwiasty		
288	<i>Scutellaria galericulata</i>	Tarczyca pospolita		
289	<i>Sedum maximum</i>	Rozchodnik wielki		
290	<i>Senecio fuchsii</i>	Starzec Fuchsa	EN	
291	<i>Silaum silaus</i>	Koniopłoch łąkowy	LC	
292	<i>Sium latifolium</i>	Marek szerokolistny		
293	<i>Solanum dulcamara</i>	Psianka słodkogórz		
294	<i>Solidago virgaurea</i>	Nawłoc pospolita		
295	<i>Sorbus aucuparia</i>	Jarząb pospolity		
296	<i>Sorbus torminalis</i>	Jarząb brekinia	LC	OS
297	<i>Sparganium emersum</i>	Jeżogłówka pojedyncza		
298	<i>Stachys palustris</i>	Czyściec błotny		
299	<i>Stachys sylvatica</i>	Czyściec leśny		
300	<i>Stellaria holostea</i>	Gwiazdnica wielkokwiatowa		
301	<i>Stellaria media</i>	Gwiazdnica pospolita		
302	<i>Stellaria neglecta</i>	Gwiazdnica zaniedbana		
303	<i>Stellaria nemorum</i>	Gwiazdnica gajowa	VU	
304	<i>Stellaria pallida</i>	Gwiazdnica biała		
305	<i>Stellaria uliginosa</i>	Gwiazdnica bagienna	VU	
306	<i>Symphoricarpos albus</i>	Śnieguliczka biała		
307	<i>Taraxacum officinale</i>	Mniszek pospolity		
308	<i>Thelypteris palustris</i>	Narecznica błotna		
309	<i>Thuja occidentalis</i>	Żywotnik zachodni		
310	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna		
311	<i>Trientalis europaea</i>	Siódmaczek leśny		
312	<i>Trifolium alpestre</i>	Koniczyna dwukłosowa		
313	<i>Trifolium pratense</i>	Koniczyna łąkowa		
314	<i>Tussilago farfara</i>	Podbiał pospolity		
315	<i>Typha angustifolia</i>	Pałka wąskolistna		

Lp.	Nazwa łacińska gatunku	Nazwa polska gatunku	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Jackowiak i in. 2007)	Rośliny objęte ochroną ścisłą i częściową
316	<i>Typha latifolia</i>	Pałka szerokolistna		
317	<i>Ulmus glabra</i>	Wiąz górski		
318	<i>Ulmus laevis</i>	Wiąz szypułkowy		
319	<i>Ulmus minor</i>	Wiąz polny		
320	<i>Urtica dioica</i>	Pokrzywa zwyczajna		
321	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Borówka czarna		
322	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Borówka bagienna	VU	
323	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	Borówka brusznica		
324	<i>Valeriana officinalis</i>	Kozłek lekarski		
325	<i>Veronica chamaedrys</i>	Przetacznik ożankowy		
326	<i>Veronica officinalis</i>	Przetacznik leśny		
327	<i>Viburnum opulus</i>	Kalina koralowa		OC
328	<i>Vicia cracca</i>	Wyka ptasia		
329	<i>Vicia dumetorum</i>	Wyka zaroślowa	LC	
330	<i>Viola mirabilis</i>	Fiołek przedziwny	LC	
331	<i>Viola odorata</i>	Fiołek wonny		
332	<i>Viola palustris</i>	Fiołek błotny		
333	<i>Viola reichenbachiana</i>	Fiołek leśny		
334	<i>Viola riviniana</i>	Fiołek Rivina		
335	<i>Viola stagnina</i>	Fiołek mokradłowy	VU	

Legenda:

Status ochrony: OS – gatunek objęty ochroną ścisłą, OC – gatunek objęty ochroną częściową

Zagrożenie: VU (Vulnerable) – gatunek narażony, CR (Critically Endangered) – gatunek krytycznie zagrożony, EN (Endangered) – gatunek zagrożony, LC (Least Concern) – gatunek najmniejszej troski.

Większość chronionych gatunków mszaków to rośliny pospolite w lasach N-ctwa Taczanów. Najrzadziej spotykane to:

- dzióbkwiec Zetterstedta *Eurhynchium angustirete* – oddz. 244f (wg operatu glebowo-siedliskowego, 2000);
- tujowiec tamaryszkowaty *Thuidium tamariscinum* – rezerwaty „Majówka” i „Niwa” (wg planów ochrony rezerwatów).

Wśród chronionych roślin naczyniowych liczne stanowiska w N-ctwie mają następujące gatunki: konwalia majowa *Convallaria majalis*, kruszyna pospolita *Frangula alnus* i kalina koralowa *Viburnum opulus*.

W świetle obecnie obowiązujących rozporządzeń Min. Ochrony Środowiska (z dn. 9.07.2004 r.) na terenie Nadleśnictwa Taczanów stwierdzono występowanie 3 gatunków grzybów wielkoowocnikowych, 2 gatunków porostów, 11 gatunków mszaków i 27 gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną. Wszystkie gatunki grzybów i 18 gatunków flory naczyniowej podlegają ochronie ścisłej, natomiast wszystkie porosty, mszaki i 9 gatunków flory naczyniowej ochronie częściowej. Dodatkowo w oparciu o Czerwoną listę grzybów wielkoowocnikowych w Polsce (wg Wojewody i Ławrynowicza, 2006) i Czerwoną listę roślin naczyniowych Wielkopolski (wg Jackowiaka i in. 2007) wyróżniono rzadkie i cenne w N-ctwie grzyby (5 taksonów) oraz rośliny naczyniowe (32 taksony) nie podlegające ochronie prawnej.

Chronione, cenne i rzadkie gatunki roślin naczyniowych, oraz rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczenie negatywnych skutków realizacji zabiegów planu urządzenia lasu na ich populacje i siedliska są zamieszczone w załączniku nr 3.

12.2. Fauna

Wykaz przedstawicieli zwierząt występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Taczanów sporządzono na podstawie danych zawartych w poprzednim POP-ie, w opracowaniu „Przyroda Powiatu Pleszewskiego” (2008), w planach ochrony rezerwatów, w projekcie planu ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB300007 „Dąbrowy Krotoszyńskie”, w SDF obu obszarów „Dąbrów Krotoszyńskich” (PLB300007 i PLH3000020) i „Glinianek w Lenartowicach”, w bazie danych z inwentaryzacji ALP roku 2007 i na podstawie innych informacji uzyskanych z nadleśnictwa.

12.2.1 Bezkręgowce

Tabela 9. Zestawienie gatunków bezkręgowców występujących w zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów

Lp.	Łacińska nazwa gatunkowa	Polska nazwa gatunkowa	Forma ochrony
PAJĘCZAKI			
1	<i>Argyope bruennichi</i>	tygrzyk paskowany	OS
OWADY – CHRZĄSZCZE			
1	<i>Acanthocinus aedilis</i>	tycz cieśla	
2	<i>Aclypea opaca</i>	omarliniec włochaty	
3	<i>Agapanthia villosoviridescens</i>	zgrzytnica zielonawa	
4	<i>Agelastica alni</i>	hurmak olchowiec	
5	<i>Agrilus biguttatus</i>	opiętek dwuplamkowy	
6	<i>Amphimallus solstitialis</i>	guniak czerwczyk	

Lp.	Łacińska nazwa gatunkowa	Polska nazwa gatunkowa	Forma ochrony
7	<i>Anatis ocellata</i>	biedronka oczatka	
8	<i>Aromia moschata</i>	wonnica piżmówka	
9	<i>Asemum striatum</i>	szczapówka sosnowa	
10	<i>Callidium violaceum</i>	zagwoździk fiołkowy	
11	<i>Calosoma sycophanta</i>	tęcznik liszkarz	OS
12	<i>Carabus arcens</i>	biegacz leśny	OS
13	<i>Carabus cancellatus</i>	biegacz wręgaty	OS
14	<i>Carabus cariaceus</i>	biegacz skórzasty	OS
15	<i>Carabus glabratus</i>	biegacz gładki	OS
16	<i>Carabus granulatus</i>	biegacz granulowany	OS
17	<i>Carabus violaceus</i>	biegacz fioletowy	OS
18	<i>Cerambyx cerdo</i>	kozioróg dębosz	OS
19	<i>Cerambyx scopoli</i>	kozioróg bukowiec	OS
20	<i>Cetonia aurata</i>	kruszczyca złotawka	
21	<i>Cicindela hybrida</i>	trzyaszcz piaskowy	
22	<i>Cicindela silvatica</i>	trzyaszcz leśny	
23	<i>Coccinella septempunctata</i>	biedronka siedmiokropka	
24	<i>Corymbia rubra</i>	zmorsznik czerwony	
25	<i>Cychrus rostratus</i>	stępień ślimaczarz	
26	<i>Dorcus parallelipedus</i>	ciołek matowy	OS
27	<i>Dytiscus marginalis</i>	pływak żółto-brzeżek	
28	<i>Dytiscus semisulcatus</i>	pływak	
29	<i>Geotrupes stercorarius</i>	żuk gnojowy	
30	<i>Grammoptera ruficornis</i>	kruszyńka rdzawoczułka	
31	<i>Hylobius abietis</i>	szeliniak sosnowy	
32	<i>Hylotrupes bajulus</i>	spuszczel domowy	
33	<i>Ips typographus</i>	kornik drukarz	
34	<i>Leperisinus fraxini</i>	jesionowiec pstry	
35	<i>Leptura aethiops</i>	zmorsznik ciemny	
36	<i>Leptura rubra</i>	zmorsznik czerwony	
37	<i>Melolontha hippocastani</i>	chrabąszcz kasztanowiec	
38	<i>Melolontha melolontha</i>	chrabąszcz majowy	
39	<i>Menesia bipunctata</i>	kozinka kruszynowa	
40	<i>Monochamus galloprovincialis</i>	żerdzianka sosnówka	
41	<i>Necrophorus vespillo</i>	grabarz pospolity	
42	<i>Oeceptoma thoracica</i>	ścierwiec	
43	<i>Oryctes nasicornis</i>	rohatyniec nosorożec	
44	<i>Osmoderma eremita</i>	pachnica dębowa	OS

Lp.	Łacińska nazwa gatunkowa	Polska nazwa gatunkowa	Forma ochrony
45	<i>Philopodon plagiatus</i>	sieciech niegłębek	
46	<i>Phyllopherta horticola</i>	ogrodnica niszczylistka	
47	<i>Pissodes notatus</i>	smolik znaczony	
48	<i>Pissodes pini</i>	smolik sosnowy	
49	<i>Pissodes piniphilus</i>	smolik drągowinowiec	
50	<i>Pissodes validirostis</i>	smolik szyszkowiec	
51	<i>Plagionotus arcuatus</i>	paśnik pałaczysty	
52	<i>Plagionotus detrytus</i>	paśnik niszczyciel	
53	<i>Prionus coriarius</i>	dyląg garbarz	
54	<i>Protaetia aeruginosa</i>	kwietnica okazała	OS
55	<i>Pterostichus niger</i>	szykoń czarny	
56	<i>Pyrrhidium sanguineum</i>	ściga purpurowa	
57	<i>Rhagium mordax</i>	rębacz szary	
58	<i>Scolytus intricatus</i>	ogłodek dębowiec	
59	<i>Scolytus ratzeburgi</i>	ogłodek brzoźowiec	
60	<i>Spondylis buprestoides</i>	kłopotek czarny	
61	<i>Stenurella melanura</i>	strangalia czarniawa	
62	<i>Stenurella nigra</i>	strangalia czarna	
63	<i>Strophosoma capitatum</i>	zmiennik brudny	
64	<i>Thanasimus formicarius</i>	przekrasek mróweczka	
65	<i>Tomicus minor</i>	cetyniec mniejszy	
66	<i>Tomicus piniperda</i>	cetyniec większy	
67	<i>Trypodendron linaetaum</i>	drwalnik paskowany	
OWADY – PLUSKWIAKI RÓŻNOSKRZYDŁE			
1	<i>Gerris lacustris</i>	nartnik	
2	<i>Graphosoma lineatum</i>	strojnica baldaszkówka	
3	<i>Palomena prasina</i>	odorek zieleniak	
4	<i>Pyrrhocoris apterus</i>	kowal bezskrzydły	
OWADY – WOJSIŁKI			
1	<i>Panorpa communis</i>	wojsiłka pospolita	
OWADY – BŁONKÓWKI			
1	<i>Acantholyda hieroglyphica</i>	osnuja sadzonkowa	
2	<i>Acantholyda posticalis</i>	osnuja gwiazdzista	
3	<i>Apis mellifica</i>	pszczola miodna	
4	<i>Bombus lapidarius</i>	trzmiel kamiennik	OC
5	<i>Bombus pascuorum</i>	trzmiel rudy	OS
6	<i>Bombus terrestris</i>	trzmiel ziemny	OC
7	<i>Cynips calycis</i>	galasówka	

Lp.	Łacińska nazwa gatunkowa	Polska nazwa gatunkowa	Forma ochrony
8	<i>Diprion pini</i>	borecznik sosnowiec	
9	<i>Eumenes sp.</i>	kopułki	
10	<i>Formica rufa</i>	mrówka rudnica	OC
11	<i>Pristiphora abietina</i>	zawodnica świerkowa	
12	<i>Vespa crabro</i>	szerszeń	
OWADY – MUCHÓWKI			
1	<i>Sphaerophoria scripta</i>	-	
OWADY – MOTYLE			
1	<i>Acronicta auricoma</i>	wieczernica górolubka	
2	<i>Acronicta leporina</i>	wieczernica królicza	
3	<i>Acronicta psi</i>	wieczernica strzałówka	
4	<i>Acronicta rumicis</i>	wieczernica szczawiówka	
5	<i>Adscita statices</i>	łśniak szmaragdek	
6	<i>Aglais urticae</i>	rusałka pokrzywnik	
7	<i>Agonopterix heracliiana</i>	-	
8	<i>Agriphila tristella</i>	wachlarzyk zmienniczek	
9	<i>Agrostis segetum</i>	rolnica zbożówka	
10	<i>Amata phegea</i>	oblaczek granatek	
11	<i>Anthocharis cardamines</i>	zorzynka rzeżuchowiec	
12	<i>Aphantopus hyperantus</i>	przestrojnik trawnik	
13	<i>Araschnia levana</i>	rusałka kratkowiec	
14	<i>Arctica caja</i>	niedźwiedziówka kaja	
15	<i>Autographa gamma</i>	błyszczka jarzynówka	
16	<i>Brenthis ino</i>	dostojka ino	
17	<i>Bupalus piniaria</i>	poproch cetyniak	
18	<i>Calamia tridens</i>	-	
19	<i>Callophrys rubi</i>	zieleńczyk ostrężyniec	
20	<i>Cameraria ohridella</i>	szrotówek kasztanowcowiaczek	
21	<i>Catocala elocata</i>	wstęgówka wydana	
22	<i>Catoptria margaritella</i>	-	
23	<i>Celastrina argiolus</i>	modraszek argiolus	
24	<i>Chilo phragmitella</i>	wachlarzyk trzciniaček	
25	<i>Coenonympha glycerion</i>	strzępotek glicerion	
26	<i>Coenonympha pamphilus</i>	strzępotek ruczajnik	
27	<i>Colias hyale</i>	szlaczkoń siarecznik	
28	<i>Cossus cossus</i>	trociniarka czerwica	
29	<i>Crambus pratella</i>	-	
30	<i>Cupido argiades</i>	modraszek argiades	

Lp.	Łacińska nazwa gatunkowa	Polska nazwa gatunkowa	Forma ochrony
31	<i>Cybosia mesomella</i>	łada dwukropka	
32	<i>Dendrolimus pini</i>	barczatka sosnowka	
33	<i>Dioryctria sylvestrella</i>	omacnica żywiczanka	
34	<i>Discestra trifolii</i>	piętnówka chwastówka	
35	<i>Emelina monodactyla</i>	piórolotek zwyczajny	
36	<i>Emmelia trabealis</i>	polnica szachownicza	
37	<i>Euclidia glyphica</i>	wyglóba koniczówka	
38	<i>Eulia ministrana</i>	-	
39	<i>Euproctis chrysorrhoea</i>	kuprówka rudnica	
40	<i>Eurrhyncha hortulata</i>	przezierka pokrzywianka	
41	<i>Evergestis pallidata</i>	-	
42	<i>Geometra papilionaria</i>	miernik zieleniak	
43	<i>Gonepteryx rhamni</i>	listkowiec cytrynek	
44	<i>Haplodrina ambigua</i>	światłówka babczarka	
45	<i>Hyloicus pinastri</i>	zawisak borowiec	
46	<i>Hypena proboscialis</i>	rozszczepka śnicianka	
47	<i>Hypena rostralis</i>	rozszczepka nosatka	
48	<i>Inachis io</i>	rusalka pawik	
49	<i>Issoria lathonia</i>	dostojka latonia	
50	<i>Lacanobia oleracea</i>	piętnówka brukiewka	
51	<i>Lacanobia suasa</i>	piętnówka zmienna	
52	<i>Lasiommata megera</i>	osadnik megera	
53	<i>Leptidea reali</i>	wietka Reala	
54	<i>Leptidea sinapis</i>	wietka gorczyznika	
55	<i>Leucoma salicis</i>	białka wierzbowka	
56	<i>Lycaena dispar</i>	czerwończyk nieparek	OS
57	<i>Lycaena phlaesa</i>	czerwończyk żarek	
58	<i>Lycaena tityrus</i>	czerwończyk uroczek	
59	<i>Lymantria dispar</i>	brudnica nieparka	
60	<i>Lymantria monacha</i>	brudnica mniszka	
61	<i>Macdunnoughia confusa</i>	błyszczka kroplówka	
62	<i>Macrothylacia rubi</i>	barczatka malinówka	
63	<i>Malacocosoma neustria</i>	barczatka pierścieniówka	
64	<i>Mamestra brassicae</i>	piętnówka kapustnica	
65	<i>Maniola jurtina</i>	przestronnik jurtina	
66	<i>Melanargia galathea</i>	polowiec szachownica	
67	<i>Melanchra persicariae</i>	piętnówka rdestówka	
68	<i>Melanchra pisi</i>	piętnówka grochówka	

Lp.	Łacińska nazwa gatunkowa	Polska nazwa gatunkowa	Forma ochrony
69	<i>Mesoligia furuncula</i>	-	
70	<i>Mimas tiliae</i>	nastrosz lipowiec	
71	<i>Mythimna albipuncta</i>	piętnówka białokropka	
72	<i>Mythimna pallens</i>	mokradlica pallens	
73	<i>Nemophora degerella</i>	wąsateczka zawilczaneczka	
74	<i>Noctua pronuba</i>	rolnica tasiemka	
75	<i>Nymphalis antiopa</i>	rusałka żałobnik	
76	<i>Nymphalis polychloros</i>	rusałka wierzbowiec	
77	<i>Operophtera brumata</i>	piędzik przedzimek	
78	<i>Orgyia antiqua</i>	znamionówka tarniówka	
79	<i>Panolis flammea</i>	strzygonia choinówka	
80	<i>Papilio machaon</i>	paż królowej	
81	<i>Pararge aegeria</i>	osadnik egeria	
82	<i>Phalera bucephala</i>	narożnica zbrojówka	
83	<i>Phlogophora meticulosa</i>	krokiewka lękwica	
84	<i>Phragmatobia fuliginosa</i>	sadzanka rumienica	
85	<i>Pieris brassicae</i>	bielinek kapustnik	
86	<i>Pieris napi</i>	bielinek bytymkowiec	
87	<i>Pieris rapae</i>	bielinek rzepnik	
88	<i>Platytes alpinella</i>	-	
89	<i>Polygonia c-album</i>	rusałka ceik	
90	<i>Polyommatus icarus</i>	modraszek ikar	
91	<i>Pontia daplidice</i>	bielinek rukiwnik	
92	<i>Pterophorus pentadactyla</i>	piórolotek śnieżynka	
93	<i>Pyrausta purpuralis</i>	-	
94	<i>Rivula sericealis</i>	-	
95	<i>Scoliopteryx libatrix</i>	szczyrbówka ksieni	
96	<i>Sitochroa verticalis</i>	-	
97	<i>Synanthedon sphecoformis</i>	przeziernik olchowiec	
98	<i>Tortrix viridana</i>	zwójka zieloneczka	
99	<i>Trisateles emortualis</i>	-	
100	<i>Vanessa atalanta</i>	rusałka admirał	
101	<i>Vanessa cardui</i>	rusałka osetnik	
102	<i>Xanthia icteritia</i>	-	
103	<i>Xestia c-nigrum</i>	rolnica panewka	
104	<i>Yponomeuta cagnagella</i>	namiotnik trzmieliniaček	
OWADY – WAŻKI			
1	<i>Aeshna mixta</i>	żagnica jesienna	

Lp.	Łacińska nazwa gatunkowa	Polska nazwa gatunkowa	Forma ochrony
2	<i>Anax imperator</i>	husarz władca	
3	<i>Calopteryx splendens</i>	świtezianka błyszcząca	
4	<i>Coenagrion puella</i>	łątka dziewczeczka	
5	<i>Enallagma cyathigerum</i>	nimfa stawowa	
6	<i>Gomphus flavipes</i>	gadziogłówka żółtonoga	OS
7	<i>Ischnura elegans</i>	teżnica wytworna	
8	<i>Lestes viridis</i>	pałątka zielona	
9	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	zalotka większa	OS
10	<i>Libellula depressa</i>	ważka płaskobrzucha	
11	<i>Libellula quadrimaculata</i>	ważka czteroplama	
12	<i>Ochlodes sylvanus</i>	karłatek kniejnik	
13	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	trzepla zielona	OS
14	<i>Orthetrum cancellatum</i>	lecicha pospolita	
15	<i>Platycnemis pennipes</i>	pióronóg zwykły	
16	<i>Sympecma fusca</i>	straszka pospolita	
17	<i>Sympetrum sanguineum</i>	szablak krwisty	
18	<i>Sympetrum vulgatum</i>	szablak zwyczajny	
19	<i>Sypetrum flaveolum</i>	szablak żółty	
OWADY – PROSTOSKRZYDŁE			
1	<i>Barbitistes constrictus</i>	opaślik sosnowiec	
2	<i>Tettigonia viridissima</i>	pasikonik zielony	
3	<i>Metrioptera roeselii</i>	podłaczyn łąkowy	
4	<i>Gryllus campestris</i>	świerszcz polny	
5	<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i>	turkuć podjadek	
6	<i>Euthystira brachyptera</i>	złotawiec krótkoskrzydły	
7	<i>Oedipoda caeruleascens</i>	siwoszek niebieski	
MIECZAKI			
1	<i>Anisus spirorbus</i>	zatoczek moczarowy	
2	<i>Anodonta anatina</i>	szczeżuja pospolita	
3	<i>Cepea hortensis</i>	wsteżyk ogrodowy	
4	<i>Cepea nemoralis</i>	wsteżyk gajowy	
5	<i>Dreissena polymorpha</i>	racicznica zmienna	
6	<i>Helix pomatia</i>	winniczek	OC
7	<i>Lymnaea stagnalis</i>	blotniarka stawowa	
8	<i>Physa fontinalis</i>	rozdętka pospolita	
9	<i>Succinea putris</i>	bursztyńka pospolita	
10	<i>Valvata cristata</i>	zawójka płaska	

Status ochronny: OS – ochrona ścisła, OC – ochrona częściowa

Z występujących na terenie Nadleśnictwa Taczanów bezkręgowców pod ochroną (wg Rozporządzenia Min. Ochrony Środowiska z dn. 28.09.2004 r.) jest 1 gatunek pająka, 20 gatunków owadów i 1 gatunek ślimaka. Trzy gatunki owadów i ślimak objęte są ochroną częściową, pozostałe ochroną ścisłą.

Tygrzyka paskowanego stwierdzono w 2007 r. przy stawach w miejscowości Pacanowice (T.Wilżak, P.Żurawlew, 2008). Projekt planu ochrony obszaru PLB300007 „Dąbrów Krotoszyńskich” (Gawroński i in. 2010) wskazuje, że jest to gatunek pospolity również na terenie uroczyska Taczanów, lecz brak szczegółowych danych odnośnie jego stanowisk na gruntach N-ctwa.

Wśród chronionych chrząszczy wyróżniono tu kilka gatunków z rodziny biegaczowatych, tęcznika liszkarza, kozioroga dębosza, kozioroga bukowca, pachnicę dębową, ciołka matowego i kwietnicę okazałą.

Biegaczowate i tęcznik liszkarz chętnie zasiedlają lasy liściaste i mieszane, znajdując w nich rozmaite gatunki owadów i innych bezkręgowców, którymi się żywią. Rozprzestrzenione są prawdopodobnie w lasach całego nadleśnictwa, choć dokładniej udokumentowano je jedynie na obszarze rezerwatu „Majówka”. Wskazówki p.u.l. nie stanowią zagrożenia dla rozwoju populacji biegaczowatych, a wszelkie zabiegi promujące bioróżnorodność w nadleśnictwie będą korzystnie wpływały na ich liczebność. Ponadto w trakcie realizacji zabiegów użytkowania lasu należy przyjąć zasadę optymalnej ochrony runa i podszycia.

Koziorogi, a szczególnie dębosz i pachnica dębowa zasiedlają najczęściej stare, obumierające dęby (pachnica także lipy, wierzby i buki).

Odchody pachnicy dębowej (kod 1084) w N-ctwie Taczanów odnaleziono w trakcie inwentaryzacji ALP (2007) tylko na granicy wydzieleń 501h, 501i (obr. Wielowieś). W obu wydzieleniach zaplanowano wykonanie trzebieży późnej. Ślady żerowania kozioroga dębosza (kod 1088) zlokalizowano na trzech stanowiskach w wydz. 346a, 346g, 362g (obr. Taczanów). Ponadto wg T.Wilżaka, P.Żurawlewa (2008) ślady żerowania tego gatunku „...widniały na pniu martwego dębu (570 cm obwodu) do niedawna opartego o mur kościelny w Sośnicy, a kolejne jego stanowisko znane było z gołuchowskiego parku” (poza gruntami N-ctwa). Planowanym zabiegiem stanowiącym pewne zagrożenie dla gatunku (możliwość usunięcia drzew zasiedlonych) może być tylko trzebież późna w oddz. 346g.

O zasiedleniu „Dąbrów Krotoszyńskich” przez kozioroga bukowca, ciołka matowego i kwietnicę okazałą wspomina projekt planu ochrony tego obszaru (Gawroński i in., 2010), lecz brak w nim wskazania dokładnych lokalizacji gatunków. Larwy kozioroga bukowca żerują w martwym drewnie części grubych, starych ale żywych drzew (buk, klon, dąb, grab, jesion, wiąz,

czereśnia, grusza, wiśnia), zaś larwy gatunków takich jak ciołek i kwietnica żerują już tylko w martwym drewnie różnych gatunków liściastych i próchnowiskach.

W trakcie wykonywania cięć rębnych i pielęgnacyjnych w d-stanach zasiedlonych lub potencjalnie odpowiednich do zasiedlenia z racji wieku i składu gatunkowego przez wszystkie wymienione gatunki chrząszczy żerujących w drewnie trzeba zwrócić szczególną uwagę na ślady ich występowania. Drzewa, które są lub które mogą być zasiedlone powinny być objęte ochroną (najlepiej chronić całe grupy drzew). W ww. wydz. 346a i 362g zewidencjonowano stare dęby, które zaproponowano do objęcia ochroną pomnikową.

Ogólnie zaleca się też pozostawianie drzew i krzewów liściastych, wykazujących objawy zamierania i osłabienia, w tym szczególnie dębów, buków, klonów i wiązów. Zaleca się także pozostawiać martwe drzewa, zwłaszcza grube i eksponowane na nasłonecznienie. Nie należy też usuwać odpadów porębowych, pniaków i leżących, rozkładających się pni z powierzchni zasiedlonych wydzień (o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu). W przypadku stwierdzenia liczniejszego występowania któregoś z opisywanych gatunków chrząszczy zaleca się wyłączyć z użytkowania gospodarczego całe wydzielanie (ostoja ksylobiontów).

Wśród innych owadów objętych ochroną, bytujących na terenie nadleśnictwa wyróżnia się: gadziogłówkę żółtonogą, trzeplę zieloną (kod 1037), zalotkę większą (kod 1042), czerwńczyka nieparka (kod 1060), trzmiele (3 gatunki) oraz mrówkę rudą.

W trakcie inwentaryzacji ALP (2007) zlokalizowano stanowiska 2 gatunków objętych Dyrektywą Siedliskową. Są nimi ważki: trzepla zielona i zalotka większa, które zaobserwowano odpowiednio w oddz. 113g, 124j i 118p (obr. Taczanów). Są to miejscami zadrzewione i zakrzewione grunty nieleśne (bagna, łąki) położone w pobliżu wód (Ner, Proсна, śródleśne oczko). Zagrożeniem dla trzepli, związanej ściśle z wodami płynącymi są przede wszystkim: regulacja koryt rzecznych i idący za tym spadek liczby miejsc dogodnych dla rozwoju larw, zanieczyszczenia wód i zarastania koryt rzecznych przez roślinność szuwarową, a także usuwanie roślinności drzewiastej i zarośli na obrzeżach cieków. Zalotka preferuje bardziej wody stojące, zwłaszcza na terenach torfowiskowych i leśnych, przy czym są to wody o niezbyt wysokiej żyzności (np. zbiorniki na torfowiskach sfagnowych i niskich, torfianki, bagna śródleśne). Na gruntach nieleśnych nie projektuje się żadnych zabiegów gospodarczych w p.u.l. Wszystkie czynności związane z zatrzymaniem wód na terenach leśnych (szczególnie program „małej retencji”) będą korzystne dla rozwoju m.in. populacji ważek, zwłaszcza zalotki większej.

Lokalizację pozostałych gatunków można podać jedynie w przybliżeniu. Według danych T.Wilzaka, P.Żurawlewa (2008) gadziogłówkę żółtonogą zaobserwowano nad Nerem w okolicach Pleszewa i nad Proszą w okolicach Kwilenia, czerwńczyka nieparka w okolicach Kwilenia, Lenartowic i Pleszewa, trzmiele i mrówkę rudnicę obserwowano w gołuchowskim

arboretum. Są to tereny położone poza administracją N-ctwa. Gadziogłówka zajmuje siedliska zbliżone do trzepli zielonej, a czerwonończyk wilgotne łąki. Zagrożeniem dla środowiska życia czerwonończyka może być głównie nieracjonalna gospodarka rolna – osuszanie wilgotnych łąk i nieprawidłowo prowadzone melioracje wodne, gospodarka leśna nie ma na niego większego wpływu (brak planowanych zalesień łąk). Trzmielie mogą bytować na gruntach leśnych. Dla nich największym zagrożeniem ze strony człowieka jest stosowanie chemicznych środków ochrony roślin w postaci działających zabójczo insektycydów czy herbicydów likwidujących „chwasty”, będących ich źródłem pokarmu. Opryski te stosowane są głównie w rolnictwie, ale w leśnictwie również się zdarzają (gradacje „szkodników” owadzi). W lasach korzystnym działaniem, wspierającym rozwój populacji trzmieli jest nie usuwanie martwych i dziuplastych drzew (miejsca rozrodu), unikanie zbyt dużych zrębów – zrywka drewna i głęboka orka po zrębie niszczą gniazda trzmieli i rośliny pokarmowe, a także stopniowa likwidacja monokultur leśnych (brak urozmaiconej bazy pokarmowej dla tych owadów).

Mrowiska chronionych mrówek mogłyby być uszkodzone lub zniszczone w trakcie nieuważnego przeprowadzenia niektórych prac leśnych (np. ścinki drzew, zrywki drewna, melioracji agrotechnicznych). Szczególnie okazałe kolonie mrówek z grupy *Formica rufa* położone na terenach planowanych zrębów zupełnych powinny być zachowane wraz z otuliną o powierzchni około 5-10 arów (Instrukcja Ochrony Lasu, 2004).

12.2.2. Płazy i gady

Spośród 18 aktualnie żyjących w Polsce taksonów z gromady płazów (*Amphibia*), na obszarze działania Nadleśnictwa Taczanów stwierdzono występowanie 12 gatunków. Płazy, związane okresowo ze środowiskiem wodnym, występują na wilgotnych i bagiennych terenach leśnych, torfowiskach, podmokłych łąkach, w pobliżu płytkich zbiorników wodnych i rowów.

Wśród płazów z rzędu ogoniastych *Caudata* najliczniej stwierdzono występowanie traszki zwyczajnej *Triturus vulgaris* – spotkać ją można w stawach i rowach. Według danych T. Wilzaka, P. Żurawlewa (2008) zlokalizowano ją m.in. przy ul. Prokopowskiej w Pleszewie (1990, 1995 i 2006), w Suchorzewie (2004), koło Dobrej Nadziei oraz na terenie uroczysk leśnych Karczemka i Taczanów (2007). Jednak brak dokładniejszej lokalizacji stanowisk.

Drugim płazem ogoniastym stwierdzonym w trakcie inwentaryzacji ALP (2007) w oddz. 118p (obr. Taczanów) i 420n (obr. Wielowieś) jest traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*. Gatunek ten znajduje się na liście II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej (kod 1166). Jego

siedliska to niewielkie zbiorniki wodne, często w otoczeniu wilgotnych i bagiennych lasów liściastych i wszelkiego rodzaju torfowisk.

Bogato prezentuje się lista przedstawicieli rzędu płazów bezogonowych *Salienta*. Najbardziej spotykanym gatunkiem jest niewielka, prowadząca ukryty tryb życia rzekotka drzewna *Hyla arborea* – stwierdzono (2007) jej występowanie w Dobrej Nadziei i Pleszewie (T.Wilżak, P.Żurawlew 2008). Rzadką grzebiuszkę ziemną *Pelobates fuscus* stwierdzono w stawku pośród łąk koło Broniszewic (2007). Stawy rybne, bagna i rowy melioracyjne zasiedla kumak nizinny *Bombina bombina*. Gatunek ten jest on gatunkiem ginącym, do czego przyczynia się obniżanie poziomu wód gruntowych (wysychanie małych zbiorników wodnych powoduje, że sukces rozrodczy tego gatunku jest niewielki). W zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów powołano (2009) siedliskowy obszar Natura 2000 – PLH300048 „Glinianki w Lenartowicach”, w którym populacja kumaka jest głównym przedmiotem ochrony. Ponadto jego obecność stwierdzono w „Dąbrowach Krotoszyńskich” (wg SDF obszaru PLH300002), i punktowo w północnej części uroczyska Grab, w Dolinie Neru (na wschód od Pleszewa), w Dolinie Prosnicy w okolicach Broniszewic, Grodziska, Macewa i Kuchar (T.Wilżak, P.Żurawlew 2008).

Rodzinę ropuch reprezentują: dość pospolita ropucha szara *Bufo bufo* (stanowiska wykazane m.in. w rezerwacie „Niwa”, 2007) i ropucha zielona *Bufo viridis*. Siedliska wilgotnych łąk, olsów i parków to biotopy żaby trawnej *Rana temporaria* (stanowiska wykazane m.in. w rezerwacie „Niwa”, 2007), natomiast żaba moczarowa *Rana arvalis* unika miejsc silnie zadrzewionych, preferując łąki, bagna i torfowiska. W okresie godowym ciało samca przybiera intensywnie niebieską barwę.

Najliczniejszą wśród żab jest żaba wodna *Rana esculenta* (stanowiska wykazane m.in. w rezerwacie „Majówka”, 2007 i wg SDF w obszarze „Glinianki w Lenartowicach”), hybryda żyjąca w niewielkich i płytkich stawach oraz rowach. Listę występujących na terenie omawianego nadleśnictwa gatunków płazów zamyka żaba jeziorkowa *Rana lessonae* (wg SDF w obszarze „Glinianki w Lenartowicach”) i żaba śmieszka *Rana ridibunda* – zasiedlają one wszystkie typy, położonych na terenach leśnych i nieleśnych zbiorników wody.

Płazy pełnią ważną rolę w środowisku; odżywiają się owadami i innymi drobnymi bezkręgowcami, wśród których znaczną część stanowią gatunki szkodliwe dla gospodarki człowieka. Stanowią również ważne źródło pokarmu dla gatunków stojących na wyższych szczeblach drabiny pokarmowej. Pełnią one również inną, ważną rolę – stanowią bioindykatory stanu czystości środowiska; naga i przepuszczalna skóra płazów sprawia, że są one podatne na wszelkie (nawet śladowe) zanieczyszczenia chemiczne. Obecność płazów pozwala wnioskować o niskim stopniu skażenia środowiska przyrodniczego. Jako największe zagrożenia lokalne dla populacji płazów wymienia się: wzmożony ruch samochodowy powodujący straty wśród

migrujących płazów, budowanie nowych bardzo szerokich szlaków komunikacyjnych w miejscach migracji zwierząt, z pominięciem odpowiednio dużych przepustów podziemnych bądź innych zabezpieczeń, zasypywanie małych zbiorników wód stojących, rozlewisk, podmokłych pól, łąk, dokonywanie nieprzemyślanych melioracji (Najbar 2000).

Wszystkie występujące na terenie Nadleśnictwa Taczanów gatunki płazów podlegają ścisłej ochronie gatunkowej.

Tabela 10. Zestawienie gatunków płazów występujących w zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów

Lp.	Nazwa gatunkowa		Kategoria	
	polska	łacińska	ochronności	zagrożenia wg PCKZ
1.	Traszka zwyczajna	<i>Triturus vulgaris</i>	OS	
2	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	OS	NT
3	Grzebiuszka ziemna	<i>Pelobates fuscus</i>	OS	
4	Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	OS	
5	Ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>	OS	
6	Ropucha zielona	<i>Bufo viridis</i>	OS	
7	Rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>	OS	
8	Żaba wodna	<i>Rana esculenta</i>	OS	
9	Żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>	OS	
10	Żaba moczarowa	<i>Rana arvalis</i>	OS	
11	Żaba jeziorkowa	<i>Rana lessonae</i>	OS	
12	Żaba śmieszka	<i>Rana ridibunda</i>	OS	

Legenda:

Zagrożenia: NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia

Kategoria ochronności: OS – ochrona ścisła

Gady (*Reptilia*) reprezentuje 5 spośród 9 występujących w Polsce gatunków. Pospolicie występującym na terenie nadleśnictwa gatunkiem jest jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*) – można ją spotkać na nasłonecznionych zboczach dolin, leśnych polanach, trawiastych zrębach, na skraju dróg, wrzosowiskach i miejscach ruderalnych. Drugi gatunek – jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*), żyjąca w wilgotnych lasach, na skrajach pól i łąk, często nad wodami, występuje nielicznie i w dużym rozproszeniu (m.in. „Dąbrowy Krotoszyńskie” wg SDF). Mieszkańcem wilgotnych partii lasów i borów jest, błędnie uznawana za węża i bezmyślnie tępiona, beznoga jaszczurka – padalec (*Anguis fragilis*). Obecność tego gada wykazano w obu rezerwach (wg planów ochrony), oraz w uroczyskach Grab, Grodzisko, Taczanów, w pobliżu miejscowości Rokutów i Zawidowice (lata 1990-2007),

Wśród węży stwierdzono obecność dwóch gatunków. Pierwszy z nich to mieszkaniec śródleśnych zbiorników wodnych, torfowisk, podmokłych łąk i lasów liściastych – zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*). Jest dość pospolity na gruntach N-ctwa Taczanów.

Drugi to, jedyny w Polsce jadowity gatunek węża – żmija zygzakowata (*Vipera berus*). Zasiadła ona nasłonecznione polany, stoki i skraje lasów, obrzeża torfowisk, bagien oraz gruzowiska i stopy kamieni na pograniczach pól i lasów. Gatunek ten, w okrutny sposób tępiący przez ludzi, występuje w znacznym rozproszeniu; znane jest jego przywiązanie do zasiedlania od wielu lat tych samych stanowisk. O pospolitym występowaniu żmij zygzakowatych w podmokłych częściach lasu i na torfowiskach koło Taczanowa informowano już w I połowie XX wieku (T. Wilżak, P. Żurawlew 2008). Z przekazów ustnych i SDF „Dąbrów Krotoszyńskich” (PLH300002) wynika, że gatunek ten nadal jest spotykany.

Wszystkie występujące na terenie Nadleśnictwa Taczanów gatunki gadów podlegają ścisłej ochronie gatunkowej.

Tabela 11. Zestawienie gatunków gadów występujących na terenie N-ctwa Taczanów

Lp.	Nazwa gatunkowa		Kategoria
	polska	łacińska	ochronności
1.	Jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>	OS
2.	Jaszczurka żyworodna	<i>Lacerta vivipara</i>	OS
3.	Padalec zwyczajny	<i>Anguis fragilis</i>	OS
4.	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>	OS
5.	Żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>	OS

Legenda:

Zagrożenia: V – gatunek narażony na wyginięcie; Skala zagrożenia: K – zagrożony w skali kraju, L – zagrożony w skali lokalnej; Kategoria ochronności: OS – ochrona ścisła

12.2.3. Ptaki

Awifauna obszarów Nadleśnictwa Taczanów wykazuje umiarkowane zróżnicowanie – świadczy to o przeciętnej atrakcyjności obszarów leśnych zaspokajającej wymogi życiowe bytujących tu gatunków.

Głównie ze względu na ważną ostoję dzięcioła średniego *Dendrocopos medius* osiągającego liczebność w okresie lęgowym ok. 650-700 par powołano specjalny obszar ochrony ptaków – „Dąbrowy Krotoszyńskie”, którego wschodnia część (ur. Taczanów i większa część ur. Bieganin należy do gruntów N-ctwa. W obszarze tym w latach 2004-2010 stwierdzono obecność 163 gatunków ptaków. Spośród nich, 129 to ptaki lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe (bielik, kania ruda, kania czarna, lelek, czyż), 26 przelotne, a 6 zaliczono do nieregularnie zalatujących (Gawroński i in., 2010).

Inne większe zgrupowania ptaków (zwłaszcza wodno-błotnych) znajdują się wzdłuż doliny Proсны oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Ciemnej” ze Zbiornikiem Gołuchowskim.

Trudno jest wymienić wszystkie gatunki ptaków zasiedlających biotopy Nadleśnictwa – stanowią one najliczniej reprezentowaną gromadę kręgowców. Liczne reprezentowane są gatunki związane ze środowiskiem leśnym – m.in. sówka, kukułka, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, kowalik, pelzacz leśny, sikory. Część gatunków przystosowała się do życia w sąsiedztwie człowieka – np. wróbel domowy, kopciuszek, pliszka siwa. W obrębie jezior, stawów rybnych i torfowisk z dobrze rozwiniętą roślinnością szuwarową gniazdują takie gatunki jak: perkoz rdzawoszyi, perkoz, łabędź niemy, krzyżówka, czernica, błotniak stawowy, łyska, żuraw. Zarośla i szuwały są miejscem występowania ptaków wróblowatych (trzciniak, trzcinniczek). Na otwartych przestrzeniach użytków rolnych spotkać można także: kuropatkę, skowronka polnego i świergotka polnego.

Dane do tabeli z ptakami zebrano na podstawie projektu planu ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB300007 „Dąbrowy Krotoszyńskie”, publikacji „Przyroda Powiatu Pleszewskiego” (2008) i planów ochrony rezerwatów „Niwa i Majówka”, Ptaki Wielkopolski; Bednarz J., Kupczyk M., Kuźniak S., Winiecki A. 2000. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna, Bogucki Wyd. Nauk., Poznań; kwartalniki Notatki Ornitologiczne z lat 2007, 2008 i 2009 oraz obserwacji wykonanych podczas terenowych prac taksacyjnych w 2010 roku.

Tabela 12. Zestawienie gatunków ptaków występujących na terenie N-ctwa Taczanów

Lp.	Gatunek		Status	Ochrona gatunkowa	Ochrona strefowa	PCKZ	Załączn. I Dyr. Ptasia
	Nazwa polska	Nazwa łacińska					
1	Batalion	<i>Philomachus pugnax</i>	P	OS		EN	●
2	Bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	L	Ł			
3	Bernikla białolica	<i>Branta leucopsis</i>	Z	OS			●
4	Białorzzytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>	L, P	OS			
5	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	P	OS	●	LC	●
6	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>	L, P	OS			●
7	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	L, P	OS			●
8	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	L, P	OS			●
9	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	L, P	OS	●		●

Lp.	Gatunek		Status	Ochrona gatunkowa	Ochrona strefowa	PCKZ	Załączn. I Dyr. Ptasia
	Nazwa polska	Nazwa łacińska					
10	Brodzicz piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	L, P	OS			
11	Brodzicz śniady	<i>Tringa erythropus</i>	P	OS			
12	Brzegówka	<i>Riparia riparia</i>	L, P	OS			
13	Cierniówka	<i>Sylvia communis</i>	L, P	OS			
14	Cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	P	Ł			
15	Cyranka	<i>Anas querquedula</i>	P	OS			
16	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	L, P	OS			
17	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	P	OC			
18	Czczotka	<i>Corduelis flammea</i>	P	OS		LC	
19	Czernica	<i>Aythya fuligula</i>	Z	Ł			
20	Czyż	<i>Carduelis spinus</i>	L?, P	OS			
21	Derkacz	<i>Crex crex</i>	L, P	OS		DD	•
22	Drozd śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	L, P	OS			
23	Drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	P	OS			
24	Dudek	<i>Upupa epops</i>	L, P	OS		DD	
25	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	L, P	OS			
26	Dzierlatka	<i>Galerida cristata</i>	L, P	OS		DD	
27	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	L, P	OS			•
28	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	L, P	OS			
29	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	L, P	OS			•
30	Dzięcioł zielonosiw	<i>Picus canus</i>	L, P	OS			•
31	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	L, P	OS			
32	Dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>	L, P	OS			
33	Dzwoniec	<i>Carduelis chloris</i>	L, P	OS			
34	Gajówka	<i>Sylvia borin</i>	L, P	OS			
35	Gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	P	OC			
36	Gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	P	OS			
37	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	L, P	OS			•
38	Gęś białoczelna	<i>Anser albifrons</i>	P	Ł			
39	Gęś gęgawa	<i>Anser anser</i>	P	Ł			
40	Gęś zbożowa	<i>Anser fabalis</i>	P	Ł			
41	Gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	L, P	OS			
42	Głowienka	<i>Aythya ferina</i>	P	Ł			
43	Gołąb miejski	<i>Columba livia</i>	L, P				

Lp.	Gatunek		Status	Ochrona gatunkowa	Ochrona strefowa	PCKZ	Załączn. I Dyr. Ptasia
	Nazwa polska	Nazwa łacińska					
44	Grubodziób	<i>Coccothraustes coccoth.</i>	L, P	OS			
45	Grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	L, P	OS			
46	Jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>	L, P	OS			•
47	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	L, P	OS			
48	Jemiołuszka	<i>Bombycilla garrulus</i>	Z	OS			
49	Jer	<i>Fringilla montifringilla</i>	P	OS			
50	Jerzyk	<i>Apus apus</i>	ŻER, P	OS			
51	Kania czarna	<i>Milvus migrans</i>	P	OS		NT	•
52	Kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	L, P	OS		NT	•
53	Kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	L, P	OS			
54	Kawka	<i>Corvus monedula</i>	L, P	OC			
55	Kłaskawka	<i>Saxicola torquata</i>	L, P	OS			
56	Kobuz	<i>Falco subbuteo</i>	L, P	OS			
57	Kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	L, P	OS			
58	Kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	L, P	OS			
59	Kos	<i>Turdus merula</i>	L, P	OS			
60	Kowalik	<i>Sitta europaea</i>	L, P	OS			
61	Krakwa	<i>Anas strepera</i>	L, P	OS			
62	Krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	L, P	OS			
63	Krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	L, P	OS			
64	Kruk	<i>Corvus corax</i>	L, P	OC			
65	Krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>	P	OS			
66	Krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	L?	OC			
67	Krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	L, P	Ł			
68	Kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	P	OS			
69	Kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	L,P	OS			
70	Kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	L, P	OS			
71	Kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>	L	OS			
72	Kwiczół	<i>Turdus pilaris</i>	L, P	OS			
73	Kwokacz	<i>Tringa nebularia</i>	P	OS			
74	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>	L?, P	OS			•
75	Lerka	<i>Lullia arborea</i>	L, P	OS			•
76	Łabędź krzykliwy	<i>Cygnus cygnus</i>	P	OS			
77	Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	L, P	OS			

Lp.	Gatunek		Status	Ochrona gatunkowa	Ochrona strefowa	PCKZ	Załączn. I Dyr. Ptasia
	Nazwa polska	Nazwa łacińska					
78	Łęczak	<i>Tringa glareola</i>	Z	OS			
79	Łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	L, P	OS			
80	Łyska	<i>Fulica atra</i>	L, P	Ł			
81	Makolągwa	<i>Carduelis cannabina</i>	L, P	OS			
82	Mazurek	<i>Passer montanus</i>	L	OS			
83	Mewa białogłowa	<i>Larus cachinnas</i>	P	OC			
84	Mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	P	OC			
85	Mucholówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>	L, P	OS			•
86	Mucholówka mała	<i>Ficedula parva</i>	L, P	OS			•
87	Mucholówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	L, P	OS			
88	Mucholówka żałobna	<i>Muscicapa hypoleuca</i>	L, P	OS			
89	Mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	L, P	OS			
90	Myszołów	<i>Buteo buteo</i>	L, P	OS			
91	Myszołów włochaty	<i>Buteo lagopus</i>	Z	OS			
92	Nurogęś	<i>Mergus merganser</i>	P	OS			
93	Oknówka	<i>Delichon urbica</i>	L, P	OS			
94	Ortolan	<i>Emberiza hortulana</i>	L, P	OS			•
95	Paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	L, P	OS			
96	Pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	L, P	OS			
97	Pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	L, P	OS			
98	Perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>	L, P	OS			
99	Perkoz rdzawoszyi	<i>Podiceps grisegena</i>	Z	OS			
100	Perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	L, P	OS			
101	Piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	L, P	OS			
102	Piegża	<i>Sylvia curruca</i>	L, P	OS			
103	Pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	L, P	OS			
104	Pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	L, P	OS			
105	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	L, P	OS			
106	Pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>	L, P	OS			
107	Płaskonos	<i>Anas clypeata</i>	L, P	OS			
108	Płomykówka	<i>Tyto alba</i>	L	OS			
109	Podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>	P	OS		EN	•
110	Pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	L, P	OS			
111	Pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	L, P	OS			

Lp.	Gatunek		Status	Ochrona gatunkowa	Ochrona strefowa	PCKZ	Załączn. I Dyr. Ptasia
	Nazwa polska	Nazwa łacińska					
112	Potrzeszcz	<i>Emberiza calandra</i>	L, P	OS			
113	Potrzos	<i>Emberiza schoeniculus</i>	L, P	OS			
114	Przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>	L, P	OS		DD	
115	Pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	L, P	OS			
116	Puszczyk	<i>Strix aluco</i>	L	OS			
117	Raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	L, P	OS			
118	Remiz	<i>Remiz pendulinus</i>	Z	OS			
119	Rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	L, P	OS			
120	Rożeniec	<i>Anas acuta</i>	P	OS		EN	
121	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	L, P	OS			
122	Rybolów	<i>Pandion haliaetus</i>	P	OS	•	VU	•
123	Samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	L, P	OS			
124	Sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	L, P	OS			
125	Sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>	P	OS			
126	Sikora bogatka	<i>Parus major</i>	L, P	OS			
127	Sikora czarnogłówka	<i>Parus montanus</i>	L, P	OS			
128	Sikora czubatka	<i>Parus cristatus</i>	L, P	OS			
129	Sikora modra	<i>Parus caeruleus</i>	L, P	OS			
130	Sikora sosnowka	<i>Parus ater</i>	L, P	OS			
131	Sikora uboga	<i>Parus palustris</i>	L, P	OS			
132	Siniak	<i>Columba oenas</i>	L, P	OS			
133	Skowronek polny	<i>Alauda arvensis</i>	L, P	OS			
134	Słonka	<i>Scolopax rusticola</i>	L, P	Ł			
135	Słowik rdzawy	<i>Luscinia megarynchos</i>	L, P	OS			
136	Słowik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	L, P	OS			
137	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	L, P	OS			
138	Sroka	<i>Pica pica</i>	L, P	OC			
139	Srokosz	<i>Lanius excubitor</i>	L, P	OS			
140	Strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	L, P	OS			
141	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	L, P	OS			
142	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	L, P	OS			
143	Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	L, P	OS			
144	Śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>	P	OS			
145	Świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	L	OS			

Lp.	Gatunek		Status	Ochrona gatunkowa	Ochrona strefowa	PCKZ	Załączn. I Dyr. Ptasia
	Nazwa polska	Nazwa łacińska					
146	Świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	L, P	OS			
147	Świergotek polny	<i>Anthus campestris</i>	L, P	OS			•
148	Świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	L, P	OS			
149	Świstun	<i>Anas penelope</i>	P	OS		CR	
150	Świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	L, P	OS			
151	Trzciniak	<i>Acrocephalus arundin.</i>	L, P	OS			
152	Trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	L, P	OS			
153	Trzmiołojad	<i>Pernis apivorus</i>	L,P	OS			•
154	Trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	L, P	OS			
155	Turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>	L, P	OS		DD	
156	Uszatka	<i>Asio lotus</i>	L, P	OS			
157	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	L, P	OS			
158	Wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	L, P	OS			
159	Wrona	<i>Corvus cornix</i>	L, P	OC			
160	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>	L	OS			
161	Zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	L, P	OS			
162	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	L, P	OS			
163	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	L, P	OS			•
164	Zniczek	<i>Regulus ignicapillus</i>	L, P	OS			
165	Żoła	<i>Merops apiaster</i>	L	OS		NT	
166	Żuraw	<i>Grus grus</i>	L, P	OS			•

Legenda:

PCKZ - Polska Czerwona Księga Zwierząt (Głowaciński, 2001)

Zagrożenie: LC – gatunek najmniejszej troski, VU – gatunek narażony na wyginięcie, EN – gatunek bardzo wysokiego ryzyka, CR – gatunek skrajnie zagrożony, NT – gatunek niższego ryzyka, bliski krajnie zagrożenia, DD – dane niepełne, Czcionką pogrubioną zaznaczono gatunki objęte Dyrektywą Ptasią.

Gniazdowanie gatunku: L – lęgowy, L? – prawdopodobnie lęgowy, P – przelotny, Z – zalatujący

Kategoria ochronności: OS – ochrona gatunkowa ścisła, OC – ochrona gatunkowa częściowa

Inne oznaczenia: Ł – gatunek łowny

W zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów zanotowano występowanie 26 gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Na mapach dołączonych do projektu planu ochrony ostoi „Dąbrowy Krotoszyńskie” (2010) naniesiono lokalizację stanowisk 5 gatunków z tego załącznika, zinwentaryzowanych m.in. w Lesie Taczanowskim i w jego bliskim sąsiedztwie (dane z lat 2004-2010). Do gatunków tych należą bocian czarny, dzięcioł średni,

dzięcioł zielonosiwy, ortolan i żuraw. Szczegółowe lokalizacje zamieszczono w rozdziale poświęconym ostoi.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji ALP (2007) stwierdzono występowanie dwóch gatunków – bociana czarnego *Ciconia nigra* i żurawia *Grus grus*. Cztery miejsca gniazdowania bociana zinwentaryzowano w l-ctwie Taczanów, Biskupice (2) i Miłaszka. Jedno z nich ma obecnie ustaloną strefę ochronną.

Stanowiska żurawia na gruntach Nadleśnictwa Taczanów zlokalizowano (2007) w oddz. 47d, 101b, 118p, 126b, 194f, 213d, 238d, 314d, 332a, 335i, 336h obr. Taczanów i oddz. 379a obr. Wielowieś (w oddz. 126b i 379a stanowiska lęgowe, pozostałe to obserwacje bezpośrednie osobników). Dodatkowo poza administracją LP, lecz w pobliżu oddz. 10b, 81d, 293a obr. Taczanów i 435g, 466i, 504b, 515f, 581b, 599g obr. Wielowieś zaobserwowano inne stanowiska tego ptaka. Aby zminimalizować zagrożenie ze strony zabiegów planowanych w pobliżu stanowisk lęgowych żurawia należy uwzględnić termin ich wykonania – od końca czerwca do końca stycznia oraz pozostawić pas niezmienionego drzewostanu o szer. 25 m wokół odnalezionych gniazd.

12.2.4. Ssaki

Informacje na temat występowania zwierząt z rzędu owadożernych, nietoperzy i małych gryzoni przyniosła analiza składu pokarmu płomykówki ze stanowiska w Karminie w roku 2002 (T.Wilżak, P.Żurawlew 2008).

Ssaki owadożerne *Insectivora* reprezentowane są przez jeża europejskiego *Erinaceus europaeus*, rzęsorka rzeczka *Neomys fodiens* (Karmin, 2002 i Grab, 2005), zębiełka karliczka *Crocidura suaveolens* (Karmin, 2002), ryjówkę aksamitną *Sorex araneus* i ryjówkę malutką *S. minutus* (Karmin), a także kreta *Talpa europaea*. Nietoperze *Chiroptera* występują głównie w piwnicach i na strychach starych budynków oraz dziuplach drzew. Szacuje się, że w ciągu nocy ssaki te odławiają owady o łącznej masie od 1/4 do 1/3 ciężaru własnego ciała. Ich żarłoczność oraz przywiązanie do zasiedlonych miejsc pozwala zaliczyć je do najważniejszych składników biologicznej obrony biocenozy leśnej przed nadmiernym rozwojem szkodliwych owadów. W wyplawkach płomykówki w 2002 w Karminie znaleziono szczątki nocka rudego *Myotis daubentoni* i mroczka późnego *Eptesicus serotinus* (T.Wilżak, P.Żurawlew 2008). W planie ochrony rezerwatu przyrody „Niwa” (2007) wymienia się też inne gatunki nietoperzy: nocek duży *Myotis myotis*, nocek Natterera *Myotis nattereri*, nocek Brandta *Myotis brandtii*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, gacek brunatny *Plecotus auritus* i gacek szary *Plecotus austriacus*.

Najliczniej reprezentowanym rzędem z gromady ssaków są gryzonie *Rodentia*, a wśród nich: wiewiórka *Sciurus vulgaris* zasiedlająca lasy liściaste i mieszane oraz parki (widywano ją m. in. koło Gołuchowa i Taczanowa), piżmak *Ondatra zibethicus* (przewidywany stan w N-ctwie według inwentaryzacji łowieckiej na dzień 31.03. 2011 r. – ok. 410 szt.), karczownik ziemnowodny *Arvicola terrestris* (Karmin, Broniszewice), darniówka zwyczajna *Pitymus subterraneus* (Karmin), normica ruda *Clethrionomys glareolus* (Karmin), nornik zwyczajny *Microtus arvalis*, nornik północny *M. oeconomus* (Karmin), szczur wędrowny *Rattus norvegicus*, mysz domowa *Mus musculus*, badylarka *Micromys minutus* (Karmin, 2002), mysz polna *Apodemus agrarius* oraz mysz zaroślowa *A. sylvaticus* lub mysz leśna *A. flavicollis* (Karmin).

Przedstawicielami rodziny zającokształtnych *Lagomorpha* są występujące w rozproszeniu zające szaraki *Lepus europaeus* (przewidywany stan w N-ctwie według inwentaryzacji łowieckiej na dzień 31.03.2011 r. – ok. 4400 szt.) i znacznie rzadsze – dzikie króliki *Oryctogalus cuniculus* (155 szt.).

Spośród przedstawicieli rzędu drapieżnych *Carnivora* stwierdzono występowanie licznej, lecz rozproszonej populacji lisa *Vulpes vulpes* (przewidywany stan w N-ctwie według inwentaryzacji łowieckiej na dzień 31.03. 2011 r. – ok. 640 szt.), borsuka *Meles meles* (165 szt) oraz zwiększającego swoją liczebność jenota *Nyctereutes procyonides* (173 szt.). W koronach starych, ponad stuletnich drzew spotkać można polującą kunę leśną – tumaka *Martes martes*; natomiast okolice śródleśnych osad penetruje kuna domowa *Martes foina* (łącznie oba gatunki – 235 szt.). Łasicę *Mustela nivalis* spotykano m.in. w obszarze „Dąbrów Krotoszyńskich” (Gawroński in. 2010) i w Dolinie Proсны. Gronostaja *M. erminea* obserwowano w Gołuchowie, tchórz zwyczajny *M. putorius* był stwierdzony w okolicy Pleszewa, pomiędzy Nową Wsią a Łaszewem, między Karsami a Krzywosądem i w okolicy Skrzypni (T.Wilzak, P.Żurawlew 2008). Liczebność norki amerykańskiej *M. vison* szacuje się na 67 szt. (przewidywany stan w N-ctwie według inwentaryzacji łowieckiej na dzień 31.03.2011 r.).

Wyniki inwentaryzacji bobra europejskiego *Castor fiber* (ALP 2007) potwierdziły sześć stanowisk występowania. Są to najczęściej ślady żerowania lub tropy pozostawione na brzegach jezior, stawów i rzek zlokalizowane w oddz. 99a, 112h, 113h, 157h, 290h obr. Taczanów i 376a obr. Wielowieś.

Stanowisko wydry (jej tropy) stwierdzono w 2007 r. w oddziale 379b (obrzeża stawu rybnego). Ponadto wg T.Wilzaka i P.Żurawlewa (2008) osobniki tego gatunku widziano nad Prosną pomiędzy Choczem a Grodziskiem (2.05.2003).

Zarówno bóbr jak i wydra wymagają w swoim środowisku życia oprócz rzek i zbiorników wodnych, także zadrzewionych, zakrzaczonych brzegów (baza żerowa, kryjówki – bóbr,

kryjówki – wydra). Aby więc umożliwić swobody rozwój ich populacjom należy unikać wycinki przybrzeżnych zadrzewień. Regulują to również ogólne wytyczne o kształtowaniu stref ekotonowych i zadrzewieniowych położonych w sąsiedztwie gruntów nieleśnych – Zasady Hodowli Lasu, Zarządzenie Nr 11A Dyrektora GDLP i in.

Istotną, zarówno gospodarczo jak i liczebnie, grupą ssaków są przedstawiciele parzystokopytnych *Artiodactyla*. Ich obecność stwierdzić można bez trudu na zgryzanych uprawach i spalowanych młodnikach oraz w buchtowanych (głównie – mieszanych i liściastych) drzewostanach starszych klas wieku. Zwierzynę łowną reprezentują przedstawiciele czterech gatunków: jeleń szlachetny *Cervus elaphus* – 261 szt.(stan wg inwentaryzacji na dzień 31.03.2011 r.), sarna *Capreolus capreolus* – 2736 szt., daniel *Dama dama* – 113 szt. i dzik *Sus scrofa* 444 szt.

Tabela 13. Zestawienie gatunków ssaków występujących na terenie N-ctwa Taczanów

Lp.	Nazwa gatunkowa		Kategoria ochronności
	polska	łacińska	
1	Badylarka	<i>Micromys minutus</i>	OC
2	Borowiec wielki	<i>Nyctalus noctula</i>	OS
3	Borsuk	<i>Meles meles</i>	Ł
4.	Daniel	<i>Dama dama</i>	Ł
5.	Bóbr	<i>Castor fiber</i>	OC
6	Darniówka zwyczajna	<i>Microtus subterraneus</i>	-
7	Dzik	<i>Sus scrofa</i>	Ł
8	Gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>	OS
9	Gacek szary	<i>Plecotus austriacus</i>	OS
10	Gronostaj	<i>Mustela erminea</i>	OS
11	Jeleń	<i>Cervus elaphus</i>	Ł
12	Jenot	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	Ł
13	Jeż europejski	<i>Erinaceus europaeus</i>	OS
14	Karczownik ziemnowodny**	<i>Arvicola terrestris</i>	OC
15	Kret *	<i>Talpa europaea</i>	OC
16	Królik	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Ł
17	Kuna domowa	<i>Martes foina</i>	Ł
18	Kuna leśna	<i>Martes martes</i>	Ł
19	Łasica	<i>Mustella nivalis</i>	OS
20	Lis	<i>Vulpes vulpes</i>	Ł
21	Mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>	OS
22	Mysz domowa	<i>Mus musculus</i>	-
23	Mysz polna	<i>Apodemus agrarius</i>	-
24	Nocek Brandta	<i>Myotis brandtii</i>	OS

Lp.	Nazwa gatunkowa		Kategoria ochrony
	polska	łacińska	
25	Nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	OS
26	Nocek Natterera	<i>Myotis nattereri</i>	OS
27	Nocek rudy	<i>Myotis daubentonii</i>	OS
28	Norka amerykańska	<i>Mustela vison</i>	Ł
29	Nornica ruda	<i>Clethrionomys glareolus</i>	-
30	Nornik północny	<i>Microtus oeconomus</i>	-
31	Nornik zwyczajny	<i>Microtus arvalis</i>	-
32.	Piżmak	<i>Ondatra zibethicus</i>	Ł
33.	Ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>	OS
34	Ryjówka malutka	<i>Sorex minutus</i>	OS
35	Rzęsorek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>	OS
36	Sarna	<i>Capreolus capreolus</i>	Ł
37	Szczur wędrowny	<i>Rattus norvegicus</i>	-
38.	Tchórz	<i>Mustella putorius</i>	Ł
39	Wiewiórka	<i>Sciurus vulgaris</i>	OS
40	Wydra ***	<i>Lutra lutra</i>	OC
41	Zając	<i>Lepus capensis</i>	Ł
42	Zębiełek karliczek	<i>Crocodylus suaveolens</i>	OS

Legenda:

* z wyjątkiem występującego na terenie ogrodów, upraw ogrodnich, szkółek, lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych, ** z wyjątkiem występującego na terenie sadów, ogrodów oraz upraw leśnych, *** z wyjątkiem występującej na terenie stawów rybnych uznanych za obręby hodowlane Użyte oznaczenia (za: Z. Pucek, J. Raczyński: Atlas rozmieszczenia ssaków w Polsce, Warszawa 1983)

Kategorie ochrony: OS – ochrona gatunkowa ścisła, OC – ochrona gatunkowa częściowa, Inne oznaczenia: Ł – gatunek łowny

Nietoperze, ale także ptaki „dziuplaki”, wymagają ochrony czynnej. Dotyczy ona ochrony drzew dziuplastych oraz rozwieszania skrzynek lęgowych dla ptaków oraz schronów dla nietoperzy. Skrzynki i schrony należy rozwieszać w pobliżu skraju bagien, zrębów, upraw oraz w remizach. Zimowiska nietoperzy, to głównie piwnice i inne podziemne schronienia, a czasami także strychy i szczeliny w murach. Większe zagrożenia dla tych ssaków związane są przede wszystkim z zatruciem środowiska (stosowanie środków owadobójczych powoduje zmniejszenie się bazy pokarmowej nietoperzy i pogarszanie jej jakości). Należy mieć to na uwadze przy planowaniu tego typu działań.

Znanym, choć nie występującym w stanie dzikim w zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów ssakiem, jest żubr *Bison bonasus*. W lesie przylegającym do gołuchowskiego arboretum znajduje się pokazowa zagroda zwierząt, gdzie obok danieli, dzików i koników

polskich *Equus gmelini silvatica*, żyją właśnie żubry. Zagroda powstała dla osobników sprowadzonych z Białowieży i Pszczyny, a obecnie wpisana jest w ogólnopolski plan hodowli i ochrony żubrów.

13. Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych

W latach 2006 i 2007, na terenach Lasów Państwowych przeprowadzono inwentaryzację wybranych siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt. Podstawy prawne tej inwentaryzacji stanowiły:

- Zarządzenie nr 31 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 lipca 2006 roku w sprawie ustalenia systemu okresowej powszechnej inwentaryzacji gatunków roślin, zwierząt, inych organizmów i siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie wskaźnikowe przy ocenie stanu lasów oraz prognozowaniu zmian w ekosystemach leśnych (znak sprawy: ZO – 732 – 2 – 18/2006) oraz
- Decyzja nr 61 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 25 lipca 2006 roku w sprawie przeprowadzenia w latach 2006 i 2007 powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – o których mowa w Dyrektywach Rady: Nr 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory i 92/62/WE z dnia 27 października 1997 r. w sprawie dostosowania do postępu naukowo-technicznego dyrektywy 93/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, a także w sprawie uzupełnienia inwentaryzacji bociana czarnego, bielika, orlika krzykliwego, puchacza, żurawia i cietrzewia (znak sprawy: ZO-732-2-19/2006).

W wyniku wykonanej inwentaryzacji wyróżniono sześć typów siedlisk leśnych na łącznej powierzchni 2506,75 ha (dane z bazy RDLP Poznań) i cztery siedliska nieleśne na łącznej powierzchni 118,35 ha.:

Tabela 14. Leśne siedliska przyrodnicze N-ctwa Taczanów (wg Inwentaryzacji ALP 2007, baza RDLP Poznań)

Lp.	Nazwa siedliska leśnego	Kod siedliska Natura 2000	Powierzchnia [ha]
1.	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	9110	15,22
2.	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170	271,14
3.	Pomorski kwaśny las brzozowo-dębowy (<i>Betulo-Quercetum</i>)	9190	2109,94
4.	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne)*	91D0	6,64

Lp.	Nazwa siedliska leśnego	Kod siedliska Natura 2000	Powierzchnia [ha]
5.	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)*	91E0	90,24
6.	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	91F0	13,57
Ogółem leśne siedliska przyrodnicze Natura 2000			2 506,75

* siedlisko priorytetowe

Tabela 15. Nieleśne siedliska przyrodnicze N-ctwa Taczanów (wg Inwentaryzacji ALP 2007)

Lp.	Nazwa siedliska nieleśnego	Kod siedliska Natura 2000	Powierzchnia [ha]
1.	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)*	6120	1,24
2.	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510	115,07
3.	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	7140	0,98
4.	Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci</i> , <i>Caricetum buxbaumii</i> , <i>Schoenetum nigricantis</i>)*	7210	1,06
Ogółem siedliska nieleśne Natura 2000			118,35

* siedlisko priorytetowe

Tabela 16. Propozycja docelowych składów d-stanów na siedliskach przyrodniczych z uwzględnieniem typów siedliskowych lasu w N-ctwie Taczanów

Kod (typ) siedliska	Zbiorowisko	Typ siedliskowy lasu	Typ lasu	Gospodarczy typ drzewostanu	Docelowy skład gat. drzewostanu - % budowa pionowa
9110-1	<i>Lusulo pilosae-Fagetum</i>	LMśw	Bk	Db-So So-Db	Ip. Bk 100 Iip Bk, Dbb, Lp 100
	<i>Lusulo pilosae-Fagetum</i>	Lśw	Bk	Js-Db Db	Ip. Bk 100 Iip Bk, Dbb, Lp 100
9170a	<i>Galio sylvatici-Carpinetum</i>	LMśw	Gb-Db	Db-So So-Db	Ip Dbs 10-70; Dbb 0-50, Lp 20-30; Kl, Jw i in 10-30 Iip Gb 30-70, Lp 10-60 Kl i inne 10-20
	<i>Galio sylvatici-Carpinetum</i>	LMw	Gb-Db	Ol-Db Św-Brz-Db Db-Ol-Św Św-Db-So	Ip Dbs 10-70; Dbb 0-50, Gb 20-30; Lp, Jw i in 10-30 Iip Gb 30-70, Lp 10-60; Kl i inne 10-20
	<i>Galio sylvatici-Carpinetum</i>	Lśw	Gb-Db	Js-Db Db	Ip Dbs 10-70; Dbb 0-10; Lp 20-60; Kl, Jw, Gb i in 10-30 Iip Gb 60-80, Lp, Kl i inne 20-40

Kod (typ) siedliska	Zbiorowisko	Typ siedliskowy lasu	Typ lasu	Gospodarczy typ drzewostanu	Docelowy skład gat. drzewostanu - % budowa pionowa
	<i>Galio sylvatici-Carpinetum</i>	Lw	Gb-Db	Js-Db Db	Ip Dbs 40–70; Dbb 0–10; Gb 20–30; Lp, Jw. i in 10–30 IIp Gb 60–80; Lp, Kl i inne 20–40
9190-2	<i>Calamagrostio-Quercetum</i>	LMśw	Db	Db-So So-Db	Ip Dbs 30–60; Dbb 20–40; So 0–10; Brzb 0–10; Os i in 0–5
	<i>Calamagrostio-Quercetum, Molinio-Quercetum</i>	LMw	Db	Ol-Db Św-Brz-Db Db-Ol-Św Św-Db-So	Ip. Dbs 60-80, Dbb 0-20, So 0-10, Brzb, Brz.o 0-10, Św, Os i in 0-5
	<i>Calamagrostio-Quercetum</i>	Lśw	Db	Js-Db Db	Ip. Dbs 80-100, Bk, Os i in 0-20, Brzb, So, Gb 0-10
	<i>Calamagrostio-Quercetum, Molinio-Quercetum</i>	Lw	Db	Js-Db Db	Ip. Dbs 80-100, Bk, Os i in 0-20, Brzb, So, Gb 0-10
91D0-1*	<i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>	LMb	Brz-Ol	Ol-So-Brz	Ip. Ol 70-80, Brzo 20-30 So, Św 0-5
91E0b	głównie <i>Fraxino-Alnetum</i>	OIJ (Lłb), Ol związane z ruchem wód	Js-Ol Ol-Js	Ol Ol-Js	Ip. Ol 50-70; Js 20-40; Wz i in. 0-10
91F0	<i>Ficario-Ulmetum</i>	Lw (Lłw)	Wz-Js	Js-Db Ol-Js-Db	Ip Js 20–60, Wz 20–60, Dbs 0–20, Bst, Wzs, Ol, Lp, Kl, Tp i inne 10 IIp Wzs 50, Gb 30, Tp, Kl, Lp i inne 20 IIIp Czm, Gb, Lp, Kl, Kl, Jb

*Nie zaproponowano docelowych składów gatunkowych dla siedliska 91D0 w typie Lśw, które jest wynikiem ewidentnej pomyłki w kodowaniu

14. Drzewostany

14.1. Bogactwo gatunkowe

Charakterystykę bogactwa gatunkowego rozpatrywanego pod względem ilości gatunków drzew tworzących drzewostany przedstawia tabela nr 17.

Tabela 17. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów według grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (wzór nr 13)

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Taczanów	Jednogatunkowe	345,41	1 300,87	682,07	2 328,35	29,9
	Dwugatunkowe	618,61	999,40	1 192,04	2 810,05	36,0
	Trzygatunkowe	526,01	569,75	607,42	1 703,18	21,8
	Cztero i więcej gatunkowe	331,15	448,59	174,15	953,89	12,2
Obręb Wielowieś	Jednogatunkowe	559,82	1 254,79	555,73	2 370,34	41,7
	Dwugatunkowe	625,52	656,01	574,44	1 855,97	32,6
	Trzygatunkowe	380,47	387,15	253,60	1 021,22	17,9
	Cztero i więcej gatunkowe	237,93	152,80	52,80	443,53	7,8
Nadleśnictwo Taczanów	Jednogatunkowe	905,23	2 555,66	1 237,80	4 698,69	34,8
	Dwugatunkowe	1 244,13	1 655,41	1 766,48	4 666,02	34,6
	Trzygatunkowe	906,48	956,90	861,02	2 724,40	20,2
	Cztero i więcej gatunkowe	569,08	601,39	226,95	1 397,42	10,4

Prezentowane w tabeli dane wskazują na pewne zróżnicowanie bogactwa gatunkowego drzewostanów w obu obrębach leśnych. Monokultury mają większy udział w obrębie Wielowieś. W skali całego N-ctwa przeważają nieznacznie d-stany o słabym zróżnicowaniu gatunkowym – jedno- i dwugatunkowe. D-stany wielogatunkowe (cztery i więcej gatunków) występują najczęściej na najżyźniejszych siedliskach.

14.2. Struktura pionowa

Zróżnicowanie budowy pionowej drzewostanów Nadleśnictwa Taczanów przedstawia tabela 18.

Tabela 18. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów według grup wiekowych i struktury (wzór nr 14)

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Taczanów	Jednopiętrowe	1 819,93	3 178,56	1 537,75	6 536,24	83,9
	Dwupiętrowe	1,25	95,60	872,60	969,45	12,4
	Wielopiętrowe	-	-	-	-	-
	O budowie przerębowej	-	-	-	-	-
	W KO i KDO	-	44,45	245,33	289,78	3,7
Obręb Wielowieś	Jednopiętrowe	1 803,74	2 423,53	1 219,51	5 446,78	95,7
	Dwupiętrowe	-	17,31	80,89	98,20	1,7

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Wielowieś	Wielopiętrowe	-	-	-	-	-
	O budowie przerębowej	-	-	-	-	-
	W KO i KDO	-	9,91	136,17	146,08	2,6
Nadleśnictwo Taczanów	Jednopiętrowe	3 623,67	5 602,09	2 757,26	11 983,02	88,9
	Dwupiętrowe	1,25	112,91	953,49	1067,65	7,9
	Wielopiętrowe	-	-	-	-	-
	O budowie przerębowej	-	-	-	-	-
	W KO i KDO	-	54,36	381,50	435,86	3,2

Wśród drzewostanów Nadleśnictwa Taczanów dominują zdecydowanie drzewostany jednopiętrowe zajmujące 88,9% udziału powierzchniowego. Drzewostany wielopiętrowe oraz o budowie przerębowej nie występują. Czynniki determinującymi obecny stopień zróżnicowania budowy pionowej jest panujący udział siedlisk oraz panująca w okresie powojennym tendencja do zalesiania gruntów porolnych jednym gatunkiem (z reguły – sosną) bez względu na występujące (niekiedy znaczne i nierozpoznane) zróżnicowanie siedliskowe.

14.3. Pochodzenie drzewostanów

Rodzaj i pochodzenie drzewostanów Nadleśnictwa Taczanów prezentuje tabela nr 19, w której zestawiono ich powierzchnię w trzech grupach wiekowych.

Tabela 19. Zestawienie powierzchni [ha] według rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (wzór nr 15)

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				Ogółem	Ogółem [%]
		Wiek					
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Obręb Taczanów	Z panującym gatunkiem obcym	-	45,64	2,66	48,30	0,6	
	Odroślowe	-	7,45	-	7,45	0,1	
	Z samosiewu	9,50	-	-	9,50	0,1	
	Z sadzenia	1 811,68	3 333,98	2 657,01	7 802,67	99,8	
Obręb Wielowieś	Z panującym gatunkiem obcym	5,54	16,72	28,70	50,96	0,9	
	Odroślowe	1,46	-	-	1,46	0,0	
	Z samosiewu	30,85	-	-	30,85	0,5	
	Z sadzenia	1 774,20	2 459,11	1 450,92	5 684,23	99,5	
Nadleśnictwo Taczanów	Z panującym gatunkiem obcym	5,54	62,36	31,36	99,26	0,7	
	Odroślowe	1,46	7,45	-	8,91	0,1	
	Z samosiewu	40,35	-	-	40,35	0,3	

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostany	Powierzchnia [ha]			Ogółem [Ogółem [%]	
		Wiek				
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	Z sadzenia	3 585,88	5 793,09	4 107,93	13 486,90	99,6

Z analizy danych zawartych w tabeli wynika, że zdecydowana większość drzewostanów Nadleśnictwa Taczanów pochodzi z odnowień sztucznych – stanowią one 99,6% powierzchni leśnej. Odnowienia naturalne – z samosiewu wykazano na 0,3% ogólnej powierzchni leśnej – tworzą je głównie sosna, rzadziej dąb, brzoza, grab, buk i świerk.

14.4. Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z warunkami siedliskowymi

Analizę zgodności składu gatunkowego drzewostanów z warunkami siedliskowymi wykazano zgodnie z wytycznymi Instrukcji urządzania lasu. Uprawy i młodniki do lat 10 oceniono według § 68, ust. 4 w dziale elaboratu Ocena gospodarki ubiegłego okresu. Ocenę zgodności składu gatunkowego drzewostanów starszych przeprowadzono według § 220, ust. 6.

W drzewostanach niezgodnych z siedliskiem dodatkowo wyróżniono:

- niezgodność obojętną – w przypadku, gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty;

Zestawienie powierzchni według zgodności składu gatunkowego z siedliskiem przedstawia tabela nr 20. W zestawieniu tym za podstawę zgodności składu gatunkowego przyjęto aktualne siedliskowe typy lasu określone w planie u.l. oraz gospodarcze typy drzewostanów.

Tabela 20. Zestawienie powierzchni [ha] według zgodności składu gatunkowego z siedliskiem (wzór nr 20)

Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia [ha]		
	Drzewostany o składzie gatunkowym		
	Zgodnym	Częściowo zgodnym	Niezgodnym obojętnie
obręb Taczanów			
Bśw	338,57	-	-
BMśw	784,63	779,62	2,43
BMw	13,88	105,46	4,61
LMśw	1403,48	849,13	97,45
LMw	33,52	148,08	55,82
LMb	1,27	1,11	0
Lśw	2073,81	191,56	622,63
Lw	19,54	86,53	80,93

Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia [ha]		
	Drzewostany o składzie gatunkowym		
	Zgodnym	Częściowo zgodnym	Niezgodnym obojętnie
Lł	6,20	9,02	14,79
Oł	34,95	-	-
OIJ	2,10	25,87	8,48
Razem	4711,95	2196,38	887,14
%	60,4	28,2	11,4
obręb Wielowieś			
Bśw	318,72	-	-
BMśw	3083,26	32,15	4,96
BMw	7,18	170,28	-
LMśw	1094,61	462,94	31,29
LMw	83,45	197,06	50,41
Lśw	20,66	6,92	9,41
Lw	0,38	25,16	23,56
Oł	15,82	-	-
OIJ	-	52,84	-
Razem	4624,08	947,35	119,63
%	81,3	16,6	2,1
Nadleśnictwo Taczanów			
Bśw	657,29	-	-
BMśw	3867,89	811,77	7,39
BMw	21,06	275,74	4,61
LMśw	2498,09	1312,07	128,74
LMw	116,97	345,14	106,23
LMb	1,27	1,11	-
Lśw	2094,47	198,48	632,04
Lw	19,92	111,69	104,49
Lł	6,20	9,02	14,79
Oł	50,77	-	-
OIJ	2,10	78,71	8,48
Razem	9336,03	3143,73	1006,77
%	69,2	23,3	7,5

Z wyżej zamieszczonych zestawień wynika znaczne zróżnicowanie zgodności składów gatunkowych w poszczególnych siedliskach i grupach siedlisk. Ogólnie w N-ctwie przeważają d-stany zgodne z siedliskiem. Największa powierzchnia drzewostanów niezgodnych (obojętnie)

z siedliskiem występuje na Lśw (632,04 ha) i LMśw (128,74 ha). Najczęściej są to drzewostany brzożowe zastępujące potencjalne dąbrowy.

15. Ekologiczna ocena stanu lasu

15.1. Formy aktualnego stanu siedliska

Na ekologiczną ocenę stanu lasu składa się określenie aktualnego stanu siedliska i formy degeneracji lasu (ekosystemu leśnego).

Formy aktualnego stanu siedlisk leśnych ustala się wyróżniając grupy siedlisk w stanie naturalnym, zniekształconym i zdegradowanym z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów oraz grup żyznościowych siedlisk (bory, bory mieszane, lasy mieszane oraz lasy), wyróżniając w ramach nich następujące formy stanu siedliska: naturalne, zniekształcone, zdegradowane, silnie zdegradowane.

Zestawienie powierzchni według grup typów siedliskowych lasu, stanu lasu i grup wiekowych prezentuje zamieszczona tabela nr 21.

Tabela 21. Zestawienie powierzchni [ha] według grup typów siedliskowych lasu, stanu lasu i grup wiekowych (wzór nr 21)

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia/ miąższość				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Taczanów	Bory	naturalne	71,85	191,57	40,45	303,87	3,9
		zniekształcone	22,84	11,86	0,00	34,70	0,4
	Bory mieszane	naturalne	298,96	475,75	264,18	1 038,89	13,3
		zniekształcone	138,54	418,92	94,28	651,74	8,4
	Lasy mieszane	naturalne	362,41	537,08	464,60	1 364,09	17,5
		zniekształcone	190,87	823,06	209,66	1 223,59	15,7
		silnie zdegradowane	2,18	-	-	2,18	0,0
	Lasy	naturalne	550,52	530,90	1 319,54	2 400,96	30,8
		zniekształcone	151,09	308,47	244,49	704,05	9,0
	Ogółem	naturalne	1 315,66	1 756,30	2 107,25	5 179,21	66,4
		zniekształcone	503,34	1 562,31	548,43	2 614,08	33,5
		silnie zdegradowane	2,18	-	-	2,18	0,0
Obręb Wielowieś	Bory	naturalne	104,50	133,06	54,39	291,95	5,1
		zniekształcone	3,62	15,20	7,95	26,77	0,5
	Bory mieszane	naturalne	841,34	929,38	644,60	2 415,32	42,4

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia/ miąższość				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
		zniekształcone	286,60	458,89	137,02	882,51	15,5
	Lasy mieszane	naturalne	350,61	435,67	388,99	1 175,27	20,7
		zniekształcone	162,07	434,14	148,28	744,49	13,1
	Lasy	naturalne	14,78	26,05	31,79	72,62	1,3
		zniekształcone	9,13	2,55	1,79	13,47	0,2
	Ogółem	naturalne	1 337,61	1 539,97	1 141,53	4 019,11	70,6
		zniekształcone	466,13	910,78	295,04	1 671,95	29,4
Nadleśnictwo Taczanów	Bory	naturalne	176,35	324,63	94,84	595,82	4,4
		zniekształcone	26,46	27,06	7,95	61,47	0,5
	Bory mieszane	naturalne	1 140,30	1 405,13	908,78	3 454,21	25,6
		zniekształcone	425,14	877,81	231,30	1 534,25	11,4
	Lasy mieszane	naturalne	713,02	972,75	853,59	2 539,36	18,8
		zniekształcone	352,94	1 257,20	357,94	1 968,08	14,6
		silnie zdegradowane	2,18	-	-	2,18	0,0
	Lasy	naturalne	565,30	556,95	1 351,33	2 473,58	18,3
		zniekształcone	160,22	311,02	246,28	717,52	5,3
	Ogółem	naturalne	2 653,27	3 296,27	3 248,78	9 198,32	68,2
		zniekształcone	969,47	2 473,09	843,47	4 286,03	31,8
		silnie zdegradowane	2,18	-	-	2,18	0,0

Dane zawarte w tabeli 14 pozwalają na sformułowanie następujących wniosków. Łącznie Około 32% siedlisk (11,9% –siedliska borowe, 19,9% siedliska lasowe) wykazuje formy zniekształcenia – są one widoczne głównie w drzewostanach średnich klas wieku. Siedliska silnie zdegradowane występują tylko w jednym wydzieleniu (2,18 ha). Drzewostany naturalne zajmują pozostałą część powierzchni. Cennym zjawiskiem jest brak siedlisk przekształconych.

15.2. Formy degeneracji ekosystemu leśnego

Jedną z form degeneracji lasu jest jego **borowacenie** (pinetyzacja). Określa się ją dla drzewostanów na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny lub świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się:

- borowacenie słabe – przy udziale sosny lub świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynoszącym ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50 – 80% na siedliskach lasów mieszanych, 10 – 30% na siedliskach lasowych);
- borowacenie średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30 – 60% na siedliskach lasowych);
- borowacenie mocne, jeżeli udział sosny lub świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Występowanie omawianego procesu prezentuje zamieszczona niżej tabela nr 22 .

Tabela 22. Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu – borowacenie (wzór nr 22)

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Taczanów	Brak	843,44	839,13	1381,92	3064,49	39,3
	Słabe	759,65	1579,26	750,81	3089,72	39,6
	Średnie	183,89	725,50	366,92	1276,31	16,4
	Mocne	34,20	174,72	156,03	364,95	4,7
Obręb Wielowieś	Brak	607,89	342,17	171,22	1121,28	19,7
	Słabe	1081,31	1655,33	918,05	3654,69	64,2
	Średnie	114,54	449,59	344,69	908,82	16,0
	Mocne	0,00	3,66	2,61	6,27	0,10
Nadleśnictwo Taczanów	Brak	1451,33	1181,30	1553,14	4185,77	31,0
	Słabe	1840,96	3234,59	1668,86	6744,41	50,0
	Średnie	298,43	1175,09	711,61	2185,13	16,2
	Mocne	34,20	178,38	158,64	371,22	2,8

Dokładnie połowa lasów N-ctwa Taczanów jest zborowaciała (spinetyzowana) słabo, a na 31% powierzchni nie wykazano borowacenia wcale. Oznacza to, że ogólnie lasy w N-ctwie nie są zdegerowane istotnie pod tym względem.

Drugą z form degeneracji lasu jest jego **monotypizacja**. Dotyczy ona ujednolicenia gatunkowego lub wiekowego drzewostanów określonego dla kompleksów o powierzchni powyżej 200 ha oraz w przypadkach, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują na zwartych powierzchniach (około 100 ha). Tę formę degeneracji wyróżnia się dla sosny i świerka.

Rozróżnia się tu:

- monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80%;
- monotypizację częściową, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi 50 - 80% lub gdy udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków i jednej klasie wieku przekracza 80%.

Na podstawie analizy przestrzennego rozmieszczenia jednogatunkowych drzewostanów sosnowych i świerkowych Nadleśnictwa Taczanów stwierdzono, że pomimo występowania pewnej ilości jednowiekowych i jednogatunkowych drzewostanów sosnowych nie stwierdzono kompleksów spełniających warunki monotypizacji pełnej i częściowej.

Kolejną formą degeneracji ekosystemu leśnego jest **neofityzacja** – wynika ona ze sztucznej uprawy lub samoistnego wnikania do drzewostanów gatunków drzew i krzewów obcego pochodzenia (w formie co najmniej 10% udziału w drzewostanie). Występowanie omawianego procesu prezentuje tabela 23.

Tabela 23. Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu – neofityzacja (wzór nr 24)

Obręb, Nadleśnictwo	Gatunek obcy	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	>80 lat		
Obręb Taczanów	Robinia akacyjowa	60,10	399,77	89,46	549,33	7,0
	Dąb czerwony	50,45	70,14	39,77	160,36	2,1
	Daglezja zielona	13,33	17,04	4,19	34,56	0,4
	Sosna czarna	3,08	1,54	8,53	13,15	0,2
Obręb Wielowieś	Robinia akacyjowa	81,90	190,27	88,08	360,25	6,3
	Dąb czerwony	32,52	62,62	37,10	132,24	2,3
	Daglezja zielona	-	0,09	-	0,09	0,0
	Sosna czarna	1,38	-	11,48	12,86	0,2
N-ctwo Taczanów	Robinia akacyjowa	142,00	590,04	177,54	909,58	6,7
	Dąb czerwony	82,97	132,76	76,87	292,60	2,2
	Daglezja zielona	13,33	17,13	4,19	34,65	0,3
	Sosna czarna	4,46	1,54	20,01	26,01	0,2

Nie ujęto w zestawieniu gatunków obcych, które występują w d-tanach sporadycznie lub pojedynczo tj. klon jesionolistny *Acer negundo*, żywotnik zachodni *Thuja occidentalis*, kasztanowiec zwyczajny *Aesculus hippocastanum*, sosna Banksa *Pinus banksiana*, sosna smołowa *Pinus rigida* i sosna wejmutka *Pinus strobus*.

Neofityzacja w drzewostanach Nadleśnictwa związana jest z obecnością 4 gatunków obcego pochodzenia w górnej warstwie drzewostanu. Największy udział powierzchniowy

wykazuje robinia akacja *Robinia pseudoacacia* zajmująca powierzchnię 909,58 ha (udział 6,7%). Drugim, pod względem udziału powierzchniowego, gatunkiem jest dąb czerwony *Quercus rubra* zajmujący powierzchnię 292,60 ha (udział 2,2%). Pozostałe gatunki zajmują powierzchnię poniżej 1% udziału powierzchniowego.

Z obcych gatunków – neofitów w warstwie podszytowej stwierdzono obecność czeremchy amerykańskiej w 1 848 wydzieleniach na łącznej powierzchni 5 887,69 ha. Ponadto na terenie Nadleśnictwa stwierdzono również występowanie śnieguliczki białej *Symphoricarpus albus* – występuje przy osadach, nieczynnych cmentarzach i parkach oraz niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* – spotykany masowo na żyznych siedliskach lasowych.

16. Ochrona zwyczajowa ciekawych fragmentów przyrody

Omówione dotychczas formy ochrony przyrody nie wyczerpują wszystkich możliwości szeroko rozumianej ochrony zasobów leśnych. Uzupełniają je stosowne zarządzenia oraz stosowanie zwyczajowych, lokalnych form ochrony zachowanych w dobrym stanie, fragmentów przyrody. Polegają one m.in. na ochronie przed wyrębem kęp lub grup starych drzew, zachowywaniu zadrzewień na gruntach nieleśnych oraz ochronie drzew (a także innych form przyrody nieożywionej) niezatwierdzonych, lecz zasługujących na miano pomnika przyrody.

Z listy zamieszczonej poniżej proponuje się wybrać najciekawsze, najstarsze lub najbardziej okazałe obiekty (ożywione lub nieożywione) i zgłosić je do uznania za pomnik ochrony przyrody do rad gmin, na terenie których one występują. Pozostałe proponuje się objąć pozaustawową formą ochrony (pozwoli to na czasowe zabezpieczenie cennych wartości przyrodniczych lokalnego środowiska):

Tabela 24. Osobliwości przyrodnicze, będące propozycją nowych pomników ochrony w N-ctwie Taczanów

Oddz.	Leśnictwo	Rodzaj osobliwości	Gatunek	Lokalizacja	Liczba szt.
Obręb Taczanów					
8h	Grodzisko	DRZEWO	DB.S	S	1
23f	Grodzisko	DRZEWO	DB.S	NW	1
25f	Grodzisko	DRZEWO	DB.S	N	1
30a	Grodzisko	DRZEWO	DB.S	C	1
53b	Grodzisko	DRZEWO	DB.S	SW	1
87g	Taczanów	DRZEWO	DB.S	C	1
91g	Taczanów	DRZEWO	DB.S	SE	1
100b	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	N	8
101c	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	S	1

Oddz.	Leśnictwo	Rodzaj osobliwości	Gatunek	Lokalizacja	Liczba szt.
120a	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	E	1
120h	Gołuchów	GŁAZY	-	SE	1
122h	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	C	1
129h	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	SW	1
133a	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	NW	1
144b	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	SW	20
149g	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	SE	3
155c	Gołuchów	DRZEWO	SO	NE	1
155d	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	SW	1
161o	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	NE	1
166f	Gołuchów	DRZEWO	BK	NE	1
168g	Gołuchów	DRZEWO	DB.S	S	1
173g	Taczanów	DRZEWO	DB.S	SW	1
182b	Taczanów	DRZEWO	JRZ.B	C	1
184b	Taczanów	DRZEWO	DB.S	NW	1
189j	Taczanów	DRZEWO	DB.S	S	1
206a	Taczanów	DRZEWO	JRZ.B	C	1
209b	Taczanów	DRZEWO	DB.S	C	1
222b	Koryta	DRZEWO	DB.S	SW	1
222g	Koryta	DRZEWO	DB.S	NW	1
231d	Koryta	DRZEWO	BK	S	1
238j	Koryta	DRZEWO	DB.S	C	1
238j	Koryta	DRZEWO	JS	C	1
242b	Koryta	DRZEWO	JRZ.B		10
242c	Koryta	DRZEWO	JRZ.B		2
242i	Koryta	DRZEWO	JRZ.B	SW	1
242k	Koryta	DRZEWO	DB.S	N	1
242m	Koryta	DRZEWO	BK	N	1
248d	Koryta	DRZEWO	JRZ.B	N	2
249a	Koryta	DRZEWO	JRZ.B	N	6
254a	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	E	1
255g	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	W	1
265c	Koryta	DRZEWO	DB.S	NE	1
266d	Koryta	DRZEWO	SO	NW	2
275f	Koryta	DRZEWO	DB.S	SE	1
276c	Koryta	DRZEWO	GB	SW	1
276f	Koryta	DRZEWO	DB.S	N	3
280a	Koryta	GŁAZY	-	W	1

Oddz.	Leśnictwo	Rodzaj osobliwości	Gatunek	Lokalizacja	Liczba szt.
281a	Koryta	DRZEWO	DB.S	W	2
281a	Koryta	DRZEWO	GB	W	1
282i	Koryta	DRZEWO	DB.S	NW	2
282j	Koryta	DRZEWO	DB.S	W	2
286c	Koryta	GLĄZY	-	SW	7
290d	Koryta	DRZEWO	DB.S	SW	1
294a	Koryta	DRZEWO	DB.S	NE	1
294c	Koryta	DRZEWO	DB.S	NW	1
304f	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	C	1
329d	Nowy Staw	DRZEWO	JRZ.B	S	2
335c	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	SE	1
345i	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	W	4
346a	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	SE	3
346d	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	W	1
347a	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	NW	1
348d	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	E	1
349d	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	SW	25
351b	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	C	1
351f	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	N	1
351g	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	E	2
353d	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	SE	1
353f	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	S	1
353i	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	SE	1
356a	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	E	1
356f	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	E	1
356g	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	N	1
356p	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	E	1
362d	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	S	1
362g	Nowy Staw	DRZEWO	DB.S	N	1
Obręb Wielowieś					
371a	Wtórek	DRZEWO	DB.S	SE	4
371c	Wtórek	DRZEWO	DB.S	N	1
383f	Wtórek	DRZEWO	DB.S	SW	1
385f	Wtórek	DRZEWO	DB.S	S	1
387f	Wtórek	DRZEWO	DB.S	NE	1
389c	Wtórek	DRZEWO	DB.S	W	1
391f	Wtórek	DRZEWO	DB.S	SW	1
407f	Wtórek	DRZEWO	DB.S	C	1

Oddz.	Leśnictwo	Rodzaj osobliwości	Gatunek	Lokalizacja	Liczba szt.
412a	Wtórek	DRZEWO	DB.S	E	2
412d	Wtórek	DRZEWO	DB.S	E	2
413o	Wtórek	DRZEWO	DB.S	N	2
427f	Wtórek	DRZEWO	DB.S	S	1
445b	Wysocko	DRZEWO	DB.S	N	1
447c	Wysocko	DRZEWO	DB.S	NE	1
451c	Wysocko	DRZEWO	DB.S	C	1
460d	Wysocko	DRZEWO	DB.S	C	1
465f	Wysocko	DRZEWO	DB.S	NE	1
482f	Biskupice	DRZEWO	DB.S	C	1
482i	Biskupice	DRZEWO	DB.S	N	1
489d	Biskupice	DRZEWO	DB.S	SW	1
491h	Biskupice	DRZEWO	DB.S	SE	1
492a	Biskupice	DRZEWO	DB.S		3
507d	Biskupice	DRZEWO	DB.S	S	1
507h	Biskupice	DRZEWO	DB.S	N	1
516b	Biskupice	DRZEWO	DB.S	N	1
516m	Biskupice	DRZEWO	DB.S	NE	1
536d	Miłaszka	DRZEWO	DB.S	SE	1
561d	Miłaszka	DRZEWO	DB.S	E	1
562d	Miłaszka	DRZEWO	DB.S	S	1
566c	Miłaszka	DRZEWO	DB.S	SW	1
570b	Miłaszka	DRZEWO	DB.S	S	1
570f	Miłaszka	DRZEWO	DB.S	S	1
593h	Biskupice	DRZEWO	DB.S	NW	1
593j	Biskupice	DRZEWO	DB.S	N	1
594f	Biskupice	DRZEWO	DB.S	S	5
600l	Biskupice	DRZEWO	DB.S	NE	2
601j	Biskupice	DRZEWO	DB.S	N	1
605d	Biskupice	DRZEWO	DB.S	NE	1
606f	Biskupice	DRZEWO	DB.S	SE	2
611c	Biskupice	DRZEWO	DB.S	NE	2
612a	Biskupice	DRZEWO	DB.S	E	2
612b	Biskupice	DRZEWO	DB.S	W	2
612d	Biskupice	DRZEWO	DB.S	NW	2

17. Obiekty kultury materialnej

17.1. Zabytkowe kościoły

Wiele uroku zachowały stare kościoły. Większość z nich, po wykonanych gruntownych pracach ratowniczych i konserwatorskich, znajduje się obecnie w dobrym stanie technicznym, świadcząc o wielowiekowej tradycji polskości tych ziem.

Biskupice Ołoboczne

Drewniany kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła z 1726 roku, zbudowany na planie krzyża łacińskiego. W latach 1919-1924 świątynię rozbudowano i gruntownie odrestaurowano.

Droszew

Kościół pw. Wszystkich Świętych założony został na przełomie XII i XIII wieku. Obecnie istniejącą drewnianą świątynię wybudowano w latach 1783-1782.

Grodzisko

Kościół pw. św. Mikołaja z 1802 r. Budowla w stylu klasycystycznym wzniesiona została w latach 1802-1806. W 1890 roku dobudowano wieżę od strony zachodniej.

Lenartowice

Kościół pw. Wniebowzięcia NMP z 1758 r. – Kościół parafialny jest drewniany, oszalowany, o konstrukcji zrębowej.

Koryta

Kościół pw. św. Mikołaja i MB Szkaplerznej. Pierwsze informacje o parafii w Korytach pochodzą z 1399 roku. Obecną świątynię bez widocznych cech stylowych zbudowano ok. 1800 roku.

Czermin

Kościół pw. św. Jakuba Apostoła z 1725 r. Drewniany, wzniesiony na planie krzyża o rozbudowanej bryle.

Kuchary

Kościół pw. św. Bartłomieja powstał w 1683 roku. Jest to kościół drewniany, z drewna modrzewiowego, połączony z dzwonnica, kryty gontem.

Sobótka

Kościół p.w. Narodzenia NMP. Najstarsza wzmianka o kościele pochodzi z 1301 roku. Z

pierwotnej świątyni nic się nie zachowało. W 1520 roku wybudowano kościół murowany, w stylu wczesnogotyckim, w kształcie krzyża.

Szczury

Kościół p.w.św. Michała Archanioła z 1762 r. Kościół istniał już prawdopodobnie w XIII wieku. W 1762 roku na miejscu poprzedniego, drewnianego kościoła wybudowano nowy, także z drewna, istniejący do dnia dzisiejszego. Drewniana dzwonnica dobudowana została w 1789 roku, a dwa dzwony datowane są na 1555 i 1752 rok.

Wysocko Wielkie

Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Parafię erygowano najpóźniej w XII wieku, a pierwotny kościół był drewniany. Obecnie istniejącą świątynię wzniesiono w XVI wieku. Budowla jest murowana i utrzymana w stylu późnogotyckim.

Ołobok

Zespół klasztorny pocysterski, kościół pw. św. Jana Ewangelisty z XV/XVI w. – murowany, pozostałość klasztoru z XV w., zbiory sztuki sakralnej i rzemiosła ludowego, kościół cmentarny z 1521 r. – drewniany. Pierwotny kościół był fundacją monarszą z XI lub XII wieku. W 1213 roku ufundowano tu klasztor Cysterek, które były kolatorkami kościoła. W latach 1723-1744 świątynia była znowu kościołem parafialnym zarządzanym prawdopodobnie w tym okresie przez kapłanów zakonnych – cystersów. W 1836 roku nastąpiła kasacja zakonu, wtedy też kościół poklasztorny stał się kościołem parafialnym.

Rososzycza

Kościół pw. św. Marka Ewangelisty. Pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z XV wieku. Parafia powstała przed 1510 rokiem. Obecnie istniejący murowany kościół wybudowany został w 1818 roku, w stylu klasycystycznym, na miejscu drewnianego kościoła pochodzącego z 1682 roku.

Żegocin

Kościół pw. NMP Wniebowziętej. Pierwsza informacja o parafii w Żegocinie pochodzi z 1415 roku. Na miejscu poprzedniego kościoła parafialnego, który spłonął w 1697 roku wybudowano nowy, dotychczas istniejący drewniany kościół. Jest to kościół o konstrukcji zrębowej, oszalowany. Wyposażenie kościoła pochodzi z XVII i XVIII w.

17.2. Zabytkowe zespoły pałacowo-parkowe, parki podworskie i wiejskie

Skupiskami wielu wiekowych drzew (w tym – gatunków egzotycznych) są parki podworskie. Parki stanowiły niegdyś stały element towarzyszący pałacom, dworom i folwarkom.

Część z nich ulega silnej dewastacji i zapomnieniu, inne – po przeprowadzeniu gruntownej konserwacji, cieszą wzrok zadbanym wyglądem. Parki wpływają korzystnie na estetykę wsi, łagodzą lokalny klimat, spełniając również funkcje edukacyjne.

Najbardziej okazały zespół zamkowo-parkowy położony w zasięgu działania Nadleśnictwa Taczanów znajduje się w Gołuchowie. Mniejsze, lecz nie mniej znane są zespoły pałacowo-parkowe w Taczanowie i Bagateli.

Gołuchów.

Zamek w Gołuchowie został wzniesiony ok. 1560 r. przez Rafała Leszczyńskiego jako dwór obronny i rozbudowany na rezydencję w początkach XVII w. Zamek przebudowano w latach 1872-85 z inicjatywy Izabeli Działyńskiej z przeznaczeniem na muzeum według koncepcji architekta Viollet-le-Duca. W zamku do 1939 r. mieściły się cenne zbiory artystyczne Czartoryskich pochodzące częściowo z Hotelu Lambert w Paryżu, między innymi kolekcja waz greckich. Zamek jest w bryle przekształcony w stylu renesansu francuskiego. Jest to budowla murowana z cegły, otynkowana, z zastosowaniem piaskowca do detali architektonicznych. Zamek złożony jest z korpusu głównego i dwóch skrzydeł; całość flankowana pięcioma basztami. Działanie zamku otoczony jest na wysokości piętra od południa i wschodu kruzgankami arkadowymi. Wewnątrz zamku znajdują się kominki, boazerie, stropy i drzwi z XVI w. (z Francji i Włoch), elementy z początku XVII w. oraz sprowadzane i dorabiane na miejscu z czwartej ćwierci XIX w.

W zamku mieści się Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu. W pobliżu znajduje się duża oficyna, w której urządzono ekspozycję Muzeum Leśnictwa, prezentującą związki lasu z gospodarką, kulturą i sztuką, organizowane są tutaj również czasowe wystawy i plenery artystyczne.

Zamek otacza największy w Wielkopolsce park krajobrazowy (164,24 ha), z kolekcją około 600 gatunków i odmian drzew i krzewów. Park urządzono w latach 1876-99 według projektu Antoniego Kubaszewskiego.

Taczanów

Pałac Taczanowskich pochodzi z końca XVIII wieku, rozbudowany ok. 1853 roku dla Alfonsa Taczanowskiego w stylu klasycyzmu berlińskiego. W 1922 roku został przebudowany

front pałacu wraz z portykiem a w latach 70 XX wieku przeszedł gruntowny remont. Obiekt posiada piwnice sklepione odcinkowo, poddasze natomiast jest nakryte dachem dwuspadowym. Jest wzniesiony na planie prostokąta z aneksem od wschodu. Elewacje pałacu są podzielone gzymsami podokiennymi i sztukateriami. Neogotycka wieża wjazdowa pochodzi z ok. 1864 roku. Widnieje na niej herb Taczanowkich a po bokach znajdują się alegoryczne rzeźby gospodarności.

Zespół folwarczny składa się z kilku budynków gospodarczych. Oranżeria zbudowana w stylu normandzkim pochodzi z ok. 1853 roku. Przed 1939 rokiem użytkowana była jako sala balowa, po 1945 została adaptowana na magazyn. Do zespołu należy także cieplarnia z basztami; pawilon z wozowniami; budynek ptaszarni przekształconej na stajnię koni cugowych, wzniesiony na rzucie ośmioboku; wieża z mieszkalnymi aneksami.

Park krajobrazowy zajmuje powierzchnię 21,05 ha. Został założony w II poł. XVIII wieku. Można w nim znaleźć aleje grabowe, duży staw z wysepką oraz liczne drzewa takie jak dęby, lipy, jesiony, topole, cisy itd. W całości uznany za pomnik przyrody.

Kaplica-mauzoleum znajduje się w parku na północ od pałacu. Wzniesiono ją w 1861 roku. Połączona jest krytym gankiem z niską wieżą-dzwonnica. Wyposażenie wnętrza utrzymane jest jednolicie w stylu neogotyckim (2 ołtarze, stalle połączone z konfesjonałami, ławki, ambona, witraże, rzeźby i obrazy, chór z żeliwnymi podporami i schodkami, organy). Obecnie pełni funkcję kościoła.

Bagatela

Pałac Biernackich pochodzi z przełomu XVIII/XIX wieku. Przebudowany został w latach 1879-84 (architekt Zygmunt Gorgolewski) na pałac myśliwski książąt Radziwiłłów. Jest to obiekt murowany, podpiwniczony, z drewnianymi stropami parteru i piętra, nakryty dachem naczółkowym. Wzniesiony jest na rzucie prostokąta o symetrycznym układzie pomieszczeń. Wyposażenie pałacu sprowadzone zostały z Berlina. Część z nich, meble ze złoceniami, z blatami z marmuru Carrara wykonali rzeźbiarze i stolarze włoskiego pochodzenia Ferrari i Montagner. Dodatkowo w 1909 roku wnętrza pałacowe wzbogaciły się o trofea myśliwskie przywiezione przez Władysława Radziwiłła z jego afrykańskiej wyprawy. Reprezentacyjne schody wewnętrzne, które można podziwiać do dzisiaj, wykonał Bissink z Wrocławia. Oprócz schodów zachowa została również stolarka drzwiowa i okienna oraz sufit kasetonowy w danej jadalni (obecnie sala konferencyjna). Współcześnie znajduje się tutaj centrum szkoleniowe wraz z hotelem.

Park krajobrazowy w Bagateli - rozciąga się wokół pałacu zajmując powierzchnię 4,56 ha.

Zarówno w nim jak i w okolicy znajduje się wiele starych dębów, między innymi zrosnięty z trzech pni pomnik przyrody dąb szypułkowy „Bartek” o obwodzie 750 cm, wysokości 28 metrów i wieku 200 lat oraz trzy głazy narzutowe z szarego granitu, o obwodzie do 700 cm i wysokości 2 metrów. Park wpisano do rejestru zabytków Województwa Wielkopolskiego pod Nr 74/Wlkp/A (Decyzja z 11.01.2002 r.). Wydzielenia leśne 390c, d, f, h (łączna powierzchnia 1,24 ha) będące administracji N-ctwa Taczanów również są częścią tego parku.

Wśród innych zabytkowych założeń parkowych położonych w zasięgu działania Nadleśnictwa Taczanów należy wymienić następujące obiekty: park Borucinie (4,16 ha), Bógwizdach (1,82 ha), Broniszewicach (5,73 ha), Chorzewiu (4,80 ha), Chotowie, Cieśli (1,94 ha), Czechlu (4,44 ha), Czerminiu (3,01 ha), Czeminku (4,33 ha), Fabianowie (2,15 ha), Gostyczynie, Górnzie (15 ha), Grabie (14,65 ha), Gutowie (4,95 ha), Jedlcu (5,74 ha), Karminie (7,35 ha), Karsach (2,79 ha), Krzywosądach (4,38), Kurcewciu, Korzkwach (2,34 ha), Kotowiecku, Kowalewie (2,97 ha), Kucharach (2,49 ha), Kuczkowie (3,88 ha), Lenartowicach (4,92 ha), Lewkowie (8,09 ha), Macewciu (2,02 ha), Marszewiu (11,99 ha), Miedzianowie, Pacanowicach (1,73 ha), Psarach, Rososzycy, Sobótce, Suchorzewie (4,47 ha), Szkudłach (3,14 ha), Śliwnikach, Śmiłowie, Trzebowej (3,44 ha), Tursku (5,83 ha), Wieczynie, Wszołowiach (3,99 ha), Żegocinie. Większość z nich jest wpisana do Rejestru Zabytków Województwa Wielkopolskiego.

17.3. Aleje pomnikowe

Aleje drzew, a zwłaszcza aleje pomnikowe są osobliwością całego terenu, tworząc ciekawą mozaikę krajobrazową, łączącą tereny leśne z nieleśnymi. Prowadzą one często do dawnych założeń parkowych, dworów, pałaców i osad, urozmaicają krajobraz licznych dróg; stanowią także miejsce potencjalnego występowania cennych gatunków zwierząt.

Na terenie Nadleśnictwa Taczanów znajdują się następujące obiekty:

Gołuchów

Aleja lipowa przy szosie z Gołuchowa do Kucharek długości 6 km, drzewa o obwodzie do 200 cm

Masanów

Aleja brzozowa przy szosie Ostrów Wlkp. – Grabów, długości 5 km, drzewa o obwodzie 202 – 250 cm, posadzona w 1832 r.

Raduchów

Aleja dębowa przy drodze do Górskiego Młyna długości około 2,5 km, drzewa o obwodzie do 555 cm, w wieku 150 do ok 300 lat.

Sieroszewice

Aleja lipowa – klonowa długości 1,4 km, drzewa o obwodzie do 235 cm.

17.4. Grodziska

Dowodami najstarszego osadnictwa są pozostałości dawnych grodów – **grodziska**. Stanowiły one miejsca obozowania lokalnych plemion – cechą charakterystyczną tych budowli był obronny charakter ich zabudowy (liczne wały i fosy), lokalizacja na trudno dostępnych wzniesieniach usytuowanych z reguły w dolinach rzek, nad przesmykami jezior.

Na gruntach Nadleśnictwa Taczanów nie zewidencjonowano grodzisk.

Poza gruntami administrowanymi przez Nadleśnictwo (w zasięgu jego działania) znajdują się następujące obiekty: grodzisko pierścieniowate z okresu kultury łużyckiej położone wśród łąk na północny-wschód od wsi Grodzisko (dwuczęściowe o średnicy 160 – 170 m); grodzisko stożkowate na lewym brzegu Lutyni o średnicy 120 m i wys. 4,5 m w miejscowości Karminek; wczesnośredniowieczne grodzisko stożkowate zwane „Na Haraju” wys. około 6 m, średnicy 20 m, z fosą o szer. 3,5 m, położone wśród łąk w północno-wschodniej części wsi Będzieszyn; średniowieczne, owalne grodzisko stożkowe na cyplu po zachodniej stronie stawów (40 x 20 m, wys. 2 – 3 m) w miejscowości Psary; grodzisko stożkowate „Zameczysko” z IX – XIII w. o średnicy 30 – 50 m, wys. 3 m, położone na lewym brzegu Gniłej Baryczy, około 1 500 m na zachód od Masanowa; wczesnośredniowieczne grodzisko wklęsłe, lokalnie zwane „Lisią Górą” lub „Stare Szańce” położone na północy wsi Ociąż (ok. 1 700 m na północ od stacji kolejowej Ociąż i 250 m na wschód od Morawina).

17.5. Cmentarze, mogiły, miejsca pamięci narodowej

Ważnym świadectwem dziedzictwa kulturowego są nieczynne **cmentarze ewangelicko-augsburskie**. Są to z reguły obiekty pozbawione należytej tym miejscom opieki – wymagają one pilnie zapewnienia właściwej opieki konserwatorskiej.

Jedynym nieczynnym cmentarzem stanowiącym osobne wydzielenie jest nekropolia w oddz. 1511, leśnictwo Gołuchów, pow. 0,08 ha.

Ponadto na terenach N-ctwa zachowały się następujące mogiły i grobowce:

- oddz. 151m leśnictwo Gołuchów – cmentarz masowej egzekucji (w XI 1941 i na początku 1942 r. pochowano tu parę tysięcy Polaków i Żydów zagazowanych w czasie transportu);

- oddz. 182a leśnictwo Taczanów – krzyż z małym ogrodzeniem upamiętniający miejsce, w którym zginął 12.09.1926 r. leśniczy Antoni Szymura, zastrzelony przez kłusownika;
- oddz. 239i leśnictwo Koryta – pomnik ku czci pomordowanych w 1946 r.;
- oddz. 363h leśnictwo Nowy Staw – masowe groby z końca II wojny światowej;
- oddz. 387b leśnictwo Wtórek – zbiorcza mogiła zmarłych na cholere;
- oddz. 504c leśnictwo Biskupice – grób żołnierza z II wojny światowej.

17.6. Szlaki piesze, rowerowe, konne, wodne

Szlaki piesze wytyczone zostały w terenach o wysokich walorach turystyczno-krajoznawczych. Najważniejszymi węzłami szlaków turystycznych są Gołuchów i Kotłów. W większości szlaki te biegną lokalnymi drogami gruntowymi i leśnymi. Zostały wyznaczone przez PTTK, a ich łączna długość na terenie Nadleśnictwa Taczanów wynosi 179 km. Dane te ustalono na podstawie publikacji „Znakowane szlaki piesze w Województwie Wielkopolskim” (<http://www.wktp.republika.pl/szlaki.htmstrony>) oraz stron <http://pleszew.pttk.pl/szlaki/szlaki.htm>, http://www.turystyka.iostrow.com/index.php?SwPage=szlaki_piesze).

Szlak żółty WK 193-y (część): Dobrzyca - Lutynia - Orpiszewek - Suchorzew - Kowalew - Pleszew - Lenartowice - Zawady - Tursko - Gołuchów - Kucharki - Sobótka - Górzno - Szczury - Słaborowice - Lewków - Czekanów - Bagatela - Wtórek - Sadowie - Wysocko Wielkie - Chynowa - Kotłów – Mikstat. Długość szlaku na terenie N-ctwa – 97,7 km.

Szlak czerwony WK 3611-c (część): Gołuchów - Tursko - Rokutów - Grodzisko - Broniszewice - Żbiki - Żegocin - Wieczyn - Grab – Prusinów. Długość szlaku na terenie N-ctwa – 37,6 km.

Szlak niebieski WK 3682-n: Gołuchów (zamek) - Kuchary - Kościelna Wieś - Kalisz. Długość szlaku na terenie N-ctwa – 18,8 km.

Szlak czarny WK 3667-s: Strzyżew – Kotłów (kościół). Długość szlaku na terenie N-ctwa – 3,4 km.

Szlak zielony WK 3671-y (część): Ołobok kościół - Ołobok (PKS) - Masanów krzyż - Kotłów, - Mikstat. Długość szlaku na terenie N-ctwa – 17,2 km.

Szlak czerwony WK 3684-c (część): Zadowice – Ołobok (PKS). Długość szlaku na terenie N-ctwa – 4 km.

Na terenie N-ctwa zaprojektowano również 4 trasy przeznaczone do uprawiania tzw. spaceru nordyckiego („Nordic Walking”). Mają one przebiegać w uroczyskach: Grodzisko (oddz. 47, 48, 57, 58, 59, 60, 68, 69, 70), Karczemka (oddz. 119), Las Taczanów – pętla krótka

(oddz. 186, 187, 193) i Las Taczanów – pętla długa (oddz. 186, 187, 193, 198, 199, 204-209, 215-217).

Istniejące ścieżki konne przebiegają w uroczyskach: Baranówek Zielub (oddz. 174) i Grodzisko (oddz. 60, 61, 69, 70, 74, 77, 78, 100, 101, 105). Projektowana jest jeszcze jedna ścieżka w uroczysku Górzno (oddz. 266, 267, 271, 272, 276).

Część odcinka południowego Transwielkopolskiej Trasy Rowerowej przebiega również przez zasięg terytorialny N-ctwa. Trasa ta będzie pomiędzy miejscowościami: Jarocin – Pleszew – Tursko – Gołuchów – Jedlec – Kalisz – Droszew – Lewków – Ostrów Wlkp. i dalej w kierunku Kępna (<http://traseo.pl/trasa/transwielkopolska-trasa-rowerowa-odcinek-poludniowy-ttr-s>).

Coraz większym zainteresowaniem cieszą się też spływy kajakowe rzeką Prosną. Trasa spływu na terenie powiatu pleszewskiego liczy blisko 25 km i zaczyna się przy moście w Bogusławiu niedaleko Gołuchowa, a kończy w Nowej Wsi (gmina Giząłki).

STAN PRZYRODY

18. Formy ochrony przyrody w N-ctwie Taczanów

Formy ochrony przyrody, na terenie Nadleśnictwa Taczanów reprezentowane są przez:

- rezerwaty przyrody (2);
- obszary chronionego krajobrazu (4);
- obszary NATURA 2000 (3, w tym 1 poza gruntami ALP);
- pomniki przyrody ożywionej (10);
- pomniki przyrody nieożywionej (5);
- chronione gatunki roślin i zwierząt (ujęte w rozdz. 12)

19. Rezerwaty przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (Ustawa o ochronie przyrody, art. 13).

Podstawowym narzędziem ochrony rezerwatów przyrody są plany ochrony. Projekt planu ochrony rezerwatu sporządzany jest na zlecenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Funkcję komisji planu pełni Regionalna Rada Ochrony Przyrody. Plan ma być traktowany jako rozwinięcie rozporządzenia ministra o uznaniu za rezerwat. W planie możliwa jest weryfikacja celów i przedmiotu ochrony, statusu rezerwatu, jego granic, tworzenie otuliny rezerwatu.

Podstawowe zadanie tego opracowania polega na określeniu wizji stanu przyrody rezerwatu, jaki docelowo powinien być osiągnięty (zarówno celu do realizacji w okresie obowiązywania planu, jak i celu ostatecznego). Dokument ten ma także sprecyzować w formie szczegółowych zadań zabiegi ochronne, jakie należy wykonać dla osiągnięcia tych celów. Plany ochrony rezerwatów wykonywane są na okresy 20 letnie.

Wokół rezerwatu przyrody może (choć nie musi) być wyznaczona otulina będąca ważnym narzędziem ochrony rezerwatu. Otulinę wyznacza się w oparciu o analizę zewnętrznych zagrożeń dla przyrody rezerwatu i możliwego zasięgu ich oddziaływania.

Postanowienia zapisane w planie ochrony rezerwatu i otuliny są wiążące dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, o ile taki plan będzie sporządzony. Zakazy obowiązujące w rezerwacie są określone przez ministra w rozporządzeniu o jego utworzeniu.

19.1. Rezerwat przyrody Majówka

Rezerwat Majówka został powołany na mocy Zarządzenia Nr 301 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 15 września 1958 roku, ogłoszonego w Monitorze Polskim Nr 73, poz. 430 z 1958 roku. Rezerwat posiada aktualny plan ochrony (BULiGL, 2005) zatwierdzony Rozporządzeniem Nr 224/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 21 grudnia 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 215 poz. 5427).

Rezerwat „Majówka” położony jest wewnątrz kompleksu leśnego, ze wszystkich stron graniczy z gruntami administrowanymi przez Nadleśnictwo Taczanów. Utworzono go w celu zachowania i utrzymania populacji jodły i świerka na granicy ich naturalnego zasięgu.

Według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 roku w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533) klasyfikacja rezerwatu „Majówka” przedstawia się następująco:

- rodzaj rezerwatu: leśny – L,
- typ i podtyp ze względu na dominujący przedmiot ochrony: florystyczny – PFI, roślin na granicy zasięgu – gz,
- typ i podtyp ze względu na główny typ ekosystemu: leśny i borowy.

Obecnie w skład rezerwatu wchodzi oddziały 589d, f, g, h, ~c w leśnictwie Biskupice, o łącznej powierzchni 8,10 ha (powierzchnia leśna – 8,02 ha, droga – 0,08 ha). Powierzchnia ta jest większa od podanej w zarządzeniu zatwierdzającym o 0,15 ha. Zmiana ta powstała na skutek zastosowania nowego pomiaru i obliczeń powierzchni pododdziałów wchodzących w skład rezerwatu podczas nowych prac urzędniowych. Rezerwat nie posiada zatwierdzonej otuliny.

Typem siedliskowym lasu na terenie całego rezerwatu jest las mieszany wilgotny (LMw). Dominującym zbiorowiskiem roślinnym jest grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum*. Zespół ten jest identyfikatorem siedliska przyrodniczego 9170 (powierzchni rezerwatu nie ujęto w bazie siedlisk przyrodniczych N-ctwa).

W rezerwacie „Majówka” występują drzewostany mieszane, na ogół jednopiętrowe z przewagą gatunków iglastych. Gatunkiem panującym jest sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, a współpanującym jodła pospolita *Abies alba*. Gatunki liściaste reprezentowane są przez współpanujący dąb szypułkowy *Quercus robur* i domieszkową olszę czarną *Alnus glutinosa*. Dwupiętrowy drzewostan występuje tylko w pododdziale 589g, gdzie gatunkiem panującym jest

świerk pospolity *Picea abies*, a współpanującymi jodła pospolita, sosna zwyczajna i brzoza brodawkowata *Betula pendula*). W pododdziale 589f domieszkę stanowi buk zwyczajny *Fagus sylvatica*.

Jodła pospolita jest gatunkiem stanowiącym główny przedmiot ochrony w rezerwacie. Osiąga wiek 150 lat. Występuje w górnym piętrze drzewostanu, osiągając wysokość 29 m i ponad 140 cm w obwodzie. Liczne są odnowienia tego gatunku pod okapem drzewostanu.

Na terenie rezerwatu nie planuje się żadnych zabiegów w planie urządzenia lasu. W świetle Rozporządzenia Wojewody Wielkopolskiego Nr 224/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 21 grudnia 2006 r. cały teren rezerwatu jest objęty ochroną czynną. Wśród zidentyfikowanych zagrożeń dla zachowania celu jego ochrony wymienia się: nadmierny rozwój jeżyn, malin i traw, zgryzanie i spalowanie młodego pokolenia jodły przez zwierzynę płową oraz zagrożenia antropogeniczne – wydeptywanie, pozyskiwanie drzewek i stroiszu, zbiór ziół i innych roślin. Działania ochronne mają polegać na grodzeniu i utrzymywaniu w dobrym stanie ogrodzeń otaczających pojawiające się odnowienia jodły i świerka (cały teren rezerwatu), ukierunkowaniu ruchu turystycznego wyłącznie na drogach (cały teren rezerwatu) i inicjowaniu odnowień jodły i świerka (oddz. 589 d, f, wschodnia część 589 g, h). Na terenie rezerwatu przyrody obowiązują zakazy z Ustawy o ochronie przyrody.

19.2. Rezerwat przyrody Niwa

Rezerwat przyrody „Niwa” został powołany na mocy Rozporządzenia Nr 21/08 Wojewody Wielkopolskiego z dn. 4 września 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2008 r. Nr 163, poz. 2773). Rozporządzenie to było poprzedzone Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 stycznia 1959 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1959 r. Nr 25, poz. 118).

Rezerwat posiada aktualny plan ochrony (Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, 2007) ustanowiony Rozporządzeniem Nr 26/08 Wojewody Wielkopolskiego z dn. 23 października 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z dn. 13 listopada 2008 r. Nr 192, poz. 3189).

Celem powołania rezerwatu jest obecnie ochrona spontanicznych procesów ekologicznych przebiegających w ekosystemach leśnych. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533) rezerwat „Niwa” został sklasyfikowany następująco:

- rodzaj: leśno-krajobrazowy – L-K,
- ze względu na dominujący przedmiot ochrony: Typ: Fitocenotyczny – PFi, podtyp: zbiorowisk leśnych – zI;

- ze względu na dominujący przedmiot ochrony: Typ: Krajobrazów – PKr, podtyp: krajobrazów naturalnych – kn;
- ze względu na główny typ ekosystemu: Typ: Leśny i borowy – EL, podtyp: lasów nizinnych – lni.

Rezerwat nie posiada formalnie ustanowionej otuliny. W jego skład wchodzi oddziały 610d, f, g, h, s, ~a, ~b leśnictwa Biskupice, o łącznej powierzchni 16,91 ha (pow. wydziałów leśnych – 16,34 ha, drogi leśne: 0,36 ha, rowy 0,21 ha).

Typem siedliskowym lasu dominującym na terenie rezerwatu jest las mieszany świeży (LMśw). Fragmentarycznie występuje też las mieszany wilgotny (cz. oddz. 610f) i bór mieszany świeży (cz. oddz. 610d). Z leśnych zbiorowisk fitosocjologicznych wyróżniono w rezerwacie kontynentalny bór mieszany *Quercus robur-Pinetum* (dominujący zespół w rezerwacie) i grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici-Carpinetum*. W rowie (oddz. 610s) przecinającym rezerwat stwierdzono 3 stanowiska zbiorowisk roślin pleustonowych *Lemno-minoris-Salvinietum natantis*. Do bazy siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony w ramach programu Natura 2000 (wg Inwentaryzacji siedlisk Nadleśnictwa Taczanów, 2007) włączono tylko oddz. 610f, w którym zdiagnozowano śródłądową kwaśną dąbrowę (9190-2). Z planu ochrony wynika, że w tym samym miejscu występuje grąd środkowoeuropejski (9170).

Panującym gatunkiem lasotwórczym w rezerwacie „Niwa” jest sosna zwyczajna, która jako gatunek dominujący występuje na powierzchni 14,62 ha, co stanowi 87,76% jego powierzchni leśnej. Sosna zwyczajna występuje na wszystkich siedliskach (silna pinetyzacja). Drugie miejsce pod względem zajmowanej powierzchni (1,72 ha – 12,24%) zajmuje dąb szypułkowy. Grab zwyczajny występuje w II piętrze drzewostanów. Pozostałe gatunki (świerk pospolity, brzoza brodawkowata, olsza czarna, jodła pospolita, wiąz szypułkowy i lipa drobnolistna) stanowią niewielką domieszkę w drzewostanach.

Teren rezerwatu był obiektem badań mykologicznych (Kozyra 1985). Na jego obszarze stwierdzono występowanie 115 gatunków grzybów z klas *Ascomycetes* i *Basidiomycetes*.

W Rozporządzeniu Nr 26/08 Wojewody Wielkopolskiego z dn. 23 października 2008 r. ustanawiającym plan ochrony rezerwatu „Niwa” zidentyfikowano oraz określono sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków. Zagrożenia wewnętrzne to ustępowanie świerka z d-stanów, synantropizacja szaty roślinnej i gatunki obce geograficznie (czeremcha amerykańska, dąb czerwony, modrzew, daglezwia zielona), mała ilość mikrosiedlisk dla roślin zarodnikowych i penetracja ekosystemów leśnych przez zbieraczy grzybów. Największym zagrożeniem zewnętrznym jest odwodnienie terenu. Przewidywane rodzaje działań ochronnych to:

- wycięcie i usunięcie z terenu rezerwatu dębu czerwonego, modrzewia, daglezi zielonej (oddz. 610d) i czeremchy amerykańskiej (oddz. 610d, f);
- remont istniejących lub realizacja nowych zastawek (na granicy 610d, h oraz na granicy 610d, g);
- wzmożona kontrola rezerwatu przez służby leśne (cały teren rezerwatu).

W pobliżu granic rezerwatu (oddz. 611c) planowana jest budowa małego zbiornika retencyjnego i przepustu w ramach programu „Małej retencji”, co może być korzystne także dla zachowania jego celów ochronnych. Szczegółowe charakterystyki rezerwatów przyrody Nadleśnictwa Taczanów zawiera załącznik nr 1 (wzór nr 3).

20. Obszary chronionego krajobrazu

Możliwość ochrony krajobrazu na rozległych obszarach oraz tworzenia powiązań pomiędzy fragmentami przestrzeni chronionymi ściślej, stwarzają obszary chronionego krajobrazu.

Według definicji zawartej w ustawie o ochronie przyrody (art. 23 ust. 1) cyt.: *„Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”*.

Obowiązuje tu wzmożona ochrona czystości wód, gleb i powietrza oraz nadrzędność funkcji ochronnych środowiska przyrodniczego. Zasięg obszaru chronionego krajobrazu wykazywać powinien zbieżność z przyjętym planem zagospodarowania przestrzennego województwa, obszarami chronionymi zlewni rzek oraz programem zagospodarowania turystycznego. Ta forma ochrony przyrody nie wprowadza ograniczeń w użytkowaniu gruntów, wyklucza jedynie działalność mogącą w istotny sposób zaszkodzić środowisku przyrodniczemu.

Rozwój przemysłu i urbanizacji ograniczony być powinien do niezbędnego minimum zaspokajającego potrzeby miejscowej ludności z wykorzystaniem jedynie miejscowych zasobów surowcowych.

Na terenie obszarów chronionego krajobrazu wyznacza się obszary koncentracji turystyki pobytowej i rozwoju bazy turystycznej, a w systemie ochrony przyrody często spełniają one funkcję osłony dla wyższych form ochrony lub łączących je korytarzy ekologicznych.

Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze rozporządzenia wojewody, które określa jego nazwę, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego

krajobrazu lub jego części wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 24 ust. 1 (ustawa o ochronie środowiska, 2004), wynikające z potrzeb jego ochrony.

Znaczna część gruntów administrowanych przez Nadleśnictwo Taczanów (prawie cały obręb Wielowieś oraz wschodnia i zachodnia część obrębu Taczanów) leży w granicach 4 obszarów chronionego krajobrazu: „Dąbrowy Krotoszyńskie i Baszków – Rochy”, „Dolina rzeki Ciemnej”, „Dolina rzeki Proсны”, „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”.

20.1. OChK „Dąbrowy Krotoszyńskie i Baszków – Rochy”

Obszar powstał na podstawie Rozporządzenia Nr 6 Wojewody Kaliskiego z dnia 22 stycznia 1993 r. w sprawie ustalenia obszaru chronionego krajobrazu „Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków-Rochy” na terenie województwa kaliskiego i zasad korzystania z tego obszaru (Dz. Urz. Woj. Kal. Nr 2, poz. 14). Jego tereny położone są w części powiatów krotoszyńskiego, pleszewskiego i ostrowskiego (powierzchnia całkowita 55 800 ha). W zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów znajduje się część o powierzchni 3172 ha, z czego na gruntach zarządzanych – 1962,62 ha (głównie Las Taczanowski)..

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dąbrowy Krotoszyńskie i Baszków – Rochy”, obejmuje największe skupienie dąbrów w Europie Środkowej, reprezentowane przez acidofilne lasy liściaste (różnego typu) z pomnikowymi okazami dębów i buków, często o wieku powyżej 200 lat, o wysokich wartościach hodowlanych. Fitocenozy leśne tworzą tu głównie grądy (*Galio-Carpinetum*) i acidofilne dąbrowy (*Molinio-Quercetum*, *Calamagrostio-Quercetum*). O walorach geobotanicznych obszaru świadczy występowanie gatunków rzadkich i zagrożonych, w tym duża ilość gatunków górskich z licznymi osobliwościami florystycznymi – stwierdzono tu występowanie ponad 900 gatunków roślin. Teren obszaru chronionego w dużej mierze pokrywa się z obszarami Natura 2000 „Dąbrowy Krotoszyńskie” (PLB300007, PLH300002).

20.2. OChK „Dolina rzeki Ciemnej”

Obszar powstał na mocy Uchwały Nr 111/90 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kaliszu z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie ustalenia obszaru krajobrazu chronionego „Dolina Rzeki Ciemnej” na terenie województwa kaliskiego i zasad korzystania z tego obszaru (Dz.Urz. Woj.Kal. Nr 18, poz. 167). Celem jego powstania jest ochrona obszaru zbliżonego do naturalnego oraz zapewnienia społeczeństwu warunków niezbędnych dla regeneracji sił w środowisku reprezentującym korzystne właściwości dla rozwoju turystyki i wypoczynku.

Obszar zajmuje powierzchnię 3500 ha i w całości znajduje się w zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów. Grunty podlegające ALP zajmują powierzchnię 913,54 ha.

Rzeka Ciemna płynie wąską, ale dobrze widoczną w terenie doliną. Na jej obszarze występuje wiele gatunków chronionych roślin i cennych zbiorowisk roślinnych, bogata jest także fauna. Wśród licznych ptaków można tu spotkać m.in. bogatki, cyraneczki, kwiczoły, lerki, perkozy, płaskonosy, grubodzioby, a wiele ptaków ma tu swoje miejsca lęgowe. Najpiękniejszą część doliny rzeki Ciemnej wiezie przez gołuchowskie arboretum. Ten założony w połowie XIX wieku przez Jana i Izabelę z Czartoryskich Działyńską park dendrologiczny, otaczający zamek w Gołuchowie, to największe takie założenie w Wielkopolsce.

20.3. OChK „Dolina rzeki Proсны”

Obszar powstał na podstawie Rozporządzenie Nr 65 Wojewody Kaliskiego z dnia 20 grudnia 1996 r. w sprawie ustalenia obszaru chronionego krajobrazu "Dolina rzeki Proсны" na terenie województwa kaliskiego i zasad korzystania z tego obszaru (Dz.Urz. Woj. Kaliskiego 1997 r. Nr 1, poz. 1). Obszar obejmuje Dolinę Proсны oraz Kotlinę Grabowską i Wzgórza Chełmce na powierzchni 94 400 ha z czego 17 190 ha znajduje się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Grunty N-ctwa Taczanów zajmują 4 482,85 ha obszaru (większa część obr. Wielowieś).

Obszar obejmuje całą dolinę rzeki Proсны od granic z województwami łódzkim i opolskim aż do Kalisza (ciągnie się przez gminy Sieroszewice, Brzeziny, Kraszewice, Grabów nad Prosną, Doruchów, Wieruszów, Bolesławiec, Łękę Opatowską, i Łubnice). Liczne lasy, głównie sosnowe poprzecinane są polami uprawowymi, łąkami i stawami rybnymi. Szczególny walor krajobrazowy nadaje Prośnie, powtarzające się regularnie, występowanie na przemian brzegów wklęsłego i wypukłego. Skarpy przybrzeżne koryta rzeki porastają łęgi zboczowe oraz zarośla wiklinowe. W części przybrzeżnej oraz w starorzeczach doliny Proсны występuje około 50 różnego typu naturalnych i seminaturalnych zbiorowisk roślinnych. Na terenie tym spotkać można wiele roślin chronionych, w tym takich jak: grzbienie białe, grąźel żółty. Swoje miejsca lęgowe mają tu też chronione gatunki ptaków – m.in. gołębiarz, łabędź niemy, błotniak stawowy, czajka, dudek, kobuz.

20.4. OChK „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”

Obszar chronionego krajobrazu „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska” powstał na mocy Rozporządzenia Nr 63 Wojewody Kaliskiego z dnia 7 września 1995 roku na terenie województwa kaliskiego i zasad korzystania z tego obszaru (Dz.Urz. Woj. Kaliskiego Nr 15 z dnia 25 września 1995, poz. 95).

Dla terenu OChK leżącego w granicach województwa dolnośląskiego obowiązuje aktualnie Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego Nr 30 z dnia 28 listopada 2008 roku w sprawie obszaru chronionego krajobrazu „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska” (Dz. Urz. Woj. Dolnośl. Nr 317 z dnia 10 grudnia 2008, poz. 3929).

Obszar w Województwie Wielkopolskim obejmuje powierzchnię 87 000 ha, w zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów jest 2 884 ha, a w jego administracji – 320,38 ha. OChK „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska” obejmuje tereny przydatne do zaspokajania ważnych potrzeb społecznych w zakresie regeneracji przyrody oraz sił człowieka.

Obszar ten należy do najwartościowszych pod względem przyrodniczo-krajobrazowym w południowej Wielkopolsce. Większą część obszaru w zasięgu N-ctwa (wschodnia część Doliny Baryczy) zajmuje fragment Kotliny Odolanowskiej (zwanej też Milicką). Jest to malownicze obniżenie terenu, częściowo zalesione, z rozległymi łąkami i stawami rybnymi. Blżej Mikstatu pojawiają się charakterystyczne dla krajobrazu glacitektonicznie wypiętrzone wzniesienia morenowe. Występują tu ciekawe krajobrazowo, ostre krawędzie wzgórz, zwłaszcza w północnej i południowej części, stromo opadające ku niżej położonym obszarom (ku Kotlinom Kępińskiej, Odolanowskiej i Grabowskiej).

Na terenie OChK dotyczącego części Województwa Dolnośląskiego (poza zasięgiem N-ctwa) wprowadzono następujące ustalenia dotyczące czynnej ochrony:

1) ekosystemów leśnych:

- a) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych;
- b) wspieranie procesów sukcesji naturalnej przez inicjowanie i utrwalanie naturalnego odnowienia o składzie i strukturze odpowiadającej siedlisku; tam gdzie nie są możliwe odnowienia naturalne – używanie do odnowień gatunków miejscowego pochodzenia przy ograniczaniu gatunków obcych rodzimej florze czy też modyfikowanych genetycznie;
- c) zwiększanie udziału gatunków domieszkowych i biocenotycznych, tworzenie układów ekotonowych z tych gatunków;
- d) pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, przestojów, drzew dziuplastych oraz części drzew obumarłych aż do całkowitego ich rozkładu;
- e) stopniowe usuwanie gatunków obcego pochodzenia, chyba, że zaleca się ich stosowanie w ramach przyjętych zasad hodowli lasu;
- f) opracowanie i wdrażanie programów czynnej ochrony oraz reintrodukcji i restytucji gatunków rzadkich, zagrożonych;
- g) wykorzystanie lasów dla celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze

wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej otoczeniem;

- h) prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej, w szczególności poprzez dostosowanie liczebności populacji zwierząt łownych związanych z ekosystemami leśnymi do warunków środowiskowych;
- 2) i nieleśnych ekosystemów lądowych:
- a) zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków oraz łąk;
  - b) przeciwdziałanie zarastaniu łąk, pastwisk i torfowisk poprzez koszenie i wypas, a także mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów na terenach otwartych, a w razie konieczności także karczowanie z usunięciem biomasy z pozostawieniem kęp drzew i krzewów;
  - c) preferowanie zabiegów agrotechnicznych zgodnych z wymogami zbiorowisk i zasiedlających je gatunków fauny, w szczególności ptaków (odpowiednie terminy, częstotliwość i techniki koszenia), w tym powrót do tradycyjnego użytkowania (koszenie ręczne);
  - d) ochrona oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez utrzymanie istniejących parków wiejskich, zakrzaczeń i zadrzewień śródpolnych i przydrożnych oraz formowanie nowych zakrzaczeń i zadrzewień,
  - e) preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi;
  - f) utrzymywanie i w razie konieczności odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych.

Wszystkie obszary położone na terenie Nadleśnictwa Taczanów stały się obecnie obszarami chronionego krajobrazu w rozumieniu art. 153 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 ze zm.). W art. 24 tejże ustawy wskazano na zakazy, które mogą być wprowadzone na terenach obszarów chronionego krajobrazu w przypadku braku szczegółowych rozporządzeń ustalających ochronę czynną ekosystemów.

21. Obszary NATURA 2000

Na gruntach Nadleśnictwa Taczanów znajdują dwa obszary zaliczone do europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000. Są nimi – obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) – PLB 300007 i obszar ochrony siedlisk (OZW) – PLH 300002 „**Dąbrowy Krotoszyńskie**”. Oprócz tej samej nazwy, obydwaj zajmują zbliżoną powierzchnię – odpowiednio 34 245,29 ha i 34 225,20 ha. W zasięgu ostoi w granicach N-ctwa znajduje się prawie całe uroczysko Taczanów

(za wyjątkiem oddz. 176, 177), ur. Trzebowa i fragment ur. Bieganin (oddz. 288, 290-293). Łączna ich powierzchnia to 2 049,61 ha.

PLB 300007

Charakterystyka obszaru

Obszar ten został zatwierdzony jako OSO we wrześniu 2007 roku. Nazwą „Płyta Krotoszyńska” określana jest zachodnia część Wysoczyzny Kaliskiej (południowa Wielkopolska) charakteryzująca się zaleganiem ciężkich utworów geologicznych na powierzchni oraz dominacją lasów dębowych, budowanych głównie przez dęba szypułkowego (*Quercus robur*). Ostoja stanowi część płaskiej, zdenudowanej wysoczyzny dennomorenowej, zbudowanej głównie z warstwy glin zwałowych zlodowacenia środkowopolskiego, o miąższości od 18 do 22 m. Skąły macierzyste wykazują na rozległych obszarach znaczną spoistość, co powoduje długotrwałe stagnowanie wód opadowych w lokalnych zagłębieniach na powierzchni gruntu. W takich warunkach wykształciły się tam specyficzne gleby zaliczane do typu opadowoglejowych.

Na omawianym obszarze dominują powierzchniowo kwaśne dąbrowy z klasy *Quercetea robori-petraeae*. Podkreślić należy także występowanie płatów acydofilnego lasu grabowo-dębowego *Aulacomnio androgyni-Quercetum roboris* - subendemicznego zespołu południowej Wielkopolski. Najżyźniejsze siedliska leśne Płyty Krotoszyńskiej porasta grąd środkowoeuropejski (przy wschodnich kresach swego zasięgu), a także, w najwilgotniejszych zagłębieniach, łęg olszowy i wiązowo-jesionowy. Na granicy swojego zasięgu wykształca się także uboga buczyna niżowa.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Według danych projektu planu ochrony (Gawroński i in. 2010) z występujących w ostoi 163 gatunków ptaków, 129 to gatunki lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe (bielik, kania ruda, kania czarna, lelek, czyż), 26 przelotne, a 6 zaliczono do nieregularnie zalatujących. Wśród nich zanotowano 26 gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, z których 20 to gatunki lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe, a pozostałe 6 to gatunki przelotne lub zalatujące. Jedynym gatunkiem kwalifikującym obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dąbrowy Krotoszyńskie” i jednocześnie podstawowym przedmiotem ochrony tego obszaru jest do chwili obecnej dzięcioł średni (kategoria C6). Jego obecna liczebność w całym obszarze osiąga 650-700 par.

W trakcie szczegółowych badań prowadzonych w sezonie lęgowym w 2010 roku (Gawroński i in. 2010) m.in. w obszarze i bliskim sąsiedztwie kompleksów leśnych N-ctwa Taczanów zlokalizowano 53 stanowiska dzięcioła średniego (w 22 wydzieleniach), 4 stanowiska dzięcioła zielonosiwego, 4 stanowiska ortolana, 4 stanowiska żurawia i 1 bociana czarnego.

Tabela 25. Lokalizacja stanowisk dzięcioła średniego, dzięcioła zielonosiwego, ortolana, żurawia i bociana czarnego w obszarze PLB300007 „Dąbrowy Krotoszyńskie” na terenach Nadleśnictwa Taczanów (wg projektu planu ochrony tego obszaru)

Kod	Ocena ogólna z SDF-u	Nazwa	Lokalizacja
A238	B	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	oddz. 187a, 193a, 193b, 198a, 204a, 204b, 205b, 206a, 211c, 214f, 214j, 215c, 226b, 226c, 227a, 228b, 228g, 229k, 251d, 252b, 252i, 253a
A030	D	Bocian czarny <i>Ciconia ciconia</i>	oddz. 215c (gniazdo zasiedlone w 2007 r.)
A127	-	Żuraw <i>Grus grus</i>	oddz. 194f, 211i, 238d, ok. 300 m na wschód od oddz. 240a (stanowisko poza ALP)
A234	-	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	oddz. 186b, 193a, 204b, 226b
A379	-	Ortolan <i>Emberiza hortulana</i>	Stanowiska na granicach kompleksów leśnych (oddz. 184, 189, 190, 201, 210, 211, 218, 222, 229, 230, 231, 240, 250, 252, 253) i gruntów nieleśnych.

PLH 300002

Obszar ten został zatwierdzony jako OZW w listopadzie 2007 roku.

Wartość przyrodnicza i znaczenie:

Dąbrowy Krotoszyńskie to jeden z największych i najbardziej znanych w Europie zwartych kompleksów lasów dębowych – tym samym jest to obszar o wybitnym znaczeniu z punktu widzenia Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na całym obszarze stwierdzono dotychczas występowanie 12 typów siedlisk z Załącznika I tej dyrektywy, w tym 3 uznane za priorytetowe.

Na gruntach administrowanych przez N-ctwo Taczanów zlokalizowano (inwentaryzacja ALP 2007) następujące siedliska przyrodnicze:

- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) – kod siedliska 6510;
- kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) – kod siedliska 9110
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) – kod siedliska 9170;
- pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*) – kod siedliska 9190
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe) – kod siedliska 91E0;
- łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*) – kod siedliska 91F0

Wszystkie ww. siedliska są przedmiotem ochrony w ostoi. Największą powierzchnię w

obszarze zajmuje pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*) w typie śródlądowych kwaśnych dąbrów (9190-2).

Obszar cechuje się dużym bogactwem florystycznym (ponad 850 taksonów) oraz występowaniem licznych roślin zagrożonych i ginących w skali kraju i regionu (ponad 80). Wśród tych pierwszych na szczególne podkreślenie zasługuje populacja turzycy Buxbauma *Carex buxbaumii* - taksonu zagrożonego w Polsce i do niedawna uważanego za wymarły w Wielkopolsce. Ponadto stwierdzono tu wiele gatunków, których centrum występowania jest na obszarach górskich. Do nich należą m.in.: przywrotnik prawie nagi *Alchemilla glabra*, jarzianka większa *Astrantia major*, ostrożeń łąkowy *Cirsium rivulare*, wiechlina Chaixa *Poa chaixii*, bez koralowy *Sambucus racemosa*, starzec Fuchsa *Senecio fuchsii*, starzec gajowy *S.nemorensis* oraz starzec kędzierzawy *S. rivularis*.

Rezultaty dotychczasowych, z pewnością niewystarczających, badań faunistycznych wskazują na obecność w granicach obszaru co najmniej 3 gatunków kręgowców z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 17 gatunków bezkręgowców uznanych za zagrożone w Polsce.

Przedmiotem ochrony w ostoi jest kumak nizinny *Bombina bombina*, jednak nie odnaleziono jego stanowisk w trakcie Inwentaryzacji ALP (2007) w obszarze. Natomiast w oddz. 290h zinwentaryzowano ślady żerowania bobra europejskiego *Castor fiber*, który również jest gatunkiem objętym Dyrektywą Siedliskową.

Zagrożenia

Obszar powinien pozostać użytkowany w dotychczasowej formie. Do głównych, potencjalnych zagrożeń należą: usuwanie martwego drewna z lasu, sadzenie monokultur drzew, intensyfikowanie użytkowania rolnego, postępujące odwodnienie terenu na skutek niewłaściwie wykonanych melioracji; dla zbiorowisk łąkowych – zaprzestanie ekstensywnego użytkowania (koszenia), a także trudności z odnawianiem drzewostanów dębowych.

W zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa, lecz poza jego gruntami znajduje się jeszcze jeden siedliskowy obszar Natury 2000 – PLH 300048 „Glinianki w Lenartowicach”.

Charakterystyka obszaru:

Obszar zajmuje powierzchnię 7,40 ha. Obecnie jest to nieczynne wyrobisko po kopalni gliny, składające się z jednego dużego zbiornika i kilku mniejszych. Wszystkie zbiorniki są płytkie, porośnięte bogatą roślinnością przybrzeżną i wodną. Teren otoczony jest polami uprawnymi i sąsiaduje ze zdewastowanymi obecnie budynkami cegielni.

Brak siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony. Obszar został wyznaczony dla zachowania i ochrony izolowanej populacji bardzo licznej populacji kumaka nizinnego *Bombina bombina* (co najmniej 300 wołających samców w dniu 26.04.2008).

Istotna jest także liczna populacja ważki - łątki wiosennej *Coenagrion lunulatum* oceniona 14.05.2008 na kilkaset osobników, jak i innych gatunków ważek – lecicha białoznaczna *Orthetrum albistylum*, szafranka czerwona *Crocothemis erythraea* oraz czerwończyka nieparka *Lycaena dispar*.

Tereny glinianek oddalone są od gruntów zarządzanych przez N-ctwo Taczanów o co najmniej 1,5 km.

22. Pomniki przyrody

Jedną z najstarszych form ochrony wartości przyrodniczych są pomniki przyrody. Według definicji zawartej w Ustawie o ochronie przyrody cyt.:

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Dotychczas w Polsce za pomniki przyrody uznano ponad 34 tys. obiektów, w tym ponad 10,5 tys. utworzonych w Lasach Państwowych. Najczęściej są to okazałe drzewa, ich grupy bądź aleje; znaczną grupę pomników stanowią również głązy narzutowe. Za pomniki przyrody najczęściej uznawane są okazałe drzewa. Dla wskazania, od jakich minimalnych wymiarów danego gatunku drzewa można uznać je za wyróżniające i godne objęcia ochroną, opracowano odpowiednie, obowiązujące w całym kraju zalecenia.

Na terenie Nadleśnictwa Taczanów obecnie znajduje się 10 pomników przyrody ożywionej. Pomniki te reprezentują cztery gatunki pojedynczych drzew: dąb szypułkowy – 5 pozycji, buk zwyczajny – 1 pozycja, jarząb brekinia – 1 pozycja (3 drzewa) oraz sosna zwyczajna – 1 pozycja.

Pomniki przyrody nieożywionej reprezentuje 5 głązów narzutowych.

Poza administracją LP występuje wiele obiektów objętych ochroną pomnikową. Wśród nich są m.in. całe aleje wiekowych drzew:

- Raduchów – Aleja dębowa przy drodze do Górskiego Młyna długości około 2,5 km, drzewa o obwodzie do 555 cm, w wieku 150 do ok 300 lat;
- Sieroszewice – Aleja lipowo-klonowa długości 1,4 km, drzewa o obwodzie do 235 cm;

- Masanów – Aleja brzozowa przy szosie Ostrów Wlkp. – Grabów, długości 5 km, drzewa o obwodzie 202 – 250 cm, posadzona w 1832 r.;
- Gołuchów – Aleja lipowa przy szosie z Gołuchowa do Kucharek długości 6 km, drzewa o obwodzie do 200 cm.

Informacja o obecności pomników przyrody na gruntach N-ctwa Taczanów zamieszczona została w opisach taksacyjnych (osobliwości przyrodnicze).

W stosunku do pomnika przyrody obowiązują następujące zakazy:

- niszczenia, uszkodzenia obiektu;
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych;
- umieszczania tablic reklamowych.

Szczegółowe charakterystyki pomników przyrody ożywionej i nieożywionej Nadleśnictwa Taczanów zawiera załącznik nr 2 – wzór nr 5A.

23. Strefy ochronne wokół gniazd chronionych gatunków ptaków

Szczegółowe podstawy prawne ochrony strefowej zawiera Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną z 28 września 2004 roku (Dz.U. Nr 220, poz. 2237).

W załączniku nr 5 do rozporządzenia wymieniono gatunki dziko występujących zwierząt, dla których wymagane jest ustalenie stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania. Ochronie strefowej podlegają następujące gatunki ptaków: orzeł przedni, orlik grubodzioby, orlik krzykliwy, gadożer, bielik, orzełek, kania czarna, kania ruda, szlachar, ślepowron, bocian czarny, kraska, raróg, sokół wędrowny, cietrzew, głuszec, rybołów i puchacz.

Zgłoszenia nowych miejsc gniazdowania mogą dokonywać m.in. ornitolodzy z Komitetu Ochrony Orłów oraz Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków. Są to organizacje pozarządowe, których celem jest prowadzenie działań ochronnych dotyczących rzadkich gatunków ptaków drapieżnych oraz ochroną ich siedlisk. Informacje o stwierdzonych przypadkach gniazdowania zgłaszają także leśnicy, ornitolodzy oraz służby konserwatorskie.

Wyznaczanie i likwidowanie granic, w drodze decyzji administracyjnej, stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową oraz prowadzenie rejestru stref ochrony leży w gestii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

W drzewostanach Nadleśnictwa Taczanów w ostatnich latach zlokalizowano **trzy miejsca rozrodu (gniazdowania)** i przebywania bociana czarnego (l-ctwo Biskupice, Miłaszka i

Taczanów). W miejscu czwartym wskazanym także podczas inwentaryzacji ALP 2007 (oddz. 429) nie potwierdzono lęgów już od 2004 roku.

Granice stref ochronnych wokół gniazda w l-ctwie Biskupice zostały zatwierdzone na mocy decyzji Wojewody Wielkopolskiego: OS-III-1-6631-75-6-1/2000. Drugie zasiedlane gniazdo (ostatnio w 2008 r.) położone w sąsiedztwie ww. (kilkaset metrów) i trzecie (zasiedlone w 2007 r.) zlokalizowane w Dąbrowach Krotoszyńskich jeszcze nie zostały zgłoszone do objęcia strefą ochronną. Należy obserwować oba gniazda. W razie ponownego zasiedlenia trzeba zabezpieczyć lęgi przed porzuceniem. Wtedy do czasu powołania nowych stref zaleca się całkowite wstrzymanie wykonania planowanych zabiegów (cięć) w odległości do 100 m i przestrzegania terminu ochronnego (15 III – 31 VIII), w którym nie powinno się wykonywać zabiegów w odległości do 500 m od zlokalizowanych gniazd (według Rozporz. Min. Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną).

W opisie taksacyjnym drzewostany w granicach ochrony strefowej zostały wyróżnione cechą OSTOJA i zaliczone zostały do gospodarstwa specjalnego. W drzewostanach znajdujących się w strefie ochrony całorocznej i okresowej nie zaplanowano żadnych zabiegów gospodarczych w planie urządzenia lasu.

Strefa ochrony całorocznej ma na celu ochronę istniejących stanowisk lęgowych ptaków drapieżnych. Miejsce lęgu obejmuje nie tylko drzewo gniazdowe, lecz również cały drzewostan w jego otoczeniu. Różne drzewa wykorzystywane są tam przez ptaki do odpoczynku, pilnowania lęgu, obserwacji czy noclegu. Objęcie całoroczną ochroną całego drzewostanu stwarza ponadto ptakom możliwość zbudowania nowego gniazda w przypadku utraty dotychczasowego.

Faktycznie strefa ta funkcjonuje na zasadzie rezerwatu – obowiązują tu zakazy: przebywania osób, z wyjątkiem osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarem objętym strefą ochronną, wycinania drzew lub krzewów bez zezwolenia (decyzja) regionalnego dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków oraz wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji. Inne planowane prace muszą być zgłoszone regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska, który rozpatruje każdy przypadek indywidualnie.

Strefa ochrony okresowej powinna zapewniać ptakom spokój i bezpieczeństwo podczas wyprowadzania lęgów. W strefach tych, będących obszarami wyłączonymi okresowo z działalności gospodarczej, niezbędne prace związane z pozyskaniem drewna, hodowlą i ochroną lasu muszą być wykonywane w terminach określonych w tabeli 26.

Tabela 26. Charakterystyka stref ochronnych wyznaczonych na terenie N-ctwa Taczanów wg Rozp. Min. Ochr. Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną

Gatunek chronionego ptaka	Promień strefy ochrony [m]		Termin ochrony strefy okresowej
	całorocznej	okresowej	
Bocian czarny	100	500	15 III – 31 VIII

Łączna powierzchnia strefy ochrony całorocznej i okresowej wyznaczonej wokół gniazda bociana czarnego wynosi 27,78 ha.

Dokładna informacja o miejscach gniazdowania chronionych gatunków ptaków powinna być dostępna pracownikom Lasów Państwowych, Dyrektorom Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska, Regionalnym Konserwatorom Przyrody oraz niewielkiemu gronu profesjonalistów rozumiejących złożoną problematykę ochrony strefowej. Unikać należy publikowania szczegółowych informacji w ogólnodostępnych folderach, mapach, przewodnikach turystycznych i czasopismach. Bardziej celowym rozwiązaniem wydaje się zamieszczenie jedynie syntetycznej, ogólnej informacji o występowaniu gniazdujących, chronionych gatunków ptaków na terenie Nadleśnictwa.

Dokładnej lokalizacji miejsc gniazdowania bociana czarnego nie podano ze względu na potencjalne możliwości odnalezienia i zniszczenia gniazd, wypłoszenia ptaków oraz wybrania jaj lub lęgów.

W bieżącej działalności gospodarczej należy przestrzegać zakazów związanych z wprowadzoną ochroną strefową oraz okresowo ograniczać ruch turystyczny w bliskim sąsiedztwie stref ochronnych w czasie inkubacji jaj i karmienia piskląt. Należy także (zgodnie z art. 60 pkt 4 *Ustawy o ochronie przyrody*) oznaczyć granicę ochrony okresowej co najmniej dwiema tablicami z napisem: *Ostoja zwierząt* i informacją: *Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*.

Status zagrożenia **bociana czarnego** przedstawia się następująco:

Europa: R (rare) – gatunek zagrożony z racji rzadkiego występowania,

Polska: gatunek objęty ochroną ścisłą, wymagający ochrony czynnej – wymagający ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania,

Według Bird International: SPEC 3 jest to gatunek zagrożony, którego europejska populacja nie przekracza 50 % populacji światowej i którego stan zachowania w Europie uznano za niekorzystny.

Bocian czarny, hajstra (*Ciconia nigra*) to okazały ptak z rzędu brodzących (*Ciconiidae*). Długość całego ciała dorosłego osobnika osiąga 100 cm, rozpiętość skrzydeł do 210 cm, a ciężar

wynosi 3 kg. Upierzenie samca i samicy jednakowe, czarne z metalicznym, fioletowo zielonym połyskiem. Piers i brzuch białe, nogi i lekko wygięty ku górze dziób – intensywnie czerwone. Gatunek ten gniazduje nielicznie, w znacznym rozproszeniu, w rozległych kompleksach starszych drzewostanów liściastych i mieszanych, zazwyczaj w pobliżu terenów podmokłych, śródleśnych bagien i łąk. Unika pól i otwartych przestrzeni. Żerujące ptaki spotyka się na śródleśnych łąkach i torfowiskach, a także na okresowo odwodnionych stawach hodowlanych i na terenach zalewowych dolin rzecznych.

Całkowite terytorium jednej pary bocianów oceniane jest na 50 - 150 km². Pożywienie stanowią przede wszystkim ryby, żaby i zaskrońce które łowi brodząc we wodzie.

Bocian czarny jest gatunkiem bardzo płochliwym; zrywa się on do lotu już ze znacznych odległości, a na gnieździe podejść go niezwykle trudno. Spłoszona samica opuszcza gniazdo na kilkanaście godzin – w tym czasie jaja (4, rzadziej 5) padają często łupem kruków lub kun leśnych. Hajstra unika bociana białego, który go energicznie przepędza.

Gniazdo zakłada wysoko, w koronie drzewa gatunku liściastego (zazwyczaj jest to dąb) rosnącego w głębi drzewostanu. Usytuowane przy pniu gniazdo zbudowane jest z suchych gałęzi układanych warstwami na przemian z darnią; wysłane trawami i mchem z dodatkiem suchych liści.

Bocian czarny jest gatunkiem bardzo przywiązującym się do zasiedlonego gniazda i corocznie wraca na to samo miejsce gniazdowania. Nowe gniazdo jest niewielkie, jednak z każdym rokiem ptaki dokładają nowy budulec tak, że kilkunastoletnie gniazdo osiąga średnicę do 1,5 m. Ptaki przylatują do kraju na przełomie marca i kwietnia, a odlatują pod koniec sierpnia (a czasami dopiero na początku października). Zimują w Libanie, Izraelu, Egipcie, Sudanie i Etiopii.

Bocian czarny to gatunek wykazujący dużą płochliwość w stosunku do człowieka zarówno w miejscu gniazdowania, jak i na terenie swojego łowiska. Obecność wścibskich podglądaczy natury wspinających się na sąsiednie drzewa, by fotografować ptaki z bliskiej odległości oraz aktywność (coraz liczniejszych i dobrze zorganizowanych) zbieraczy jaj ptasich i piskląt spowodować mogą utratę lęgów oraz bezpowrotne porzucenie zajmowanego dotychczas miejsca gniazdowania.

Liczebność polskiej populacji bociana czarnego oceniana jest na 1 100-1 200 par lęgowych, podczas gdy w całej Europie na 6 300-9 600 par. Polska populacja należy więc do największych w Europie wykazując w ostatnich latach wyraźną stabilność.

Charakterystykę bociana czarnego podano za: M. Gromadzki (red.): Poradniki ochrony siedlisk i gatunków NATURA 2000 - podręczniki metodyczne, Ptaki, tom 7, 2004 oraz J. Sokołowski – Ptaki Polski, 1979.

24. Mapa Programu ochrony przyrody

Sporządzona zostanie mapa sytuacyjno-przeładowa walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa Taczanów w skali 1 : 50 000, na której przedstawiono:

- lasy zarządzane przez Nadleśnictwo Taczanów;
- ponad 100-letnie d-stany;
- granice zasięgu obszarów NATURA 2000;
- granice rezerwatów przyrody;
- granice zasięgu obszarów chronionego krajobrazu;
- granice zasięgu lasów ochronnych;
- dominujące grupy funkcji lasu i kategorii ochronności;
- pomnikowe aleje
- zabytkowe parki;
- grodziska;
- nieczynne cmentarze;
- szlaki turystyczne;
- projektowane trasy spaceru nordyckiego („Nordic Walking”);
- istniejące i projektowane ścieżki konne;
- ścieżki rowerowe, trasy spływu kajakowego;
- ścieżkę edukacyjną;
- cenne obiekty kultury materialnej;
- pomniki i miejsca pamięci narodowej.

ZAGROŻENIA

25. Rodzaje zagrożeń

Zagrożenie środowiska przyrodniczego (w tym leśnego) wynika ze stałego, równoczesnego oddziaływania wielu czynników powodujących w nim niekorzystne zjawiska i zmiany. Negatywnie oddziałujące czynniki, określane jako stresowe, można sklasyfikować uwzględniając ich:

- pochodzenie - jako: abiotyczne, biotyczne, antropogeniczne;
- charakter oddziaływania - jako: fizjologiczne, mechaniczne, chemiczne;
- długotrwałość oddziaływania - jako: okresowe, chroniczne;
- rolę, jaką odgrywają w procesie chorobowym - jako: predysponujące, inicjujące, współuczestniczące.

Oddziaływanie czynników stresowych na środowisko przyrodnicze ma charakter złożony. Cechuje je często synergizm, różny sposób reakcji na nie, oraz w stosunku do okresu wystąpienia bodźca – przesunięte w czasie wystąpienie objawów jego działania. Stwarza to dużą trudność w interpretacji obserwowanych zjawisk oraz ustaleniu relacji przyczynowo-skutkowych.

Na początku ciągu relacji przyczynowo-skutkowych leży zazwyczaj działalność człowieka, zwłaszcza jego ignorancja, brak wiedzy oraz popełniane błędy w działalności gospodarczej i w korzystaniu z zasobów przyrodniczych. Z wieloletnich badań i obserwacji jednoznacznie wynika, że równoczesne działanie wielu czynników stresowych znacznie osłabia odporność biologiczną poszczególnych ekosystemów powodując stałą, wysoką ich podatność na procesy destrukcyjne spowodowane okresowym nasileniem się choćby jednego z tych czynników lub wystąpieniem następnego (gradacja owadów, susza, pożary).

Występowanie czynników stresowych może, w zależności od ich rodzaju i nasilenia, przynieść następujące skutki:

- uszkodzenie lub wyginięcie poszczególnych organizmów;
- zakłócenie naturalnego składu i struktury poszczególnych ekosystemów oraz zubożenie różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji: genetycznym, gatunkowym, ekosystemowym i krajobrazowym;

- uszkodzenia całych ekosystemów – w przypadku ekosystemu leśnego m.in. trwałe ograniczenie produktywności siedlisk i przyrostu drzew, a zatem zmniejszenie zasobów leśnych i funkcji pozaprodukcyjnych lasu;
- całkowite zamieranie drzewostanów i synantropizację zbiorowisk roślinnych.

Skutek oddziaływania czynników stresowych na środowisko przyrodnicze na obszarze działania Nadleśnictwa jest pochodną właściwości tych czynników oraz odporności poszczególnych ekosystemów, w tym szczególnie fitocenozy leśnych.

W wyniku żerów szkodników owadzych, chorób grzybowych, wahań poziomu zalegania lustra wód gruntowych i na skutek działania czynników pogodowych – głównie huraganowych wiatrów. Największy udział w masie pozyskanego posuszu zajmuje sosna i świerk, a z gatunków liściastych także dąb. W ubiegłym okresie gospodarczym do największego nasilenia ww. negatywnych czynników (głównie huraganowych wiatrów) doszło w roku 2007. Łączne pozyskanie posuszu, wywrotów i złomów wyniosło wtedy prawie 29 000 m³ grubizny.

Dla zobrazowania stanu sanitarnego lasu w minionym 10-leciu przedstawia się zestawienie pozyskanej grubizny w cięciach sanitarnych (2001-2010) w tabeli 27.

Tabela 27. Zestawienie pozyskanej grubizny w cięciach sanitarnych (lata 2001-2010) w N-ctwie Taczanów

Rok	Masa pozyskanej grubizny ogółem [m ³]	Udział cięć sanitarnych w pozyskaniu grubizny ogółem [%]	Pozyskanie wywrotów i złomów [m ³]	Pozyskanie posuszu	
				Razem [m ³]	w tym Db [m ³]
2001	48 000	22	5 686	4 912	1 386
2002	51 100	24	7 778	4 391	960
2003	62 000	24	9 479	5 628	1 087
2004	60 000	28	8 928	8 077	1 748
2005	58 000	35	10 876	9 261	2 926
2006	56 600	44	13 747	11 412	3 476
2007	59 000	69	28 919	11 994	4 383
2008	59 000	42	13 938	11 122	2 746
2009	61 000	19	6 805	4 794	1 686
2010	62 057	10	4 215	2 133	308
Razem	576 757	32	110 371	73 724	20 706

26. Zagrożenia abiotyczne

26.1. Zagrożenia powodowane przez czynniki atmosferyczne

Zagrożenia abiotyczne spowodowane czynnikami atmosferycznymi wynikają przede wszystkim z położenia geograficznego danego obszaru. Związane są one z położeniem geograficznym: występowanie anomalii pogodowych (wyrażających się w naszej szerokości geograficznej występowaniem ekstremalnych temperatur, opadów i silnych wiatrów), okresowe obniżenia poziomu zalegania wód gruntowych m.in. w następstwie długotrwałych okresów suszy, późne wiosenne i wczesne jesienne przymrozki itp. Zmniejszają one w znaczący sposób biologiczną odporność ekosystemów na działanie szkodliwych czynników biotycznych.

Niekorzystny wpływ na drzewostany Nadleśnictwa Taczanów wywierają silnie wiejące wiatry z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego. Są one szczególnie niebezpieczne dla pozostawionych wśród upraw kęp starszego drzewostanu oraz stref ekotonowych. Co kilka (kilkanaście) lat występują tu gwałtowne i krótkotrwałe wiatry o charakterze huraganu. Huraganowe wiatry miały miejsce m.in. w sierpniu 2000 r., styczniu, lipcu 2002 r., 18/19 stycznia 2007 r. Wichury te spowodowały znaczne straty – prawie 29 000 m³ złomów i wywrotów po wichurze z 2007 r.. Największe straty miały miejsce na terenach leśnictw: Gołuchów, Taczanów, Biskupice i Miłaszka.

Pewnym zagrożeniem dla upraw i szkółek leśnych są dość częste, późne przymrozki wiosenne (połowa maja, początek czerwca) oraz jesienne przymrozki wczesne występujące w końcu września i na początku października. W bezodpływowych obniżeniach terenu występują niewielkie zmrozowiska, szczególnie niebezpieczne dla nowozakładanych upraw leśnych.

Niedobór wody spowodowany obniżaniem się poziomu zalegania wód gruntowych oraz występującymi okresami suszy to kolejne czynniki powodujące osłabienie naturalnej odporności drzewostanów. Rezultatem tego zjawiska jest zwiększona podatność na działalność szkodników ze świata grzybów i zwierząt.

Gwałtowne opady deszczu, śniegu i (wyjątkowo) gradu stanowią również realne zagrożenie dla kondycji drzewostanów. Szczególnie niebezpieczna jest tu okiść śniegowa powodująca obłamywanie gałęzi, a nawet łamanie drzew.

Reasumując - można przyjąć, że w skali Nadleśnictwa Taczanów szkody abiotyczne, poza huraganowymi wiatrami, nie stanowią dużego problemu gospodarczego i mają charakter incydentalny.

26.2. Zagrożenia wynikające z właściwości gleby

W zalesieniach na gruntach porolnych czynnikiem zmniejszającym odporność biologiczną środowiska leśnego na oddziaływanie czynników biotycznych są właściwości bonitacyjne gleby. Gleby porolne charakteryzują się brakiem odpowiedniej struktury fizykochemicznej i właściwych dla gleb leśnych specyficznych układów mikrobiologicznych.

Na terenie Nadleśnictwa Taczanów zinwentaryzowano 3 078,76 ha drzewostanów rosnących na gruntach porolnych, co stanowi 22,5% jego powierzchni leśnej.

27. Zagrożenia biotyczne

27.1. Zagrożenia wynikające ze struktury i składu gatunkowego drzewostanów

Nadmierna dominacja w składzie gatunkowym drzewostanów i upraw leśnych gatunków iglastych (sosna, świerk) oraz niezgodność składu gatunkowego z siedliskiem (obecność drzewostanów gatunków iglastych na siedliskach lasowych) powodują m.in. podatność środowiska leśnego na ujemny wpływ innych czynników biotycznych. Odnosi się to też do monotypizacji, tj. ujednoczenia gatunkowego lub wiekowego drzewostanów.

Szczegółowe omówienie borowacenia i monotypizacji zawarte zostało w rozdziale 15: *Ekologiczna ocena stanu lasu*.

27.2. Zagrożenia powodowane przez szkodniki owadzie

Lasy Nadleśnictwa położone są w strefie umiarkowanego zagrożenia przez szkodniki owadzie. Zróżnicowany układ siedlisk i panująca struktura gatunkowa drzewostanów mają pozytywny wpływ na odporność biologiczną drzewostanów. Występują tu zarówno jednogatunkowe i jednowiekowe drzewostany sosnowe, jak również uwidacznia się znaczna powierzchnia drzewostanów, wielogatunkowych, często piętrowych o dobrze wykształconej warstwie nalotu, podrostu i podszytu.

Stan zagrożenia lasów Nadleśnictwa Taczanów jest zmienny. Uwarunkowane jest to zmiennością warunków klimatycznych – niskie opady, ich ostry deficyt szczególnie w okresie wegetacyjnym oraz obniżenia się poziomu zalegania wody gruntowej odbija się niekorzystnie na kondycji drzewostanów, zwłaszcza dębowych i świerkowych. Zanieczyszczenia powietrza (bliskie sąsiedztwo aglomeracji Kalisza, Ostrowa Wielkopolskiego) także mają niekorzystny

wpływ na kondycję zdrowotną d-stanów.

Gatunkiem nękającym okresowo drzewostany dębowe jest zwójka zieloneczka *Tortrix viridana*, towarzyszące jej miernikowce oraz opiętek dwuplamkowy *Agrilus biguttatus*. Największe szkody z ich strony uwidaczniały się w leśnictwach: Gołuchów, Taczanów i Koryta.

Zwalczanie chemiczne zwójki zieloneczki prowadzono w latach 2001-2007 (za wyjątkiem 2002 roku) na powierzchni od 81 ha (2001) do 598 ha (2005) w leśnictwach – Gołuchów, Taczanów i Koryta. Ostatni oprysk w roku 2007 obejmował 503,34 ha (l-ctwa – Grodzisko, Gołuchów, Taczanów i Koryta).

Drugą generację borecznika sosnowca *Diprion pini* zwalczano tylko w 2005 r. na powierzchni 218 ha (uroczysko Tursko). Osnuja gwiazdzista *Acantholyda posticalis* pojawiała się corocznie (od 2002-2005 roku) w stałym ognisku gradacyjnym na pow. ok. 90 ha w d- stanach sosnowych leśnictwa Grodzisko, gdzie także była zwalczana. Obecnie nie obserwuje się zwiększonej liczebności obu „szkodników”.

Tabela 28. Powierzchnia występowania szkodliwych dla gospodarki leśnej owadów w N-ctwie Taczanów w latach 2001-2010

Gatunki „szkodników”	Powierzchnia objęta występowaniem [ha]										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Razem
Chrabąszcze (owad doskonały)	-	-	-	5	-	5	-	-	-	-	10
Chrabąszczowate (pędraki) i rolnice	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	11
Hurmak olchowiec i rynnice	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Kornik drukarz	-	-	-	-	17	173	23	29	14	19	275
Kuprówka rudnica	-	-	-	-	-	20	68	89	87	-	264
Osnuja gwiazdzista	-	90	85	85	96	-	-	-	-	-	356
Osnuja sadzunkowa	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	4
Smolik znaczony	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Szeliniaki	-	20	2	11	11	27	-	29	11	55	166
Zawodnica świerkowa	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Zwójki dębowe i miernikowce	81	400	467	1 210	838	833	971	622	1 081	769	7 272
Opiętek	-	-	-	-	-	33	-	-	-	-	33

Uprawy sosnowe atakowane są rzadko przez szeliniaka sosnowca *Hylobius abietis*.

Ważnym gospodarczo szkodnikiem wtórnym starszych drzewostanów sosnowych jest przyplaszczek granatek (*Phaenops cyanea*), który znajduje w przerzedzonych drzewostanach korzystne warunki dla swojego rozwoju. Towarzyszą mu często cetyńce: większy i mniejszy

Tomicus piniperda i *Tomicus minor*.

Nadleśnictwo usuwa na bieżąco stwierdzone zagrożenia i skutecznie zwalcza występujące lokalnie szkodniki – w chwili obecnej stan zdrowotny i sanitarny lasu określić należy jako dobry.

27.3. Zagrożenia powodowane przez patogeny grzybowe

Tabela 29. Zestawienie występowania objawów chorób grzybowych w latach 2001-2010.

Nazwa sprawcy	Powierzchnia występowania [ha]										RAZEM
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Osutki sosny		2		41	7		5	1	17		73
Mączniak dębu	27	28	39	107	126	36	65	42	58	22	550
Zamieranie pędów sosny				4			2			8	14
Zamieranie pędów						2					2
Zamieranie dębów	394	599	292	956	340	467	377	36	104	10	3 575
Zamieranie buka			10		2	3					15
Zamieranie brzozy		111	57	37	23	37	15	8	10	2	300
Zamieranie innych gat. drzew		23	22	8,7	5,3	12					71
Opieńkowa zgnilizna korzeni	6			35		7	7	1	10	9	75
Huba korzeni				25		9	9	4			47
Huba sosny (czyreń)				50	136						186
Zamieranie jesionu	12			1,2	14	9	1	7	1	4	49,2

Potencjalne zagrożenie ze strony pasożytniczych grzybów może występować w drzewostanach rosnących w pierwszym pokoleniu na gruntach porolnych – obecność huby korzeniowej i opieńki. Zagrożenie to może uwidaczniać się w drzewostanach młodszych klas wieku.

Ogólna powierzchnia drzewostanów porolnych to 3 078,76 ha. Nie stwierdzono na nich większego zagrożenia od patogenów grzybowych. Preparat biologiczny PG-IBL zapobiegający infekcji głównie ze strony huby korzeni stosowano w latach 2001-2008 na powierzchniach w przedziale od 2,60 ha w 2007r. do 69,63 ha w 2001 ha.

Łączna powierzchnia zauważalnych wszystkich uszkodzeń spowodowanych przez grzyby wynosi obecnie w N-ctwie 544,05 ha, z czego 471,19 ha (ok. 87%) mieści się w przedziale od 11-25% (wyniki inwentaryzacji drzewostanów).

W drzewostanach dębowych starszych klas wieku utrzymuje się proces zamierania dębu – osłabione przez susze z lat 80. ub. wieku drzewostany atakowane są przez patogeniczne grzyby z rodzaju *Ceratocystis* (*Ophiostoma*), co prowadzi w efekcie do zamierania drzew i wydzielanie

się posuszu. Od ubiegłego okresu gospodarczego utrzymuje się nadal grzybowa choroba powodująca masowe zamieranie jesionów.

27.4. Zagrożenia powodowane przez zwierzynę

Nadleśnictwo nadzoruje gospodarkę łowiecką na 18 obwodach łowieckich, dzierzawionych przez 15 kół łowieckich. Nadleśniczy zatwierdza coroczne łowieckie plany hodowlane sporządzane przez poszczególne koła łowieckie.

Obszary Nadleśnictwa Taczanów stanowią miejsce przebywania populacji zwierząt łownych takich jak: jelen, daniel, dzik i sarna. Efektem tego są wyrządzane szkody – głównie zgryzanie upraw, spalowanie młodników oraz redukcja liściastych gatunków głównych i domieszkowych w zakładanych uprawach.

W ochronie lasu przed szkodami od zwierzyny w minionym 10-leciu stosowano: repelenty (EMOL 10), gradzenie metalową siatką, wykładanie drzew „ogryzowych” 261,83 ha w ciągu ostatnich 3 lat, palikowanie modrzewia.

W warunkach Nadleśnictwa Taczanów podstawowym i najskuteczniejszym sposobem ochrony upraw przed zwierzyną jest gradzenie leśną siatką gradzeniową.

W latach 2001-2010 zabezpieczono w ten sposób łącznie 348,32 ha upraw leśnych.

W wyniku inwentaryzacji drzewostanów uzyskano następujące powierzchnie uszkodzeń od zwierzyny:

Tabela 30. Powierzchnia uszkodzeń od zwierzyny w uprawach i młodnikach N-ctwa Taczanów stwierdzona podczas obecnej inwentaryzacji d-stanów

Rodzaj szkód	Przedział procentowy [%]				Razem
	do 10	11 - 25	26 - 60	pow. 60	
	Powierzchnia [ha]				
Spalowanie i zgryzanie	1,34	551,35	135,88	3,77	692,34

Poziom wyrządzanych szkód nie przekracza na ogół wskaźników tzw. szkód gospodarczo znośnych. W celu zmniejszenia rozmiaru wyrządzanych szkód należy dążyć do utrzymywania optymalnego stanu zwierzyny łownej poprzez pełne wykonywanie planów odstrzału. Pozostałe sposoby jak gradzenia upraw, prawidłowe zagospodarowanie poletek łowieckich, stosowanie mechanicznych, akustycznych i chemicznych środków odstraszających, palikowanie modrzewia, zimowe wykładanie drzew ogryzowych oraz dokarmianie zwierzyny wpływają komplementarnie na ograniczanie rozmiaru wyrządzanych szkód.

Należy egzekwować właściwe zagospodarowanie poletek łowieckich (w tym – zakładanie nowych poletek żerowych i zgryzowych pod liniami energetycznymi, budowanie nowych oraz

utrzymywanie w pełnej sprawności istniejących urządzeń łowieckich (paśniki, lizawki oraz ambony).

28. Zagrożenia antropogeniczne

Wśród wielu czynników antropogenicznych trzy spośród nich: zanieczyszczenie powietrza, wody i powierzchni ziemi – jakkolwiek malejące w wyniku podejmowanych działań oraz stale rosnącej świadomości ekologicznej społeczeństwa – stanowią nadal istotne źródło zagrożeń środowiska przyrodniczego i ekosystemów leśnych.

W granicach Nadleśnictwa wyróżniają się ośrodki z lokalnie negatywnym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze, gdzie na pierwszy plan wysuwają się zagrożenia związane z funkcjonowaniem niewielkich na ogół zakładów przemysłowych i usługowych – Ostrów Wielkopolski i Pleszew (także położony blisko granicy – Kalisz). Na drugim planie znalazły się zagrożenia płynące z gospodarki komunalnej (kotłownie wykorzystujące zasiarczony węgiel). Uwidacznia się tu działanie zjawiska synergizmu – jest to zjawisko wzajemnego wzmocnienia działania kilku substancji wtedy, gdy występują razem w danym środowisku; w rezultacie szkody wyrządzane przez kompleks czynników są większe od sumy szkód wyrządzanych przez każdy z czynników oddzielnie.

Zagrożeniem antropogenicznym dla zachowania naturalnego środowiska i ekosystemów leśnych mogą być także kopalnie odkrywkowe. Degradują one rzeźbę terenu, niszczą gleby i zakłócają stosunki wodne. Eksploatacja kruszyw miała miejsce w Bogusławiu, Bogusławicach i Tursku, niewielkie stare odkrywki znajdują się w Krzywosądowie, Kucharach, Kościelnej Wsi, Karsach, obecnie zamienione w dzikie wysypiska śmieci.

Innym zagrożeniem jest budowa nowych dróg. Pod budowę I etapu obwodnicy Ostrowa Wielkopolskiego (fragment drogi krajowej nr S-11) przekazano 12,011 ha gruntów N-ctwa. Kolejne rozbudowy mogą zmniejszyć powierzchnię leśną N-ctwa.

Na obszarach okolicznych gmin występują zagrożenia związane z prowadzoną tu działalnością rolniczą (wysoka chemizacja produkcji rolnej). Istotnym źródłem zagrożenia mogą być także pożary.

28.1. Zanieczyszczenie powietrza

Na stan czystości powietrza atmosferycznego mają wpływ zarówno zanieczyszczenia migrujące z zewnątrz, nieraz z bardzo dużych odległości, jak również zanieczyszczenia lokalne. Budownictwo jednorodzinne o niskiej zabudowie, obecność warsztatów rzemieślniczych

i usługowych, stara substancja mieszkaniowa sprzyjają występowaniu zjawiska emisji niskiej. Związane jest ono ze spalaniem w osiedlowych kotłowniach zasiarczonego węgla brunatnego, węgla kamiennego gorszej jakości i oleju opałowego, a także spalaniem w domowych kotłowniach odpadów plastikowych (rakotwórcze dioksyny i pireny). Pleszew i Ostrów Wielkopolski są już w dużym stopniu zgazyfikowane. Jednak w większości sołectw omawianego terenu nadal funkcjonuje wiele lokalnych kotłowni węglowych.

Do poważniejszych źródeł zanieczyszczeń powietrza na obszarze Nadleśnictwa zaliczyć należy stolarnie, zakłady meblowe, gorzelnie, piekarnie i zakłady produkcji artykułów spożywczych (mleczarnie) oraz galwanizernie. Poważnym, sezonowym emitorem zanieczyszczeń gazowych jest Ostrowski Zakład Ciepłowniczy OZC S.A. w Ostrowie Wielkopolskim. Lokalnym źródłem zanieczyszczeń są miasta Ostrów Wielkopolski i Pleszew oraz położony przy wschodniej granicy N-ctwa – Kalisz.

W ocenie jakości powietrza pod kątem ochrony roślin należy uwzględnić: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x oraz ozon O₃.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowią:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu,
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji,
- poziom docelowy,
- poziomy celów długoterminowych

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;
- klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji

nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości. W roku 2009 na terenie województwa wielkopolskiego przeprowadzono kolejną roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego. Ze względu na stężenia SO₂ i NO_x strefy – kalisko-jarocińska i ostrowsko-kępińska (wg Rozporządzenia MŚ z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza), a więc i obszary w zasięgu N-ctwa Taczanów zaliczono do klasy A. Ze względu na stężenie ozonu (O₃) całą strefę wielkopolską zaliczono do klasy C (WIOŚ w Poznaniu; Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2009. Poznań 2010).

Należy podkreślić, że ocena stężeń dotyczy okresu całego roku – w okresie grzewczym następuje okresowy wzrost depozytu zanieczyszczeń.

Układ komunikacyjny – obecność dróg: krajowej, wojewódzkich, powiatowych i gminnych determinuje niekorzystne zjawisko zanieczyszczania przydrożnych stref lasów. Gazy wydechowe silników samochodowych zawierają liczne składniki toksyczne dla flory, fauny i ludzi (tlenki i dwutlenki siarki i azotu, dwutlenek ołowiu i węglowodory). Pomimo coraz powszechniejszego stosowania w samochodach katalizatorów spalin, substancje te wpływają ujemnie na środowisko leśne w bezpośrednim sąsiedztwie tras komunikacyjnych (ich wpływ obserwuje się w pasowych strefach buforowych o szerokości do 50 metrów).

28.2. Zanieczyszczenie wód i gleb

Decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych (ich klasę czystości) mają zanieczyszczenia pochodzące z następujących źródeł:

- źródła przemysłowe (systemy kanalizacyjne zakładów przemysłowych);
- źródła komunalne: miejskie systemy kanalizacyjne oraz miejsca odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych;
- spływy powierzchniowe zawierające związki biogenne z nawozów chemicznych i środków ochrony roślin;
- niekontrolowane zrzuty ścieków do strumieni, stawów i rzek.

23 października 2000 roku Parlament i Rada Unii Europejskiej uchwaliły dyrektywę Nr 2000/60/WE ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej. Dokument ten nazywano w skrócie Ramową **Dyrektywą Wodną**. Jej celem jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód na terenie całej Unii Europejskiej do 2015 roku.

Wody powierzchniowe, w tym silnie zmienione i sztuczne jednolite części wód, powinny do tego czasu osiągnąć dobry stan chemiczny oraz odpowiednio, dobry stan ekologiczny lub dobry potencjał ekologiczny, gdzie stan ekologiczny obowiązuje dla wód naturalnych, a potencjał ekologiczny dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód. Dotychczasowe obowiązujące trzy klasy jakości wód zastąpione zostały pięcioma klasami stanu ekologicznego, co odpowiada wymogom Ramowej Dyrektywy Wodnej.

W 2009 roku, program monitoringu wód na terenie województwa wielkopolskiego realizowano zgodnie z zakresem i częstotliwością określoną w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 81, poz. 685).

Stan/potencjał ekologiczny jednolitych części wód płynących w roku 2009 dla JCW: Ciemna A – Psary (kod JCW – PLRW60001718444) Ciemna-Tursko (kod JCW – PLRW600016184929), Gniła Barycz - Rososzycza (kod JCW – PLRW600023184469), Ołobok do Niedźwiady (kod JCW – PLRW600017184429), Ołobok od Niedźwiady do ujścia (kod JCW – PLRW60002418449) Prosna od Dopływu z Piątka Małego do ujścia (kod JCW – PLRW600019184999) określono jako umiarkowany.

W 2009 roku przeprowadzono badania pozostałości środków ochrony roślin w próbkach wód rzek z obszarów szczególnie narażonych (OSN): m.in. z Giszki i Ciemnej. W wodach rzeki Giszki stwierdzono 0,5 do 20 µg/l zawartości pestycydów przy poborze wiosennym próbek i poniżej 0,5 µg/l przy poborze jesiennym. W wodach Ciemnej stwierdzono poniżej 0,5 µg/l zawartości pestycydów przy obu poborach.

Rok 2009 był drugim rokiem, drugiego, czteroletniego cyklu badań wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych, wykonywanych obecnie na 10 obszarach szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód należy ograniczyć (OSN). Wśród nich jest obszar zlewni zlewni Giszki i Ciemnej. Giszka od źródeł do ujścia do Prosny oraz Ciemna od źródeł do 9,5 km w miejscowości Szkudła. Badania wód powierzchniowych prowadzono w dwóch przekrojach zlokalizowanych w miejscowości Kucharki na Ciemnej oraz w Tursku na Giszce.

Zawartość azotanów w Ciemnej była niższa niż w roku ubiegłym, średnioroczne stężenie wynosiło 45,97 mg/l. W wodach Giszki natomiast średnie stężenie azotanów wynosiło 42,76 mg

NO₃/l. Na eutrofizację wód obydwu rzek wpłynęły stężenia wszystkich wskaźników z wyjątkiem chlorofilu a.

Podsumowując, wyniki monitoringu wód powierzchniowych wskazują na zagrożenie wód zanieczyszczeniem azotanami pochodzenia rolniczego na obszarach OSN w zlewniach obu analizowanych rzek.

JCWpd (jednolite części wód podziemnych) 77 położony jest w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Taczanów. Wody podziemne do badań ujmowano z dwóch studni w miejscowościach Kucharki i Bógwidze. W trakcie czterokrotnego poboru wód na ujęciu w Kucharkach w trzech pierwszych kwartałach oznaczano stężenia azotanów na zbliżonym poziomie 43,1–44,9 mg NO₃/l, natomiast w czwartym kwartale stężenie azotanów wynosiło 56,5 mg NO₃/l. Kontrola wód na ujęciu w Bógwidze wykazała stężenia azotanów poniżej 0,5 mg NO₃/l (Pułyk M. (red.), 2010).

Zanieczyszczenia wód i gleb uzależnione są głównie od licznych źródeł ścieków przemysłowych i komunalnych, a także od jakości i ilości nawozów stosowanych w rolnictwie i ogrodnictwie.

Gospodarka wodno-ściekowa w większości gmin jest nieuporządkowana. Część skanalizowanych terenów obsługują oczyszczalnie ścieków – Nowa Krępa, Rososzycza, Czermin, Gołuchów, Kuchary, lecz przeważająca część ścieków bytowych magazynowana jest w okresowo opróżnianych szambach.

W zasięgu terytorialnym N-ctwa Taczanów (według wykazu składowisk eksploatowanych w roku 2009 na terenie województwa wielkopolskiego (WIOŚ stan na dzień 31.12.2009 r.)) funkcjonują składowiska odpadów innych niż niebezpieczne w Dobrej Nadziei i Pieruchach (powiat pleszewski), Kotlinie (powiat jarociński), Moszczance, Ostrowie Wielkopolskim i Psarach (powiat ostrowski). Część z nich wymaga modernizacji i powiększenia oraz dostosowania do norm europejskich. Brak składowisk przyjmujących odpady niebezpieczne, brak również mogilników.

Do najbardziej narażonych na zanieczyszczenie należą pobocza (dotyczy to głównie odcinków leśnych) dróg krajowych Nr 11 Kołobrzeg-Bytom, Nr 12 Łęknica-Berdyszcze i Nr 25 Bobolice-Międzybórz oraz drogi wojewódzkiej nr 450 Kalisz-Wieruszów. Widoczne jest to szczególnie po wizytach zbieraczy jagód i amatorów grzybobrania, którzy pozostawiają po sobie ślady swojej bytności – opakowania plastikowe, szklane butelki, puszki po napojach.

Aktualnie potencjalne zagrożenia stanowią:

- nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa na terenach wiejskich – stan szamb pozostawia tam wiele do życzenia;

- możliwość skażenia terenu oraz wód w głębszych i powierzchniowych w wyniku kolizji na szlakach drogowych i kolejowych;
- występowanie tzw. dzikich wysypisk śmieci i wylewisk;
- wylwanie gnojowicy na grunty użytkowane rolniczo w sąsiedztwie cieków;
- intensywne stosowanie wspomaganych chemicznie metod agrotechnicznych;
- niekontrolowany rozwój zabudowy rekreacyjnej i turystycznej.

W okresie od 1.01.2001 do 31.12.2010 w N-ctwie wykonano prace inwestycyjne i modernizacyjne w budynkach mieszkalnych polegające na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków (12 osad oraz budynek siedziby Nadleśnictwa), wymianie pokryć dachowych azbestowych (2 osady oraz 29 budynków gospodarczych) oraz na doprowadzeniu wody z sieci wodociągowej (2 osady – Leśnictwo Nowy Staw i Namysłaki).

Na terenie Nadleśnictwa można spotkać, zwłaszcza na obrzeżach lasów sąsiadujących z okolicznymi wsiami i pojedynczymi osadami, niewielkie tzw. dzikie wysypiska śmieci. Ich obecność wpływa na obniżenie walorów estetycznych i krajobrazowych środowiska przyrodniczego. Proceder nielegalnego wywożenia śmieci do lasu może stać się uciążliwym w przypadku braku ogólnodostępnych, właściwie zorganizowanych i urządzonych miejsc składowania nieczystości stałych. Ustawa z 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zmianami) jednoznacznie określa, że na gminach ciąży zadania o charakterze użyteczności publicznej z zakresu gospodarki komunalnej, a więc m.in. zapewnienie czystości i tworzenie warunków niezbędnych do jej utrzymania.

Wspomagające w tym zakresie działania Nadleśnictwa powinny polegać na skutecznym (w miarę posiadanych środków i możliwości) zwalczaniu procederu zaśmiecania lasu poprzez wnioskowanie o ukaranie wykrytych sprawców na drodze sądowej. Cenną formą edukacji ekologicznej – szczególnie wśród młodzieży szkolnej, jest włączanie się leśników do przeprowadzanej corocznie (we wrześniu) akcji Sprzątanie Świata (*Clean up the world*). Akcja ta uświadamia młodzieży w sugestywny i szczególnie skuteczny sposób konieczność zachowania w czystości otaczającego nas środowiska.

Jedynym, skutecznym sposobem zmiany przedstawionych powyżej nagannych sposobów zachowania jest konieczność dokonania zmian w ludzkiej mentalności poprzez wzrost, ciągle jeszcze niskiego, poziomu edukacji ekologicznej społeczeństwa. Bez wyższej świadomości ludzi korzystających z lasów (szczególnie młodzieży), pomimo zapewnienia optymalnej ilości

parkingów, tablic edukacyjnych, miejsc postoju i biwakowania z odpowiednim wyposażeniem (ławki, stoły, zadaszenia, kosze na śmieci), wysiłki leśników skazane będą na niepowodzenie.

28.3. Zagrożenie pożarowe

Poważnym, stałym zagrożeniem obszarów leśnych są pożary, zwłaszcza w okresie wczesnej wiosny oraz długotrwałych okresów suszy w sezonie letnim. Powodują one dotkliwe, nieraz nieodwracalne straty w ekosystemach leśnych. Stan zagrożenia pożarowego obszarów leśnych jest przede wszystkim wynikiem wzrastającej ich penetracji przez ludność i nieostrożnym obchodzeniem się z ogniem w lesie lub na gruntach sąsiadujących z lasami.

W ubiegłym okresie gospodarczym na terenie Nadleśnictwa Taczanów wybuchło 68 pożarów na łącznej powierzchni 19,02 ha; powierzchnia przeciętnego pożaru wyniosła 0,28 ha. Główne przyczyny pożarów były nieustalone (43 pożary) albo były to podpalenia (21 pożarów). Najwięcej pożarów obejmowało samą pokrywę gleby (62 pożary). W sześciu przypadkach były to pożary całkowite d-stanów.

Według ustalonego (zgodnie z pkt. 2.1 Rozporządzenia Min. Środowiska z dnia 22.03.2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. z 2006 r. Nr 58, poz. 405) stopnia zagrożenia pożarowego lasu, obszar całego Nadleśnictwa Taczanów zakwalifikowany został do **II kategorii** – średniego zagrożenia pożarowego.

Potencjalny i aktualny stan zagrożenia pożarowego obszarów leśnych został przedstawiony szczegółowo w *Planie ochrony przeciwpożarowej dla Nadleśnictwa Taczanów* zamieszczonym w elaboracie.

28.4. Zagrożenia akustyczne

Decydującym o klimacie akustycznym jest poziom hałasu panującego na szlakach drogowych i kolejowych. Hałasy powodowane są okresowo przez poruszające się samochody osobowe i ciężarowe oraz pociągi. Uzupełnieniem są hałasy przemysłowe generowane przez urządzenia technologiczne.

Głównym szlakiem komunikacyjnym Nadleśnictwa są drogi krajowe Nr 11 (odcinek Kotlin-Ostrów Wielkopolski), Nr 12 (odcinek Kalisz-Pleszew) i Nr 25 (odcinek Kalisz-Ostrów Wielkopolski). Po drodze tej odbywa się całoroczny, intensywny ruch tranzytowy. Droga Nr 11 jest aktualnie modernizowana – docelowo osiągnąć ma status drogi szybkiego ruchu S-11. Również znaczne natężenie ruchu panuje na drodze wojewódzkiej nr 450 Kalisz-Grabów nad Prosną.

Istotną, uzupełniającą rolę komunikacyjną spełniają linie kolejowe: Poznań-Kępno-Katowice (znaczące, krótkookresowe natężenia ruchu) oraz linia łącząca Ostrów Wielkopolski z Kaliszem.

Aktualnie obowiązujące przepisy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz. 826) określają dopuszczalny równoważny poziom hałasu w porze dziennej na poziomie 60 dB i w porze nocnej – 50 dB. Normy te dotyczą miejskich terenów zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów handlowych i usługowych.

Pomiary hałasu na terenach obszarów leśnych nie były dotychczas wykonywane – należy przyjąć, że na tych terenach leśnych komfort akustyczny jest zachowany z wyjątkiem bezpośredniego sąsiedztwa z drogami publicznymi (drogi krajowe, wojewódzkie i regionalne) – obustronnie w obszarze pasa drzewostanów o szerokości do 50 m.

28.5. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka – szkodnictwo leśne oraz niewłaściwie prowadzona gospodarka leśna

Bezpośrednie, negatywne oddziaływanie człowieka przejawia się głównie szkodnictwem leśnym. Do tego rodzaju zagrożeń przede wszystkim zaliczyć należy:

- nagminne nieprzestrzeganie zakazu wjazdu pojazdów mechanicznych na tereny leśne oraz nieprzestrzeganie zasad prawidłowego zachowania się w lesie;
- niewłaściwie zorganizowana i uprawiana turystyka w lesie i na terenach bezpośrednio do niego przyległych (w czasie której niszczone jest runo leśne); uszkodzanie kory drzew (głównie wiekowych osobników), wydeptywanie roślinności leśnej, płoszenie zwierząt, zaśmiecanie terenu, penetrowanie terenów objętych zakazem wstępu (głównie – uprawy leśne do 4 m wysokości);
- masowy i plądrowniczy sposób zbierania grzybów (również na terenach kilkuletnich upraw leśnych) prowadzący do zanikania niektórych gatunków, niszczenie grzybów nieprzydatnych spożywczo, a także pozyskiwanie owoców runa leśnego za pomocą niedozwolonych narzędzi i sposobów (np. wyczesywanie jagód czernicy z krzewinek specjalnymi grzebieniami, rozgarnianie ścioly w poszukiwaniu młodych grzybów), a także zbiór grzybów i jagód na terenach rezerwatów przyrody i wyłączonych drzewostanów nasiennych;

- wandalizm przejawiający się w dewastacji oraz kradzieży elementów leśnej infrastruktury turystycznej, siatki grodzeniowej i środków ochrony lasu;
- przenoszenie z lasu do przydomowych ogrodów i oczek wodnych prawnie chronionych gatunków roślin (wawrzynki wilczelyko, pierwiosnki, grzybień biały i in.);
- rabunkowe i nielegalne (wykonywane bez stosownego zezwolenia) pozyskiwanie chronionych gatunków mchów (modrzacek, torfowce) i porostów do celów dekoracyjnych (florystyka, dekoracje wystaw sklepowych i in.);
- kradzieże choinek, nielegalne pozyskiwanie stroiszu – podkrzesywanie jodeł, świerków, daglezi z gałęzi bocznych, a nawet ogławianie wierzchołków;
- nieuprawnione korzystanie z otwartego ognia na terenach leśnych;
- naganny proceder wiosennego wypalania łąk;
- nadmierne grodzenie upraw leśnych powodujące wzmożoną presję zwierzyny na pozostałe, niegrodzone uprawy;
- kłusownictwo leśne (często z użyciem odpowiednio ułożonych psów) i wodne (także z użyciem energii elektrycznej, materiałów wybuchowych i broni pneumatycznej);
- wnykarstwo;
- kradzieże drewna (nielegalne pozyskanie, kradzieże drewna przygotowanego do wywozu) oraz sadzonek z nowozakładanych upraw leśnych.

Potencjalnym zagrożeniem może być również prowadzenie gospodarki leśnej z pominięciem podstaw ekologicznych, bez uwzględnienia potrzeb hodowlanych i ochronnych ekosystemów leśnych (schematyzm, zaniedbania pielęgnacyjne oraz nadmierne użytkowanie lasu). Zagrożenie może stanowić również nieracjonalna gospodarka łowiecka w przypadku niewłaściwego jej planowania i realizacji (nierzetelnie sporządzane plany odstrzału zwierzyny – zarówno pod względem liczebności jak również struktury płciowej i wiekowej, zaniżanie stanów zwierzyny).

29. Obszary potencjalnych konfliktów społecznych

Na terenie Nadleśnictwa Taczanów grunty sporne nie występują. Nie występują również obszary mogące stanowić miejsce potencjalnych konfliktów społecznych.

PLAN DZIAŁAŃ OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

Uwzględniając cele i zadania ochrony przyrody oraz koncepcję ekorozwoju, ochrona przyrody w Nadleśnictwie Taczanów powinna polegać na:

- utrzymaniu procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów;
- zachowaniu różnorodności biologicznej;
- zapewnieniu ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony;
- ochronie walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień;
- utrzymaniu lub przywracaniu do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów i składników przyrody;
- kształtowaniu właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

30. Kształtowanie granicy polno-leśnej

Położenie istniejących kompleksów leśnych ma duże znaczenie dla ustalonego już przebiegu granicy polno-leśnej. Wielkość i kształt kompleksów decydują o możliwości prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej. Z tego względu dąży się do zwiększenia powierzchni małych kompleksów leśnych oraz wyrównywania granicy polno-leśnej. Zgodnie z założeniami *Krajowego Programu Zwiększania Lesistości Kraju* (1995), do planowanych zadań zaliczono m.in. opracowanie i zatwierdzenie krajowego studium przestrzennego kształtowania przestrzeni leśnej przez zalesienia oraz opracowanie analogicznych studiów regionalnych (ustalenie i opracowanie granicy polno-leśnej).

Opracowania przebiegu granicy polno-leśnej wykonywane były dotychczas zgodnie z wytycznymi MRLiGŻ z 1989 roku. Wielkość wyznaczonego kompleksu leśnego nie powinna być mniejsza niż 5 ha, w uzasadnionych przypadkach nie mniejsza niż 2 ha.

Po 2004 roku plany zagospodarowania przestrzennego gmin utraciły swoją ważność - urzędnicy bazują na studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania, co nie zawsze sprzyja prawidłowemu kształtowaniu przestrzeni.

Lesistość obszarów administrowanych przez omawiane Nadleśnictwo jest o wiele niższa od wskaźnika krajowego i wynosi 13,06 % (lesistość kraju – 29,0%). Przy zmniejszającej się

w ostatnich latach opłacalności gospodarki rolnej i przewidywanym wzroście znaczenia turystyki i rekreacji oraz gospodarki leśnej w planach przestrzennego rozwoju gmin, należy liczyć się z koniecznością weryfikacji granicy polno-leśnej na rzecz powiększania areału lasów. Z drugiej strony, uwidacznia się wyraźna tendencja spadkowa powierzchni gruntów przejmowanych przez Nadleśnictwo do zalesienia – w obecnym okresie gospodarczym nie przewiduje się zalesień gruntów rolnych.

31. Kształtowanie strefy ekotonowej i zadrzewieniowej

Ekoton to pas przejściowy pomiędzy dwoma naturalnymi biocenozami; odznacza się on większym bogactwem flory i fauny niż sąsiadujące ze sobą ekosystemy. W lasach Nadleśnictwa Taczanów pozostawia się w trakcie cięć rębnych pasy drzewostanu o szerokości równej dwóch wysokości otaczającego drzewostanu wzdłuż granic cieków wodnych, bagien, torfowisk, użytków rolnych, dróg publicznych, linii kolejowych (uwzględnione w wykazie cięć użytków rębnych na lata 2011-2020). Ponadto należy dążyć do tego, by zewnętrzne obrzeża lasu oraz lasy wzdłuż gruntów nieleśnych wewnątrz kompleksu leśnego w pasie o szerokości 10-30 metrów były maksymalnie wypełnione przez roślinność zielną, krzewy i drzewa w układzie pionowym i poziomym. Ma to na celu wytworzenie ściany lasu ograniczającej wnikanie i penetrację wielu czynników do wnętrza lasu. W trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych na obrzeżach lasu stosować należy silniejsze zabiegi umożliwiające wnikanie światła do wnętrza lasu i powstawanie ścian ochronnych drzewostanów – w tym także popieranie drzew silnie ugałęzionych, a także krzewów.

Przy sztucznym zakładaniu tej strefy należy stosować luźniejszą więźbę sadzenia, wprowadzać możliwie dużą ilość gatunków, w tym gatunki rodzime o dużych walorach estetycznych.

Szczegółowe omówienie tematyki leśnych stref ekotonowych zawarte zostało w opracowaniu pn. *Wytyczne dotyczące optymalizacji i składu gatunkowego pasów ochronnych* (Katedra Ochrony Lasu i Ekologii SGGW, Warszawa 1997).

Główne kompleksy leśne omawianego Nadleśnictwa mają już ukształtowaną od wielu lat strefę ekotonową. Wynika to zarówno z długiego okresu jej kształtowania, jak również z zasad gospodarowania zobowiązujących do pozostawiania w trakcie użytkowania rębnych pasów drzewostanu wzdłuż jezior, torfowisk, rzek, głównych dróg publicznych i szlaków kolejowych. Obecnie strefa ekotonowa powinna być przede wszystkim starannie kształtowana w ostatnio tworzonych kompleksach zalesień porolnych.

Zadrzewienia śródpolne, szczególnie o charakterze pasowym, od dawna były wprowadzane na obszarach rolniczych, szczególnie tam, gdzie warunki glebowe i wodne, a także wylesienie krajobrazu sprzyjały procesom erozji wietrznej. W Polsce najbardziej znany kompleks zadrzewień powstał na początku ubiegłego wieku w okolicach Turwi (zachodnia Wielkopolska), stworzony przez prekursora nowoczesnego rolnictwa gen. Dezyderego Chłapowskiego, a wzorowany na zadrzewieniach angielskich.

W okolicach miejscowości Fabianów (gm. Dobrzyca) znajduje się kompleks zadrzewień śródpolnych składający się z 13 zadrzewień pasowych. Powstały one prawdopodobnie w latach trzydziestych obecnego stulecia.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji powyższych zadrzewień powstał projekt, którego celem jest ustanowienie na danym terenie obszaru chronionego krajobrazu oraz uzupełnienie zadrzewień i zakrzewień, a także odtworzenie zniszczonych części pasów śródpolnych.

Poszczególne zadrzewienia tworzą system równoległe przebiegających pasów odległych od siebie o 200 do 300 m, co stanowi 20 – 30 krotności ich wysokości. W czasie, gdy były zakładane wartość ta wynosiła prawdopodobnie 10 – 15 krotność drzew, były to więc odstępy optymalne dla kompleksu zadrzewień o charakterze wiatrochronnym.

Długość poszczególnych zadrzewień waha się od 200 do 750 m, szerokość od 5 do 14 m. Szerokość zadrzewień jest bardzo zmienna. Wysokość wyznaczają w zasadzie dominujące w zadrzewieniach krzewy i podrosty drzew, nie przekraczające 10 m. Łączna długość objętych projektem zadrzewień pasowych wynosi 5,5 km, na obszarze ok. 300 ha. Na terenie tym występują ponadto remizy śródpolne oraz oczka wodne i rowy melioracyjne. Na obszarze Wielkopolski południowej nie ma innego miejsca o tak zaplanowanej i konsekwentnej przestrzeni krajobrazowej.

Część drzew i krzewów (głogi, grusze, trzmielina) osiągnęły rozmiary kwalifikujące je do zaliczenia w poczet pomników przyrody. Poniżej zostały wymienione ciekawsze zadrzewienia należące do Nadleśnictwa, które znajdują się na terenie Leśnictwa Nowy Staw:

- cz. oddz. 351b, dąb 290 lat, pow. 0,30 ha (powierzchnia leśna),
- oddz. 351g, dąb 141 lat, pow. 0,27 ha (powierzchnia leśna),
- oddz. 356a, f – dęby 260 lat rosnące na ewidencyjnej łące i roli,
- oddz. 356i – dęby 110 lat na pow. 0,12 ha (powierzchnia leśna).

Na terenie Nadleśnictwa Taczanów oprócz wyżej wymienionych rosną też inne zadrzewienia biegnące wzdłuż dróg i cieków wodnych. Występują w rzędowej, pasowej (aleje) i grupowej formie zmieszania. Istotne są również zadrzewienia parkowe, przyzagrodowe i cmentarne. Zadrzewienia te należy chronić, a w uzasadnionych i koniecznych przypadkach ich usunięcia (złomy, drzewa zamierające i posusz jałowy) należy zastępować je nowymi nasadzeniami. Zezwolenia na wycinkę drzew niezwiązaną z inwestycjami i zmianą przeznaczenia terenu wydawać należy pod warunkiem wprowadzenia nowych nasadzeń. Wprowadzać można tu nie tylko zadrzewienia, ale również, w miarę istniejących możliwości – krzewy nawiązując ich składem do inicjalnych zbiorowisk zaroślowych (tarnina, róże i głogi na siedliskach świeżych w krajobrazie rolniczym, leszczyna i trzmielina w sąsiedztwie żyznych siedlisk lasowych oraz dereń świdwa i trzmielina na siedliskach wilgotnych).

Wszystkie zadrzewienia pełnią ważną w krajobrazie rolę korytarzy ekologicznych, umożliwiających kontakty między populacjami wielu gatunkom zwierząt i ptactwa. Gwarantują również zachowanie różnorodności flory i fauny oraz pełnią rolę ostoi dla zwierząt. Koncepcja wprowadzania zadrzewień śródpolnych wychodzi naprzeciw postanowieniom międzynarodowej konwencji o trwałym i zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich i ochronie zasobów przyrody (*Rekomendacja Nr 94/6 Rady Europy*).

32. Kształtowanie stosunków wodnych

Ekosystemy o charakterze naturalnym, do których należą ekosystemy wodne oraz bagienne, o ile tylko ich siedliska nie ulegną przekształceniu, powinny pozostać w warunkach braku ingerencji człowieka. Ochrona bierna, polegająca na zabezpieczeniu przed zewnętrznymi wpływami oraz wstrzymaniu się od ingerencji, jest tu właściwą formą ochrony. Wszystkie ciek i zbiorniki wodne, a także ekosystemy o charakterze zdeterminowanym przez wodę (źródłiska, torfowiska, olsy, lasy łąkowe, łąki zalewowe, szuwały) to obiekty pełniące ważną, często niedocenianą rolę ekologiczną i przyrodniczą.

Warunkami skutecznej ochrony wód i ekosystemów zdeterminowanych przez wodę jest realizacja ochrony zasobów wodnych – obecność wody w krajobrazie jest niezbędnym warunkiem funkcjonowania ekosystemów źródlisk, cieków i zbiorników wodnych. Osuszenie oznacza ich nieuchronną degradację.

Do metod ochrony zasobów wodnych zalicza się następujące działania:

- zachowanie wszystkich istniejących, antropogenicznych struktur zatrzymujących wodę, tj. zastawek, podpiętrzeń, zbiorników małej retencji;

- pilna realizacja działań zabezpieczających właściwe stosunki wodne mokradeł (budowa drobnych piętrzeń stabilizujących odpływ wody z torfowisk);
- czynna ochrona szczególnie cennych przyrodniczo łąk śródleśnych poprzez ich koszenie połączone z usuwaniem skoszonej biomasy;
- zachowanie i podwyższanie udziału lasów w krajobrazie,
- ochronę czystości wód – przedsięwzięcia te wchodzi bardziej w zakres ochrony środowiska, niż ochrony przyrody; muszą one być podejmowane w całej zlewni i wymagają współpracy zainteresowanych jednostek administracji państwowej i samorządowej.

Oprócz antropogenicznych źródeł zanieczyszczeń na czystość wód wpływa charakter całej zlewni. Korzystne są zlewnie o dużej lesistości, dużym udziale użytków zielonych, małej erozji powierzchniowej na polach i braku źródeł zanieczyszczeń. Na czystość wód cieków i zbiorników wodnych wpływa również w sposób istotny struktura krajobrazu bezpośrednio otaczającego te akweny. Pasy użytków zielonych otaczające brzegi, a jeszcze lepiej pasy zakrzewień i zadrzewień, pełnią rolę barier biogeochemicznych, ograniczających bezpośredni wpływ zanieczyszczeń. Identyczną rolę ochronną pełni roślinność litoralu jeziornego oraz roślinność nadbrzeżnych ziołorośli nad rzekami. W przypadku cieków w krajobrazie leśnym dopływ biogenów ze zlewni ograniczany jest przez las; mógłby jednak być znacznie zwiększony w przypadku wykonania zrębów sięgających linii brzegowej. Niedopuszczalne jest w tej strefie przyjęcie i realizacja zrębowego sposobu gospodarowania, dopuszcza się natomiast stosowanie rębni częściowych.

Drzewostany w sąsiedztwie wód spełniają, poza wspomnianymi wyżej funkcjami, również ważną rolę retencyjną, dlatego też należy bardzo wnikliwie rozpatrywać ewentualność wystąpienia ubocznych skutków działalności prowadzącej do zmiany stosunków wodnych (odwodnienia), eksploatacji torfu, wykonywania głębokich wykopów oraz stosowania chemicznych środków ochrony lasu.

Opracowany przez RDLP w Poznaniu w 2005 roku i zatwierdzony do realizacji przez Urząd Marszałkowski „**Program małej retencji wodnej na terenie działania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu**” (uwzględniony w Regionalnym Programie Operacyjnym Polityki Leśnej Państwa) zawiera plan działań z zakresu ochrony mokradeł oraz program budowy nowych i rewitalizacji istniejących urządzeń małej retencji wód powierzchniowych m.in. dla obszaru omawianego Nadleśnictwa.

Na terenach leśnych Nadleśnictwa Taczanów w latach 2001-2010 podjęto następujące działania:

- 1) w latach 2001-2010 odbudowano 6 istniejących zbiorników wodnych zlokalizowanych w leśnictwach: Grab, Grodzisko, Taczanów, Sobótka, Bilczew oraz Miłaszka.
- 2) w Leśnictwie Koryta wybudowano i oddano do użytku zbiornik retencyjny o pojemności 1 570 m³ i powierzchni 1 054 m²,
- 3) wykonano 17 zastawek na istniejących ciekach wodnych:
  - Leśnictwo Biskupice – 10 sztuk,
  - Leśnictwo Koryta – 4 sztuki,
  - Leśnictwo Taczanów – 3 sztuki.

Przewidziane do realizacji w bieżącym i następnych latach są budowy lub odbudowy (1 przypadek) zbiorników retencyjnych z przepustami w następujących lokalizacjach: oddz. 18b, 29a, 54d (l-ctwo Grodzisko), 103d (l-ctwo Gołuchów), 184g (l-ctwo Taczanów), 229a (l-ctwo Koryta), 405i, 420j (l-ctwo Wtórek), 476b (l-ctwo Wysocko), 495h, 611c (l-ctwo Biskupice). Osiem z nich ma wykonaną dokumentację techniczno-projektową i uzyskane pozwolenia na budowę.

33. Formy ochrony – zalecenia ochronne

1. Najcenniejsze fragmenty przyrody Nadleśnictwa Taczanów chronione są w formie dwóch rezerwatów przyrody – „Majówka” i „Niwa”. Obydwa mają zatwierdzone nowe plany ochrony, w których zdiagnozowano zagrożenia i ustalono sposoby ochrony czynnej.
2. Na terenie Nadleśnictwa Taczanów znajdują się 4 obszary chronionego krajobrazu: „Dąbrowy Krotoszyńskie i Baszków – Rochy”, „Dolina rzeki Ciemnej”, „Dolina rzeki Prosnę”, „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”. Przy realizacji gospodarki leśnej należy stosować się do zasad gospodarowania przyjętych w rozporządzeniach o ich powołaniu. Wszystkie obszary położone na terenie Nadleśnictwa Taczanów stały się obecnie obszarami chronionego krajobrazu w rozumieniu art. 153 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 ze zm.). W art. 24 tejże ustawy wskazano wszystkie możliwe zakazy, które mogą być wprowadzone na terenach obszarów chronionego krajobrazu w przypadku braku szczegółowych rozporządzeń ustalających ochronę czynną ekosystemów.
3. Na gruntach Nadleśnictwa Taczanów znajduje się 10 pomników przyrody ożywionej (drzewa) oraz 5 pomników przyrody nieożywionej (głazy). Należy otaczać je nadal wszechstronną opieką oraz popularyzować fakt ich występowania. W przypadku zniszczenia (kradzieży) oznakowania pomników przyrody należy wymienić je (uzupełnić)

na aktualnie obowiązujące (tabliczki z orłem w koronie). W przypadku zaakceptowania przez Nadleśnictwo części propozycji uznania nowych pomników przyrody (w Programie opisano 224 takie obiekty w 119 wydzieleniach), należy wystąpić z wnioskami o ich uznanie do rad gmin, na terenie których one występują. Wnosi się również o ochronę innych, okazałych i wiekowych drzew lub ich zgrupowań jako potencjalnych pomników przyrody (zarówno na zarządzanych przez siebie terenach, jak również, w miarę możliwości i posiadanych kompetencji – na gruntach obcych). Celowym wydaje się sporządzenie przez Nadleśnictwo fotograficznej dokumentacji istniejących pomników przyrody zlokalizowanych na administrowanych przez siebie gruntach (zdjęcia należy wykonać dwukrotnie - w sezonie letnim oraz w stanie bezlistnym).

4. Na terenach leśnych Nadleśnictwa Taczanów znajdują się obiekty wpisane do wojewódzkich rejestrów zabytków (fragment parku podworskiego w Bagateli), wokół których wyznaczono strefy ochrony archeologiczno-konserwatorskiej (strefa W). Zgodnie z przepisami Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na wszelkie prace z zakresu użytkowania rębego na terenie tych obiektów należy bezwzględnie uzyskać pisemną zgodę na ich wykonanie od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Stosowny wniosek należy przesłać do WKZ w terminie nie krótszym niż miesiąc od terminu rozpoczęcia planowanych prac.
5. Wobec drastycznego niedoboru wilgoci pilną koniecznością staje się realizacja zadań zawartych w Programie małej retencji wodnej na terenie działania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu. Zgodnie z wytycznymi Programu na terenie Nadleśnictwa Taczanów należy wybudować 11 zbiorników retencyjnych i 11 przepustów.
6. Duże znaczenie dla skutecznej ochrony gatunków chronionych, zagrożonych i rzadkich ma ich dobra znajomość. Dlatego też, oprócz czynnej ochrony stanowisk ich występowania, wydaje się celowym przeprowadzenie fachowego przeszkolenia pracowników terenowych (leśniczowie i podleśniczowie) oraz kadry inżynieryjno-technicznej z zakresu praktycznej znajomości chronionych gatunków flory i fauny występujących na terenie Nadleśnictwa. Wobec występującej, głównie wśród młodzieży szkolnej, nieznajomości praktycznego rozpoznawania niejadalnych i trujących gatunków grzybów, Nadleśnictwo powinno przeprowadzić wspólnie z kadrami pedagogicznymi okolicznych szkół, powtarzaną corocznie w pierwszych dniach września, akcję ich prawidłowego rozpoznawania. Tak realizowany, aktywny udział leśników w życiu społeczności lokalnych pozwoli być może na uniknięcie śmiertelnych pomyłek. Konieczne jest również zdecydowane potępienie nagannych

zachowań części młodzieży (niszczenie mrowisk, kaleczenie kory drzew, wnykarstwo, bezmyślne tępienie węży, żab i nietoperzy, a także wypalanie łąk i ściernisk).

7. Przy odtwarzaniu zbiorowisk skrajnie ubogich i zdegradowanych siedlisk należy preferować i maksymalnie wykorzystywać procesy naturalnej sukcesji (ten rodzaj powierzchni leśnej zajmuje **10,47 ha** – 11 pozycji).
8. Do systematycznego doskonalenia wiedzy przyrodniczej przyczynia się także uczestnictwo leśników w konferencjach i sesjach organizowanych przez ośrodki naukowe (Poznań, Wrocław) oraz aktywna współpraca z pozarządowymi organizacjami przyrodniczymi (Klub Przyrodników, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody Salamandra).
9. Utrwaleniu elementów historycznego dziedzictwa kulturowego sprzyjać może realizowane stopniowo, w miarę posiadanych środków finansowych, porządkowanie podworskich parków i zaniedbanych, nieczynnych cmentarzy różnych wyznań położonych na gruntach administrowanych przez Nadleśnictwo.
10. Program ochrony przyrody w Nadleśnictwie Taczaców zawiera stan wiedzy ujęty w perspektywie czasowej do 2010 roku włącznie. Stan wiedzy w obecnym okresie gospodarczym powinien być na bieżąco aktualizowany i zapisywany w rozdziale Kronika.

34. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach jest obowiązkiem prawnym wynikającym z obowiązujących ustaw, zarządzeń i instrukcji. Do najważniejszych z nich należą znowelizowane w 2002 roku Zasady hodowli lasu. Precyzują one całokształt zasad postępowania mających na celu zachowanie różnorodności biologicznej. Biocenozę leśną cechuje wielowarstwowość, wielogatunkowość drzewostanów, obecność nalotu, podszytu i podrostu oraz bogactwo florystyczne runa i warstwy mszystej. Jest ona zróżnicowana przestrzennie, co wynika z różnorodności mikrosiedlisk leśnych. Obok drzewostanów występują także enklawy zbiorowisk nieleśnych rozwijające się w śródleśnych oczkach, bagnach i torfowiskach.

W celu ochrony różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Taczanów można sformułować następujące zalecenia:

1. Dla zachowania różnorodności genowej należy dążyć, by pozyskiwane nasiona drzew i krzewów leśnych pochodziły z możliwie największej liczby osobników oraz różnych miejsc

Nadleśnictwa; należy również aktywnie chronić populacje chronionych, rzadkich, cennych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt;

2. Dla zachowania różnorodności gatunkowej należy w lasach zwracać uwagę zarówno na skład gatunkowy warstw drzewiastych, jak i podszytów oraz runa. W tym celu należy dążyć do stosowania zalecanych, a także modyfikowanych lokalnie składów odnowieniowych (decyzja KZP) upraw (np. na leśnych siedliskach przyrodniczych) oraz optymalnych gospodarczych typów drzewostanów;

3. W celu zachowania różnorodności ekosystemowej należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki. Bardzo ważnym elementem zachowania omawianej zmienności jest stopniowa poprawa stosunków wodnych na terenie Nadleśnictwa poprzez realizację programu małej retencji;

dla zachowania różnorodności krajobrazowej należy unikać zalesiania śródleśnych łąk, bagien i nieużytków oraz preferować procesy naturalnej sukcesji.

Celem tworzenia **ostoi ksylobiontów** jest poprawa warunków bytowania i rozwoju gatunków żyjących na rozkładającym się drewnie. Typowanie ostoi opiera się na lokalizacji w terenie gatunków wskaźnikowych, głównie gatunków chronionych i zagrożonych w Polsce i Europie, także objętych ochroną na podstawie Unii Europejskiej. Są to m.in. grzyby – czarka szkarłatna, soplówka, owady – pachnica dębowa, orszoł prażkowany, zacnik, jelonek rogacz, kozioróg dębosz, łucznik, borodziej cieśla; ślimaki – ślimak ostrokrawędzisty, świdrzyki; węże: gniewosz plamisty, żmija zygzakowata, z ptaków – dzięcioł średni, dzięcioł zielony, krętogłów i włośchatka.

Poprzez przywrócenie właściwych proporcji między procesami przyrastania, obumierania i rozkładu drzewostanów strategia ta przyczyni się do wzmocnienia mechanizmów homeostatycznych ekosystemów leśnych. Ostoje tworzy się poprzez wytypowanie drzewostanów, w których przy zachowaniu standardów ochrony lasu, istnieje możliwość pozostawiania ilości posuszu czynnego i jałowego występującego w różnych fazach rozkładu. Wskazane jest także pozostawianie w lesie gałęzi oraz części niewyrobionego surowca drzewnego.

Na terenie Nadleśnictwa Taczanów nie wytypowano ostoi ksylobiontów. Jednak ich rolę w dużej mierze mogą pełnić wyłączone z użytkowania **powierzchnie referencyjne**, zlokalizowane często w nadbrzeżnych strefach ekotonowych (wzdłuż cieków, bagien i torfowisk), na obszarach o zwiększonej trudności przy pozyskaniu i zrywce drewna (silnie nachylone skarpy, wąwozy i jary) oraz na trudno dostępnych, siedliskach bagiennych i wilgotnych.

Na gruntach Nadleśnictwa Taczanów ogólna powierzchnia **powierzchni referencyjnych**

na gruntach leśnych wynosi **182,56 ha**.

PROMOCJA I EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja przyrodniczo-leśna jest jednym z celów wielofunkcyjnej, zrównoważonej gospodarki leśnej. Należy liczyć się z tym, że w najbliższym czasie znaczenie edukacji leśnej będzie rosło wraz z rozwojem gospodarczym kraju oraz nasileniem presji społeczeństwa na lasy.

Obszar terytorialnego zasięgu działania Nadleśnictwa charakteryzuje się średnimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, turystycznymi i dydaktycznymi. Jednocześnie, ze względu na rosnącą atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną, lasy poddawane są okresowej, silnej antropopresji.

Brak jest opracowania, które objęłoby całokształt uwarunkowań przyrodniczych i zagrożeń środowiska Nadleśnictwa. Niniejszy *Program ochrony przyrody* w pewnym stopniu może zmienić dotychczasowy stan wiedzy. Korzystając z zawartych w niniejszym *Programie* wiadomości można będzie m.in. rozbudować witrynę internetową Nadleśnictwa.

Atrakcją turystyczną i jednocześnie ważnym ośrodkiem edukacyjnym jest położony w terytorialnym zasięgu działania Nadleśnictwa Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie. Oprócz zamku i innych zabytkowych budowli znajduje się w nim zabytkowy park-arboretum i pokazowa zagroda zwierząt. Park-arboretum i „Oficyna” w latach 1951-1973 znalazły się w gestii Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu. W 1973 r. Ministerstwo Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego wybrało rezydencję gołuchowską na siedzibę Muzeum Leśnictwa w Polsce. Idea muzeum leśnictwa przerodziła się w formułę Ośrodka Kultury Leśnej. W „Oficynie” (główny budynek Muzeum Leśnictwa) prezentowane są dwie wystawy stałe oraz wystawy czasowe. Na pierwszym piętrze zobaczyć można ekspozycję ukazującą związki lasu z kulturą i sztuką. W dziewięciu salach wystawiane jest zarówno XIX-wieczne jak i współczesne rzemiosło artystyczne i witraż. Eksponowane są również prace amatorskie leśników, ich rodzin oraz miłośników lasu. Na drugim piętrze urządzona jest wystawa stała, obrazująca „Historię gospodarstwa leśnego na ziemiach polskich”. Ozdobą tej wystawy są makiety dawnych profesji leśnych, modele historycznych mundurów leśnika, archiwalne mapy, operaty leśne, podręczniki, pamiątkowe zdjęcia, medale, sztandary, różnorodne dokumenty z zakresu ustawodawstwa, nauki i praktyki leśnej.

Dawna „Powozownia” jest kolejnym obiektem muzealnym ze stałą wystawą przyrodniczą zatytułowaną „Spotkanie z lasem”. Ekspozycja ta jest poświęcona lasom w Polsce, ich rozmieszczeniu geograficznemu, różnorodności siedliskowej i gatunkowej, ich wielorakim funkcjom, zagrożeniom oraz formom ochrony przyrody. Obok powozowni stoi budynek dawnej

owczarni, gdzie po jej odrestaurowaniu (2005) urządzono stałą ekspozycję techniki leśnej – narzędzia, maszyny i urządzenia stosowane w wielu działach gospodarki leśnej. Do wystaw prezentowanych w Ośrodku Kultury Leśnej należy również mała galeria prac plastycznych dzieci i młodzieży w kolejnym zabytkowym budynku „Pasieki”. Wystawiane są tu prace pokonkursowe o tematyce leśnej i ekologicznej.

W oddanym do użytkowania w 2006 roku obiekcie „Obora” znajdują się obecnie sale – konferencyjna i dydaktyczna oraz pokoje gościnne. Sala dydaktyczna jest wyposażona w sprzęt audiowizualny, mikroskopy elektroniczne oraz stanowiska komputerowe. Odbywają się tu konferencje, seminaria, warsztaty edukacyjne, zielone szkoły oraz inne zajęcia dydaktyczne.

W środkowo-wschodniej części parku znajduje się zabytkowa szkółka drzew ikrzewów, XIX-wieczne winnice oraz ruiny dawnej ananasarni. Dawna szkółka przekształcana jest obecnie w ogród botaniczny. Dodatkowo Ośrodek utrzymuje zabytkowy park-arboretum (blisko 600 taksonów drzew i krzewów) oraz Pokazową Zagrodę Zwierząt (żubry, koniki polskie, daniele i dziki).

Oprócz zbiorów muzealnych ośrodek zgromadził imponujący zbiór biblioteczny (ponad 7000 woluminów o tematyce leśnej, ochronie przyrody i środowiska oraz dendrologii). Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie ma również w swoim dorobku wydanie kilku książek związanych z historią leśników uczestniczących w ruchu oporu w czasie II wojny światowej, a także naukowe opracowanie historii rezydencji magnackiejw Gołuchowie. Pracownicy ośrodka prowadzą również zajęcia dydaktyczne o tematyce przyrodniczo-leśnej w terenie. Są one przeznaczone dla dzieci i młodzieży.

Ośrodek Kultury Leśnej przygotowuje m.in. plenerową ekspozycję zatytułowaną „Kulturotwórcza rola lasu” wpisaną w edycję festynu „Lasom Przyjazny”. Festyn ten odbywa się corocznie od siedmiu lat z inicjatywy Wielkopolskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Leśnego oraz Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu. Ostatnia edycja wpisana w obchody Międzynarodowego Roku Lasów odbyła się 7.05.2011 r. w Ostrowie Wielkopolskim. Koordynatorem tego projektu było Nadleśnictwo Taczanów. W pokazach uczestniczyło łącznie 16 Nadleśnictw i Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. Leśnicy spotkają się z mieszkańcami miast, aby opowiedzieć im o swojej pracy oraz roli, jaką las pełni w życiu człowieka. W namiocie tematycznym prezentowana jest twórczość artystyczna inspirowana lasem, odbywają się również konkursy wiedzy leśnej oraz zabawy edukacyjne.

W 1997 roku N-ctwo Taczanów urządziło na terenie oddz. 186a (l-ctwo Taczanów) tzw. „Wigwam Taczanów”. Jest to oddalone o ok. 1,5 km od Taczanowa miejsce parkingowe z wiatą,

z miejscem na ognisko, małym boiskiem sportowym, stołami, ławki i sanitariatami, wokół którego ustawiono plansze poglądowe przedstawiające ciekawostki z życia lasu. Pracownicy N-ctwa prowadzą w tym miejscu prelekcje i organizują konkursy dla młodzieży.

Obecnie planowane jest poprowadzenie ścieżki edukacyjnej także przez sąsiednie oddziały: 186b, c, d, 192d, 193a, 187a.

W samej siedzibie N-ctwa Taczanów znajduje się tzw. Izba Edukacyjna.

Podmiotami współpracującymi z Nadleśnictwem w Taczanów w zakresie edukacji leśnej do roku 2010 były: starostwa powiatowe w Pleszewie, Ostrowie Wielkopolskim i Ostrzeszowie; urzędy gmin: Pleszew, Czermin, Gołuchów, Dobrzyca, Raszków, Ostrów Wielkopolski, Sieroszewice; Gminny Ośrodek Kultury w Czerminie; Wiejski Ośrodek Kultury w Żegocinie i Liga Ochrony Przyrody w Pleszewie. Na terenie powiatu pleszewskiego działają 4 kluby ekologiczne 4H w Broniszewicach, Brzeziu, Czerminie i Żegocinie. N-ctwo również z nimi nawiązało współpracę. Działania te pozwalają dotrzeć z edukacją leśną do szerszego grona społeczeństwa.

Kolejną ważną formą zajęć edukacyjnych były spotkania leśników na terenach szkół i przedszkoli. Leśnicy zapraszani byli w celu przeprowadzenia pogadank, prezentacji i wykładów na tematy związane z zagadnieniami z zakresu ochrony lasu, zagrożenia pożarowego, zaśmiecania lasu i właściwego zachowania się w lesie. Nawiązywanie bezpośredniego kontaktu leśników z młodzieżą pozwala na kształtowanie pozytywnego obrazu leśnika i jego pracy oraz integrację tej grupy zawodowej z lokalną społecznością.

Nadleśnictwo utrzymuje także współpracę z Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu. Dr A. Czarna prowadzi monitoring rzadkich i cennych gatunków roślin w Lesie Taczanowskim, studenci odbywają praktyki i realizują tematy badawcze na terenie N-ctwa.

Dla celów turystyki zmotoryzowanej Nadleśnictwo wyznaczyło i urządziło 8 miejsc postojów pojazdów przy głównych drogach publicznych:

- w obrębie Taczanów w oddz. 73b, 89o, 147b, 186a, 329d, 330n;
- w obrębie Wielowieś w oddz. 383b, 526c.

Na terenie Nadleśnictwawytyczonych zostało 6 szlaków turystycznych o łącznej długości 179 km. Na terenie powiatów – pleszewskiego i ostrowskiego wytyczono wiele tras rowerowych przebiegających m. in. przez kompleksy leśne N-ctwa.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 roku w sprawie wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych, szczegółowe omówienie tematyki związanej z prowadzoną edukacją (stan

obecny, projekty edukacyjne, środki dydaktyczne, baza edukacyjna, dokonania i zamierzenia) zawarte zostały w *Programie edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Taczanów na lata 2004-2010* zatwierdzonym przez Dyrektora RDLP w Poznaniu. Nowy program będzie obowiązywał od 2011 do 2020 roku.

Informacje związane z turystyką i edukacją leśną powinny być rozpowszechniane w Wydziałach Promocji starostw powiatowych w Jarocinie, Ostrowie Wlkp., Ostrzeszowie i Pleszewie, urzędach gmin, punktach informacji turystycznych, podczas targów turystycznych (dotychczas mało wykorzystywana, nośna forma promocji) oraz podczas organizowanych przy współudziale Nadleśnictwa imprez edukacyjno-ekologicznych (np. akcje Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, Dzień Drzewa, Dni Lasu i inne, liczne konkursy adresowane głównie do młodzieży szkolnej – Las w życiu społeczeństwa, Czysty Las, Olimpiada Wiedzy Ekologicznej).

W związku z koniecznością prowadzenia przez Nadleśnictwo wielu uzgodnień, konsultacji i korespondencji związanych z szeroko pojętą problematyką ochrony przyrody, poniżej zamieszczono wykaz instytucji i organizacji zajmujących się tą tematyką na terenie województwa wielkopolskiego:

- Wielkopolski Urząd Wojewódzki, Wydział Środowiska i Rolnictwa, al. Niepodległości 16/18, 61-713 Poznań;
- Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, adres jw.;
- Wojewódzka Rada Ochrony Przyrody, adres jw.;
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu, ul. 28 Czerwca 1956 roku. Nr 223/229, 61-485 Poznań;
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, adres jw.;
- Regionalny Konserwator Przyrody w Poznaniu, adres jw.;
- Wojewódzki Konserwator Zabytków, ul. Gołębia 2, 61-834 Poznań;
- Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Departament Planowania Przestrzennego i Ekologii, ul. Piekary 17, 61-823 Poznań;
- Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody Salamandra, ul. Szamarzewskiego 11/6, 60-514 Poznań;
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze – Wielkopolska Komisja Ochrony Przyrody, ul. Kramarska 32, 61-765 Poznań;

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, ul. Szczepanowskiego 15A, 60-541 Poznań;
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, ul. Czarna Rola 4, 61-625 Poznań;
- Komitet Ochrony Orłów, ul. Niepodległości 53/55, 10-044 Olsztyn, skr. pocztowa 55, 10-001 Olsztyn 1;
- Klub Przyrodników, ul. 1 Maja 22, 66-200 Świebodzin;
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu, Wydział Ochrony Lasu, ul. Gajowa 10, 60-815 Poznań;
- Przegląd Leśniczy, ul. Wojska Polskiego 71c, 60-959 Poznań.

Organizacje wspomagające merytorycznie i finansowo działania z zakresu ochrony przyrody posiadają swoje przedstawicielstwa w stolicy – ważniejsze z nich to:

- Fundacja EkoFundusz, ul. Bracka 4, 00-502 Warszawa;
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, ul. Konstruktorska 3a, 02-673 Warszawa;
- Program Małych Dotacji Światowego Funduszu na rzecz Środowiska GEF, ul. Aleje Niepodległości 186, 00-608 Warszawa;
- Regionalne Centrum Ekologiczne na Europę Środkową i Wschodnią, ul. Żurawia 32/34, 00-515 Warszawa.

WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

Jednym z wielu działań dotyczących ekologizacji gospodarki leśnej jest program Polska Polityka Zrównoważonej Gospodarki Leśnej. Ujmuje on zamierzenia w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej oraz zobowiązania międzynarodowe Polski, zwłaszcza dotyczące zasad ochrony lasu oraz służy realizacji koncepcji trwałego rozwoju lasów. Jego podstawowe założenia programowe polegają na:

- a) zachowaniu całej naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowaniu ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego z uwzględnieniem kierunków ewolucji w przyrodzie;
- b) odtworzeniu zbiorowisk zdegradowanych i zniekształconych metodami hodowli i ochrony lasu przy wykorzystaniu w miarę możliwości sukcesji naturalnej;
- c) utrzymaniu i wzmocnieniu pozaprodukcyjnych funkcji lasów;
- d) ochronie i zachowaniu różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk dziko żyjących roślin i zwierząt;
- e) utrzymaniu i wzmożeniu funkcji ochronnych w zagospodarowaniu lasów (zwłaszcza ochrony gleby i wód);
- f) utrzymaniu zdrowotności i witalności ekosystemów leśnych.

Dla zmniejszenia rozmiaru szkód w środowisku przyrodniczym, w trakcie wykonywania prac leśnych należy stosować technologie przyjazne dla wszystkich składników ekosystemu leśnego. Można osiągnąć to poprzez:

- stosowanie sortymentowej metody pozyskania drewna polegającej na wyróbce drewna przy pniu, ze zrywką surowca ciągnikami nasiębiernymi po odpowiednio zaplanowanych i wykonanych szlakach operacyjnych;
- dostosowanie okresu pozyskania drewna do terminów najmniejszego zagrożenia lasu od szkodników owadzych i patogenów grzybowych, wiatru, śniegu oraz możliwości wykorzystania przez zwierzynę kopytną cienkiej kory na drzewach leżących;
- stosowanie środków technicznych chroniących pozostające na powierzchni drzewa przed uszkodzeniami powstającymi w trakcie zrywki;

- unikanie i ograniczanie zniszczeń runa i ściółki leśnej m.in. poprzez wykonywanie zrywki zimą przy pokrywie śnieżnej lub przy użyciu odpowiednich urządzeń zabezpieczających;
- zwracanie szczególnej uwagi na kontrolowane obalanie drzew w pobliżu stanowisk występowania gatunków chronionych, rzadkich i cennych podczas realizacji użytkowania przedrębego;
- wytyczanie i wykorzystywanie stałych szlaków operacyjnych;
- pozostawianie w lesie jak największej biomasy (ostoje ksylobiontów – części stojących drzew martwych, złomów, wykrotów, gałęzi, igliwia i kory), o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu;
- porządkowanie powierzchni pozrębowych przy użyciu rozdrabniaczy mechanicznych;
- stosowanie przy pracach leśnych (pozyskanie i wywóz drewna, hodowla i ochrona lasu, szkółkarstwo) maszyn i urządzeń napędzanych przez silniki spalinowe z katalizatorami;
- stosowanie bioolei jako smarów silnikowych.

Dla pełniejszego wykorzystania zdolności produkcyjnych siedlisk oraz w dążeniu do zwiększenia bogactwa składu gatunkowego i urozmaicenia struktury drzewostanów zaleca się stosować jednostki:

- regulacji użytkowania rębego (gospodarstwa: specjalne, lasów ochronnych, zrębowe, przerębowo-zrębowe, przerębowe i przebudowy);
- długookresowego planowania hodowlanego (obręby siedliskowe) wyróżniane w oparciu o podobne: warunki siedliskowe, skład gatunkowy drzewostanów, dominujące funkcje, cel hodowlany wyrażony gospodarczym typem drzewostanu, docelowym składem drzewostanu oraz składem odnowieniowym, a także cel produkcji wyrażony głównym sortymentem; zagospodarowanych w podobny sposób i o zbliżonej kolei rębności.

UWAGI KOŃCOWE

Program ochrony przyrody opracował starszy taksator mgr inż. Tomasz Adamski.

Mapę sytuacyjno-przeładową opracował starszy asystent taksatora mgr inż. Karina Ostrowska-Gruszczewska.

Prace introligatorskie wykonał tech. Marek Kluczewski.

Program wydrukowano w trzech egzemplarzach z przeznaczeniem dla Nadleśnictwa Taczanów, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu i Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

Starszy Taksator

mgr inż. Tomasz Adamski

Dyrektor Oddziału

mgr inż. Zbigniew Cykowiak

LITERATURA

- Amann G.** 1997. Rośliny runa – Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa
- Antczak A., Buszko-Briggs M., Wronka M.** 2003. NATURA 2000 w lasach Polski – Ministerstwo Środowiska, Warszawa
- Andrzejewski R., Weigle A.** 2003. Różnorodność biologiczna Polski – Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa
- Bednarz J., Kupczyk M., Kuźniak S., Winięcki A.** 2000. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań
- Brożek S., Zwydak M.** 2003. Atlas gleb leśnych Polski – Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa
- Brzeg A., Kasprowicz M., Krotoska T.** 1989. Acidofilne lasy z klasy *Quercetea roboripetraeae* Br.-Bl. et R. Tx. 1943 w Wielkopolsce. I. *Molinio (caeruleae)-Quercetum roboris* Scam. et Pass. 1959 emend. - środkowoeuropejska mokra dąbrowa trzęślicowa. Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią, Seria B - Botanika 39: 5-36.
- Brzeg A., Kasprowicz M., Krotoska T.** 2000. Acidofilne lasy z klasy *Quercetea roboripetraeae* Br.-Bl. et R. Tx. 1943 w Wielkopolsce. Cz. II. *Aulacomnio androgyni-Quercetum roboris* Brzeg et Kasprowicz in Brzeg et al. 2000 ass. nova - acidofilny las dębowo-grabowy. Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią, Seria B - Botanika 49: 59-71.
- Brzeg A., Kasprowicz M., Krotoska T.** 2001. Acidofilne lasy z klasy *Quercetea roboripetraeae* Br.-Bl. et R. Tx. 1943 w Wielkopolsce. Cz. III. *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae* (Hartmann 1934) Scamoni et Passarge em. Brzeg et al. 1989 - środkowoeuropejska kwaśna dąbrowa trzcinnikowa. Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią, Seria B - Botanika 50: 41-61.
- Chylarecki P., Sikora A., Ceniana Z.** (2009): Monitoring ptaków lęgowych – poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywa Ptasią. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa.
- Czarna A.** 2000. Nowe stanowiska *Isopyrum thalictroides* L. w Wielkopolsce. Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu 322, Seria Botanika 3: 69-93.
- Czepińska-Kamińska D. i in.** 2000. Klasyfikacja gleb leśnych Polski – Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa
- Czołnik B.** 2009 Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie – Informator: Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Polskich w Bedoniu

- Dyduch-Falniowska A. i in.** 1999. Ostoje przyrody w Polsce – Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
- Faliński J. B.** 1990. Kartografia geobotaniczna, Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych, Warszawa – Wrocław
- Gawroński A. i in.** 2010. Projekt planu ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB300007 „Dąbrowy Krotoszyńskie” – Frugile, Poznań
- Głowaciński Z.** red. 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce – Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa
- Głowaciński Z.** 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce, PAN – Instytut Ochrony Przyrody, Kraków
- Głowaciński Z.** red. 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce – Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie & Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu.
- Głowaciński Z. i in.** 1980. Stan fauny kręgowców i wybranych bezkręgowców Polski – wykaz gatunków, ich występowanie, zagrożenie i status ochronny – Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa – Kraków
- Gromadzki M.** – „Zakres ochrony ptaków i zasady gospodarowania na obszarach proponowanych do objęcia ochroną jako Obszary Specjalnej Ochrony, tworzone w ramach systemu NATURA 2000 w Polsce”, <http://www.wigry.win.pl/natura2000/pta-ki.htm>
- Gwiazdowicz D.**(red.) 2005. Ochrona przyrody w lasach, część II – ochrona szaty roślinnej – Wydawnictwo PTL, Poznań
- Gwiazdowicz D. J.** (red.) 2007. – Ochrona przyrody w lasach – Ornatus, Poznań
- Herbich J.** (red.) 2004. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków NATURA 2000 – poradnik metodyczny – Ministerstwo Środowiska, Warszawa
- Jackowiak B., Celka Z., Chmiel J., Latowski K., Żukowski W. (2007)** – „Red list of vascular flora of Wielkopolska (Poland)”. Biodiversity: Research and Conversation Vol. 8-8/2007.
- Kapuściński R.** 1999. Program ochrony przyrody w nadleśnictwie – DGLP, Zeszyt 111 – Wydawnictwo Świat, Warszawa
- Kapuściński R.** 2006. Ochrona przyrody w lasach – Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa
- Kiczyńska A. i in.** 2007. Plan ochrony rezerwatu przyrody „Niwa” – Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa
- Kondracki J.** 2002. Geografia regionalna Polski – Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa

- Konieczny K.** 1986. Historia Ziemi – Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
- Liro A.** (red.) 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA – Fundacja IUCN Poland, Warszawa
- Maciantowicz M.** 2008. NATURA 2000 w leśnictwie – Ministerstwo Środowiska, Warszawa
- Makomaska-Juchniewicz M., Perzanowska J.:** Ogólne zalecenia dla ochrony typów siedlisk oraz gatunków zwierząt (poza ptakami) i roślin wymienionych w załącznikach I i II Dyrektywy Siedliskowej, przewidywane na terenach Specjalnych Obszarów Ochrony sieci Natura 2000 w Polsce – strona internetowa <http://natura2000.gdos.gov.pl>.
- Makomaska-Juchiewicz M., Tworek S.** 2003. Ekologiczna sieć NATURA 2000 - problem czy szansa – Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
- Matuszkiewicz J. M.** (1993): Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne - Inst. Geogr. i Przem. Zagosp. PAN. Pr. Geogr. 158. Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Matuszkiewicz J. M.** (2007): Regionalne optymalne składy gatunkowe drzewostanów w typach siedliskowych lasów i zespołach leśnych. Warszawa (mskr).
- Matuszkiewicz J. M.** (2007): Zespoły leśne Polski. Wyd. Naukowe PWN Warszawa.
- Matuszkiewicz J. M.** (2008): Regionalizacja geobotaniczna Polski, Inst. Geogr. i Przem. Zagosp. PAN, Warszawa.
- Miler A. i in.** 2007. Opracowanie strategii ochrony obszarów mokradłowych na terenie Leśnych Kompleksów Promocyjnych na przykładzie LKP Lasy Rychtałskie. Poznań
- Najbar B.** 2000 – Możliwości działań lokalnych w ochronie rodzimych gatunków płazów i gadów. Bocięk, biuletyn Lubuskiego Klubu Przyrodników nr 3.
- Pacyniak C.** 1992. Najstarsze drzewa w Polsce - przewodnik – Wydawnictwo PTTK Kraj, Warszawa
- Pakalski J.** 2000. Operat glebowo-siedliskowy Nadleśnictwa Taczanów, Toruń
- Passini J.(red.).** 2002. NATURA 2000 - europejska sieć ekologiczna – Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa
- Pawlaczyk P., Jermaczek A.** 2004. NATURA 2000 - narzędzie ochrony przyrody – WWF Polska, Warszawa
- Pucek Z., Raczyński J.** 1983. Atlas rozmieszczenia ssaków w Polsce – Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
- Rozwałka Z.** 2003 – Zasady hodowli lasu. Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu, Warszawa.

- Rutkowski P.** 2009 – Natura 2000 leśnictwie. www.mos.gov.pl
- Singer D.** 2001. Atlas ptaków Europy (polska edycja) – Oficyna Wydawnicza „Delta W-Z” Warszawa
- Sokołowski J.** 1979. Ptaki Polski – Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa
- Szafer W., Zarzycki K.** 1977. Szata roślinna Polski – Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
- Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B.** 1986. Rośliny polskie - opisy i klucze do oznaczania gatunków roślin naczyniowych rosnących w Polsce – Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
- Wagner M., Żak J.** 2004. Program ochrony środowiska dla Gminy Gołuchów na lata 2004 – 2011. Warszawa.
- Wilżak T., Żurawlew P.** 2008. Przyroda Powiatu Pleszewskiego, <http://www.itgw.w8w.pl/publ>.
- Wojewoda W., Ławrynowicz M.** 1992. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce – Instytut Botaniki PAN, Kraków
- Woś A.** (1999) – Klimat Polski. Wyd. Naukowe PWN. Warszawa.
- Zawadzka D.** 2002. Ochrona przyrody w Lasach Państwowych – Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa
- Zawadzka D, Lontkowski J.** 1996. Ptaki drapieżne – Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzcyk, Warszawa
- Zarzycki K., Kaźmierczakowa R.** 2001. Polska Czerwona Księga Roślin – paprotniki i rośliny kwiatowe – Instytut Botaniki PAN i Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
- Zarzycki K. Mirek Z.:** Red list of plants and fungi in Poland. Kraków: Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, 2006.
- Zarzycki K., Szelań Z.** 2006. Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce – Instytut Botaniki im. W. Szafera, Kraków
- Zielony R.** 1998. Ochrona przyrody w nadleśnictwie – Sylwan Nr 7, Warszawa
- Atlas Rzeczypospolitej Polskiej – Główny Geodeta Polski, Warszawa 1999
- Atlas Podziału Hydrologicznego Polski – strona internetowa <http://www.kzgw.gov.pl/>
- Atlas zasobów, walorów i zagrożeń środowiska geograficznego – Polska Akademia Nauk, Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzcyk, Warszawa 1994

Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie – Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Departament Leśnictwa, Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa 1996

Lasy w Polsce 2010 – Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa, http://www.lasy.gov.pl/dokumenty/materialy_promocyjne/lasy-w-polsce-2010

Leśny przewodnik turystyczny – Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych, Bedoń 2004

Parafie Diecezji Kaliskiej 2002 – strona internetowa <http://www.diecezja.kalisz.pl/>

Plan ochrony rezerwatu przyrody „Majówka” – BULiGL Oddz.Poznań 2005

Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Taczanów na okres 1.01.2001-31.12.2010, Tom I cz.I, II, III, BULiGL Oddz. Poznań, 2001; Program ochrony przyrody (Tom I cz.2), Nadleśnictwo Taczanów, BULiGL Oddz.Poznań 2002

Podział hydrograficzny Polski – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 1980

Problematyka sieci obszarów chronionych NATURA 2000 – Postępy Techniki w Leśnictwie Nr 91, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa, Warszawa 2005

Program ochrony środowiska dla Gminy Ostrów Wielkopolski na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016 – Abrys technika sp. z o.o. Poznań 2009.

Standardowe Formularze Danych dla obszarów Natura 2000 – strona internetowa <http://natura2000.gdos.gov.pl.>, <http://natura2000.eea.europa.eu/#>.

Waloryzacja przyrodnicza siedlisk leśnych i nieleśnych Nadleśnictwa Taczanów, Taczanów 2007

Strona internetowa:<http://www.pgi.gov.pl/>

Strona internetowa: <http://www.tutienpo.net/en/Climate/Poland/pl.html>

Strony internetowe: <http://pleszew.pttk.pl/szlaki/szlaki.htm>, http://www.turystyka.iostrow.com/index.php?SwPage=szlaki_piesze

Wyniki aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2010 r. – Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Warszawa, grudzień 2010 r.

Wytyczne dotyczące optymalizacji i składu gatunkowego pasów ochronnych – Katedra Ochrony Lasu i Ekologii SGGW, Warszawa 1997

Zarządzenie nr 11A Dyrektora Generalnego LP w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych z dnia 11 maja 1999 r. (Biul. LP Nr 6 (78), 1999).

Siedliskowe Podstawy Hodowli Lasu (2004): Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu, Warszawa.

Znakowane szlaki piesze w Województwie Wielkopolskim: <http://www.wktp.republika.pl/szlaki.htm>strony

ZALĄCZNIKI

Załącznik nr 1 - Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody (wzór nr 3)

Nazwa rezerwatu	Rok utworzenia, źródło publikacji	Położenie		Typ i podtyp rezerwatu według dominującego:		Powierzchnia [ha] według:		Powierzchnia [ha] objęta ochroną:		Ważniejsze:		Powierzchnia [ha]		Uwagi
		oddział	gmina, l-ctwo	przedmiotu ochrony	typu ekosystemu	MP	planu ochrony	ściśle	częściową	zbiorowiska, zespoły roślinne	grupy zwierząt	bada-wcza	kon-trolna	
Majówka	1958 rok, MP Nr 73, poz. 430	589d, f, g, h, ~c	gmina Sieroszewice leśnictwo Biskupice	Florystyczny (PFI) Podtyp roślin na granicy zasięgu (gz)	Typ: Leśny i borowy (EL), podtyp: lasów nizinnych (lni)	7,95	8,10	-	8,10	Grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	-	-	-	Zatwierdzony plan ochrony rezerwatu w 2006 r.
Niwa	1959 rok, MP Nr 25, poz. 118; 2008 rok, Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2008 r. Nr 163, poz. 2773	610d, f, g, h, s, ~a, ~b	gmina Sieroszewice leśnictwo Biskupice	Fitocenotyczny (Pfi), podtyp: zbiorowisk leśnych (zl)	Typ: Leśny i borowy (EL), podtyp: lasów nizinnych (lni)	17,08	16,91	-	16,91	Kontynentalny bór mieszany <i>Quercus roboris-Pinetum</i> , grąd środkowoeuropejski <i>Galio sylvatici-Carpinetum</i> , zbiorowiska roślin pleustonowych <i>Lemno-minoris-Salvinietum natantis</i> .	-	-	-	Zatwierdzony plan ochrony rezerwatu w 2008 r.

Załącznik nr 2 – Wykaz pomników przyrody ożywionej i nieożywionej (wzór nr 5A)

Lp.	Nr rejestru wojew.	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Wojew. poz.	Położenie		Opis obiektu						Zabiegi z RDOŚ uzgodnione		Uwagi
				oddz. poddz	leśnictwo	rodzaj	wiek [lat]	obwód pierśnica [cm]	wys. [m]	stan zdrow.	zagrożenia	projekto-wane	wykonane	
Obręb Taczanów														
1.	290	Urząd Wojewódzki 14.05.1978r	3/78 poz.18	147a	Gołuchów	sosna	210	<u>320</u> 100	15	3	biotyczne, abiotyczne	-	-	
2.	191	WRN Poznań 372 28.04.1957		156l	Gołuchów	głaz narzutowy		2200	3,50	-	abiotyczne, antropogeniczne	-	-	
3.	174	RLOp-4101- 881/68 26.08.1969r		179a	Taczanów	jarząb brekinia	130			3	biotyczne, abiotyczne	-	-	3 szt.
4.	175	RLOp-4101- 880/68 26.08.1969r		177c	Taczanów	głaz narzutowy		585	0,35	-	abiotyczne, antropogeniczne	-	-	
5.	192	WRN Poznań 371 28.03.1957r		205a	Taczanów	głaz narzutowy		1015	0,45	-	abiotyczne, antropogeniczne	-	-	
6.	193	WRN Poznań 370 28.03.1957r.		189r	Taczanów	głaz narzutowy		600	0,60	-	abiotyczne, antropogeniczne		-	
7.	35	WRN Poznań		242c	Koryta	buk	190	<u>420</u> 134	32	3	biotyczne, abiotyczne			

Lp.	Nr rejestru wojew.	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Wojew. poz.	Położenie		Opis obiektu						Zabiegi z RDOŚ uzgodnione		Uwagi
				oddz. poddz	leśnictwo	rodzaj	wiek [lat]	obwód pierśnica [cm]	wys. [m]	stan zdrow.	zagrożenia	projekto-wane	wykonane	
8	61	WRN Poznań		365g	Nowy Staw	dąb	310	<u>502</u> 160	25	3	biotyczne, abiotyczne			
Obręb Wielowieś														
1.	58	WRN Poznań		390a	Wtórek	dąb	230	<u>750</u> 239	30	3	biotyczne, abiotyczne	-	-	Jedna z odnóg spróchniała
2	60	WRN Poznań		384g	Wtórek	głaz narzutowy		700	2		abiotyczne, antropogeniczne	-	-	
3	50	WRN Poznań		484d	Biskupice	dąb	280	<u>392</u> 125	23	4	biotyczne, abiotyczne	-	-	
4	51	WRN Poznań		484d	Biskupice	dąb	310	<u>628</u> 200	25	4	biotyczne, abiotyczne	-	-	
5	533	533/84		516k	Biskupice	dąb	220	<u>424</u> 135	28	3	biotyczne, abiotyczne	-	-	

Załącznik nr 3 Wykaz chronionych i rzadkich gatunków roślin naczyniowych (wzór nr 10)

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
1	Bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>	Leśnictwo Miłazka Oddz. 521d	-	Nielegalny zbiór gałązek, obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			
2	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Gołuchów Oddz. 140j	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,02 ha	Nielegalne pozyskiwanie, nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
3	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Gołuchów Oddz. 143c	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,02 ha	Nielegalne pozyskiwanie, nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
4	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 173j	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,05ha	Nielegalne pozyskiwanie, nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
5	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 176d	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,05 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
6	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 189i	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,01 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne	Umiarkowany walor przyrodniczy			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
				pozyskiwanie.				
7	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 189m	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,01 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
8	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 192h	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,05 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
9	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 215c	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,05 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
10	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 279a	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,01 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
11	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 280g	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,01 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
12	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 254d	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,80 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne	Umiarkowany walor przyrodniczy			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
				pozyskiwanie.				
13	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 255a	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,02 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
14	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 255d	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,25 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
15	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 256b	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,35 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
16	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 256c	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,35 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
17	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 256d	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,15 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
18	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 256f	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,08 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne	Umiarkowany walor przyrodniczy			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
				pozyskiwanie.				
19	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Wtórek Oddz. 385d	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,08 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
20	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Wtórek Oddz. 391h	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,10 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
21	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Biskupice Oddz. 488g	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,01 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
22	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	Leśnictwo Biskupice Oddz. 589i	Płaty bluszczu na łącznej pow. 0,05 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu, nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
23	Borówka bagienna <i>Vaccinium uliginosum</i>	Leśnictwo Taczanów oddz. 193, 194, 199, 200, 206, 213	-	Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
24	Buławnik wielkokwiatowy <i>Cephalanthera damasonium</i>	Rezerwat „Majówka”	-	Nielegalny zbiór kwiatów i wykopywanie całych roślin	Unikalny walor przyrodniczy			Stanowisko potwierdzone w 2005 r.

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
25	Centuria zwyczajna <i>Centaurium erythraea</i>	Zbiorowisko na plaży zbiornika Piaski- Szczygliczka	-	Nielegalny zbiór roślin (roślina lecznicza)	Cenny walor przyrodniczy			poza gruntami ALP
26	Dziurawiec rozesłany <i>Hypericum humifusum</i>	Leśnictwo Taczanów oddz. 198	-	Nadmierne zacienienie. Nielegalny zbiór roślin (roślina lecznicza)	Umiarkowany walor przyrodniczy			roślina rzadka w N-ctwie
27	Fiołek mokradłowy <i>Viola stagnina</i>	Las Taczanowski	1 stanowisko	Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)
28	Grążel żółty <i>Nuphar lutea</i>	Starorzeczka Prosny w cz. półn-wsch. wsi Bogusław, koło Macewa, Popówka, Jedlca, stawy w Parku Gołuchowskim.	-	Zakłócenie stosunków wodnych, nielegalne pozyskiwanie.	Cenny walor przyrodniczy			poza gruntami ALP
29	Grążel żółty <i>Nuphar lutea</i>	Dolina Baryczy na południe od Rosoczycy	-	Zakłócenie stosunków wodnych, nielegalne pozyskiwanie.	Cenny walor przyrodniczy			poza gruntami ALP
30	Groszek błotny <i>Lathyrus palustris</i>	Leśnictwo Koryta oddz. 223	1 stanowisko	Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
								roślin naczyniowych Polski (2006)
31	Grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i>	Stawy w Parku Gołuchowskim.	-	Zakłócenie stosunków wodnych, nielegalne pozyskiwanie.	Cenny walor przyrodniczy			poza gruntami ALP
32	Gwiazdnica bagienna <i>Stellaria uliginosa</i>	Obręb Taczanów Oddz. 180, 181, 188, 196, 203, 204, 213, 214, 223, 236, 237, 242.	13 stanowisk	Nadmierne zacienienie. Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
33	Gwiazdnica biała <i>Stellaria pallida</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 184	1 stanowisko	Nadmierne zacienienie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			Roślina rzadka w N-ctwie
34	Gwiazdnica zaniedbana <i>Stellaria neglecta</i>	Las Taczanowski Oddz. 233, 234, 243, 244	4 stanowiska	Nadmierne zacienienie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			Roślina rzadka w N-ctwie
35	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 176d	5 starszych osobników	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
36	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 177c	1 starszy osobnik	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowisku
37	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów	19 osobników (8 osobników – odnowienie	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			3 pomniki przyrody w wieku

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
		Oddz. 179a	naturalne, pozostałe – osobniki starsze)					130 lat
38	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 180a	4 starsze osobniki	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.
39	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 182b	2 starsze osobniki	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			1 drzewo zasługuje na ochronę pomnikową
40	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 188h	1 starszy osobnik	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
41	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 193a	2 starsze osobniki	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.
42	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 2021	13 starszych osobników	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.
43	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 203a	10 starszych osobników	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
44	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 204a	12 starszych osobników	Planowana Rb IVd	Cenny walor przyrodniczy			Konieczność pozostawienia grupy drzew wokół chronionego gatunku.

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
45	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 205a	1 starszy osobnik	Planowana rębnia Ib	Cenny walor przyrodniczy			Konieczność pozostawienia grupy drzew wokół chronionego gatunku.
46	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 205b	1 starszy osobnik	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
47	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 211c	4 starsze osobniki	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.
48	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 213a	1 starszy osobnik	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowisku.
49	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 213c	114 osobników (36 osobników – odnowienie naturalne, 78 osobników starszych)	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
50	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 214f	28 osobników (24 osobniki – odnowienie naturalne, 4 osobniki starsze)	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.
51	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 214h	1 starszy osobnik	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
52	Jarząb brekinia	Leśnictwo Koryta	2 starsze osobniki	Brak zagrożeń	Cenny walor			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
	<i>Sorbus torminalis</i>	Oddz. 224a			przyrodniczy			
53	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 224d	2 starsze osobniki	Planowana rębnia IVd	Cenny walor przyrodniczy			Konieczność pozostawienia grupy drzew wokół chronionego gatunku.
54	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 225d	22 osobniki (10 osobników – odnowienie naturalne, pozostałe osobniki starsze)	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
55	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 225f	1 starszy osobnik	Planowana TW	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowisku.
56	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 226b	1 starszy osobnik	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
57	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 232k	26 osobników (6 osobników – odnowienie naturalne, 20 osobników starszych)	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
58	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 233b	1 starszy osobnik	Planowana rębnia Ib	Cenny walor przyrodniczy			Konieczność pozostawienia grupy drzew wokół chronionego gatunku.
59	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 242a	14 osobników (1 osobnik – odnowienie naturalne, 13 osobników starszych)	Planowane CP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
60	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 242b	11 osobników (5 osobników – odnowienie naturalne, 6 osobników starszych)	Planowana pielęgnacja i CW (odnowienie naturalne jarzębu)	Cenny walor przyrodniczy			
61	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 242g	8 osobników (7 osobników – odnowienie naturalne, 1 osobnik starszy)	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
62	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 247a	800 osobników (odnowienie sztuczne)	Planowana TP (zrywka drewna)	Cenny walor przyrodniczy			
63	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 248b	21 osobników (odnowienie sztuczne)	Planowana pielęgnacja, CW	Cenny walor przyrodniczy			
64	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 248d	2 starsze osobniki	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.
65	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 249a	6 starszych osobników	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.
66	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 329d	1 starszy osobnik	Planowana TP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowisku.
67	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	Leśnictwo Biskupice Oddz. 486a	nieliczny składnik uprawy (8 lat)	Planowana CP	Cenny walor przyrodniczy			Zaleca się nie prowadzić cięć bezpośrednio przy stanowiskach.
68	Jarzmianka większa	Leśnictwo Koryta	-	Zakłócenie	Umiarkowany walor			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
	<i>Astrantia major</i>	Oddz. 232		stosunków wodnych	przyrodniczy			
69	Jaskier kaszubski <i>Ranunculus cassubicus</i>	Las Taczanowski	2 stanowiska	Zakłócenie stosunków wodnych	Cenny walor przyrodniczy			
70	Jeżyna ostrowska <i>Rubus ostroviensis</i>	Las Taczanowski	8 stanowisk	Nadmierne zacienienie dna lasu	Cenny walor przyrodniczy			
71	Jeżyna poznańska <i>Rubus posnaniensis</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 180	1 stanowisko	Nadmierne zacienienie dna lasu	Cenny walor przyrodniczy			
72	Jeżyna Schleichera <i>Rubus schleicheri</i>	Las Taczanowski Oddz. 188, 189, 232	3 stanowiska	Nadmierne zacienienie dna lasu	Umiarkowany walor przyrodniczy			
73	Jeżyna wielkolistna <i>Rubus macrophyllus</i>	Obręb Taczanów Oddz. 196, 241, 242, 251, 253	-	Nadmierne zacienienie dna lasu	Umiarkowany walor przyrodniczy			
74	Kocanki piaskowe <i>Helichrysum arenarium</i>	Dolina Giszki – przed ujściem do Prosny	-	Nielegalny zbiór roślin (roślina lecznicza)	Cenny walor przyrodniczy			poza gruntami ALP
75	Kokorycz wątła <i>Corydalis intermedia</i>	Las Taczanowski	1 stanowisko	Przekształcenie siedliska	Cenny walor przyrodniczy			
76	Koniopłoch łąkowy <i>Silaum silaus</i>	Las Taczanowski Oddz. 223, 244, 245	3 stanowiska	Nadmierne zacienienie dna lasu	Umiarkowany walor przyrodniczy			
77	Kopytnik pospolity <i>Asarum europaeum</i>	Leśnictwo Gołuchów Oddz. 120h	Grupowo – ok. 0,20 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
78	Kopytnik pospolity <i>Asarum europaeum</i>	Leśnictwo Gołuchów Oddz. 120j	Grupowo – ok. 0,10 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
79	Kopytnik pospolity <i>Asarum europaeum</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 173g	Grupowo – ok. 0,20 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
80	Kopytnik pospolity <i>Asarum europaeum</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 174d	Grupowo – ok. 0,01 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
81	Kopytnik pospolity <i>Asarum europaeum</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 174h	Grupowo – ok. 0,01 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
82	Kopytnik pospolity <i>Asarum europaeum</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 79k	Grupowo – ok. 0,01 ha	Nadmierne prześwietlenie drzewostanu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
83	Kosaciec syberyjski <i>Iris sibirica</i>	Las Taczanowski Oddz. 189, 205, 212, 225, 234	5 stanowisk	Zmiany siedliskowe (osuszanie terenu), Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych.	Cenny walor przyrodniczy			
84	Kosaciec syberyjski <i>Iris sibirica</i>	Lesnictwo Taczanów Oddz. 206f	Płat w części półn. wydzielenia o pow. 0,10 ha	Zmiany siedliskowe (osuszanie terenu), Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
				przydomowych.				
85	Kosmatka gajowa <i>Luzula luzuloides</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 213	1 stanowisko	Zrywka drewna	Umiarkowany walor przyrodniczy			
86	Kukułka Fuchsa <i>Dactylorhiza Fuchsii</i>	południowo- wschodnia część Lasu Taczanowskiego	6 stanowisk	Zakłócenie stosunków wodnych, zarastanie	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)
87	Kukułka plamista <i>Dactylorhiza maculata</i>	Las Taczanowski Oddz. 233, 234, 244	-	Zakłócenie stosunków wodnych, zarastanie	Cenny walor przyrodniczy			
88	Kurzyśląd błękitny <i>Anagalis foemina</i>	Las Taczanowski	1 stanowisko	Nadmierne zacienienie dna lasu	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)
89	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 204	-	Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych.	Cenny walor przyrodniczy			
90	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	Leśnictwo Miłaszka Oddz. 556f	-	Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych.	Cenny walor przyrodniczy			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
				Zaplanowana TP				
91	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	Leśnictwo Miłaszka Oddz. 556g	-	Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych. Zaplanowana pielęgnacja upraw.	Cenny walor przyrodniczy			
92	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	Leśnictwo Miłaszka Oddz. 556h	-	Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych. Zaplanowane cięcia uprzątające Rb IIIa i odnowienie	Cenny walor przyrodniczy			Konieczność pozostawienia grupy drzew wokół chronionego gatunku.
93	Mieczyk dachówkowaty <i>Gladiolus imbricatus</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 189, 206	2 stanowiska	Zakłócenie stosunków wodnych. Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych.	Unikalny walor przyrodniczy			
94	Paprotka zwyczajna <i>Polypodium vulgare</i>	Obręb Taczanów Oddz. 194, 198	-	Nieuważna zrywka drewna	Umiarkowany walor przyrodniczy			
95	Paprotka zwyczajna <i>Polypodium vulgare</i>	Leśnictwo Wtórek Oddz. 427f	-	Nieuważna zrywka drewna (Rb Ib)	Umiarkowany walor przyrodniczy			
96	Podkolan biały <i>Platanthera bifolia</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 243	1 stanowisko	Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do	Unikalny walor przyrodniczy			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
				ogródków przydomowych.				
97	Podkolan biały <i>Platanthera bifolia</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 338c	ok. 60 szt.	Nielegalny zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych.	Unikalny walor przyrodniczy			
98	Porzeczka czarna <i>Ribes nigrum</i>	Leśnictwo Gołuchów Oddz. 118b	-	Nielegalny zbiór owoców, obniżenie poziomu wód gruntowych	Umiarkowany walor przyrodniczy			
99	Porzeczka czarna <i>Ribes nigrum</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 233, 243	-	Nielegalny zbiór owoców, obniżenie poziomu wód gruntowych	Umiarkowany walor przyrodniczy			
100	Porzeczka czarna <i>Ribes nigrum</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 254c	-	Nielegalny zbiór owoców, obniżenie poziomu wód gruntowych	Umiarkowany walor przyrodniczy			
101	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>	Leśnictwo Wtórek Oddz. 420m	-	Nielegalny zbiór kwiatów	Umiarkowany walor przyrodniczy			
102	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>	Rezerwat „Niwa”	-	Nielegalny zbiór kwiatów	Umiarkowany walor przyrodniczy			
103	Przytulia wonna <i>Galium odoratum</i>	Rezerwat „Majówka”	-	Nielegalny zbiór (roślina lecznicza)	Umiarkowany walor przyrodniczy			
104	Przywrotnik	Leśnictwo Koryta	2 stanowiska	Nielegalny zbiór	Umiarkowany walor			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
	połyskujący <i>Alchemilla gracilis</i>	Oddz. 244, 245		(roślina lecznicza) Zakłócenie stosunków wodnych.	przyrodniczy			
105	Przywrotnik prawienagi <i>Alchemilla glabra</i>	Las Taczanowski	1 stanowisko	Nielegalny zbiór (roślina lecznicza) Zakłócenie stosunków wodnych.	Umiarkowany walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)
106	Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>	Obręb Taczanów Oddz. 213	1 stanowisko	Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)
107	Rutewka orlikolistna <i>Isopyrum thalicroides</i>	Obręb Taczanów Oddz. 232, 233, 234, 241, 242, 243, 244	7 stanowisk	Zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych.	Cenny walor przyrodniczy			
108	Rutewka orlikolistna <i>Isopyrum thalicroides</i>	okolice wsi Czachory i Ocięża (grodzisko „Lisi Dół”)	2 stanowiska	Zbiór kwiatów i przesadzanie do ogródków przydomowych.	Cenny walor przyrodniczy			poza gruntami ALP
109	Selernica żyłkowana <i>Cnidium dubium</i>	Las Taczanowski	1 stanowisko	Zarastanie stanowiska. Zakłócenie stosunków wodnych w glebie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)
110	Sit alpejski	Leśnictwo	2 stanowiska	Zarastanie	Umiarkowany walor			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
	<i>Juncus alpino-articulatus</i>	Taczanów Oddz. 188, 189		stanowisk. Obniżenie poziomu wód gruntowych.	przyrodniczy			
111	Starzec Fuchsa <i>Senecio fuchsii</i>	Las Taczanowski	1 stanowisko	Nadmierne zacienienie dna lasu.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
112	Szczaw gajowy <i>Rumex sanguineus</i>	Las Taczanowski Oddz. 189, 202, 243	3 stanowiska	Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
113	Turzyca Buxbauma <i>Carex buxbaumii</i>	Las Taczanowski Oddz. 206, 215, 223	3 stanowiska	Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)
114	Turzyca cieniasta <i>Carex umbrosa</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 206, 208	2 stanowiska	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)
115	Turzyca orzęsiona <i>Carex pilosa</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 243	1 stanowisko	Brak zagrożeń	Umiarkowany walor przyrodniczy			
116	Turzyca rozsunięta <i>Carex divulsa</i>	Rezerwat „Majówka”	1 stanowisko	Brak zagrożeń	Cenny walor przyrodniczy			
117	Wawrzynek wilczełyko <i>Daphne mezereum</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 206f	Kępy – 0,10 ha	Zakłócenie stosunków wodnych, nielegalny zbiór kwiatów	Cenny walor przyrodniczy			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
118	Wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 214h	Kępy – 0,10 ha	Zakłócenie stosunków wodnych, nielegalny zbiór kwiatów	Cenny walor przyrodniczy			
119	Wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i>	Leśnictwo Nowy Staw Oddz. 329b	Kępy – 0,10 ha	Zakłócenie stosunków wodnych, nielegalny zbiór kwiatów	Cenny walor przyrodniczy			
120	Wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i>	Las Taczanowski Oddz. 179, 212, 213, 223, 224, 233, 234, 243, 244	9 stanowisk	Zakłócenie stosunków wodnych, nielegalny zbiór kwiatów	Cenny walor przyrodniczy			
121	Welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 213	1 stanowisko	Zarastanie stanowiska. Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			
122	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>	skraj lasu w północnej części wschodniego brzegu Zalewu Gołuchowskiego	1 stanowisko	Nielegalne pozyskiwanie	Cenny walor przyrodniczy			poza gruntami ALP
123	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 227b	1 płat (pow. 0,01 ha) w południowej części wydzielenia	Nielegalne pozyskiwanie.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
124	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 227f	1 płat (pow. 0,02 ha) w północno-wschodniej części wydzielenia	Nielegalne pozyskiwanie. Planowana pielęgnacja upraw.	Umiarkowany walor przyrodniczy			

Lp.	Gatunek nazwa polska i łacińska	Lokalizacja	Opis ogólny, liczba osobników, wielkość płatu	Zagrożenia	Opis obiektu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projekt.	wykon	
125	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	Leśnictwo Biskupice Oddz. 601d	1 płat (pow. 0,02 ha) w północno-wschodniej części wydzielenia	Nielegalne pozyskiwanie. Planowana pielęgnacja upraw.	Umiarkowany walor przyrodniczy			
126	Wiechlina Chaixa <i>Poa Chaixa</i>	Leśnictwo Taczanów Oddz. 206	1 stanowisko (pow. 9 m ²)	Zarastanie stanowiska.	Unikalny walor przyrodniczy			roślina bardzo rzadka w N-ctwie
127	Wiechlina odległokłosa <i>Poa remota</i>	Las Taczanowski	1 stanowisko	Zarastanie stanowiska. Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			
128	Wierzbownica różgowata <i>Epilobium obscurum</i>	Leśnictwo Koryta Oddz. 242, 243	2 stanowiska	Zarastanie stanowiska. Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			
129	Wyka zaroślowa <i>Vicia dumetorum</i>	Rezerwat „Majówka”	1 stanowisko	Brak zagrożeń	Umiarkowany walor przyrodniczy			
130	Żabieniec lancetowaty <i>Alisma lanceolatum</i>	Las Taczanowski	1 stanowisko	Przesadzanie roślin do ogrodowych oczek wodnych. Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Cenny walor przyrodniczy			Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (2006)

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. Pomnikowa aleja brzozowa przy trasie Ostrów Wlkp – Grabów długości ok. 5 km posadzona w 1832 roku (fot. Beata Klemenska).

Fot. 2. Pomnikowa aleja lipowo – klonowa w Sieroszewicach o długości 1,4 km (fot. Beata Klemenska)

Fot. 3 Pomnikowa aleja lipowa przy szosie z Gołuchowa do Kucharek o dł. ok. 6 km drzewo o obwodzie do 200 cm (fot. R. Mizerkiewicz)

Fot. 4. Pomnik przyrody - dąb szypułkowy
oddz. 516k leśnictwo Biskupice (fot. B. Klemenska)

Fot. 5. Pomnik przyrody - dąb szypułkowy
oddz. 390a Leśnictwo Wtórek
(fot. B. Klemenska)

Fot. 6. Pomnik przyrody - dąb szypułkowy
oddz. 484d Leśnictwo Biskupice (fot. B. Klemenska).

Fot. 7. Pomnik przyrody - dąb szypułkowy
oddz. 484d Leśnictwo Biskupice
(fot. B. Klemenska).

Fot. 8. Jeden z największych głazów narzutowych w Wielkopolsce „Kamień Św. Jadwigi” leśnictwo Gołuchów(fot. R. Mizerkiewicz).

Fot. 9. Pomnik przyrody – głaz narzutowy leśnictwo Wtórek (fot. R. Mizerkiewicz).

Fot. 10, 11, 12. Rezerwat przyrody „Niwa” w leśnictwie Biskupice (fot. B. Klemenska).

Fot. 13,14. Zadrzewienia śródpolne w okolicach miejscowości Fabianów (fot. R. Mizerkiewicz).

Fot. 15. Fragment lasu bukowego na terenie obrębu Wielowieś (fot. B. Klemenska).

Fot. 16 Uprawa pochodna sosny pospolitej w leśnictwie Miłaszka (fot. B. Klemenska).

Fot. 17 Fragment boru świeżego – obr. Wielowieś (fot. B. Klemenska).

Fot. 18. Purchawica olbrzymia *Calvatia gigantea* w oddz. 230d (fot. P. Wasela).

Fot. 19. Ozorek dębowy *Fistulina hepatica* w aktualnym oddz. 322c (fot. L. Szymański).

Fot. 20. Wawrzynek wilczyłyko *Daphne mezereum* (fot. R. Mizerkiewicz).

Fot. 21. Paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare* w oddz. 427f (fot. P. Wujkiewicz).

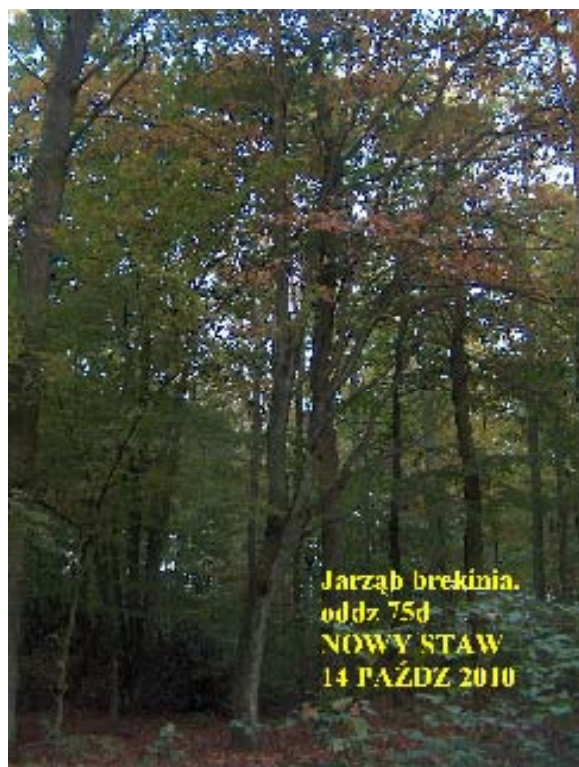
Fot. 22. Przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis* w oddz. 420m (fot. P. Wujkiewicz).

Fot. 23. Podkolan biały *Platanthera bifolia* w oddz. 338c (fot. L. Szymański).

Fot. 24. Jarzab brekinia *Sorbus torminalis* w aktualnym oddz. 329d (fot. L. Szymański).

Fot. 25, 26. Pisklę bociana czarnego *Ciconia nigra* z terenu Nadleśnictwa (fot. A. Całka).

Fot. 27, 28 Zespół zamkowo-parkowy w Gołuchowie (fot. R. Mizerkiewicz).

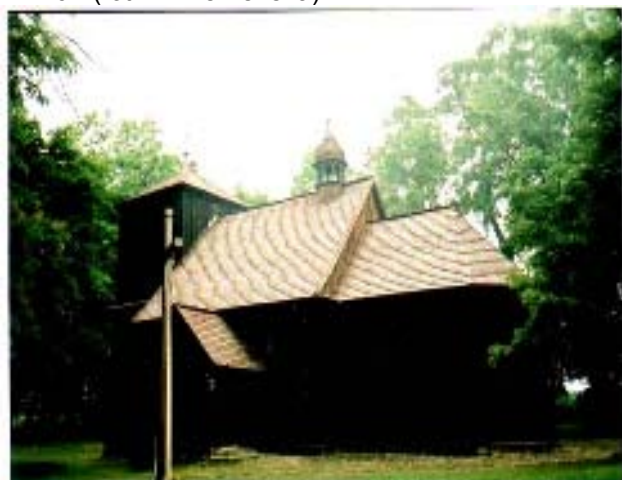
Fot. 29 Kościół cmentarny w Ołoboku p. w. św. Jana Chrzciciela z 1521r. (fot. B. Klemenska).

Fot. 30 Kościół Parafialny w Biskupicach Ołobocznych p. w. św. Bartłomieja Apostoła z 1726r. (fot. B. Klemenska).

Fot. 31 Pałac Lipskich wybudowany w latach 1786 – 91 w Lewkowie. (fot. R. Mizerkiewicz).

Fot. 32 Kościół Parafialny w Górnicy p. w. św. Mateusza Apostoła z 1775r. – drewniany (fot. B. Klemenska).

Fot. 33 „Wigwam Taczanów” (fot. <http://www.lasypanstwowe.poznan.pl/karta.php?id=56>)

KRONIKA

